

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
ÇAĞ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU HUKUKU ANA BİLİM DALI

KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU KAPSAMINDA İŞLENEN İTHALAT
KAÇAKÇILIĞI SUÇU

TEZİ YAZAN

MERVE TEKİN

Tez Danışmanı: PROF. DR. MUSTAFA TEVFİK ODMAN

Jüri Üyesi: DR. ÖĞR. ÜYESİ SAMİ DOĞRU

Jüri Üyesi: DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA SÜZGÜN ŞAHİN

(ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERSİN / OCAK 2025

ONAY SAYFASI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne;

2022003049 numaralı öğrencimiz olan Merve TEKİN tarafından hazırlanan “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında İşlenen İthalat Kaçakçılığı Suçu” başlıklı bu tez çalışması jürimiz tarafından **oybirliği ile** Kamu Hukuku Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

(Enstitü Müdürlüğünde Evrakın Aslı İmzalıdır.)

Üniv. İçi – Jüri Başkanı: PROF. DR. MUSTAFA TEVFİK ODMAN

(Enstitü Müdürlüğünde Evrakın Aslı İmzalıdır.)

Üniv. İçi – Jüri Üyesi: DR. ÖĞR. ÜYESİ SAMİ DOĞRU

(Enstitü Müdürlüğünde Evrakın Aslı İmzalıdır.)

Üniv. Dışı – Jüri Üyesi: DR. ÖĞR. ÜYESİ FATMA SÜZGÜN ŞAHİN

(ANKARA HACI BAYRAM VELİ ÜNİVERSİTESİ)

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim elemanlarına ait olduklarını onaylarım.

(Enstitü Müdürlüğünde Evrakın Aslı İmzalıdır.)

24/01/2025

Prof. Dr. Hüseyin Mahir FİSUNOĞLU

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’ndaki hükümlere tabidir.

İTHAF

Bu tezimi her zaman yanımda olan değerli arkadaşlarım, ailem ve her zaman kendine güvenen, pes etmeyen içimdeki çocuğa ithaf ediyorum. Onların sonsuz desteği ve ilhamı bu tezin temellerini oluşturmuştur.

ETİK BEYANI

Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde ve ortaya çıkan sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmadığımı,
- Bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu,

bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

24/01/2025

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazım sürecinde tecrübeleri ile destek olan yardımlarını esirgemeyen değerli hocam Sayın Prof.Dr.Mustafa Tevfik ODMAN'a teşekkürlerimi ve şükranlarımı sunuyorum.Ayrıca bu süreçte maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen,bana her türlü yardım ve anlayışı gösteren arkadaşlarım Hülya TEMİZER ve Melisa BOLAT'a teşekkür ediyorum.

ÖZ

KAÇAKÇILIKLA MÜCADELE KANUNU KAPSAMINDA İŞLENEN İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇU

MERVE TEKİN

Yüksek Lisans Tezi, Kamu Hukuku Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mustafa Tevfik ODMAN

Ocak 2025, 160 sayfa

İthalat kaçakçılığı, sadece ekonomik kayıplara yol açmakla kalmayıp, aynı zamanda toplum sağlığı, çevre güvenliği ve yerli üreticilerin haksız rekabete uğramasına neden olan ciddi bir sorundur. Türkiye’de Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, ithalat kaçakçılığına karşı etkin bir mücadele sunmayı amaçlasa da, yalnızca cezai yaptırımlar bu suçun önlenmesinde yeterli olmamaktadır. İthalat kaçakçılığı, genellikle gelişmiş suç örgütleri tarafından gerçekleştirilen, uluslararası boyutta karmaşık bir suç türüdür. Bu nedenle, mücadelenin daha kapsamlı bir stratejiyle ele alınması gerekmektedir. İthalat kaçakçılığı ile mücadelede etkin denetim mekanizmalarının geliştirilmesi, suçların önlenmesi açısından büyük önem taşır. Gümrük denetimlerinin güçlendirilmesi, yeni teknolojilerden faydalanılması ve kamu kurumlarının koordinasyonunun artırılması gereklidir. Ayrıca, ithalatçı firmaların ve tüm paydaşların sorumluluk taşıdığı bir denetim süreci oluşturulması, bu suçun engellenmesinde etkili olacaktır. Uluslararası işbirliği, ithalat kaçakçılığının önlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Küresel ticaretin serbestleşmesiyle birlikte, kaçakçılıkla mücadele için uluslararası düzeyde koordinasyon artırılmalıdır. Bunun yanı sıra, toplumda farkındalık yaratmak ve ithalat kaçakçılığının ekonomik ve toplumsal zararlarını anlatmak, halkın yasalara karşı duyarlılığını artıracaktır. Sonuç olarak, ithalat kaçakçılığıyla etkin mücadele, yalnızca cezai yaptırımlarla değil, güçlü denetim mekanizmaları, uluslararası işbirliği ve toplumsal bilinçle mümkün olacaktır. Yalnızca hukuki değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik açıdan da geniş kapsamlı bir mücadele gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kaçakçılık, Mücadele, İthalat, Suç.

ABSTRACT

IMPORT SMUGGLING CRIME COMMITTED UNDER THE ANTI-SMUGGLING LAW

MERVE TEKİN

Master's Thesis, Department of Public Law

Advisor: Prof. Dr. Mustafa Tevfik ODMAN

January 2025, 160 pages

Import smuggling is a serious problem that not only causes economic losses but also causes public health, environmental safety and unfair competition for domestic producers. Although the Anti-Smuggling Law in Turkey aims to provide an effective fight against import smuggling, criminal sanctions alone are not sufficient to prevent this crime. Import smuggling is a complex crime type that is generally carried out by advanced criminal organizations on an international scale. Therefore, the fight needs to be addressed with a more comprehensive strategy. Developing effective control mechanisms in the fight against import smuggling is of great importance in terms of preventing crimes. Customs inspections need to be strengthened, new technologies need to be utilized and the coordination of public institutions needs to be increased. In addition, establishing a control process in which importing companies and all stakeholders bear responsibility will be effective in preventing this crime. International cooperation plays a critical role in preventing import smuggling. With the liberalization of global trade, coordination at the international level should be increased to combat smuggling. In addition, raising awareness in society and explaining the economic and social damages of import smuggling will increase public sensitivity to the law. As a result, an effective fight against import smuggling will be possible not only with criminal sanctions, but also with strong control mechanisms, international cooperation and public awareness. A comprehensive fight is required, not only legally, but also socially and economically.

Keywords: Smuggling, Fighting, Importation, Crime.

İÇİNDEKİLER

KAPAK	i
ONAY SAYFASI.....	ii
İTHAF.....	iii
ETİK BEYANI	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZ.....	vi
ABSTRACT.....	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR.....	xiv
TABLolar LİSTESİ.....	xvi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

KANUNUN AMACI, SİSTEMATİĞİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Kaçakçılıkla Mücadelenin Yasal Yönden Tarihsel Gelişimi.....	4
1.1.1. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu.....	5
1.1.2. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun, Amacı, Sistematiği ve Diğer Kanunlarla İlişkisi.....	6
1.1.2.1. Amacı	6
1.1.2.2. Sistematiği	8
1.1.2.3. Diğer Kanunlarla İlişkisi.....	8
1.1.3. İlgili Kavramlar	10
1.1.3.1. Kaçakçılık Kavramı	11
1.1.3.2. Kaçakçılık Fiilleri ve Türleri	11
1.1.3.2.1. Kaçakçılık	12
1.1.3.2.2. Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kaçakçılığı	13
1.1.3.2.3. Göçmen Kaçakçılığı	17
1.1.3.2.4. Akaryakıt Kaçakçılığı	20
1.1.3.2.5. Mal Kaçakçılığı (Alkol, Tütün, Tütün Mamulleri, Ticari Eşyalar).....	23
1.1.3.2.6. Silah Kaçakçılığı.....	27
1.1.3.2.7. Nükleer Madde Kaçakçılığı.....	29

1.1.3.2.8. Kùltür Varlığı Kaçakçılığı.....	30
1.1.3.3. İthalat Kaçakçılığı Suçu Kavramı.....	32
1.1.3.4. Gümrük Kavramı	33
1.1.3.4.1. Gümrük Bölgesi.....	33
1.1.3.4.2. Gümrük İşlemleri.....	35
1.1.3.4.3. Gümrük Beyanı.....	35
1.1.3.4.4. Gümrük Rejimleri.....	38
1.1.3.4.4.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi.....	38
1.1.3.4.4.2. Transit Rejimi.....	39
1.1.3.4.4.3. Gümrük Antrepo Rejimi.....	40
1.1.3.4.4.4. Dahilde İşleme Rejimi.....	41
1.1.3.4.4.5. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi.....	41
1.1.3.4.4.6. Geçici İthalat Rejimi	42
1.1.3.4.4.7. Hariçte İşleme Rejimi	42
1.1.3.4.4.8. İhracat Rejimi.....	43
1.1.3.5. Gümrüklenmiş Değer.....	43

İKİNCİ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (m.3/1-2-3-4)

2.1. Gümrük Rejimine Tabi Tutmadan Ülkeye Eşya Sokma/Gümrük Kapılarından Geçirmeksizin Eşyayı İthal Etme Suçu (3/1)	45
2.1.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	47
2.1.2. Suçun Maddi Unsuru.....	48
2.1.2.1. Konu.....	49
2.1.2.2. Fiil.....	50
2.1.2.3. Fail	51
2.1.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören.....	54
2.1.3. Suçun Manevi Unsuru.....	55
2.1.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	55
2.1.5. Etkin Pişmanlık	56
2.1.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri.....	59

2.1.6.1. Teşebbüs.....	59
2.1.6.2. İştirak	61
2.1.6.3. İçtima	62
2.1.7. Güvenlik Tedbirleri	63
2.2. Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Eşyayı İthal Etme Suçu (3/2).....	65
2.2.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	66
2.2.2. Suçun Maddi Unsuru.....	68
2.2.2.1. Konu.....	68
2.2.2.2. Fiil.....	68
2.2.2.3. Fail	70
2.2.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören.....	70
2.2.3. Suçun Manevi Unsuru.....	70
2.2.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	71
2.2.5. Etkin Pişmanlık	71
2.2.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	72
2.2.6.1. Teşebbüs.....	72
2.2.6.2. İştirak	73
2.2.6.3. İçtima	73
2.2.7. Güvenlik Tedbirleri	75
2.3. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (3/3)	75
2.3.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	77
2.3.2. Suçun Maddi Unsuru.....	77
2.3.2.1. Konu.....	77
2.3.2.2. Fiil.....	78
2.3.2.3. Fail	79
2.3.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören.....	79
2.3.3. Suçun Manevi Unsuru.....	80
2.3.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	80
2.3.5. Etkin Pişmanlık	80
2.3.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	81
2.3.6.1. Teşebbüs.....	81
2.3.6.2. İştirak	82
2.3.6.3. İçtima	82
2.3.7. Güvenlik Tedbirleri	83

2.4. Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı Hile ile Yurtdışına Çıkarma Suçu (3/4).....	84
2.4.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	85
2.4.2. Suçun Maddi Unsuru.....	86
2.4.2.1. Konu.....	86
2.4.2.2. Fiil.....	86
2.4.2.3. Fail	87
2.4.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören	87
2.4.3. Suçun Manevi Unsuru.....	88
2.4.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	88
2.4.5. Etkin Pişmanlık	88
2.4.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	88
2.4.6.1. Teşebbüs.....	89
2.4.6.2. İştirak	89
2.4.6.3. İctima	89
2.4.7. Güvenlik Tedbirleri	90

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (m.3/5-6-7)

3.1. Kaçak Eşyayı Bu Özelliğini Bilerek ve Ticari Amaçla Satın Almak Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklama Suçu (3/5).....	92
3.1.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	92
3.1.2. Suçun Maddi Unsuru.....	92
3.1.2.1. Konu.....	92
3.1.2.2. Fiil.....	93
3.1.2.3. Fail	93
3.1.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören	94
3.1.3. Suçun Manevi Unsuru.....	94
3.1.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	95
3.1.5. Etkin Pişmanlık	96
3.1.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	96
3.1.6.1. Teşebbüs.....	96
3.1.6.2. İştirak	97
3.1.6.3. İctima	98

3.1.7. Güvenlik Tedbirleri	99
3.2. Özel Kanunları Gereğince Gümrük Vergilerinden Kısmen veya Tamamen Muaf Olarak İthal Edilen Eşyayı, İthal Amacı Dışında Başka Bir Kullanıma Tahsis Etme, Satma veya Devretme Ya Da Bu Özelliğini Bilerek Satın Alma veya Kabul Etme Suçu (3/6).....	100
3.2.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	100
3.2.2. Suçun Maddi Unsuru.....	100
3.2.2.1. Konu.....	100
3.2.2.2. Fiil.....	101
3.2.2.3. Fail	102
3.2.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören.....	102
3.2.3. Suçun Manevi Unsuru.....	103
3.2.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	103
3.2.5. Etkin Pişmanlık	104
3.2.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	104
3.2.6.1. Teşebbüs.....	105
3.2.6.2. İştirak	105
3.2.6.3. İçtima	106
3.2.7. Güvenlik Tedbirleri	107
3.3. İthal Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı İthal Etmek Ya Da Eşyanın Bu Özelliğini Bilerek Satın Almak, Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklamak Suçu (3/7)	107
3.3.1. Suçla Korunan Hukuki Değer	108
3.3.2. Suçun Maddi Unsuru.....	108
3.3.2.1. Konu.....	108
3.3.2.2. Fiil.....	109
3.3.2.3. Fail	110
3.3.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören.....	111
3.3.3. Suçun Manevi Unsuru.....	111
3.3.4. Hukuka Uygunluk Nedeni.....	112
3.3.5. Etkin Pişmanlık	113
3.3.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri	114
3.3.6.1. Teşebbüs.....	114
3.3.6.2. İştirak	115

3.3.6.3. İctima	116
3.3.7. Güvenlik Tedbirleri	116
3.4. İthalat Suçunun Nitelikli Halleri.....	117
3.4.1. Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi Halinde	119
3.4.2. Üç veya Daha Fazla Kişi Tarafından Birlikte İşlenmesi Halinde	120
3.4.3. Tüzel Kişinin Faaliyeti Çerçevesinde veya Yararına Olarak İşlenmesi Halinde.....	122
3.4.4. Kaçakçılık Fiillerini Önlemek, İzlemek, Araştırmak ve Soruşturmakla Görevli Kişiler Tarafından veya Meslek ve Sanatın Sağladığı Kolaylıklardan Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi Halinde.....	124
3.4.5. Belgede Sahtecilik Yapılarak İşlenmesi Halinde.....	126
3.4.6. Kaçakçılık Fiillerini Önlemek, İzlemek ve Araştırmakla Görevli Olup da Bu Kanunda Tanımlanan Suçların İşlenmesine Kasten Göz Yuman Kişi.....	127
3.4.7. Kaçakçılık Suçunun Konusunu Oluşturan Eşyanın, Devletin Siyasî, İktisadî veya Askerî Güvenliğini Bozacak ya da Çevre veya Toplum Sağlığını Tehdit Edecek Nitelikte Olması Halinde	129
3.4.8. Kaçak Akaryakıt Satışının, 3.Maddenin On Dördüncü Fıkrasında Belirtildiği Şekilde Sabit ya da Seyyar Tank, Düzenek veya Ekipman Kullanılarak Gerçekleştirilmesi Halinde	132
SONUÇ	134
KAYNAKÇA	137

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
AİHS	: Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi
ATT	: Silah Ticareti Anlaşması
AYM	: Anayasa Mahkemesi
Any.	: Anayasa
Bkz.	: Bakınız
BM	: Birleşmiş Milletler
C.	: Cilt
CMK	: Ceza Muhakemesi Kanunu
e.t.	: Erişim Tarihi
FATF	: Mali Eylem Görev Gücü
GB	: Gümrük Bölgesi
GMGM	: Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü
GK	: Gümrük Kanunu
İHEB	: İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi
KK	: Kabahatler Kanunu
KMK	: Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu
S.	: Sayı
s.	: Sayfa
SOE	: Sosyal Bilimler Enstitüsü
TB	: Ticaret Bakanlığı
TCK	: Türk Ceza Kanunu

TGB	: Türkiye Gümrük Bölgesi
UNESCO	: BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
WCO	: Dünya Gümrük Örgütü
vb	: ve benzeri
vd	: ve diğerleri
Yrg.	: Yargıtay

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2023 Yılı Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Yakalamaları (Kg).....	16
Tablo 2. 2023 yılı Tütün ve Tütün Mamulleri Yakalama Verileri.....	25

GİRİŞ

Küreselleşen dünya düzeninde, uluslararası ticaretin önemi giderek artmaktadır. Bu bağlamda, uluslararası ticaretin karşılaştığı en temel sorunlardan biri de kaçakçılık suçu olmaktadır. Kaçakçılık, bir ülkenin kanunlarını ihlal ederek yapılan ticaret veya gizli olarak gerçekleştirilen mal kaçırma işlemi, ya da gümrük vergisi ödenmeksizin bir malın ülkeye sokulması veya yurtdışına gizlice çıkarılması işi anlamına gelmektedir¹.

Ülkemizde, kaçakçılık suçları ve kabahatleri ile ilgili çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır, ancak bu konuda esas olarak 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu (KMK) özel düzenlemeleri içermektedir. KMK, küreselleşmenin getirdiği yeni ihtiyaçlara uyum sağlamak amacıyla birçok kez değiştirilmiştir. Kanun, ithalatla ilgili yasa dışı faaliyetleri suç olarak değerlendirmekte olup, bu tür faaliyetleri cezai yaptırımlara tabi tutmaktadır. Gümrük mevzuatına aykırı hareket edenleri caydırmak, bu Kanun'un ana hedeflerinden biri olmaktadır. İthalat kaçakçılığı suçu, gümrük mevzuatına aykırı şekilde mal veya eşya ithal edilmesi ya da gümrük vergilerinin ödenmemesi suretiyle işlenmektedir. Öğretide genel olarak ithalat kaçakçılığı; "Hukuki kurallara aykırı olarak, gümrük işlemleri yapılmaksızın ya da sahte belge kullanılarak veya gümrük rejim kurallarının ihlali suretiyle malın ülkeye sokulması, gümrük bölgesine bırakılması, gelen malın yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilmesi ya da ithali yasak olan malın kanuna aykırı olarak ülkeye getirilmesidir."²

Kaçakçılık, ekonomik ve toplumsal yapıdan kaynaklanan bir suç olmaktadır. Bu suçu önlemek amacıyla, diğer suçlarda olduğu gibi yasal düzenlemeler yapılmakta olup, ülkemizde de bu kapsamda kaçakçılıkla ilgili çeşitli hukuki düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Kaçakçılık kanunları, gümrük kaçakçılığına ilişkin yasal hükümler getirmektedir. Bu çerçevede, ilk olarak 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun, ardından 4926 Sayılı KMK ve nihayetinde 5607 Sayılı KMK devreye alınmış bulunmaktadır. Avrupa Birliği'ne uyum sürecinde, temel ceza kanunlarımız yeniden düzenlenmiş olup, 5237 Sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK), 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu (CMK) ve kabahatleri ilk kez ayrı bir yasal çerçevede ele alan 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu (KK) yürürlüğe konulmuştur. Bu yasal düzenlemeler doğrultusunda, 4926 Sayılı KMK değiştirilerek yerine özel bir ceza ve usul kanunu olan

¹ Türk Dil Kurumu (TDK) <https://sozluk.gov.tr/>, e.t.: 10/05/2024

² Candide Şentürk, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022. s.10.

5607 Sayılı KMK yürürlüğe girmiş bulunmaktadır. 5607 Sayılı KMK’da, 4926 Sayılı Kanun’dan farklı olarak, önceki düzenleme olan 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun’da olduğu gibi hürriyeti bağlayıcı ceza sistemi öngörülmektedir. Ayrıca, 5607 Sayılı KMK’da daha önceki kaçakçılık kanunlarından farklı olarak, ilk kez kabahat olarak değerlendirilen kaçakçılık fiilleri de yer almaktadır. Hürriyeti bağlayıcı cezalar ise sadece kaçakçılık suçları için düzenlenmektedir.

KMK, yürürlükten kaldırılan yasal düzenlemelerin eksikliklerini gidermek ve ceza kanunlarına uyum sağlamak amacıyla hazırlanmış özel bir ceza ve usul kanunu olmaktadır. Bu kanun, ülkemizde sıkça rastlanan kaçakçılık suçlarını inceleyerek, bu suçların doğurduğu ekonomik ve sosyal sorunlara çözüm sunabilmek amacıyla düzenlenmiş bulunmaktadır. Kanunun temel hedefi, kaçakçılık suçlarıyla etkin bir şekilde mücadele ederek, bu suçların önüne geçmektir. Bu doğrultuda, mülga kanunun çıkış noktası olan ekonomik suça ekonomik ceza prensibi kaldırılmıştır³. Mülga 4926 Sayılı Kanun’un yürürlükte olduğu dönemde, ekonomik suçlar için öngörülen bu ilkenin kaçakçılık suçlarında önemli artışlara neden olduğu gözlemlenmiştir. Bunun sonucunda, kaçakçılık suçları için öngörülen yaptırımların ağırlaştırılmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu doğrultuda kanunlarda değişiklik yapılması zorunlu hale gelmiştir. Netice olarak, kaçakçılık fiilleri için yalnızca idari yaptırımlar değil, aynı zamanda hürriyeti bağlayıcı cezalar ve adli para cezaları da öngörülerek, kanunun caydırıcılığı artırılmak istenmiştir⁴.

KMK, önceki kaçakçılık kanunlarına kıyasla daha düzenli ve kapsamlı bir şekilde hazırlanarak, daha iyi anlaşılmasını sağlamak ve yanlış yorumların önüne geçmek amacı taşımaktadır. TCK, KK ve KMK kapsamındaki kaçakçılık fiillerinin ve yaptırımlarının uygulanmasında etkili olmaktadır. İthalat ve ihracat kaçakçılığı fiilleri ise KMK’nın 3. maddesinde fıkralar halinde sıralanmış bulunmaktadır. Bu çalışmamda, ithalat kaçakçılığı fiilleri üzerine odaklanılmış ve bu fiiller ayrıntılı olarak açıklanmıştır⁵.

Bu çalışmada, KMK kapsamında işlenen ithalat kaçakçılığı suçuna ilişkin yasal düzenlemeler, Anayasa’ya (Any), İnsan Hakları Evrensel Beyanname’si’ne (İHEB), Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’ne (AİHS) ve ceza hukukunun evrensel ilkeleriyle

³ Sahir Erman, **Ticari Ceza Hukuku**, 3.Baskı, İstanbul Üniversitesi Basımevi ve Film Merkezi, İstanbul 1992, s.160

⁴ Öznur Orhan, “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında İthalat Kaçakçılığı Suçları ve Yaptırımları”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi SOBE, İstanbul 2022. s. 14-15

⁵ Dilara Şahin, “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında İthalat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatleri ”, **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi SOBE, İstanbul 2011, s.4-5.

olan ilişkisi açısından ele alınmıştır. Ancak, bu düzenlemelerin söz konusu uluslararası belgelerle örtüşüp örtüşmediği çalışmanın temel konusu olmadığından, bu hususlar yalnızca genel hatlarıyla incelenmiştir. Ayrıca, çalışmada ithalat kaçakçılığı suçuna ilişkin KMK'daki düzenlemelerin ceza hukukumuzdaki yeri, ilgili yasal düzenlemeler ve bu düzenlemelere yönelik öğretideki görüşler üzerinde durulmuştur.

5607 Sayılı KMK'da, kaçakçılık fiilleri hem suçlar ve kabahatler olarak hem de ithalat ve ihracat kaçakçılığı fiilleri olarak iki başlık altında değerlendirilebilmektedir. Bu çalışmada kaçakçılık fiilleri, ithalat kaçakçılığı açısından ele alınmaktadır. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci Bölümde, KMK'nın tarihsel gelişimi, amacı, sistematığı ve diğer kanunlarla ilişkisi incelenmektedir. Kanunda yer alan kaçakçılık kavramları, kanun maddeleri sırasına göre genel olarak açıklanmakta, teknik kavramlara ise ilgili maddelerde yer verilmektedir.

İkinci Bölümde ise ithalat kaçakçılığı suçları ele alınmaktadır. Suçlar incelenirken, önce genel açıklamalar çerçevesinde suça giriş yapılarak kaçakçılık kavramları detaylandırılmakta, ardından suçların kapsamı incelenmektedir. Bu bağlamda, Yargıtay kararlarına ve örnek olaylara da yer verilerek maddelerin uygulama alanındaki yansımaları gösterilmektedir.

Üçüncü Bölümde ithalat kaçakçılığı suçlarının anlatımına devam edilerek ithalat suçunun nitelikli halleri incelenmiştir. Suçların nitelikli halleri ele alınırken, genel açıklamalar ile birlikte ithalat suçunun detaylarına inilmekte, bu kapsamda Yargıtay kararlarına ve örnek olaylara da yer verilerek maddenin uygulamadaki görünümü ortaya konulmaktadır. Bu incelemeler Ceza Hukuku bağlamında değerlendirilmekte, güncel Yargıtay içtihatları ışığında tartışılmaktadır. Ayrıca, çalışmanın amacı, problem cümlesi, araştırmanın gerekçesi ve önemi, sınırlılıkları gibi konular ele alınmakta olup, bu konudaki farklı görüşler de ortaya konulmaktadır. Araştırmada kullanılan kavramlar üzerinde durulmakta, başvurulacak araştırma yöntemlerine vurgu yapılmaktadır. Çalışma süresince izlenecek işlem basamakları, kullanılacak veri toplama araçları ve araştırmadan beklenen sonuçlar da ortaya konulmaktadır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KANUNUN AMACI, SİSTEMATİĞİ VE TARİHSEL GELİŞİMİ

1.1. Kaçakçılıkla Mücadelenin Yasal Yönden Tarihsel Gelişimi

Cumhuriyetin ilk yıllarında, yönetimin yoğun olarak ilgilendiği meselelerden biri, uzun süren savaşların ardından yıpranmış bir toplum yapısında güvenlik ve asayiş sağlamaktır. Bu dönemde, Osmanlı Devleti'nden miras kalan ciddi sorunlardan biri olan kaçakçılık, özellikle dikkat çeken bir konu haline gelmiştir. Türkiye'nin kuzey ve batı sınırlarının girintili çıkıntılı sahillere, güney sınırlarının ise çöllerle kesişen demiryollarına sahip olması gibi coğrafi etkenler, kaçakçılığı cazip bir faaliyet haline getirmiştir. Kaçakçılığın yaygınlaşması ve etkisinin artması üzerine, Cumhuriyet'in erken dönemlerinde bu faaliyetle mücadele edebilmek amacıyla bir dizi yasal düzenleme yapılması gerektiği anlaşılmıştır. Bunun yanı sıra, o dönemde gümrük görevlilerinin ve sınır güvenliğini sağlayan kolluk kuvvetlerinin yetki ve sorumluluklarının yeterince net olmaması, bu düzenlemelerin gerekliliğini daha da artırmıştır⁶.

Cumhuriyet Dönemi boyunca kaçakçılıkla mücadele amacıyla çıkarılan kanunlar incelendiğinde, bu alandaki ilk önemli düzenlemenin 1927 yılında yürürlüğe giren 1126 Sayılı Kaçakçılığın Men'i ve Takibi Hakkında Kanun olduğunu görülmektedir. Bu Kanun, 1929 yılında yerini yine aynı adı taşıyan 1510 Sayılı Kanuna bırakmıştır. Ancak, bu düzenleme de uzun ömürlü olmamış ve 1932 yılında çıkarılan 1918 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun ile yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kanunların ortak özelliği, özellikle organize kaçakçılık faaliyetleri için ağır hapis cezalarını öngörmeleridir⁷.

Kaçakçılıkla mücadeleye yönelik bu erken dönemde yapılan düzenlemeler, bugünkü mevzuatın temelini oluşturmuştur. Özellikle 1918 Sayılı Kanun, yaklaşık 71 yıl boyunca yürürlükte kalmış ve zamanla değişen ekonomik ve toplumsal koşullara göre yeniden şekillendirilmiştir. 2003 yılına gelindiğinde, bu uzun süreç sona ermiş ve 4926 Sayılı KMK yürürlüğe girmiştir. Bu yeni düzenleme, ekonomik suçlara daha uygun yaptırımlar getirilmesi gerektiği anlayışıyla hazırlanmış ve kanunun ismi de bu değişime

⁶ Alev Gözcü/Fevzi Çakmak, "Cumhuriyet'in İlk Yıllarında Türkiye'nin Güney Sınırında Gerçekleştirilen Kaçakçılık Faaliyetleri", *Dokuz Eylül Üniversitesi SOBE Dergisi*, C. 21, S. 3, İzmir 2019, s. 688

⁷ Birsen Karakaş, *Kaçakçılık Mücadele Kanunu Uygulamalı İctihatı*, Adalet Yayınları, Ankara 2019, s. 1.

uygun şekilde Kaçakçılığın Men'i ve Takibi yerine Kaçakçılıkla Mücadele olarak değiştirilmiştir⁸.

Kaçakçılıkla mücadelede bir diğer önemli adım, 2005 yılında yürürlüğe giren 5237 Sayılı TCK olmuştur. Bu kanunun 5. maddesi, genel hükümlerin, özel kanunlar kapsamındaki suçlara da uygulanacağını belirtmiştir. Bu değişiklik, özel bir kanun statüsüne sahip olan 4926 Sayılı Kanun'un yeniden düzenlenmesi ihtiyacını ortaya çıkarmıştır⁹.

1.1.1. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu

Yeni gelişmelere sonunda, 5237 Sayılı TCK ile uyumlu bir şekilde hazırlanan yeni bir kanun taslağı hazırlanmış ve nihayet 5607 Sayılı KMK 31 Mart 2007 Tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Bu kanun, ceza hukuku ve ceza muhakemesi hukuku ilkelerine uygun olarak modernize edilmiş bir düzenleme niteliği taşımaktadır.

Türkiye'de 21 Mart 2007 Tarihinde yayımlanan 5607 Sayılı KMK¹⁰, kaçakçılıkla mücadeleyi düzenleyen en temel kanunlardan biri olmaktadır. Kanunun temel amacı, kaçakçılık faaliyetlerini ve bu faaliyetlere uygulanacak yaptırımları düzenlemek, kaçakçılık fiillerini önleme, izleme ve araştırma işlemlerinin usul ve esaslarını belirlemek suretiyle soruşturma, kovuşturma ve cezalandırma yöntemlerini düzenlemektir. Bu çerçevede, Kanun'da kaçakçılık fiilleri, yasaklanmış eşya ve maddelerin yasa dışı yollarla ülkeye sokulması olarak tanımlanmıştır.

KMK incelendiğinde, kaçakçılık faaliyetleri kapsamında birçok fiil suç sayılmaktadır. Bunlar arasında kaçakçılık, kaçakçılık amacıyla taşıma, ithalat ve ihracat yapma, depolama, taşıma, alım ve satım gibi eylemler yer almaktadır. Kanun'un öngördüğü cezalar oldukça ağır olup, suçun türüne göre hapis ve para cezaları gibi farklı yaptırımlar uygulanmaktadır. Ayrıca, kaçakçılık faaliyetlerinde kullanılan araç, gereç ve eşyalara el konulabilmektedir.

Kanun, kaçakçılık kapsamında ele geçirilen malların muhafazasına dair hükümler de içermektedir. Kaçakçılığa teşebbüs eden kişilere uygulanacak cezalar ve yaptırımların

⁸ Saniye Albaş, **Türk ve Kıbrıs Hukukunda Gümrük Kaçakçılığı**, Oniki Levha Yayınları, İstanbul 2019, s. 19.

⁹ Emin Baykal, "Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nun Geçmişten Günümüze Gelişim", **Sykonsept57 Dergisi**, 57, İstanbul 2014, s. 3.

¹⁰ 5607 Sayılı Kaçakçılık Mücadele Kanunu, **RG.** 21.03.2007, Sayı: 26479.

yer aldığı 17. maddenin, kaçakçılık faaliyetlerinin caydırıcılığını artırmak amacıyla hazırlandığı anlaşılmaktadır. KMK, Türkiye’de kaçakçılıkla mücadelede önemli bir araç olarak işlev görmektedir olup, kaçakçılık faaliyetlerini azaltmak ve gerekli önlemleri almak amacıyla güçlü bir hukuki altyapı sağlamaktadır.

1.1.2. 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanununun, Amacı, Sistematiği ve Diğer Kanunlarla İlişkisi

5607 Sayılı KMK, Türkiye’de kaçakçılıkla mücadele amacıyla 2009 yılında kabul edilmiştir ve ülke ekonomisi ile güvenliğini olumsuz etkileyen bu suçla mücadeleyi güçlendirmeyi hedeflemektedir. Kanun, kaçakçılıkla ilgili suçları tanımlar, bu suçlarla mücadeleye yönelik cezai yaptırımlar ve cezaların uygulanma usullerini belirlemektedir. Aynı zamanda, suçların önlenmesine yönelik tedbirler ve denetim mekanizmaları da içermektedir. 5607 Sayılı Kanun, sadece ekonomik suçlarla ilgili düzenlemeler getirmekle kalmaz, aynı zamanda diğer kanunlarla da etkileşim içinde olup, örneğin, vergi, gümrük ve çevre koruma gibi alanlarda uygulanacak özel hükümlere de yer vermektedir. Bu sayede, kaçakçılıkla mücadele konusunda bütüncül bir yaklaşım benimsenmektedir.

1.1.2.1. Amacı

5607 Sayılı KMK’nın amacı, 1. maddesinde; “Bu Kanun’un amacı, kaçakçılık fiilleri ve yaptırımları ile kaçakçılığı önleme, izleme, araştırma usul ve esaslarını belirlemektir.” şeklinde tanımlanmıştır. Bu tanımdan, KMK’nın temel amacının, kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesinin, yerli malların gümrük ve vergi kurallarına aykırı şekilde yurt dışına çıkarılmasının, yabancı menşeli malların ise yasa dışı yollarla ülkeye sokulmasının engellenmesi olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca, bu çerçevede kaçakçılık fiillerinin cezalandırılmasıyla birlikte, yerli veya yabancı mallara ilişkin ekonomik ve ticari faaliyetlerin yasal yollardan gerçekleştirilmesi teşvik edilmektedir. Yabancı kaynaklar ise bu amacı, gümrük denetimleri sonucunda malların vergi kaçırılmaksızın yasal yollardan ülkeye giriş ve çıkışının sağlanması olarak ifade etmektedir¹¹.

Kaçakçılık suçları, ekonomik ve ticari suçlar arasında yer aldığından, KMK’nın bir diğer amacının ülke ekonomisini korumak ve uluslararası rekabete katılımını sağlamak

¹¹ Sornarajah Muthucumaraswamy, **The International Law On Foreign Investment**, Cambridge University Press, New York 2010, s.268.

olduğu ileri sürülmektedir. Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) yapılan araştırmalar, vergi oranlarının düşürüldüğü dönemlerde, kaçakçılık suçlarının daha az işlendiğini gösterse de ABD'deki bazı araştırmalar, bu durumun her zaman kaçakçılığı ve ilgili ürünlerin tüketimini azaltmadığını ortaya koymaktadır. Kaçakçılığı önlemede toplumsal bilincin artırılmasının önemi yanında, vergi ahlakı, yüksek vergi oranları ve vatandaşların yüksek vergiye tabi ürün veya hizmetlere olan ihtiyacı gibi faktörler de önemli rol oynamaktadır¹².

Bununla birlikte, kaçakçılık ülkemiz ekonomisine büyük zararlar veren bir sorun olmakta ve günümüzde çeşitli suç işleme yöntemleriyle gerçekleştirildiği gözlemlenmektedir. Avrupa Birliği (AB) ile tam üyelik müzakerelerinde hazırlanan raporlarda ise vergi kaybının önlenmesi, idarenin daha etkin denetim yapabilmesi ve vergi muafiyeti uygulamalarının sınırlandırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu düzenlemelerin AB müktesebatıyla uyumlu hale getirilmesi, dolaylı ve dolaysız vergilere ilişkin kaçakçılık ve kayıp problemlerinin önlenmesi için gerekli yasal düzenlemelerin tamamlanmasının önemine dikkat çekilmektedir¹³.

Ayrıca, KMK'nın sadece gümrük kaçakçılığını önlemekle kalmayıp, suçtan elde edilen malvarlığı değerlerinin aklanmasını da engelleme amacını taşıdığı belirtilmiştir. 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun'un¹⁴ 2/1 fıkrasının (f) bendinde suç geliri, suçtan kaynaklanan malvarlığı değeri olarak tanımlanmaktadır. Suç gelirlerinin aklanması suçu ise TCK'nın 282. maddesinde düzenlenmiştir. 5549 Sayılı Kanun'dan önce yürürlükte olan 4208 Sayılı Kara Paranın Aklanmasının Önlenmesine Dair Kanun¹⁵, suç gelirlerini daha geniş bir tanımla ele almış ve bu kapsamda kaçakçılıkla elde edilen gelirler de kara para kapsamında değerlendirilmiştir. Ülkemizde kaçakçılık yoluyla elde edilen gelirler önemli bir paya sahip olduğundan, kaçakçılık fiillerinin suç gelirleri tanımlamasına dahil edilmesi gerekmektedir. Bu

¹² Fatih Selami Mahmutoglu, "Ekonomi Hukuku- Ekonomik Suçlar Ve Ekonomi Ceza Hukuku", **Güncel Hukuk Dergisi**, İstanbul 2005, s. 76.

¹³ Kılıç Kaptan, **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 5237 Sayılı TCK, 5271 Sayılı CMK, 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu Ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Açıklamalı**, Gümrük Kontrolörleri Derneği, Yayın No:30, Ankara 2007, s. 10.

¹⁴ 5549 Sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun. **RG.** 18.10.2006, Sayı: 26323.

¹⁵ 4208 Sayılı Karaparanın Aklanmasının Önlenmesine, 2313 Sayılı Uyuşturucu Maddelerin Murakebesi Hakkında Kanunda, 657 Sayılı Devlet Memurları Kanununda ve 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, **RG,** 13.11.1996, Sayı: 22822.

nedenle, KMK hükümleri suçtan kaynaklanan malvarlığı değerlerini aklama suçunun önlenmesi açısından da büyük önem taşımaktadır¹⁶.

Sonuç olarak, kaçakçılık suçlarına yönelik yaptırımlar getiren KMK'nın, aynı zamanda yolsuzlukla mücadele amacı taşıdığı da belirtilmelidir¹⁷.

1.1.2.2. Sistematiği

TCK ve CMK, ceza ve muhakemesi hükümlerini düzenleyen genel ve temel kanunlar olmasına karşın, diğer özel kanunlarda yer alan farklı hukuk dalları ile bağlantılı suç türlerine ve muhakeme işlemlerine ilişkin özel kanunlardaki düzenlemeler ise “yan ceza hukuku” veya “ceza hükümleri taşıyan bir kanundur.” olarak tanımlanmaktadır. KMK da bu tanıma uyan özel ceza hükümleri taşıyan bir kanundur. KMK, ithalat ve ihracat kaçakçılığı gibi suçları düzenlemekte olup, temel ceza kanunları olan TCK ve CMK ile uyum sağlama amacıyla yürürlüğe girmiştir. Bu nedenle, KMK, yan ceza hukuku niteliği taşıyan bir düzenlemedir¹⁸.

Yan ceza hukuku, temel ceza hukuku ile birlikte işlenen suçlara yönelik daha spesifik düzenlemeler ve hükümler içerir. KMK'nın, temel ceza kanunları ile paralel olarak ithalat ve ihracat kaçakçılığı suçlarına yönelik düzenlemeler getirmesi, kaçakçılıkla mücadeledeki işlevselliğini artırmaktadır. Bu bağlamda, KMK, başlı başına temel bir kanun olmamakla birlikte, ceza hukuku sistemi içinde önemli bir tamamlayıcı rol üstlenmektedir.

1.1.2.3. Diğer Kanunlarla İlişkisi

KMK, temel ceza kanunu olan TCK ve CMK ile sıkı bir ilişki kuran ve aynı zamanda KK ile bağlantılı hükümler içeren özel nitelikte bir kanundur. KMK, kaçakçılık suçlarının soruşturulması ve kovuşturulmasına yönelik düzenlemeleri içerirken, aynı zamanda ceza muhakemesine ilişkin hükümleri de barındırmaktadır. Bunun dışında,

¹⁶ Stephen Schneider, “Organized Contraband Smuggling And Its Enforcement In Canada: An Assesment Of The Anti-Smuggling Initiative”, **Trends In Organized Crime**, Vol.6, No.2, Canada 2000, S.3.

¹⁷ Aynur Yürekli/Özgen Saygınsoy, “Worldwide Organized Cigarette Smuggling: An Empirical Analysis”, **Applied Economics**, Vol.42, Issue 5, 1 Diagram, 6 Charts, 2010, s.545; Sever Acaroğlu, **Duman Altı Endüstri: Sigara Kaçakçılığı**, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s.11.

¹⁸ Veli Özer Özbek/Nihat Doğan Kanbur/Koray Bacaksız/Pınar Tepe, **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler**, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012, s.117.

bazı özel kanunlar da KMK'ya atıfta bulunarak, onunla bağlantılı hükümler içermektedir¹⁹.

2005 yılında yürürlüğe giren TCK, ceza hukukunun genel ilkelerini yeniden düzenlemiş ve 5. maddesinde yer verilen “Bu Kanun’un genel hükümleri, özel ceza kanunları ve ceza içeren kanunlardaki suçlar hakkında uygulanır” hükmü ile KMK gibi özel kanunların da bu yeni ilkelere uyumlu hale getirilmesini zorunlu kılmıştır. TCK’nın genel hükümlerinin, KMK gibi özel ceza kanunlarına uygulanmasını sağlayan TCK’nın 5. maddesi, KMK’nın özel bir ceza kanunu olarak TCK’ye tabi olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Bu nedenle de KMK’nın birçok maddesi, TCK’nın genel hükümlerine atıf yapmaktadır; örneğin, ceza sorumluluğunun esasları, suça teşebbüs, iştirak ve içtima gibi ceza hukuku ilkeleri, KMK hükümleri için de geçerli olup TCK’nın genel hükümleriyle uyumludur²⁰.

KMK kapsamında işlenen suçların soruşturulması ve kovuşturulması, CMK hükümlerine tabidir. KMK’nın 9-16. maddeleri arasında yer alan arama, el koyma, müsadere gibi ceza muhakemesi koruma tedbirlerine ilişkin hükümleri, CMK’ya atıfta bulunarak bu Kanun’un genel ceza muhakemesi hükümlerinin uygulanmasını öngörmüştür. Kaçak eşyaların naklinde kullanılan araçlara el konulması gibi işlemler, CMK hükümleri uyarınca yürütülmektedir²¹.

4458 Sayılı Gümrük Kanunu (GK)²², kaçakçılık fiillerine yönelik cezai düzenlemeleri de içermektedir. GK’ ya aykırı olarak yurda sokulan eşyaların KMK hükümlerine göre suç teşkil ettiği durumlar, özellikle GK’ nın 54. maddesi uyarınca KMK ile ilişkilendirilmiştir. GK, yurda yasa dışı yollardan eşya sokulmasını önlemeye yönelik düzenlemeleri içerirken, KMK, bu fiilleri suç olarak nitelendirmiştir²³.

KMK ile KK arasında da ilişki bulunmaktadır. KK’nın 23. maddesi uyarınca, Cumhuriyet Savcısı bir fiilin suç değil kabahat olduğunu tespit ederse, idari yaptırım

¹⁹ Seyfettin Çilesiz/Alper Yükselen Bikirli, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**, Adalet Yayınları, Ankara 2022, s.35.

²⁰ Çilesiz/Bikirli, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**, 4. Basım, Adalet Yayınları, Ankara 2022, s. 37.

²¹ KMK 9/1. Maddesi, “Kaçak eşya, her türlü silâh, mühimmat, patlayıcı ve uyuşturucu maddelerin bulunduğu şüpheli edilen her türlü kap, ambalaj veya taşımaya yarayan diğer araçlar ile kişilerin üzerlerinde yapılacak arama ve elkoymalar, 4/12/2004 Tarihli ve 5271 Sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu uyarınca yerine getirilir.”

²² 4458 Sayılı Gümrük Kanunu, **RG**, 27.10.1999, Sayı: 23866.

²³ GK 54. Maddesi, “Bu kanun hükümlerine aykırı olarak; Türkiye gümrük bölgesine getirildiği veya gümrük kontrolüne tabi tutulmadığı saptanan eşyaya, Kaçakçılıkla Mücadele kanunu ile ilgili diğer kanun hükümleri uygulanır.”

kararı verebilir. 6455 Sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun²⁴ ile yapılan değişiklik sonrası, KMK kapsamında düzenlenen bazı kabahatler, GK'ya aktarılmış olup, bu tür durumlarda GK'daki düzenlemeler uygulanmaktadır²⁵.

KMK dışında da kaçakçılıkla ilgili çeşitli özel kanunlar bulunmaktadır. Örneğin, 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun²⁶, ateşli silahların yasa dışı ithalatını düzenlerken, bu kanunda düzenlenmeyen silah ihracatı gibi fiiller KMK kapsamında değerlendirilmektedir²⁷. TCK'nın 175 ve 188. maddeleri, tehlikeli maddeler ile uyuşturucu ve uyarıcı maddelerin ithalatını düzenlemekte olup, bu suçlar KMK'ya istisna oluşturmaktadır²⁸.

KMK, sadece ithalat ve ihracat kaçakçılığına odaklanmayıp, farklı yasal düzenlemelerle de sıkı bir ilişki içindedir. TCK, CMK ve GK gibi kanunlarla birlikte uygulanarak, kaçakçılıkla mücadelede geniş kapsamlı bir hukuki çerçeve sunar. Aynı zamanda özel kanunlarla ilgili hükümleri ve bunlara atıfta bulunan maddeleri de içeren bir sistematige sahiptir²⁹.

1.1.3. İlgili Kavramlar

5607 Sayılı KMK, kaçakçılık kavramını ve bu suçu oluşturan fiilleri tanımlayarak, kaçakçılıkla mücadelede hukuki çerçeveyi belirlemektedir. Kanun, kaçakçılık suçlarının kapsamını geniş bir şekilde ele alırken, özellikle ithalat kaçakçılığı suçunu ayrıntılı olarak düzenlemektedir. İthalat kaçakçılığı, gümrük işlemleri sırasında yasal olmayan yollarla mal girişinin yapılması anlamına gelmekte ve bu fiil, ekonomik denetim açısından ciddi riskler taşımaktadır. Ayrıca, gümrük kavramı, bu kanunda düzenlenen

²⁴ 6455 Sayılı Gümrük Kanunu ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, **RG**. 11.04.2013, Sayı: 28615.

²⁵ Çilesiz/Bikirli, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**, s. 798.

²⁶ 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun, **RG**, 10.07.1953, Sayı: 8458.

²⁷ TCK'nın 174/1 maddesi, "Yetkili makamlardan gerekli izni almaksızın, patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı nükleer, radyoaktif, kimyasal, biyolojik maddeyi imal, ithal veya ihraç eden, ülke içinde bir yerden diğer bir yere nakleden, muhafaza eden, satan, satın alan veya işleyen kişi, dört yıldan sekiz yıla kadar hapis ve beşbin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Yetkili makamların izni almaksızın, bu fıkra kapsamına giren maddeleri imal etmek, işlemek veya kullanmak amacıyla, gerekli olan malzeme ve teçhizatı ithal eden, ihraç eden, satışa arz eden, başkalarına veren, nakleden, depolayan, satın alan, kabul eden veya bulunduran kişi de aynı ceza ile cezalandırılır."

²⁸ TCK'nın 188/1 maddesi, "Uyuşturucu veya uyarıcı maddeleri ruhsatsız veya ruhsata aykırı olarak imal, ithal veya ihraç eden kişi, yirmi yıldan otuz yıla kadar hapis ve ikibin günden yirmibin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır."

²⁹ Murat Balcı, **Petrol Kaçakçılığı Suçları Ve Petrol Piyasası Kanununda Düzenlenen Bazı Kabahatler**, Adalet Yayınları, Ankara 2010. s.47.

kaçakçılık suçlarının cezai yaptırımlarının uygulanacağı kontrol noktalarından biri olarak önemli bir yer tutmaktadır. Gümrük, ülkeler arası ticaretin denetlenmesi ve düzenlenmesi amacıyla faaliyet gösteren resmi bir makam olarak, kaçakçılıkla mücadelede kritik bir rol oynamaktadır. Gümrüklenmiş değer kavramı ise, bir ürünün gümrük işlemlerine tabi tutularak, yasal şekilde ülkeye giriş yapmasının sağladığı değer ve güvenceyi ifade etmektedir. Bu kavramların her biri, kaçakçılıkla etkin bir mücadele için gerekli hukuki altyapıyı oluşturmaktadır.

1.1.3.1. Kaçakçılık Kavramı

Kelime anlamı olarak kaçakçılık, bir devletin yasalarını ihlal ederek gerçekleştirilen ticaret veya gizli olarak kaçırma işi ya da gümrük vergisi ödemeden bir malı ülkeye sokma ya da yasadışı yollarla yurtdışına kaçırma faaliyetidir. Ekonomi literatüründe ise kaçakçılık, zorunlu vergi ve diğer yasal yükümlülüklerin yerine getirilmeden, yasaklanmış malların hileyle veya gizlice alınıp satılması ve bu yolla kazanç elde edilmesi olarak tanımlanır³⁰.

Hukuki açıdan kaçakçılık suçu, devletin kanunlarına aykırı olarak bir malın gümrük vergileri ödenmeden, yasaklanmış veya gümrük işlemlerine tabi tutulmaksızın ülkeye ithal edilmesi, ticaretinin yapılması, gizlice kaçırılması ya da yurt içinde satılması, satışa sunulması, satın alınması veya taşınması şeklinde tanımlanır³¹.

1.1.3.2. Kaçakçılık Fiilleri ve Türleri

Bu çalışmanın bu bölümünde, kaçakçılığın farklı türleri ve bu türlere ilişkin yapılan akademik çalışmalar detaylı bir şekilde incelenmiştir. Kaçakçılık, ekonomik, sosyal ve güvenlik alanlarında ciddi tehditler oluşturduğundan, çeşitli alt kategorilerde ele alınmış ve her bir türün özellikleri, etkileri ve mücadele yöntemleri üzerine kapsamlı bir literatür taraması yapılmıştır. İthalat kaçakçılığı, uyuşturucu kaçakçılığı, silah kaçakçılığı ve benzeri suç türleri, alan yazındaki güncel araştırmalar ve raporlar ışığında değerlendirilmiş, kaçakçılıkla mücadelenin etkinliği üzerine yapılan analizlere yer verilmiştir. Bu türler arasındaki benzerlikler ve farklar, kaçakçılıkla mücadelede uygulanan stratejilerin geliştirilmesi açısından önemli ipuçları sunmaktadır. Ayrıca, her

³⁰ Şentürk, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları**, s.1-2

³¹ Birsan Karakaş, **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uygulamalı ve İctihatlı**, Adalet Yayınevi, Ankara 2019, s.22-23.

bir kaçakçılık türünün ortaya çıkardığı sosyo-ekonomik ve hukuki sorunlar da ele alınarak, literatürdeki çeşitli bakış açıları ve çözüm önerileri tartışılmıştır.

1.1.3.2.1. Kaçakçılık

Kaçakçılık, eşyaların gizlice taşınması, özellikle gümrük vergilerinden veya ithalat veya ihracat kısıtlamalarından kaçmak için malların gizli hareketi olarak tanımlanmaktadır³².

Bu kapsamda kaçakçılığın yüksek gelirli vergilerin olduğu her ülkede var olduğunu ifade eden Kahya, araştırmasında küresel kapsamda birçok bölge veya ülkede kaçakçılık faaliyetlerinin artmış olduğunu ifade etmektedir.

Gümrük faaliyetleri bağlamında, kaçakçılık faaliyetlerine yönelik yapılan değerlendirmeler, kaçakçılığın esasen yasaklanmış veya gümrük ya da tüketim vergileri ödenmemiş malların, bir ülkeye getirilmesi ya da ülkeden çıkarılması eylemi sonucunda ortaya çıktığını göstermektedir. Kaçakçılık, gümrük yükümlülükleri veya ithalat/ihracat kısıtlamalarından kaçınmak amacıyla, malların ulusal sınırlar içerisinde gizlice hareket ettirilmesi şeklinde tanımlanmaktadır³³. Genellikle, gümrük vergilerinin yüksek olması, kaçakçının gizli mallar üzerinde kâr elde etmesine olanak tanırken, aynı zamanda uyuşturucu ve silah gibi yasaklanmış ürünler için de güçlü bir talep yaratmaktadır. Türkiye’de Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü, kaçakçılıkla mücadele etmektedir.

Ülkemizdeki mevzuat, hastalıklı bitkiler veya hayvanlar, müstehcen içerikler ve yasadışı uyuşturucu maddeler gibi, halk sağlığına zarar verebilecek pek çok ögenin ithalatını yasaklamaktadır³⁴. Ayrıca, ekonomik ya da politik nedenlerle belirli ürünlerin ithalatı da yasaktır. Örneğin, uyuşturucu maddeler, sigara ve alkol ürünlerinin yasadışı yollarla Türkiye’ye sokulması yasak olup, bu tür girişimlerde çeşitli yaptırımlar uygulanacağı öngörülmektedir³⁵. Ayrıca, gerekli gümrük veya tüketim vergileri ödenmeden malların ithalatı da yasaklanmıştır; bu tür yükümlülükler, kanun koyucular tarafından gelir artışı ve ticaretin düzenlenmesi amacıyla belirlenmiştir.

³² Barış Borlat, “Cumhuriyet Dönemi Tütün Ve Sigara Kaçakçılığı Bağlamında Suriye Sınır Güvenliğine Bakış (1923-1940)”. **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, C.4,S.2, Çanakkale 2019, s. 357-376.

³³ Osman Şahpaz, “Gümrük Kontrolü Uygulamalarının Kaçakçılık Üzerine Etkileri”, **Yüksek Lisans Tezi**, Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya 2019, s. 33.

³⁴ Alev Gözcü/Fevzi Çakmak, “Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Türkiye'nin Güney Sınırında Gerçekleştirilen Kaçakçılık Faaliyetleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi SBE Dergisi**, 21(3), İzmir 2019, s. 683-714.

³⁵ Süheyl Donay, “Kaçakçılık Kanununa Genel Bir Bakış”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 37(1-4), İstanbul 1971, s.191-214.”

Sözü edilen riskler karşısında, uluslararası sınırlardaki yolcular, gümrük görevlileri tarafından durdurulabilir, kimliklerini beyan etmeleri istenebilir veya aramalara tabi tutulabilirler. Gümrük görevlileri, kaçakçılık faaliyetlerini önlemek amacıyla bireyleri, bagajlarını veya ülkeye gelen paket ve konteynerleri arama yetkisine sahiptir. Normalde sadece şüpheli görülen kişileri ayrıntılı bir şekilde arayan gümrük görevlileri, sınırda herhangi bir kişiyi sebep göstermeden de arama yapabilme hakkına sahiptir³⁶.

Kaçakçılık mallarının taşınmasında, yaygın olarak iki yöntem kullanılmaktadır. Bunlardan biri, tespit edilmeden kargoların sınır ötesine taşınması, diğeri ise malların gizlenmesidir. Kaçakçılar, uçaklar, kamyonlar veya binek hayvanları kullanarak Türkiye'ye yasadışı yollarla uyuşturucu, sigara veya alkol sokmaya çalışmaktadırlar. Gizleme yöntemi ise kaçakçılar tarafından, yasa dışı uyuşturucuların kara, deniz ve hava araçlarında veya mide, bağırsak vb. insan vücudunun beklenmedik bölgelerinde saklanması şeklinde uygulanmaktadır. Gümrük görevlilerine beyan edilmeyen herhangi bir eşya veya yasaklı bir mal ile karşılaşıldığında, yolcu gerekli vergileri ve cezaları ödemeye zorlanabilir, tutuklanabilir ve gümrük görevlileri kaçak mallara el koyma yetkisine sahiptir³⁷.

Kaçakçılık ağlarının işleyişine dair yapılan incelemeler, bu ağların karmaşık bir yeniden ihracat dağıtım zinciri oluşturduğunu göstermektedir. Mallar, çoğu durumda kayıtlı sektörde faaliyet gösteren büyük ithalatçılar tarafından farklı bölgelerden taşınmakta ve ardından çeşitli mekanizmalarla sınırların dışına kaçırılmaktadır. Yeniden ihracat ticareti, bazı yönlerden kamu altyapısından çok daha etkin bir şekilde organize edilen karmaşık bir yapı geliştirmiştir. Bu çerçevede, kaçakçılık ağlarının engellenmesi ihtiyacı ortaya çıkmakta, bu bağlamda gümrüklere önemli görevler düşmektedir ve gümrüklerin rolü giderek artmaktadır³⁸.

1.1.3.2.2. Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Kaçakçılığı

Uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı; bu maddelerin üretilmesi, yetiştirilmesi, dağıtımının yapılması ve satışını içeren küresel bir yasa dışı ticaret olarak

³⁶ İlhan Çopur, “Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar Ve Çözüm Önerileri; Türkiye Gümrükleri Üzerine Bir Araştırma”, **Yüksek Lisans Tezi**, Gümüşhane Üniversitesi SBE, Gümüşhane 2014, s. 14.

³⁷ Tanju Ün, “Türkiye’de Gümrük Kaçakçılığı Suçlarından Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadelede Uluslararası İş Birliği Çabaları”, **Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi SBE, Edirne 2019, s. 45.

³⁸ Kerem Özbey, “Sınırların Gölgesinde Göç: “Daha” Filmi Bağlamında Göçmen Kaçakçılığı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme”, **FSM İlmî Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi**, 0(15), İstanbul 2020, s. 401-430.

adlandırılmaktadır³⁹. Uyuşturucu ve uyarıcı madde kaçakçılığı, bu maddelerin yasa dışı üretimini, yetiştirilmesini, dağıtımını, satışını, ithalatını ve ihracatını içeren karmaşık bir süreçtir. Bu hiyerarşik yapı içinde, narkotik maddeler, kaçakçılar, üreticiler veya yetiştiriciler aracılığıyla temin edilmekte ve ardından bir dağıtım ağı kullanılarak toptancılara, oradan da perakendecilere ve nihayetinde uyuşturucu kullanıcılarına ulaştırılmaktadır. Uyuşturucu kaçakçılığı, kâr amacı gütmek üzere yasa dışı ticaret yapan bireylerin, sosyal ağlarını barındırır. Kaçakçılar, ürünlerini tedarik ettikleri kişileri tanımlamak için, “kaynak” veya “tedarikçi” gibi terimleri kullanmaktadırlar. İthalatçılar, genellikle kaynak ülkelerde bağlantılara sahip olup, kokain, eroin, esrar, metanfetamin ve captagon gibi uyuşturucuları ve uyarıcı maddeleri hedef ülkelere sokma faaliyetinde bulunmaktadırlar. AB ülkelerinde 2017 yılında yakalanan eroin miktarı 5,4 ton iken, Türkiye’nin bu yılki verileri 17,4 ton olarak belirlenmiştir; 2018’de ise Afganistan kökenli 18,5 ton eroinin Türkiye’de ele geçirildiği kaydedilmiştir. 2017-2018 döneminde Avrupa pazarını hedef alan Afganistan menşeli eroinin, bu yasadışı pazara ulaşmadan önce Türkiye’de ele geçirildiği görülmektedir. Gelecek yıllarda, özellikle Balkan Rotası üzerinde yoğunlaşan yakalamaların Kuzey Rotası’na kayacağı öngörülmektedir⁴⁰.

Balkan ve Kuzey rotaları, Afganistan’ı, Rusya Federasyonu ve Batı Avrupa’nın büyük pazarlarına bağlayan başlıca eroin kaçakçılığı yollarıdır. Balkan rotası, genellikle İran İslam Cumhuriyeti üzerinden Türkiye, Yunanistan ve Bulgaristan’dan geçerek Güneydoğu Avrupa’ya ulaşmakta ve burada yıllık piyasa değeri yaklaşık 20 milyar doları bulan uyuşturucu ticareti gerçekleşmektedir. Kuzey Rotası ise Tacikistan ve Kırgızistan üzerinden Kazakistan ve Rusya’ya uzanmaktadır; bu pazarın büyüklüğünün toplam 13 milyar dolar civarında olduğu tahmin edilmektedir⁴¹.

2008 yılında, dünya genelinde eroin yakalamalarının rekor seviyeye ulaştığı ve 73,7 metrik ton olduğu açıklanmıştır. Bu yakalamaların büyük çoğunluğu Yakın Doğu, Orta Doğu ve Güney-Batı Asya (küresel toplamın yüzde 39’u), Güneydoğu Avrupa (yüzde

³⁹ Nevzat Uysal, “Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı Ve Bunlarla Mücadele Stratejisi”, **Yüksek Lisans Tezi**, Ufuk Üniversitesi SBE, İstanbul 2015.

⁴⁰ Müslüm Soykan/H. Alpay Karasoy, “The Fight Against Drugs And Border Security Policy In Turkey”, **Pamukkale Journal Of Eurasian Socioeconomic Studies**, 9(2), Denizli 2022, s. 132-146.

⁴¹ Özcan Sezer, “Uyuşturucu Kaçakçılığının Uluslararası İlişkilere Etkisi Üzerine Bir Çalışma”, **Yüksek Lisans Tezi**, Beykent Üniversitesi SBE, İstanbul 2010.

24'ü) ve Batı ve Orta Avrupa'da (yüzde 10'u) kaydedilmiştir⁴². 2006-2008 döneminde eroin yakalamalarındaki artış, esas olarak İran ve Türkiye'deki ele geçirmelerden kaynaklanmaktadır. Bu iki ülke, 2008 yılında küresel eroin yakalamalarının yarısından fazlasını gerçekleştirerek, dünya genelinde en yüksek yakalama oranlarını elde etmiştir.

Günümüzde, dünya genelinde uyuşturucu kullanan kişi sayısının 16 ila 17 milyon arasında olduğu tahmin edilmektedir. Kuzey Amerika, küresel kokain tüketiminin yüzde 40'ından fazlasını karşılamakta olup, bu miktar toplam yaklaşık 470 ton olarak tahmin edilmektedir. Ayrıca, bu miktar yirmiyedi AB ülkesi ile dört Avrupa Serbest Ticaret Birliği ülkesinin toplam tüketiminin dörtte birinden fazlasını oluşturmaktadır. Bu iki bölge, küresel kokain pazarının toplam değerinin yüzde 80'inden fazlasını elinde bulundurmaktadır.

Yapılan çalışmalar, uyuşturucu kaçakçılığının farklı düzeylerde işlediğini göstermektedir. Robles vd. uyuşturucu ve uyarıcı madde pazarının orta düzeyini belirlemede yaşanan kafa karışıklığı ve tartışmaların olduğunu, bu nedenle orta ve üst düzey insan ticareti arasında ayırım yapan geniş bir sınıflandırma sisteminin bile sorunlarla karşılaştığını bildirmektedir. Robles, üst düzey uyuşturucu pazarlarının mevcut tipolojilerinin belirsiz olduğunu ve bu tür suçların coğrafi olarak karmaşık bir yapı oluşturduğunu ifade ederek, bu konudaki araştırmalara daha fazla ihtiyaç olduğunu savunmaktadır. Üst düzey uyuşturucu kaçakçılığının ne olduğu konusunda, araştırmacılar arasında kesin bir görüş birliği sağlanmamıştır. Literatürde, "üst" ve "üst düzey uyuşturucu tacirleri," "ithalatçılar," "kaçakçılar," "orta düzey bayiler," "distribütörler," "tedarikçiler," "toptancılar," "uyuşturucu simsarları," "aracılar" ve "kolaylaştırıcılar" gibi terimler sıklıkla kullanılmaktadır⁴³. Uyuşturucu kaçakçılığı, suç ve terör örgütlerine önemli bir gelir kaynağı oluşturmaktadır.

Bu bağlamda, Türkiye'nin de yer aldığı küresel uyuşturucu ağında, gümrüklerin rolü son derece önemlidir. Hem Türkiye'de hem de diğer ülkelerde, gümrüklerde yasadışı yollarla ülkelere sokulmaya çalışılan uyuşturucuların ele geçirilmesi, halk sağlığının

⁴² Alexey P. Albov/Vera E. Batyukova/Ekaterina I. Kobzeva/Natalia S. Ponomareva, "Law Enforcement And Implementation Of Harmonization Of Law Enforcement Norms Related To Drug Smuggling", **Cuestiones Políticas**, 39(68), 2021, s. 787-797.

⁴³ Gustavo Robles/Gabriela Calderón/Beatriz Magaloni, **The Economic Consequences Of Drug Trafficking Violence In Mexico**. Poverty And Governance Series Working Paper 2015.

korunması ve psiko-sosyal dengenin sağlıklı bir şekilde sürdürülmesi açısından kritik bir öneme sahiptir⁴⁴.

Tablo 1. Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü 2023 Yılı Uyuşturucu ve Uyarıcı Madde Yakalamaları (Kg).⁴⁵

Madde Türü	Miktarı (kg)
Esrar	4550
Metamfetamin	3033
Captagon	1764
Kokain	1018
Afyon Türevleri	690
MDMA	301

2023 yılına ait uyuşturucu ve uyarıcı madde yakalamaları, Türkiye'nin sınır güvenliği ve yasadışı ticaretle mücadelesinde önemli bir göstergedir. Verilere göre, en fazla yakalanan madde esrar olup 4550 kg ile ön plana çıkmaktadır. Esrar, dünya çapında yaygın olarak kullanılan ve genellikle kaçakçılıkla ilişkili olan bir madde olarak, bu tür yakalamaların Türkiye'deki uyuşturucu ticareti ile mücadeledeki önemini vurgulamaktadır.

Metamfetamin ve captagon da dikkat çeken diğer maddelerdir. Metamfetaminin 3033 kg, captagonun ise 1764 kg olarak kaydedilmesi, özellikle Orta Doğu ve Güneydoğu Anadolu gibi bölgelerde bu maddelerin kullanımının yaygın olduğunu göstermektedir. Metamfetamin, kullanıcılar üzerinde yüksek bağımlılık yapıcı etkiler yaratırken, Captagon ise genellikle uyarıcı özellikleriyle bilinmekte ve bu maddelerin yakalanması, bölgedeki kaçakçılıkla mücadeledeki zorlukları ortaya koymaktadır.

Kokain ve afyon türevleri, 1018 kg ve 690 kg ile sırasıyla 4. ve 5. sırada yer almakta olup, bu maddeler özellikle uluslararası uyuşturucu ticaretinde önemli yer tutmaktadır. Kokain, Latin Amerika'dan Avrupa ve Asya'ya kadar uzanan geniş bir ticaret ağına sahiptir, bu nedenle Türkiye, bu ağın kesilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Afyon

⁴⁴ Uysal, **Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı Ve Bunlarla Mücadele Stratejisi**, s. 15.

⁴⁵Gümrük Muhafaza Genel Müdürlüğü 2023 Faaliyet Raporu,21.05.2024, <https://muhafaza.ticaret.gov.tr/data/5d31b1ee13b876092c062161/2023%20y%C4%B1%C4%B1%20faaliyet%20raporu.pdf> , e.t.: 25.01.2025.

türevleri ise, özellikle tarihi itibarıyla Türkiye'nin üretim ve transit geçiş noktası olduğu maddeler arasında yer almaktadır.

Son olarak, MDMA (ecstasy) 301 kg ile diğer maddeler arasında en düşük miktara sahip olsa da, popülerliği ve gençler arasında kullanımının artması, bu maddenin de dikkatle izlenmesi gerektiğini göstermektedir.

Bu veriler, Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün uyuşturucu kaçakçılığına karşı verdiği mücadelenin etkili olduğunu, ancak daha fazla önlem ve farkındalık gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Maddelerin türüne ve miktarına bakıldığında, her bir uyuşturucu türü farklı demografik grupları ve bölgeleri hedef alırken, toplumsal ve uluslararası işbirliğinin artırılması gerektiği anlaşılmaktadır.

1.1.3.2.3. Göçmen Kaçakçılığı

Uluslararası hukuk, insan kaçakçılığını, “bir kişinin doğrudan ya da dolaylı olarak maddi bir menfaat elde etmek amacıyla yasa dışı olarak bir ülkeye girişinin veya bir ülkeden çıkışının sağlanması” şeklinde tanımlamaktadır. Başka bir ifadeyle, kaçakçılar, bir bedel karşılığında insanların fark edilmeden sınırları geçmelerine yardım etmektedir. Bu konuyu düzenleyen temel yasal düzenleme ise “Sınırışan Örgütlü Suçlara Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi”ne Ek olarak hazırlanan 2000 yılında kabul edilen Birleşmiş Milletler (BM) Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol'dür.⁴⁶ Türkiye’de ise bu düzenleme ilk kez 03.08.2002 Tarihli ve 4771 Sayılı Kanun⁴⁷ ile 765 Sayılı TCK’ya 201. maddeden sonra gelmek üzere, göçmen kaçakçılığına ilişkin 201/a maddesi ilave edilmiştir. 5237 Sayılı TCK’nın “Göçmen Kaçakçılığı Suçu” başlıklı 79. maddesinde ele alınmaktadır. 79. madde aynen;

“Doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek amacıyla, yasal olmayan yollarla; bir yabancıyı ülkeye sokan veya ülkede kalmasına imkan sağlayan, Türk vatandaşı veya yabancının yurt dışına çıkmasına imkan sağlayan, kişi, üç yıldan sekiz

⁴⁶ Türkiye'nin de imzaladığı protokol şu şekilde açıklanmıştır: Birleşmiş Milletler (BM) Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol, 2000 yılında imzalanan ve 2004 yılında yürürlüğe giren, göçmen kaçakçılığını önlemeyi amaçlayan uluslararası bir anlaşmadır. Bu protokol, kaçakçılıkla mücadele için devletlerin işbirliği yapmasını, kaçakçılıkla ilgili suçların cezalandırılmasını ve mağdurları korumayı öngörür. Ayrıca, kaçakçılıkla mücadele için ulusal yasaların güçlendirilmesi ve göçmenlerin temel haklarının korunması gerektiğini vurgular. Protokol, göçmen kaçakçılığının yalnızca bir suç olmanın ötesinde, ciddi insan hakları ihlallerine yol açtığını kabul eder ve bu bağlamda devletler arası dayanışma ve işbirliğini teşvik eder. Bu protokol, Birleşmiş Milletler'in “Palermo Protokolü” olarak bilinen suçla mücadele çerçevesinin bir parçasıdır.

⁴⁷ 4771 Sayılı Kanun, **RG**, 9.08.2002, Sayı: 24841.

yıla kadar hapis ve on bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Suç, teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile tamamlanmış gibi cezaya hükmolunur.”⁴⁸ şeklindedir.

Genel anlamda göçmen kaçakçılığı, bir kişinin yasal izni olmadan bir ülkeye girişini, ülkede kalmasını veya çıkışını sağlayarak kazanç elde etmekle ilgili bir kavramdır. Göçmen kaçakçılarının mali kazanç arzusuyla hareket ettikleri de bazı çalışmalar tarafından belirtilmektedir. Bu durum, göçmen kaçakçılığının devletlerin sınırları üzerindeki egemenliğini etkilediği ve birçok devletin iç hukukuna göre suç teşkil eden bir eylem olduğu gözlemlenmektedir⁴⁹.

Göçmen kaçakçılığı, insanların düzenli göçün önünde engellerle karşılaştığında ve bireyler ya da organize suçlular, bu durumdan kâr elde etme fırsatları aradığında ortaya çıkmaktadır. Kaçakçıların, doğal afetler, savaşlar veya zulüm gibi durumlar nedeniyle, yoksulluk ve benzeri koşullardan kaçmak zorunda kalan; ancak yasal olarak göç etme imkanı bulunmayan bireyleri istismar eden “çıkarıcı gruplar” olduğu ifade edilmektedir. Kaçakçılık faaliyetlerine olan talebin, özellikle başka seçenekleri olmayan mülteciler ve sığınmacılar arasında yüksek olduğu ileri sürülmektedir⁵⁰.

Göçmen kaçakçılığı, menşe, transit ya da varış ülkesi olarak tüm dünya ülkelerini etkilemektedir⁵¹. Ana kaçakçılık yolları arasında Kuzey ve Güney Afrika’ya giden yollar, Avrupa ve Orta Doğu’ya açılan Asya yolları, Güneydoğu Asya ve Pasifik’teki daha zengin ülkelere ulaşan güzergahlar bulunmaktadır. Ayrıca, kaçakçılığın hava yoluyla, sahte belgelerle ya da çöl, dağ, göl ve nehir gibi tehlikeli güzergahlar üzerinden gerçekleştirilebildiği de gözlemlenmektedir. Yapılan anketler, ekonomik faktörlerin, göç kararını etkileyen tek etmen olmadığını, ancak bu faktörlerin başlıca sebepleri arasında yer aldığını ortaya koymaktadır. Bu nedenle, ekonomik faktörle iki gruba ayrılmaktadır. Bunlardan birincisi işsizlik, ikincisi ise ekonomik zorluklardır.

Kaçak göçmenler üzerinde yapılan araştırmalar, çoğunluğunu genç erkeklerin oluşturduğunu ortaya koymaktadır. Ancak bazı bölgelerde, özellikle Güneydoğu Asya’da, kaçak göçmenlerin önemli bir kısmının kadınlardan oluştuğu tespit edilmiştir.

⁴⁸ Ahmet Caner Yenidünya/Mehmet Emin Alşahin, “Göçmen Kaçakçılığı Suçu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, 82, Ankara 2009, s. 18.”

⁴⁹ Aykut Çalışkan, “Uluslararası Göçün Karşılaştırmalı Bir Analizi: Göçmen Kaçakçılığı Suçu Üzerine Tespitler”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 20(42), İstanbul 2021, s.1187-1207.

⁵⁰ Bülent Atasever/Oğuz Öcal, “Düzensiz Göç Hareketleri Çerçevesinde Türkiye Rotasındaki Göçmen Kaçakçılığı”, **Kapadokya Akademik Bakış**, 5(1), Nevşehir 2021, s. 41-65.

⁵¹ Sibel Çetiner/Enver Günay, “Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği”, **Mustafa Kemal Üniversitesi SBE Dergisi**, 18(47), Hatay 2021, s.1-21.

Aynı araştırmalar, kaçak göçmen hareketlerinin cinsiyet dengesini, etkileyen koşullardan da meydana geldiğini göstermektedir. Ailelerin, özellikle zulüm, güvensizlik ve savaşların etkisiyle kaçakçılara başvurdıkları açıklanmaktadır. Kaçakçılar tarafından aldatma ve istismara karşı özellikle savunmasız olan refakatsiz ya da ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar da bu akışların içinde yer alabilmektedir⁵².

Birçok göçmen, hem düzenli hem de düzensiz sınır geçişlerini gerektirebilecek şekilde kendi başlarına seyahat etmektedir. Friebe ve Guriev tarafından 2006 yılında geliştirilen çalışmada, göç eden işçiler ve kaçakçılar arasındaki etkileşim teorik olarak incelenmiş ve sıkı sınır uygulamalarının, hem mali açıdan kısıtlı hem de kısıtlamasız işçileri yasa dışı göçten caydırma etkisi olduğu gözlemlenmiştir. Bununla birlikte, meşru sektörde çalışan yasa dışı göçmenlerin daha iyi tespit edilmesi durumunun, ikinci tür yasa dışı girişi caydırdığı, ancak birincisini teşvik ederek bu durumun, yasa dışı göçmenlerin bileşimini olumsuz etkilediği ifade edilmektedir.

Dünyanın hemen her bölgesinde göçmen kaçakçılığı suç olarak kabul edilmektedir. Kaçak göçmenlerin, yolculukları sırasında sürekli olarak şiddet, istismar ve ölüm tehditleriyle karşılaştıkları ve genellikle saldırı, tecavüz, hırsızlık ve gasp kurbanı oldukları belirtilmektedir⁵³. Bu bağlamda, birçok kaçak göçmenin, konteynerlerde, denizlerde, göllerde veya yollarda yaşamlarını yitirdiği anlaşılmaktadır. Tüm bu tehlikelere rağmen, kaçakçılar, karşılaştıkları zorluklara rağmen insanların yaşamlarını pek dikkate almadan faaliyetlerini sürdürmektedir.

Göçmen kaçakçılığı, günümüzde uluslararası suç örgütleri için kârlı bir iş haline gelmiştir. BM'nin, Kara, Deniz ve Hava Yoluyla Göçmen Kaçakçılığına Karşı Protokol de bu eylemi, doğrudan veya dolaylı olarak maddi menfaat elde etmek için yapılan bir eylem olarak tanımlamaktadır. Protokol, ayrıca göçmenlerin yasal olarak bir ülkeye giriş için gerekli şartlara uymadan yasa dışı yollarla girmesini de kapsamakta ve sahte belgelerle ilgili suçları da ceza gerektiren bir durum olarak ele almaktadır. Yasa dışı göçmenler, gidecekleri ülkeye seyahatlerinde sıklıkla kötü muameleye maruz kalmaktadır. Türkiye, Sırbistan, Bulgaristan, Panama ve Meksika, göçmenlerin yasa dışı yollarla ABD ve AB'ye geçiş operasyonlarıyla tanınmaya devam etmektedir.

⁵² Elif Gün/Handan Tekemen, "Akdeniz'de Düzensiz Göçler Ve Göçmenler: Terraferma Filmi Örneği", **Sosyolojik Bağlam Dergisi**, 2(1), Antalya 2021, s. 67-76.

⁵³ Jennifer Allsopp/Lina Vosyliute/Stephanie Brenda Smialowski, "Picking, Low-Hanging Fruit "While The Orchard Burns: The Costs Of Policing Humanitarian Actors In Italy And Greece As A Strategy To Prevent Migrant Smuggling", **European Journal On Criminal Policy And Research**, 27(1), 2021, s. 65-88.

Bu bağlamda, birçok ülkenin sınırlarında göçmen bireylerin gümrük kontrollerinden geçemediği ve ülkeye alınmadığı gözlemlenmektedir. Yoksulluk, işsizlik ve vasıfsızlık gibi faktörler, bu durumu etkileyen en önemli unsurlar olarak belirtilmektedir. Bu nedenle göçmenlerin, yasal yollarla girmeye çalıştıkları ülkelerde, Gümrük Muhafaza Teşkilatları bu duruma karşı önlemler almaktadır. Türkiye’de, Ticaret Bakanlığı faaliyetleri çerçevesinde 2024 yılında yasa dışı yollardan girmeye çalışan 3.924 göçmen kaçakçısının yakalandığı belirtilmektedir.

Gümrük kaçakçılığı, Türkiye'deki hukuki düzenlemeler çerçevesinde ciddi bir suç olarak kabul edilmiştir. Türk mevzuatında gümrük kaçakçılığıyla mücadele, genellikle 5607 Sayılı KMK ve 4458 Sayılı Gümrük Kanunu çerçevesinde ele alınır. Bu kanunlar, hem kaçakçılık faaliyetlerinin tanımını yapar hem de kaçakçılıkla mücadele için gerekli denetim mekanizmalarını belirler.

Gümrük kaçakçılığı, Türk hukukunda oldukça ciddi bir suçtur. 5607 Sayılı Kanun’a göre, gümrük kaçakçılığı suçunu işleyenler, adli ve idari cezalara tabi tutulurlar. Kaçakçılık suçları, hapis cezası ve ağır para cezaları ile cezalandırılır. Ayrıca, bu suçların önlenmesi ve suçluların yakalanabilmesi için gümrük denetimleri sıklaştırılmıştır ve çeşitli güvenlik önlemleri uygulanmaktadır.

Türkiye, gümrük kaçakçılığıyla mücadelede ulusal yasaların yanı sıra uluslararası işbirliğini de benimsemiştir. Gümrük ve Ticaret Bakanlığı, kaçakçılıkla mücadele konusunda çeşitli denetim birimleri ve proje ekipleri kurmuş, dünya genelinde de gümrükler arası işbirliğine önem vermektedir. Türkiye, Avrupa Birliği ile yürüttüğü gümrük işbirliği ile de gümrük kaçakçılığına karşı etkin bir mücadele sürdürmektedir.

1.1.3.2.4. Akaryakıt Kaçakçılığı

Akaryakıt kaçakçılığı, yasadışı bir faaliyet olarak dünya genelinde yaygınlık göstermektedir. Bu durum, organize suç örgütleri ve küçük tüccarların, petrol fiyatlarındaki farklılıklardan yararlanarak, petrolü ucuz olduğu yerlerden temin edip, daha yüksek fiyatlı bölgelerde piyasa fiyatlarının altında satmalarıyla ortaya çıkmaktadır. Kârlılığı ve ürünü kolay temin edebilme imkanı bu fiili, organize suç grupları için cazip hale getirmektedir. Çoğu kaçakçı, akaryakıt ürünlerini doğrudan yerel

servis istasyonlarından temin ederken, bazıları da toptancılardan veya petrol boru hatlarından çalınan ürünlerden elde etmektedirler⁵⁴.

Yapılan araştırmalar, petrol kaçakçılığına karışan grupların çeşitlilik arz ettiğini ortaya koymaktadır. Bu gruplar arasında en fazla yerel suç şebekeleri bulunmaktadır. Genellikle uluslararası sınırlar boyunca belirli bölgelerde faaliyet gösteren bu örgütler, yerel pazarlarda alım-satım yapmaktadırlar. Karmaşık bir iç organizasyona sahip olan bu gruplar, akaryakıt istasyonlarına tanker kamyonlarıyla yeniden yönlendirme yapmaktan, piyasa fiyatlarında tekrar satanlara ve petrol boru hatlarındaki yasa dışı musluklara kadar çeşitli yollarla kaçakçılık faaliyetlerini sürdürmektedir⁵⁵.

5607 Sayılı Kanun, akaryakıt ürünlerinin yasadışı yollarla ithalatı, ihracatı, satış ve dağıtımını suç olarak tanımlar ve buna dair ağır cezalar öngörür. Kaçakçılık suçları arasında yer alan akaryakıt kaçakçılığı, aynı zamanda tüketicinin yanıltılmasına, çevre kirliliğine ve ekonomiye ciddi zararlar vermektedir. Türkiye'deki akaryakıt sektörünü düzenleyen bir diğer önemli yasal düzenleme, 5015 Sayılı Petrol Piyasası Kanunu'dur. Bu kanun, akaryakıtın üretimi, satışı ve dağıtımıyla ilgili tüm süreçleri denetler. Akaryakıt kaçakçılığını engellemek için bu kanun, sektördeki tüm faaliyetlerin düzenli ve şeffaf olmasını zorunlu kılmaktadır. Ayrıca, kaçak akaryakıt satışının önlenmesi amacıyla yapılan denetimlerde bu kanun önemli bir referans kaynağıdır. Akaryakıt kaçakçılığı, aynı zamanda vergi kaçakçılığı ile de ilişkilidir. Türkiye'deki vergi usul kanunu, akaryakıt ürünlerinin yasadışı yollarla satılması durumunda, vergi kaybına yol açar ve vergi kaçakçılığı suçunu oluşturur. Bu durumda, kaçak akaryakıt ticareti yapanlar hakkında cezai işlemler başlatılır. Akaryakıt kaçakçılığıyla mücadelede Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'nın denetimleri büyük önem taşır. Bakanlık, özellikle petrol ve akaryakıt ürünlerinin yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini engellemek için gümrük kapılarında sıkı denetimler yapmaktadır. Ayrıca, yasadışı akaryakıt dağıtımına karşı yaptırım uygulayan denetimler de mevcuttur. Akaryakıt kaçakçılığı suçunun cezaları oldukça ağırdır. 5607 Sayılı Kanun'a göre, kaçak akaryakıt ticareti yapanlar hakkında hapis cezası ve yüksek miktarda para cezaları uygulanabilir. Ayrıca, akaryakıt ürünleri yakalanan kişiler, mallarına el konulması ve ticari faaliyetlerine yasak getirilmesi gibi idari yaptırımlara da tabi tutulabilirler. Akaryakıt kaçakçılığı, sadece

⁵⁴ Yavuz Kahya, "Suç Teorileri Işığında Türkiye'de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları Ve Algısı", **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 15(3), Eskişehir 2015, s. 159-178.

⁵⁵ Ali Dadpay, "An Analysis Of Fuel Smuggling In The Middle East As A Single Multinational Market", **Journal Of Industry, Competition And Trade**, 20(4), 2020, s. 643-656.

Türkiye'nin ekonomik kayıplarına yol açmakla kalmaz, aynı zamanda çevreye ve topluma ciddi zararlar verir. Türk mevzuatı, bu tür suçlarla mücadele etmek için hem cezai yaptırımlar hem de sektörel denetimler yoluyla etkili bir çözüm arayışındadır. Bu konuda yapılan düzenlemeler, ülkenin enerji güvenliğini sağlamayı ve haksız rekabeti engellemeyi amaçlamaktadır.

Dünya genelinde hükümetlerin, vatandaşlarına fayda sağlayacak temel hizmetlerin finansmanına yardımcı olmak için yakıt vergisi programları geliştirdiği görülmektedir. Bu bağlamda, özellikle düşük gelirli ülkelerde bu vergiler, toplam vergi gelirinin önemli bir kısmını temsil etmektedir. Yakıt sübvansiyonları, fiyat farklarına yol açtığında, düşük maliyetli ve sübvansiyon edilen yakıtları ihtiyaç sahiplerinden uzaklaştırarak birçok ülkenin ulusal yakıt tedarikinin bütünlüğünü koruma çabalarını zorlaştırmaktadır⁵⁶.

Akaryakıt kaçakçılığı, çevresel sorunlara, artan yakıt tüketimi nedeniyle tedarik zincirlerinin aksamasına ve hükümetlere olan güvenin kaybolmasına yol açan ciddi bir mesele olarak değerlendirilmektedir. Hükümetler, tedarik zinciri boyunca yakıtı izlemek için genellikle görünmez işaretleyiciler kullanarak yakıt işaretleme sistemleri geliştirmektedir. Bu sistemler, akaryakıt tedarikinin her aşamasını takip edebilme imkanı sunmaktadır. Yakıt işaretleme sistemleri, 1950'lerden bu yana kullanılmakta olup, son teknolojik gelişmeler sayesinde oldukça etkili hale gelmiştir. Güçlü bir yakıt işaretleme programı, hükümetlerin yalnızca kaçakçılığı ve vergi dolandırıcılığını azaltmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yakıt tedarik zincirinin her aşamasına dair analizler sunar⁵⁷.

2023 yılında, yapılan 1.943 rutin, müşterek ve operasyonel denetim sonucunda, 61 farklı olayda toplam 28 milyon TL değerinde 1.020 ton akaryakıtta el konulmuştur. Olay sayısı açısından en yüksek yakalamaların 2022 yılında gerçekleştirildiği, ancak yakalama değerinin 102 milyon TL ile 2021 yılında en yüksek olduğu görülmektedir. 2023 yılı itibarıyla, olay sayısı ve yakalama değerlerinde belirgin bir azalma yaşanmış, bunun sebebi olarak kaçak akaryakıt harici petrol ürünlerine dair tespit yapılmaması gösterilmektedir. Ayrıca, tespit edilen kaçak akaryakıtların %91'ine el konulmuş ve dosya üzerinden yapılan tespitlerin oldukça az olduğu ifade edilmiştir.

⁵⁶ Dadpay, *An Analysis Of Fuel Smuggling In The Middle East As A Single Multinational Market*, s. 654.

⁵⁷ Orhan Deniz/Ali Fuat Doğu, "Türkiye-İran Sınırı: Sınırın Coğrafi Durumu Ve Sınır Köylerimizin Sosyo-Ekonomik Yapıları", *Doğu Coğrafya Dergisi*, 13(19), Erzurum 2008, s. 49-72.

2021-2023 yılları arasında en çok yakalanan petrol ürünü motorin olmuş, son üç yıldaki yakalamaların %78'ini motorin oluşturmuştur. Akaryakıt kaçakçılığının en fazla tespit edildiği yerler kara gümrük kapıları ve limanlar olmakla birlikte, el konulan kaçak akaryakıtın yaklaşık %97'si deniz limanlarında tespit edilmiştir. Bu da kaçakçılığın deniz yoluna kayma eğilimini doğrulamaktadır.

1.1.3.2.5. Mal Kaçakçılığı (Alkol, Tütün, Tütün Mamulleri, Ticari Eşyalar)

Mal kaçakçılığı kapsamı, oldukça geniş olan ve toplumun her kesimini etkileyen bir olgu olarak tanımlanmaktadır. Örneğin, ticari eşya kaçakçıları, yasal ürünler üreten ve satan işletmelere ciddi zararlar verirken, hükümetler de karaborsada üretilen ya da satılan ürünlerden elde edilebilecek vergi gelirlerini kaybetmektedir. Tüketiciler ise standartların altında kalitede ürünler nedeniyle, risk altına girmektedirler⁵⁸.

Araştırmalar, ticari eşya kaçakçılığının üç ana alanını tütün, alkol ve ilaç olarak belirlemektedir.

Tütün: Tütün ürünlerinin yasa dışı ticareti, kayıt dışı ekonomide en iyi belgelenmiş sektörlerden biri olarak öne çıkmaktadır. Bu kavram, “tütün ürünlerinin sevkiyatı, alınması, bulundurulması, dağıtımı, satışı veya satın alınmasıyla ilgili kanunlarla yasaklanan her türlü uygulama veya davranışı” kapsamaktadır⁵⁹.

4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, Türkiye'deki tütün, tütün mamulleri ve alkol ürünlerinin üretimi, satışı ve tüketimini düzenlemek amacıyla çıkarılmış bir mevzuattır. Bu kanun, tütün ve alkol sektörlerinin denetimini sağlamak, yasadışı ticareti engellemek, kamu sağlığını korumak ve tüketim alışkanlıklarını düzenlemek için bir dizi kural ve ceza uygulamaktadır. Kanun, özellikle tütün mamullerinin satışı ve reklamı konusunda sıkı denetimler getirmekte, alkol tüketimi ve satışıyla ilgili yasal düzenlemeler yapmaktadır. Ayrıca, bu sektördeki ticari faaliyetlerin şeffaflığını artırmak, piyasadaki kaçak ürünleri engellemek ve tütün kullanımı ile ilgili sağlık risklerini en aza indirmek hedeflenmektedir. Kanun çerçevesinde tütün ve alkol piyasasının düzenlenmesi için özel kurumlar ve mekanizmalar da oluşturulmuştur. Bunun yanı sıra, tütün ve alkol

⁵⁸ Hakan Erkuş/Kadir Karagöz, “Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi Ve Vergi Kaybının Tahmini”, **Maliye Dergisi**, 0(156), Ankara 2009, s. 126-140.

⁵⁹ Mustafa Dağ, “Hemavend Aşireti’nin Tütün Kaçakçılığı İddiaları Ve Adana Reji İdaresi”, **Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 31(3), Elazığ 2021, s. 1333-1344.

ürünlerinin üretimi, ithalatı, dağıtımı ve satışı sıkı bir şekilde denetlenmekte ve kaçakçılıkla mücadele edilmektedir.⁶⁰

7423 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, tütün ve alkol ürünlerinin üretimi, dağıtımı, satışı ve denetimine yönelik düzenlemeler getiren bir yasa olup, aynı zamanda bu alandaki kaçakçılığı engellemeyi amaçlamaktadır. Bu kanun, tütün ve alkol ürünlerinin ticaretini düzenleyen hükümleri içermekte ve sektörün denetimini güçlendirmektedir. Ayrıca, özellikle sağlık üzerinde olumsuz etkiler yaratan tütün ve alkol kullanımını kısıtlamaya yönelik önlemler almaktadır. Kanun, sektördeki ürünlerin üretiminden satışına kadar geniş bir yelpazede düzenlemeler yaparak, yasa dışı ticaretin önüne geçmeye çalışmaktadır. Tütün ve alkolle ilgili sağlık risklerini azaltmaya yönelik tedbirler alırken, aynı zamanda piyasadaki haksız rekabeti engellemeyi hedeflemektedir. Bu kanun, bazı eski mevzuatlar üzerinde değişiklikler yaparak, daha etkin bir denetim ve düzenleme mekanizması kurmuştur. Örneğin, tütün ve alkol ürünlerinin üretiminden ticaretine kadar olan süreçte belirli sınırları ve denetim kriterlerini netleştirmektedir.⁶¹

5752 Sayılı Kanun, Türkiye'deki tütün, tütün mamulleri, tuz ve alkol ürünleri sektörünün yeniden yapılandırılmasına yönelik düzenlemeleri içermektedir. Bu kanun, özellikle Tütün, Tütün Mamülleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün (Tekel) yeniden yapılandırılmasını amaçlar. Kanun, tütün ve tütün mamullerinin üretimi, iç ve dış alım satımına ilişkin düzenlemelerde değişiklikler yapmayı hedeflemiştir. Kanun, 4046 Sayılı Kanun ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede de değişiklikler öngörmektedir. Bu değişikliklerle, tütün ürünlerinin üretimi ve ticaretindeki denetimler güçlendirilmiş, sektördeki düzenlemeler daha etkin hale getirilmiştir. Ayrıca, devletin bu alandaki denetim ve kontrol mekanizmaları yeniden yapılandırılarak, sektörün daha şeffaf ve kontrollü bir şekilde faaliyet göstermesi sağlanmıştır.⁶²

Tütün Mamulleri ve Alkollü İçeceklerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Türkiye'de tütün mamulleri ve alkollü içkilerin satışını

⁶⁰ 4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, **RG**, 09.01.2002, Sayı: 24635.

⁶¹ 7423 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, **RG**, 10.12.2022, Sayı: 32039.

⁶² 5752 Tütün, Tütün Mamülleri, Tuz ve Alkol İşletmeleri Genel Müdürlüğü'nün Yeniden Yapılandırılması İle Tütün ve Tütün Mamullerinin Üretimine, İç ve Dış Alım ve Satımına, 4046 Sayılı Kanunda ve 233 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamede Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, **RG**, 3.04.2008, Sayı: 26848.

ve sunumunu düzenleyen bir mevzuattır. Bu yönetmelik, özellikle bu ürünlerin satışı ve pazarlaması sırasında uyulması gereken kuralları belirlemekte ve toplum sağlığını koruma amacı taşımaktadır. Yönetmelikte, tütün ve alkollü içeceklerin nerelerde satılabileceği, kimler tarafından satılabileceği, reklam ve tanıtım yasakları gibi detaylı düzenlemeler yer almaktadır. Ayrıca, bu ürünlerin satış noktalarında uyulması gereken hijyen ve güvenlik standartlarına da yer verilmektedir. Yönetmelik, tütün mamullerinin ve alkollü içkilerin sunumunu sıkı bir şekilde denetlerken, özellikle gençlerin bu ürünlere erişimini engellemeyi amaçlamaktadır. Yasal düzenlemelerle, bu ürünlerin satışı sadece belirli yerlerde ve şartlarda yapılabilmekte, reklamları ise sıkı şekilde sınırlandırılmaktadır. Bu çerçevede, hem satış yapan işletmelerin hem de tüketicilerin uyması gereken kurallar detaylı şekilde tanımlanmıştır.⁶³

Tablo 2. 2023 yılı Tütün ve Tütün Mamulleri Yakalama Verileri ⁶⁴

Kaçak Tütün	5151.516 kg
Kaçak Sigara	1.144.157 paket
Kaçak Makaron	389.137.119 adet
Kaçak Sigara Filtresi-Kağıdı	48.342.995 adet
Kaçak Elektronik Sigara ve Aksamı	1.130.470 adet

Alkol: Yasa dışı alkol ticareti, dünya genelinde tüketimin önemli bir yüzdesini temsil etmektedir. Gümrük vergisinin yanı sıra, alkollü içkilerden alınan Özel Tüketim Vergisi, Katma Değer Vergisi gibi diğer vergiler, ürünün çeşidi ve içerdiği alkol oranına göre değişiklik gösterse de genellikle %200'ün üzerinde bir vergi yükü oluşturmaktadır. Bu durum, sahte alkol üretimi ve tüketimi ile alkollü içki kaçakçılığını daha cazip hale getirmektedir. Ticaret Bakanlığı verilerine göre, 2023 yılında 7.386 litre kaçak alkollü içki ele geçirilmiştir.

4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, alkol piyasasını düzenlemeye yönelik hükümler de içermektedir. Bu kanun, alkol üretimi, ithalatı, satışı ve tüketimi ile ilgili çeşitli düzenlemeler getirmektedir. Alkol ürünlerinin satışı belirli kurallara ve izinlere tabi tutulmaktadır. Ayrıca, alkol reklamları ve tanıtımları sıkı denetimlere tabi olup, halk sağlığını koruma amacı

⁶³ Tütün Mamulleri ve Alkollü İçkilerin Satışına ve Sunumuna İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, **RG**, 4.08.2017, Sayı: 30144.

⁶⁴Ticaret Bakanlığı Kaçakçılıkla Mücadele Verileri,10.12.2024
<https://ticaret.gov.tr/data/5d76399213b8768ba06eaf49/Yillara%20Gore%20Tutun%20Yakalamalari.pdf>
,e.t.25.01.2025

gütmektedir. Bu düzenlemeler, özellikle alkolün tüketimi ve satışı üzerinde sosyal ve sağlık etkilerini sınırlamak, yasa dışı ticareti engellemek ve alkol kullanımına dair bilinç oluşturmak için önemlidir. Kanun, alkolle ilgili denetimleri ve düzenlemeleri belirlerken, aynı zamanda tütün ürünleri ve alkollü içkilerin tüketimi üzerindeki toplumsal etkileri göz önünde bulundurarak, bu ürünlere ilişkin ticaretin şeffaf ve denetlenebilir olmasını sağlamayı hedeflemektedir.⁶⁵

İlaç: İlaçların yasa dışı ticareti, standartların altında ilaçların yanı sıra ruhsatsız uyuşturucuların hırsızlık, dolandırıcılık ve yasa dışı yönlendirme yoluyla elde edilmesini de kapsamaktadır. Son üç yılın tıbbi ürün ve ilaç yakalama verileri incelendiğinde, yakalama miktarlarında belirgin bir artış gözlemlenmektedir. Bu artışın en önemli nedeni, 2020 yılında başlayan pandemi sürecidir. Pandemi döneminde, dünya genelinde ihtiyaç duyulan maske, dezenfektan, nitril eldiven, COVID-19 test kitleri, solunum cihazları, tıbbi tulumlar ve sterilizasyon cihazları gibi tıbbi ekipmanların kaçakçılığında önemli bir artış yaşanmıştır. Bununla birlikte, kırmızı ve yeşil reçeteli ilaçlar, kanser ilaçları, cinsel uyarıcı ilaçlar, dişçilik malzemeleri ve dermatolojik ilaçlar gibi ürünlerin de kaçakçılığa konu olduğu görülmektedir. Ticaret Bakanlığı, 2023 yılında 2.335.671 adet kaçak ilaç ve tıbbi ürün ele geçirildiğini bildirmektedir.

İlaç ve tıbbi ürün kaçakçılığı, insan sağlığı üzerinde doğrudan ciddi etkiler yaratmakta ve toplum sağlığını tehlikeye atmaktadır. Kaçak ilaçlar, yanlış kullanımlar ve sağlık sorunlarına yol açabilecekleri için bu tür kaçakçılık faaliyetlerinin önlenmesi büyük önem taşımaktadır. Ayrıca, bu tür kaçakçılıkla mücadele, sağlık sistemine yönelik ciddi yükler getirmekte ve ülke ekonomileri üzerinde olumsuz etkiler yaratmaktadır.

2023 yılında, gümrük muhafaza birimleri bu alanda önemli denetimler gerçekleştirmiştir. Bu yıl, toplamda 279 olayda 153 milyon TL değerinde tıbbi malzeme ve ilaç ele geçirilmiştir. Cinsel sağlık ilaçları, bu tür kaçakçılığın en yaygın türü olmaya devam ederken, botoks ve dişçilik malzemeleri de yoğun bir şekilde kaçakçılığa konu edilmiştir. Yapılan denetimler sonucunda, 2023'te tıbbi malzeme ve ilaç yakalamalarında %18'lik bir artış gözlemlenmiştir. Bu artış, etkili ve yoğun denetimlerin başarılı bir şekilde gerçekleştirildiğinin bir göstergesidir. Bu çalışmalar, kaçakçılıkla mücadelede büyük bir öneme sahiptir ve toplum sağlığını korumak adına devam ettirilmesi gereken bir çaba olarak öne çıkmaktadır.

⁶⁵ 4733 Sayılı Tütün, Tütün Mamulleri ve Alkol Piyasasının Düzenlenmesine Dair Kanun, **RG.** 09.01.2002, Sayı: 24635.

Yukarıda belirtilenler ışığında, mal kaçakçılığının küresel ekonomi üzerinde büyük bir ekonomik etki yarattığı ve dünya genelinde vergi gelirlerinde önemli kayıplara yol açtığı vurgulanmaktadır⁶⁶.

1.1.3.2.6. Silah Kaçakçılığı

Silah kaçakçılığı, toplumları çeşitli şekillerde etkileyen küresel bir tehdit olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, silah kaçakçılığının önemli bir güvenlik endişesi oluşturması ve bu nedenle kolluk kuvvetleri ile Gümrük Muhafaza Teşkilatı'nın çaba ve faaliyetlerinin merkezinde yer almasıyla daha da belirgin hale gelmektedir. Özellikle, çatışma sonrası bölgelerde silah kaçakçılığı yaygın bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu durum, bölgedeki ateşli silah ve mühimmat kaçakçılığını durdurmayı zorlaştırmakta ve ayrılıkçılardan suç örgütlerine, teröristlerden uyuşturucu baronlarına kadar çeşitli devlet dışı aktörlerin şiddet potansiyelini önemli ölçüde artırmaktadır. Dolayısıyla, silah kaçakçılığı, bölgelerdeki toplulukların güvenliğini tehdit eden bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır⁶⁷.

Ateşli silahların silahlı çatışmalar ve terörizmi körüklediğine dair birçok araştırma bulunmaktadır. Bu çalışmalar, silah kaçakçılığının en yaygın biçimini küçük ve hafif silahların oluşturduğunu belirtmekte ve bu durumun farklı ülkelerdeki çeşitli ateşli silah yasaları nedeniyle bölgeden bölgeye önemli farklılıklar gösterdiğini vurgulamaktadır. Yasa dışı ateşli silahlar, zorlama ve korkutma yoluyla diğer suç biçimlerinin işlenmesine olanak tanımaktadır, bu nedenle Türkiye ve çoğu ülkede gümrükten geçişleri yasaktır⁶⁸.

2020 yılı, ateşli silah kaçakçılığı açısından diğer sınır ötesi suçlarla benzer şekilde, sınırlı sınır ötesi akışlar ve kontrollerdeki değişikliklerden etkilenmiştir. Ele geçirilen silahların çoğu, kara sınırlarında, araçlarda veya yolcuların bagajlarında gizli olarak bulunmuştur. Dolayısıyla, mühimmat ve silah ele geçirme vakalarının çoğunun büyük ölçekli kaçakçılıkla ilgili olmadığı gözlemlenmektedir. Ayrıca, zorunlu olmayan hareketlerin sınırlandırılması ve daha sıkı kontrollerin uygulanmasıyla, bu tür olayların 2020'de azaldığı tespit edilmiştir. Bu araştırmalar, ateşli silah ve mühimmatın yanı sıra,

⁶⁶ Mustafa Arslan, "Terörün Finansmanı ile Mücadelede Piyasa Kolluğu: Tütün Ve Alkol Dairesi", **Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi**, 9(2), Nevşehir 2019, s.331-349.

⁶⁷ Sinan Çakar, "Kızıldeniz'de İnsan Ve Silah Kaçakçılığı (1890-1910)", **Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 2019.

⁶⁸ Durmuş Akalın, "Kızıldeniz'de Cibuti Üzerinden Yapılan Silah Kaçakçılığının Yemen'e Etkileri Ve Osmanlı Devleti (1898-1914)", **Tarih Araştırmaları Dergisi**, 34(58), Ankara 2015, s. 651-686.

soğuk silahlar, yasaklı biber gazları, elektrik şoku ve diğer silahlara da el konulduğunu ortaya koymaktadır⁶⁹.

İlgili araştırmalar, Batı Balkanlar, Ukrayna, Moldova ve Türkiye ile olan kara sınırlarının ateşli silah kaçakçılığı açısından en yüksek risk taşıyan bölgeler olduğunu belirtmektedir. Küçük ve hafif silahların yasa dışı ticaretini önlemek, bunlarla mücadele etmek ve ortadan kaldırmak için, kolluk kuvvetlerinin özellikle gümrük, göçmenlik ve sınır polisinin birbirleriyle koordineli bir şekilde çalışması gerekmektedir. Ayrıca, küçük silahların ve hafif silahların yasa dışı, sınır ötesi hareketlerini önlemeye yönelik çabaların, tüm sınır ötesi suçları azaltmayı hedefleyen daha kapsamlı bir stratejiye entegre edilmesi gerektiği açıktır. Çünkü, küçük ve hafif silahların kontrolü, ülkelerin sınır güvenliği stratejisinin yalnızca bir bölümünü temsil etmektedir⁷⁰.

Silah Ticareti Anlaşması (ATT), BM Genel Kurulu tarafından Haziran 2013'te kabul edilmiştir. Bu anlaşma, muharebe tankları, zırhlı savaş araçları, büyük kalibreli topçu sistemleri, savaş uçakları, saldırı helikopterleri, savaş gemileri, füzeler ve füze rampalarının yasa dışı ticaretini kapsamaktadır. Ayrıca, üye devletlerin silah ambargolarını ihlal etmeleri veya soykırım, insanlığa karşı suçlar ya da savaş suçlarını teşvik etmeleri durumunda konvansiyonel silahların transferini yasaklamaktadır. Üyeler ayrıca, silahların uluslararası insan hakları yasalarını ihlal edecek şekilde kullanılacağı veya teröristler ya da organize suçlar tarafından kullanılacağı durumlarda, silah ihracatını engellemek için yetkilerini gözden geçireceklerdir. Dünya Gümrük Örgütü (WCO) ise bu anlaşmanın operasyonel olarak uygulanmasında kritik bir rol oynamaktadır.

Ticaret Bakanlığı verilerine göre, 2023 yılında 99.992 adet kaçak silah ve mühimmat ele geçirilmiştir.

6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun, Türkiye'de ateşli silahların ve bıçakların kullanımını, üretimini, ticaretini ve taşınmasını düzenleyen bir yasadır. Bu kanun, ateşli silahların izinsiz olarak bulundurulması veya taşınması durumunda uygulanacak cezaları belirler ve silahların yasadışı yollarla elde edilmesini engellemeyi amaçlamaktadır. Ayrıca, bıçaklar ve kesici aletlerle ilgili de benzer şekilde düzenlemeler

⁶⁹ Mehmet Erkan Kılıçoğlu, "Uluslararası Siyasi Sistem Ve Türkiye'nin Güvenliği", **Ekonomi Politika Ve Finans Araştırmaları Dergisi**, 7(1), Ankara 2022, s. 137-153.

⁷⁰ Pierre Salmon, "The Revolutionary Left Versus The Communist International: A Rereading Of Franco-Spanish Arms Smuggling During The Spanish Civil War (1936-1939)", **Le Mouvement Social**, 275(2), 2021, s. 113-135.

getirmektedir. Kanun, silah ve bıçakların ruhsatlı olarak bulundurulması gerektiğini, bu tür eşyalara sahip olan kişilerin yasal izinler alması gerektiğini belirtmektedir. Yasa, ayrıca silahların güvenli bir şekilde muhafaza edilmesi gerektiğini ve taşınmasında da belirli kuralların geçerli olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanı sıra, kanunda silah ve bıçakların üretimi, satışı ve ithalatına ilişkin kısıtlamalar ve denetimler de yer almaktadır. Kaçak silah ticaretiyle mücadele, toplumun güvenliğini artırmayı hedeflemektedir⁷¹.

1.1.3.2.7. Nükleer Madde Kaçakçılığı

1990'ların başından bu yana, dünya genelinde çeşitli nükleer madde kaçakçılığı olaylarına dair çok sayıda raporun varlığı dikkat çekmektedir. Nükleer malzemeler, doğal uranyum, tükenmiş uranyum, toryum, plütonyum ve U-233 veya U-235 izotoplarında zenginleştirilmiş uranyum gibi nükleer kaynak malzemelerini içermektedir. Bu bağlamda, nükleer madde kaçakçılığının günümüzde diğer kaçakçılık türlerine göre daha pasif bir durumda kaldığı ve Türkiye'de bu tür olayların oldukça nadir gerçekleştiği belirtilmektedir.

Nükleer madde kaçakçılığı, hem gümrük hem de ithalat süreçleri açısından büyük bir güvenlik riski taşımakta ve uluslararası düzenlemelerle sıkı bir şekilde denetlenmektedir. Gümrük, nükleer maddelerin izinsiz olarak ülke sınırları içerisine girmesini engellemek için kritik bir noktadır. Özellikle radyoaktif maddelerin kaçak yollardan ülkeye girişi, hem halk sağlığına yönelik tehditler oluşturur hem de uluslararası güvenliği tehlikeye atmaktadır. Gümrüklerde nükleer maddelerin tespiti, çeşitli denetim sistemleri ve izleme teknolojileriyle yapılmaktadır. Bu süreçte, genellikle radyoaktif izleme cihazları kullanılarak ithal edilen veya transit geçiş yapan maddeler kontrol edilmektedir. Nükleer malzeme kaçakçılığı, yalnızca ulusal değil, aynı zamanda uluslararası düzenlemelere aykırıdır. Özellikle, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA) ve Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin yayımladığı kararlar ve protokollerle, nükleer maddelerin yasadışı transferi büyük bir suç olarak kabul edilmektedir. İthalat süreci de nükleer madde kaçakçılığıyla ilişkilidir, çünkü bu tür maddelerin yasal yollarla ithalatı sıkı denetimlere tabidir. İthalatçı firmalar, nükleer malzeme ithal edebilmek için önceden izin almak zorundadırlar. Ancak, kaçakçılık söz konusu olduğunda, bu maddelerin yasa dışı olarak ülkeye sokulması için çeşitli gizli yollar kullanılabilir. Gümrük birimleri, bu tür kaçakçılığı tespit etmek için

⁷¹ 6136 Sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar Hakkında Kanun, **RG**, 10.07.1953, Sayı: 8458.

düzenli olarak çeşitli operasyonlar gerçekleştirmekte ve uluslararası işbirliği ile takip etmektedir. Nükleer madde kaçakçılığı, gümrük denetimlerinin ve ithalat düzenlemelerinin sıkılaştırılmasını gerektiren önemli bir sorundur. Hem ulusal hem de uluslararası düzeyde etkin bir mücadele yürütülmesi, nükleer güvenliği sağlamak ve küresel tehditleri önlemek için kritik öneme sahiptir.⁷²

1.1.3.2.8. Kültür Varlığı Kaçakçılığı

21 Temmuz 1983 yılında yayınlanan “2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu” kapsamında tescilli yapılar the United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) tarafından benimsenen “Kültür Varlığı” terimi ile tanımlanmaktadır. Aynı kanunun 3. maddesinin 1. fıkrasında “kültür varlıkları; tarih öncesi ve tarihi devirlere ait bilim, kültür, din ve güzel sanatlarla ilgili bulunan veya tarih öncesi ya da tarihi devirlerde sosyal yaşama konu olmuş bilimsel ve kültürel açıdan özgün değer taşıyan yer üstünde, yer altında veya su altındaki bütün taşınır ve taşınmaz varlıklardır” ifadesi yer almaktadır. Bu nedenle tarihi yapıları en uygun şekilde korumak ve uygun formlarda kullanımlarını sağlayarak yok olmalarını önlemek en önemli görevlerimizden biridir.⁷³

Son dönemde uyuşturucu ve silah kaçakçılığının artmasıyla birlikte, kültürel değerlerin yasa dışı hareketliliği de önemli ölçüde yükselmiştir. Günümüzde kültürel miras kaçakçılığı, herhangi bir ülkenin tek başına başa çıkamayacağı kadar büyük bir küresel sorun olarak kabul edilmektedir. Kültürel mirasın yasa dışı ihracatı, bir ülkenin ulusal hazinelerini çalabilir ve çoğu zaman tarihine ve kültürel kimliğine onarılamaz zararlar verebilir. Bu bağlamda, kültürel miras kaçakçılığı, ulusal mirası azaltmakta ve toplumu değerli kültürel hazinelerden mahrum bırakmaktadır.⁷⁴

Kültürel mirasın önemi, sanat eserleri ve antika kaçakçılığından elde edilen gelirlerin genellikle uluslararası organize suçları ve terörizmi finanse etmek için kullanıldığı gerçeğiyle de pekişmektedir. Bu nedenle devletler, özellikle gümrük idareleri de dahil olmak üzere, suçla bağlantılı bu fenomene karşı güçlü bir mücadele sürdürmektedir. Uluslararası mücadele süreci, BM Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü-United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), tarafından geliştirilmiş

⁷² Mahsum Akdemir/Senem Şentürk Lüle, “Nükleer Emniyet Kapsamında Fiziksel Koruma Sistemi Tasarlamak Ve Analiz Etmek İçin Yerli Yazılım Geliştirilmesi”, **Savunma Bilimleri Dergisi**, 42, Ankara 2022, s. 1-20.

⁷³ 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, **RG**, 21.07.1983, Sayı: 18113.

⁷⁴ Zafer Akkuş/Tamer Efe, “Türkiye’de Polisin Kültür Varlığı Kaçakçılığı İle Mücadelesi”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi SBE Dergisi**, 6(1), Çankırı 2015, s. 407-428.

olan Kültür Varlıklarının Yasa Dışı İthalat, İhracat ve Mülkiyet Transferinin Yasaklanması ve  nlenmesine Dair 1970 Sözleşmesi'ne dayanmaktadır. Bu Sözleşme, "kültürel mülk" terimini, arkeoloji, tarih öncesi, tarih, bilim, sanat veya edebiyat için önem taşıyan öğeleri içerecek şekilde tanımlamaktadır. Kültürel miras kaçakçılığının  nlenmesine yönelik geliştirilen belgelerin, kültürel nesnelerin yasa dışı ihracatını ve ithalatını durdurmak için birçok önem sağladığı ifade edilmektedir.⁷⁵

Kültürel nesnelerin korunmasında gümrük kontrolünün önemli bir aracı olarak, risk yönetim sistemlerinin kullanılması yaygın bir uygulamadır. Gümrük memurlarına, uluslararası kuruluşlar veya diğer kanun uygulayıcı kurumlar tarafından oluşturulan Kırmızı Listeler gibi risk profilleri sunulmaktadır⁷⁶.

G mr kle ilgili önlemler, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde uygulanabilir. Ulusal  nlemler, kapasite geliştirme ve eğitim ile ilişkilidir. Kültürel modül, gümrük memurlarının eğitim programlarına dahil edilmekte; bu eğitimlerde kültürel malları tanıma, kültürel mevzuat bilgileri ve bunların kullanımı konuları işlenmektedir. Gümrük memurlarının bu alanda uzman olması beklenmese de gerekli önlemleri nasıl, ne durumda ve ne zaman uygulayacaklarını bilmeleri gerekmektedir. Kültürel alanla ilgili ortak önlemler arasında, gümrük idarelerinin kendi aralarındaki iş birliği ile oluşturulan ihracat lisansı veya sertifikası sistemi bulunmaktadır. Bu lisans veya sertifikalar, gümrük memurlarına sunulması gereken bir belge olarak, kültürel varlıkların yasal ihracatını sağlamakta ve nesnenin  alınmadığını doėrulamaktadır⁷⁷.

Özetle, her ülke kültürel mirasların evrensel bir değere sahip olduğunu ve gelecek nesiller için korunması gerektiğini kabul ederek, kültürel varlıkların yasa dışı ticaretinin nasıl durdurulabileceğine dair net bir model geliştirmelidir. Yoğun iş birliği ve karşılıklı katkı ile üstesinden gelinebilecek bu sorun, hiçbir ulusun bağışık olmadığı bir gerçekliktir. Kültürel miras kaçakçılığı, günümüzde devletler ve toplumlar açısından önemli bir sorun haline gelmiş ve gümrükler perspektifinde çeşitli uygulamalar geliřtirilmiřtir⁷⁸.

⁷⁵ Türkiye'nin de kabul ettiği, Kültür Varlıklarının Yasa Dışı İthalat, İhracat ve Mülkiyet Transferinin Yasaklanması ve  nlenmesine Dair 1970 Sözleşmesi.

⁷⁶ Fisman, Raymond/Wei, Shang-Jin "The Smuggling Of Art, And The Art Of Smuggling: Uncovering The İlicit Trade In Cultural Property And Antiques", **American Economic Journal: Applied Economics**, 1(3), 2009, s. 82-96.

⁷⁷ Fisman, Raymond/Wei, Shang-Jin "The Smuggling Of Art, And The Art Of Smuggling: Uncovering The İlicit Trade In Cultural Property And Antiques", s.8

⁷⁸ Banu  z şen/Ertan Beceren, "Kültür Varlıklarının Kaçakçılığı ve Arkeolojik Tahrifat", **Cedrus**, (7), Ankara 2019, s. 607-625.

Kültürel varlıkların yasa dışı ithalatı, ihracatı ve mülkiyetinin devrini ifade eden kültürel mal ticareti, genellikle bu tür mülklerin menşe ülkesinin kültürel miras bilincinin yoksullaşmasının bir sonucu olarak ortaya çıkmaktadır⁷⁹. Son üç yılda yakalanan kültür varlıkları arasında, çoğunlukla para ve sikke türü eserlerin yanı sıra, süs eşyası olarak ibrik ve mozaik gibi eserlerin bulunduğu tespit edilmiştir. Ticaret Bakanlığı bünyesinde 2023 yılında gerçekleştirilen yakalamalarda toplam 3.924 adet tarihi eserin ele geçirildiği belirtilmektedir.

1.1.3.3. İthalat Kaçakçılığı Suçu Kavramı

4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, ithalat kavramını, bu verginin kapsamına giren malların Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine girişini ifade eden bir işlem olarak tanımlamaktadır. Bu ifade, Özel Tüketim Vergisine tabi malların, yurt dışından Türkiye'ye getirildiği andan itibaren, vergi yükümlülüğü doğuracağını vurgulamaktadır. Gümrük işlemlerine tabi tutulan bu mallar, Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesine ulaştığında, kanunda belirtilen usul ve esaslara göre ÖTV'ye konu olmaktadır. Bu tanım, ithalat sürecinde Özel Tüketim Vergisi'nin kapsamını ve uygulanabilirliğini netleştirerek, hem gümrük işlemlerini hem de mali yükümlülükleri düzenlemektedir. Bu bağlamda, ithalat işlemi yalnızca fiziksel mal girişini değil, aynı zamanda vergisel sorumlulukların başlangıç noktasını ifade etmektedir. Bu tanım, ÖTV'nin ulusal ekonomi ve gümrük sistemi üzerindeki etkisini açıkça ortaya koymaktadır.⁸⁰

İthalat kaçakçılığı suçu, 5607 Sayılı KMK kapsamında yedi fıkra halinde düzenlenmiştir. Öğretide, ithalat kaçakçılığı; “Hukuk kurallarına aykırı bir şekilde, gümrük işlemleri yapılmaksızın, sahte belge kullanılarak, ya da gümrük rejim kurallarının ihlali suretiyle eşyanın ülkeye sokulması, gümrük bölgesine bırakılması, gelen eşyanın yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilmesi ya da kanun gereği ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulmasıdır⁸¹.” şeklinde tanımlanmaktadır.

Kaçakçılığın gümrük kapısı dışından gerçekleştirilmesi, Kanun'da suçun nitelikli hali olarak düzenlenmiştir. Ancak, ithalat kaçakçılığı suçunu diğer suçlardan ayıran temel unsur, kaçakçılığın gümrük kapısından yapıp yapılmaması değil, bu suç işlendiğinde meydana gelen vergi kaybıdır.

⁷⁹ Elvan Çokişler, “Silahlı Çatışmalar Sırasında Kültürel Malların Korunması Rejimi: Tarihsel Gelişimin Analizi”, *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 16(61), Ankara 2019, s. 55-74.

⁸⁰ 4760 sayılı Özel Tüketim Vergisi Kanunu, *RG*, 6.06.2002, Sayı: 24783.

⁸¹ Şentürk, *Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları*, s.10.

1.1.3.4. Gümrük Kavramı

4458 Sayılı GK’da doğrudan “gümrük” kavramına ilişkin bir tanım bulunmasa da, “gümrük idaresi” ve “gümrük kontrolü” gibi terimlerle bu kavramın anlamı dolaylı olarak açıklanmıştır. Genel olarak, bir ülkeye malların giriş ve çıkışında, ticari hareketlerin kontrolü ve denetlenmesi amacıyla, gümrük işlemlerinin yürütüldüğü alan, alınan vergiler ve genel olarak idarenin bütünü olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda, gümrük, ticaretin düzenlenmesi ve denetimi için kritik bir öneme sahiptir⁸².

1.1.3.4.1. Gümrük Bölgesi

Gümrüklerin; Türkiye’deki görev alanları, “Ticaret Bakanlığı Taşra Teşkilatı Çalışma Yönetmeliği” incelendiğinde oldukça çeşitli olduğu görülmektedir.⁸³ Gümrük ve Ticaret Bakanlığının teşkilatı ve görevleri, 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile düzenlenmiştir. Bu teşkilat, merkez teşkilatı, taşra teşkilatı ve yurtdışı teşkilatlarından oluşmaktadır. Merkez teşkilatı, Bakanlık bünyesindeki ana hizmet birimleri, danışma ve denetim birimleri ile yardımcı hizmet birimlerinden meydana gelmektedir. Bu birimler, gümrük politikalarının belirlenmesi ve uygulanması, kaçakçılıkla mücadele, ithalat ve ihracat süreçlerinin düzenlenmesi gibi görevleri üstlenmektedir. Taşra teşkilatı, sınır kapıları ve iç bölgelerde yer alan gümrük müdürlükleri ve ticaret müdürlüklerinden oluşmaktadır. Bu birimler, ticari faaliyetlerin düzenlenmesi, gümrük kontrol ve denetim süreçlerinin uygulanması gibi işlevleri yerine getirmektedir. Yurtdışı teşkilatı ise ticaret ataşelikleri ve müşavirliklerden oluşmaktadır. Bu yapı, dış ticaretin geliştirilmesi, uluslararası ticaret anlaşmalarının uygulanması ve gümrük işlemlerinin desteklenmesi gibi görevleri yürütmektedir. Bu kapsamda teşkilat, hem ulusal hem de uluslararası düzeyde etkin bir ticaret ve gümrük yönetimi sağlamayı amaçlamaktadır.⁸⁴ Bu kapsamda, Gümrük Muhafaza Kaçakçılık ve İstihbarat Genel Müdürlüğü, Tasfiye İşletme Genel Müdürlüğü ve Gümrükler Muhafaza Kriminal Laboratuvar Müdürlüğü gibi, farklı müdürlükler bulunmaktadır. Her bir müdürlüğün görev alanları kendine özgü olarak belirlenmiştir.

⁸² Ramazan Bozkurt, “Gümrük Vergilerinde Kabahatler, Yaptırımlar Ve Uyuşmazlıklar Çözümü”, **Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi SBE, Konya 2019, s. 3.

⁸³ Ticaret Bakanlığı Taşra Teşkilatı Çalışma Yönetmeliği, **RG**, 11.01.2022, Sayı: 31716.

⁸⁴ 640 Sayılı Kanun Hükmünde Kararname, **RG**, 8.06.2011, Sayı: 27958.

Ticaret Bakanlığı Taşra Teşkilat Yönetmeliği'nin 23. maddesine göre, Gümrük Müdürlüğü'nün görevleri arasında şu hususlar yer almaktadır:

- Gümrükçe onaylanmış işlemlerin yürütülmesi.
- Gümrük vergileri ve diğer mali yükümlülüklerin tahakkuk, tebliğ ve tahsil süreçlerinin yürütülmesi,
- Türkiye Gümrük Bölgesi'ne gelen taşıt yükleriyle ilgili belgelerin incelenmesi.
- Özet beyanla ilgili işlemlerin yürütülmesi.
- Geçici depolama statüsündeki eşyaların takibi ve tasfiye sürecinin başlatılması.
- Transit rejimiyle ilgili işlemlerin yürütülmesi,
- Gümrük vergisi ve diğer yükümlülüklerin ödendiğinin tespit edilmesi ve eşyaların teslim edilmesi,
- Eşyanın tabi tutulduğu gümrük rejimine göre gümrük beyannamesindeki bilgilerin doğruluğunun kontrol edilmesi.
- Dahilde işleme ve diğer izinlerin verilmesi, bunların takibi.
- Hariçte işleme rejimi kapsamında geçici olarak ihraç edilen eşyanın işlemesi sonucu elde edilen ürünlerin serbest dolaşıma giriş işlemlerinin yapılması.

Gümrük bölgeleri ile ilgili olarak, 640 sayılı KHK'da Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün görev sahası ve kaçakçılıkla mücadele faaliyetleri belirtilmiştir. GK'da, "Türkiye Cumhuriyeti Gümrük Bölgesi" ifadesi, Türkiye Cumhuriyeti topraklarını, karasuları, iç suları ve hava sahasını kapsayacak şekilde

tanımlanmıştır. Bu da Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğü'nün kaçakçılıkla mücadelede tüm Türkiye'de görev yapmasını sağlamaktadır⁸⁵.

Serbest bölgeler de önemli bir konudur. Gümrük idarelerinin sorumluluğunda bulunan serbest bölgeler, gümrük bölgesi dışında sayılan özel alanlar olarak tanımlanır ve mal ile hizmet ihracatını teşvik etmek amacıyla özel düzenleyici muameleye tabi tutulurlar. Bu bölgeler, ticaret hacmini artırmak ve daha elverişli bir iş ortamı sağlamak

⁸⁵ Kudret Şevket Sayın/Emine Yasemin Yeğinboy/İbrahim Yüksel, "Türkiye'de Medikal Turizm Uygulamaları: Bir Üniversite Ve İzmir Sağlık Serbest Bölgesi Değerlendirmesi", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 32(2), İzmir 2017, s. 289-313.

amacıyla kurulmuştur. 1985 yılından bu yana toplamda 21 serbest bölge faaliyete geçmiştir⁸⁶.

Serbest bölgelerin kuruluşundaki temel amaçlar şunlardır:

- İhracata yönelik üretim ve yatırımları artırmak.
- Doğrudan yabancı yatırımları hızlandırmak ve teknoloji erişimini artırmak.
- Şirketleri ihracata yönlendirmek.
- Uluslararası ticaretin geliştirilmesine katkıda bulunmak.

1.1.3.4.2. Gümrük İşlemleri

Gümrük işlemi, geniş anlamıyla, gümrük mevzuatları çerçevesinde belirlenen yükümlülüklerin yerine getirilmesini kapsayan bir dizi işlem olarak tanımlanabilmektedir. Bu işlemler, beyan sahipleri veya onların temsilcileri tarafından gerçekleştirilmekte ve uluslararası ticaretin düzenlenmesi, denetlenmesi ve vergilendirilmesi açısından kritik bir rol oynamaktadır. Gümrük işlemleri, ticari malların ithalatı veya ihracatı sırasında gerekli belgelerin hazırlanması, malların doğru bir şekilde sınıflandırılması, değer tespiti ve vergilendirme süreçlerini içermektedir. Bununla birlikte, gümrük işlemi yalnızca malların giriş ve çıkışını denetlemekle sınırlı değildir; aynı zamanda bu mallardan alınan vergi, resim ve harçların tahsil edilmesi, ticaretin hukuki çerçevede düzenlenmesi ve ulusal güvenliğin sağlanması açısından da önem taşımaktadır. Ayrıca, gümrük işlemlerinin yürütüldüğü yerler, yani gümrük noktaları, uluslararası ticaretin düzenlendiği stratejik alanlar olarak işlev görmektedir. Bu süreçler, ticaretin güvenli, adil ve şeffaf bir şekilde yürütülmesini sağlamak amacıyla çeşitli denetim ve kontrol mekanizmalarını da içermektedir.

1.1.3.4.3. Gümrük Beyanı

GK’da yer alan gümrük beyanı, bir eşyanın belirli bir gümrük rejimine tabi tutulmak üzere yetkili gümrük idaresine uygun bir biçimde bildirilmesini ifade etmektedir. Kanunun 58. maddesi ve devamında, gümrük beyanının farklı şekillerde, “yazılı, sözlü, bilgisayarda veri işleme tekniği ve eşya sahibinin bu eşyayı bir gümrük rejimine tabi tutma isteğini ifade ettiği herhangi bir tasarruf yoluyla” yapılabileceği düzenlenmiştir.

⁸⁶ Sumru Bakan/Seyit Gökmen, “Serbest Bölgeler Ve Dış Ticaret İlişkisi”, **Gaziantep Serbest Bölgesi Örneği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**, 13(51), Gaziantep 2014, s. 34-51.

Gümrük beyanı, genel olarak özet beyan ile karıştırılabilse de, bu iki kavram birbirinden farklıdır. Özet beyan, yalnızca taşıma firması tarafından taşındığı eşya ve taşıma işlemi hakkında devleti bilgilendirme amacı taşımaktadır. İthalat konusundaki gümrük işlemleri sırasında ilk aşamada verilen özet beyan, ithal iradesinin henüz ortaya çıkmadığı kabul edilerek, doğrudan kaçakçılık konusu yapılamayacağı ileri sürülmektedir. Ancak, gümrük rejimine ilişkin bir beyanname verildiğinde ve gümrük idaresi tarafından onaylanarak ülkeye girişine izin verilen eşyalar açısından kaçakçılık suçunun oluşup oluşmadığı tartışma konusu haline gelebilir. Gümrük beyannamesi, özet beyandan farklı olarak eşyanın niteliğini ve buna bağlı olarak tabi olduğu gümrük vergilerini doğrudan belirlemektedir.

Gümrük Beyannamesi örneği aşağıda verilmiştir.

T.C. GÜMRÜK BEYANNAMESİ					A SEVKİ/İHRACAT GÜMRÜK İDARESİ	
1	Sevk/İhracat gümrük idaresi nüshası	2 Gönderici/İhracatçı No			1 B E Y A N	
		8 Alıcı No			3 Formlar	
		14 Beyan sahibi/Temsilci No			4 Yükl. listeleri	
		18 Çıktıdaki taşıt aracının kimliği ve kayıtlı olduğu ülke			5 Kalem sayısı	
		21 Sınırı geçecek hareketli taşıt aracının kimliği ve kayıtlı olduğu ülke			6 Kap adedi	
		25 Sınırdaki taşıma şekli			7 Referans numarası	
		26 Dahili taşıma şekli			9 Mali Müşavir/Serbest Muhasebeci No	
		27 Yükleme yeri			10 Gideceği ülke	
		29 Çıkış gümrük idaresi			11 Ticaret yapılan ülke	
		30 Eşyanın bulunduğu yer			13 T.P.	
31	Kıtlar ve eşyanın tanımı	Kıtların marka ve numaraları - konteyner no(lar)ı - adet ve cinsleri			15 Çıkış/İhracat ülkesi	
		32 Kalem No			17 Gideceği ülke kodu	
		33 Eşya kodu			a b	
		34 Menşe ülke kodu			16 Menşe ülke	
		35 Brüt ağırlık (kg)			17 Gideceği ülke	
		36 Net ağırlık (kg)			20 Teslim şekli	
		37 R E J M			22 Döviz ve toplam fatura bedeli	
		38 Kote			23 Döviz kuru	
		40 Özet beyan			24 İşlemin niteliği	
		41 Tamamlayıcı ölçü			28 Finansal ve bankacılık verileri	
44	Ek bilgi / sunulan belgeler / ön izinler	E.B. Kodu			39 Kote	
		46 İstatistik kıymet			40 Özet beyan	
		47 Vergilerin hesaplanması			41 Tamamlayıcı ölçü	
		Tür			E.B. Kodu	
		Vergi matrahı			46 İstatistik kıymet	
		Oran			47 Vergilerin hesaplanması	
		Tutar			Tür	
		Öş			Vergi matrahı	
		Toplam			Oran	
		Tutar			Tutar	
50	Asıl sorumlu	No			48 Ödemenin ertelenmesi	
		İmza			49 Antrepo tipi ve kodu	
		51 Öngörülen gümrük idareleri (ve ülke)			B HESAP DETAYLARI	
		52 Teminat geçerli değil			53 Varış gümrük idaresi (ve ülke)	
		53 Varış gümrük idaresi (ve ülke)			54 Yer ve tarih	
		54 Yer ve tarih			Beyan sahibi / temsilcinin imzası ve adı:	
		55 Varış gümrük idaresi (ve ülke)			56 Varış gümrük idaresi (ve ülke)	
		56 Varış gümrük idaresi (ve ülke)			57 Varış gümrük idaresi (ve ülke)	
		57 Varış gümrük idaresi (ve ülke)			58 Varış gümrük idaresi (ve ülke)	
		58 Varış gümrük idaresi (ve ülke)			59 Varış gümrük idaresi (ve ülke)	

TCGB - 1

87

1.1.3.4.4. Gümrük Rejimleri

Gümrük Rejimi, bir gümrük sistemi içinde uygulanan kurallar bütünüdür. Türkiye’de, gümrük bölgesine giren ve çıkan eşyaların mutlaka gümrük tarafından onaylanmış bir kullanım şekline tabi olması gerektiğinden, bu uygunluğun sağlanması amacıyla kanunda öngörülen sekiz farklı gümrük rejimi bulunmaktadır. GK’nın 58. maddesine göre, beyan sahibi, talebine bağlı olarak belirlediği gümrük rejimine uygun bir şekilde yetkili gümrük idaresine beyan vermek zorundadır. Uygulanacak rejime göre, Türkiye sınırlarına giren veya çıkan eşyaların tabi olacağı kurallar ise farklılık göstermektedir. Örneğin, sınırdan giren eşyanın hangi şartlarla ve ne kadar süreyle getirileceği, geri ihracatının yapıp yapılmayacağı ve vergisel yükümlülükleri gibi durumlar, tabi olunan rejime göre değişiklik arz etmektedir⁸⁸.

Gümrük mevzuatı, gümrük rejimlerini ekonomik etkili Antrepo, Dahilde İşleme, Gümrük Kontrolü Altında İşleme, Geçici İthalat, Hariçte İşleme rejimleri ve ekonomik etkili olmayan Serbest Dolaşıma Giriş, Transit, İhracat rejimleri olarak sınıflandırmaktadır. Ancak, son dönemde ekonomik etkili olmayan rejim kavramının anlamının karmaşıklaşması nedeniyle bu tasniften vazgeçilmiştir. Ekonomik etkili olmayan rejimler, gümrük gözetimi ve kontrolü altında bir üretim sürecine dahil edilmeyecek ürünler için giriş veya çıkışta kullanılan kavramlardır. Bu rejimler, gümrük işlemleri açısından doğrudan devleti ilgilendirmemektedir. Ekonomik etkili olmayan rejimlerden “ihracat rejimi” ve “serbest dolaşıma giriş rejimi”, gümrükçe onaylanmış işlem ve kullanım kapsamında değerlendirilmektedir. Ayrıca, ekonomik etkili olmayan gümrük rejimlerinden “transit rejimi”, belli şartlar altında gümrük muafiyeti sağlayan bir prosedür olarak şartlı muafiyet kapsamına alınmaktadır⁸⁹.

1.1.3.4.4.1. Serbest Dolaşıma Giriş Rejimi

GK’nın 74 ve 78. maddelerinde düzenlenen serbest dolaşıma giriş rejimi, ekonomik etkili gümrük rejimleri arasında sayılmamaktadır. Bu rejim, gümrük bölgesine gelen bir eşyanın serbest dolaşıma girişini sağlamak amacıyla oluşturulmuştur. Serbest dolaşıma giriş rejimi, ticaret politikası önlemlerinin uygulanabilmesi için eşya ithalatına yönelik gerekli işlemlerin tamamlanması ve belirlenen vergilerin tahsil edilmesi ile mümkündür. Bu rejim, ithali yasaklanmamış ya da ticareti serbest olan eşyalar dışında kalan diğer eşyaların serbest dolaşıma girmesine izin vermektedir. Bu çerçevede, tüketimi serbest

⁸⁸ Çelik, **Dış Ticaretten Alman Vergilerden Gümrük Vergisi Hukuku** s.90

⁸⁹ Sidal, **Gümrük Politikası Mevzuatı ve Tatbikatı** s. 215.

olan eşyalar dışında, belirli şartlara tabi olan eşyalara da serbest dolaşıma giriş imkanı sağlanmaktadır.

Örnek olarak; Avrupa'dan ithal edilen bir otomobilin tüm vergilerinin ödenerek Türkiye'de satışa sunulması.

1.1.3.4.4.2. Transit Rejimi

GK'nın 84. maddesi kapsamında düzenlenmiş olan transit rejimi, gümrük gözetimi altında bulunan ve serbest dolaşıma girmemiş ihracat eşyasının, bir gümrük noktasından diğerine taşınmasını sağlamaktadır. Bu rejim, kanunda belirtilen ekonomik etkili gümrük rejimleri arasında yer almamaktadır. Transit rejimi, eşyaların bir dış ülkeden başka bir dış ülkeye, dış ülkeden Türkiye'ye, Türkiye'den başka bir dış ülkeye ya da Türkiye içinde bir gümrük noktasından diğerine taşınmasına olanak sağlamaktadır. Bu rejim altında taşınan eşyalar açısından herhangi bir gümrük yükümlülüğü doğmamaktadır. Transit rejimi hükümleri doğrultusunda taşınan eşya, varış gümrük idaresine ulaştığında rejim sona ermektedir. İlk hareket gümrük idaresinde transit belgesi ile taşınan eşyanın hangi araçla, hangi hızda ve ne kadar mesafede yol alacağı, hava koşullarına ve yolun durumuna göre belirlenmektedir. Bu sürenin veya belirlenen istikametın dışına çıkılması zorlayıcı sebepler olmadıkça yükümlülük doğurabilmektedir⁹⁰.

Örnek olarak, Almanya'dan Türkiye'ye taşınan malların Bulgaristan üzerinden transit geçiş yapması.

Transit beyannamesi veya yerine geçen belgeler, asıl sorumlu olarak tanımlanan kişi tarafından gümrük idaresine verilmekte olup, bu kişi eşyanın hareket gümrük idaresinden belirlenen güzergah ve süre içinde, ayniyeti korunarak varış gümrük idaresine ulaştırılmasını sağlamakla yükümlü bulunmaktadır. Bu kişiler, cezai sorumluluk bakımından da muhatap kabul edilmektedir.

Transit rejimine tabi olan eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi (TGB) içerisinde taşınması; transit rejimi beyanı, Uluslararası Karayolu Taşımacılığı-Transports Internationaux Routiers (TIR) karnesi veya transit beyannamesi yerine geçen diğer belgelerle yapılmaktadır. Bu belgeler arasında ATA karnesi ve Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü-North Atlantic Treaty Organization (NATO) Kuvvetlerinin Statüsüne

⁹⁰ Serap Uzun, "Ab'ne Uyum Çerçevesinde Gümrük Rejimleri Uygulamaları ve Değerlendirilmesi", **Yüksek Lisans Tezi**, Uludağ Üniversitesi SBE, Bursa 2006, s. 22-23.

Dair Kuzey Atlantik Antlaşması çerçevesinde kullanılan 302 formu yer almaktadır. Ayrıca, posta yoluyla posta kolileri dahil olmak üzere, demiryolu taşımacılığında Uluslararası Demiryolu Eşya Taşıma Sözleşmesi (CIM) taşıma belgesi, büyük konteynerlerde TR Transfer Notu ve hava ve deniz taşımacılığında eşya manifestosu da bu rejim kapsamında kullanılmaktadır⁹¹.

1.1.3.4.4.3. Gümrük Antrepo Rejimi

Gümrük antrepo rejimi, GK'nın 79. madde kapsamında yer alan ekonomik etkili gümrük rejimlerinden biri olarak düzenlenmektedir. Ekonomik etkili rejimlerde, eşyalar gümrük idaresinin gözetim ve denetimi altında üretim süreçlerine dahil edilmekte olup, bu sayede katma değer elde edilmektedir. Antrepo rejimini anlamak için öncelikle antrepo kavramını tanımlamak gerekmektedir. Antrepo, izin verilen ve teminat gösterilen belirli alanlarda, gümrük idaresinin gözetiminde eşyaların depolandığı, GK'nın 93. maddede tanımlanmış açık veya kapalı depo alanları olarak ifade edilmektedir. Antrepolar, genel (A, B, F Tipi) ve özel (C, D, E Tipi) antrepolar olarak ikiye ayrılmaktadır. Genel antrepolar, işleten ve kullananın farklı olduğu antrepolar olarak herkes tarafından kullanılabilmekte iken, özel antrepolar yalnızca aynı firma ya da kişi tarafından kullanılmak üzere ayrılmış antrepolardır⁹².

Türkiye Gümrük Bölgesine (GB) getirilen eşyalar, belirli bir süre antrepolarda kalabilmektedir. Bu sürenin uzatılmasının pek çok sebebi olabilmektedir. Örneğin, eşyalar satılana kadar depolarda kalabilir ya da paketleme veya kurutma gibi işlemler bu süreçte gerçekleştirilebilmektedir. İthal edilen eşyalar, çeşitli sebeplerle antrepoda bir süre tutulabilmektedir. Eşyaların antrepoya alınması ile birlikte, işletici tarafından kayda geçirilmekte ve bu kayıtlar her zaman gümrük denetimine açık bulundurulmaktadır. Gümrük antrepo rejimi çerçevesinde, ithalat vergileri veya ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmamış ve serbest dolaşıma girmemiş eşyalar bu alanlara konulabilmektedir. Ayrıca, serbest dolaşıma girmiş eşyaların da antrepo alanlarına koyulması mümkün olabilmektedir. Bu şekilde, serbest dolaşıma girmemiş bir eşya, antrepo rejimi altında denetime hazır bulundurulmaktadır⁹³.

⁹¹ Gültekin, **Gümrük Kabahatleri: Hukuki Analizi, Sorunlar Ve Çözüm Önerileri** s.29.

⁹² Atilla Bağrıaçık, **Avrupa Birliği Gümrük Rejimleri ve Türkiye'de Gümrüklerde Tek İdari Belge Kullanım Kılavuzu**, İstanbul 1999, s. 19; Ercan, **Gümrük Uyuşmazlıkları Ve Çözüm Yolları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2012, s. 22; Tuba Namlı, "Dahilde İşleme Rejimi'nin Uygulama Alanı Ve Türkiye'de Etkinliği", **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul 2007, s. 12.

⁹³ Ercan,s.22.

1.1.3.4.4.4. Dahilde İşleme Rejimi

Dahilde işleme rejimi, kelime anlamı itibarıyla, yurt içinde gerçekleştirilen bir üretim sürecinde ithal edilen girdilerin kullanılması anlamına gelmektedir. Ayrıca, bu rejimin diğer bir özelliği, ithal edilen girdilerle üretilen yeni ürünlerin ihracata yönelik olmasıdır. Başka bir ifadeyle, ithal edilen girdinin, ihraç edilecek nihai ürünün bünyesinde yer alması gerekmektedir. Bu rejim, ithal edilen eşyaların gümrük vergileri, mali yükümlülükler ve ticaret politikalarına tabi tutulmadan yurt içinde işleme faaliyetlerine dahil edilmesini ve işlem gören ürünlerin ihraç edilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, ithal malların vergileri ödenip serbest dolaşıma girdikten sonra, yurt içinde işlenen bu malların ihracatı durumunda vergilerin geri ödenmesini mümkün kılmaktadır. Başka bir deyişle, bu rejim, gümrük vergilerinden muafiyet sağlayarak ihracat süreçlerini teşvik etmekte ve dış piyasalarda rekabet gücünü artırmaya yönelik bir imkan sunmaktadır. Dahilde işleme rejimi, bu yönüyle GK'nın 79. maddede belirtilen ekonomik etkili gümrük rejimlerinden biri olarak değerlendirilmektedir.

Örnek olarak, yurt dışından ithal edilen ham pamuğun Türkiye'de işlenerek tekstil ürünü olarak ihraç edilmesi.

1.1.3.4.4.5. Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi

Gümrük Kontrolü Altında İşleme Rejimi, ekonomik etkili gümrük rejimlerinden biri olarak kabul edilmekte olup GK'nın 123. maddede düzenlenmektedir. Bu rejim, serbest dolaşıma girmemiş bir eşyanın, gümrük bölgesinde ithalat vergilerine veya ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın niteliğini ve durumunu değiştiren işlemlere tabi tutulmasına olanak tanımaktadır. Bu işlemler sonucunda elde edilen işlenmiş ürünlerin, tabi oldukları gümrük vergileri üzerinden serbest dolaşıma girmesine izin verilmektedir. Başka bir ifadeyle, üretimde kullanılacak hammaddeler veya ana maddeler, elde edilecek nihai ürüne kıyasla daha yüksek vergiye tabi olacaksa, bu rejim tercih edilmektedir. Bu sayede, istihdam ve üretim avantajları sağlanarak, yurt içindeki üretim daha cazip hale getirilmektedir. Gümrük denetimi altında gerçekleştirilen işlemlerle elde edilen yeni ürünler üzerinden daha düşük oranlarda gümrük vergisi tahsil edilmektedir. Serbest dolaşıma girmemiş olan bu eşyalar için ithalat vergisi

alınmamakta, ancak gelecek vergiler için teminat alınmakta ve bu teminat altında işlemler gerçekleştirilmektedir⁹⁴.

1.1.3.4.4.6. Geçici İthalat Rejimi

Bu rejim, ekonomik etkili gümrük rejimleri arasında yer almakta olup, GK'nın 128 ila 134. maddeler arasında düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile serbest dolaşıma girmemiş bir eşyanın, ithalat vergilerinden kısmi veya tam muafiyet sağlayarak, ticaret politikası önlemlerine tabi tutulmaksızın gümrük bölgesinde kullanılmasına olanak tanınmaktadır. Geçici ithalat rejimi, belirli şartlar altında, gümrük vergisi ödenmeden ve geçici süreyle malların ülkeye getirilmesini sağlamaktadır. Bu rejime göre, söz konusu eşyanın gümrük bölgesine girişi sırasında üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmadan, yani ayniyeti bozulmaksızın, belirlenen süre içinde yeniden ihraç edilmesi zorunlu kılınmaktadır⁹⁵.

Örnek olarak, uluslararası bir fuar için Türkiye'ye getirilen makinelerin belirlenen süre sonunda geri gönderilmesi.

1.1.3.4.4.7. Hariçte İşleme Rejimi

Ekonomik etkili gümrük rejimleri arasında yer alan ve GK'nın 135. madde kapsamında düzenlenen bu rejim, serbest dolaşımdaki eşyaların, hariçte işleme faaliyetleri için gümrük bölgesi dışına çıkarılmasını öngörmektedir. Bu rejim kapsamında işlenen ürünler "işlem görmüş ürün" olarak adlandırılmaktadır. İşlem gören bu ürünler, tekrar serbest dolaşıma sokulduklarında, duruma göre ithalat vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olabilmektedirler⁹⁶.

Tam muafiyet oldukça sınırlı bir durumda uygulanmaktadır. Bu durum, tamirat amacıyla geçici ihraç edilen eşyaların garanti kapsamında, sözleşmeye bağlı olarak ya da imalat hatası nedeniyle bedelsiz olarak tamir edildiği durumlarda geçerlidir. Eğer tamirat bu koşulları sağlıyorsa, eşyanın ithalat vergilerinden tam muafiyetle serbest dolaşıma girmesine izin verilmektedir. Ancak, GK'nın 142. maddeye göre, eşyanın

⁹⁴ Gökhan Dönmez, "Dahilde İşleme Rejimine Genel Bir Bakış ve Rejim Kapsamında Gerçekleştirilen Usulsüzlükler İle Kaçakçılık Faaliyetlerinin İncelenmesi", **Uzmanlık Tezi**, Ankara 2013, s. 17.

⁹⁵ Selçuk Bütün, "5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçu", **Yüksek Lisans Tezi**, Kocaeli 2008, s. 60.

⁹⁶ Derdiyok, **Dış Ticarete Vergi Ve Mali Yükümlülükler** s. 145.

serbest dolaşıma ilk girişinde kusurlu olduğunun tespit edilmesi durumunda bu tam muafiyet uygulanmamaktadır⁹⁷.

Kısmi muafiyet, işlem görmüş ürünlerin yeniden serbest dolaşıma sokulması sırasında tam muafiyetin geçerli olmadığı hallerde uygulanmaktadır. Bu durumda, işlem görmüş ürünlerin ithalat vergi tutarı, işlem görmeden önce hariçte işleme tabi tutulan eşyanın ithalat vergisi tutarından düşülerek hesaplanmaktadır. Bu rejim, Türkiye'deki üreticilerin temel ekonomik çıkarlarının korunmasını ve ihraç edilen ürünlerin satışının teşvik edilmesini amaçlamakta olup, yalnızca kanunda belirtilen sınırlı durumlarda uygulanmaktadır⁹⁸.

Örnek olarak, Türkiye'den ihraç edilen deri ürünlerinin İtalya'da işlenip geri getirilmesi.

1.1.3.4.4.8. İhracat Rejimi

Bu rejim, kanunda ekonomik etkili gümrük rejimleri arasında yer almamakta olup, GK'nın 150. madde kapsamında düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, serbest dolaşımda bulunan bir eşyanın Türkiye Gümrük Bölgesi dışına ihraç edilmesi sürecinde uygulanmaktadır. Rejimin gerektirdiği üzere, ihraç edilecek eşya, ihracata ilişkin gümrük beyannamesi ile yetkili gümrük idaresine beyan edilmelidir. Beyana tabi olup olmayacak ürünler, ilgili yönetmelikle belirlenmektedir⁹⁹.

Ayrıca, GK'nın 150/4 madde uyarınca, ihracatın eşyanın cinsine, niteliğine ve ihraç özelliklerine göre kolaylaştırılması amacıyla uygulanacak usul ve esasları belirleme yetkisi müsteşarlığa verilmiştir. İhraç edilecek olan eşya, gümrük beyannamesinin tescil edildiği anda mevcut haliyle ve niteliği değişmeden gümrük bölgesini terk ederse, fiilen ihraç edilmiş sayılmakta ve bu durumda rejim sona ermektedir¹⁰⁰.

Örnek olarak, Türkiye'den Avrupa'ya ihraç edilen zeytinyağı.

1.1.3.5. Gümrüklenmiş Değer

KMK kapsamındaki suçlar açısından “gümrüklendirilmiş değer” kavramı, bilinmesi gereken önemli bir kavramdır. Bu kavram, mevzuatta farklı uygulamalar doğrultusunda, GK'da, Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği'nde ve KMK'da olmak üzere, üç farklı biçimde

⁹⁷ Ercan, s.29.

⁹⁸ Derdiyok, s.147

⁹⁹ Füsün Balıkcıoğlu/Yıldırım Şule, **İhracatta Pratik Bilgiler**, İstanbul 1990, s. 8-9

¹⁰⁰ Tuncer, **Gümrükler ve Gümrük Vergileri (Teori- Uygulama)**, Yaklaşım Yayınları, Ankara 2001, s. 359.

karşımıza çıkmaktadır. Bu farklılık, gümrük vergilerinin farklı tanımlanmasından kaynaklanmaktadır¹⁰¹.

GK'ya göre, gümrük vergileri ithalat veya ihracat sırasında eşyaya uygulanan tüm vergileri ifade etmektedir. Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği'ne göre ise bu terim, ithalat veya ihracat sırasında uygulanan ve gümrük idarelerince tahsil edilen vergiler, eş etkili vergiler ve mali yüklerin tamamını kapsar. KMK'da ise gümrük vergileri ithalat veya ihracat sırasında hem gümrük idaresi hem de diğer idarelerce uygulanan vergiler ve mali yükümlülükleri içermektedir. Bu nedenle, gümrüklendirilmiş değer üç farklı tanımı, gümrük vergisi kavramının farklı yorumlanmasından kaynaklanmaktadır¹⁰².

Gümrüklendirilmiş değer kavramının en geniş ve kapsamlı tanımı KMK'da yer almaktadır. KMK, bu kavramı tanımlarken uluslararası ticarete kullanılan sevk ve teslim terimlerine, yani CIF¹⁰³ ve FOB¹⁰⁴ kıymetlerine de yer vermektedir. KMK'nın 2/b maddesine göre, ithal eşyası için CIF kıymeti ile gümrük vergileri toplamını, ihraç eşyası için ise FOB kıymeti ile gümrük vergileri toplamını ifade etmektedir¹⁰⁵.

Mevzuattaki farklı yorumlamalar, gümrük vergisi ve gümrüklendirilmiş değer kavramları arasında farklar doğurmakta, bu da hukuki belirlilik ve kanunilik ilkelerine aykırılık oluşturabilmektedir. Özellikle, KMK kapsamında cezayı azaltan veya ortadan kaldıran etkin pişmanlık gibi uygulamalar açısından, gümrüklendirilmiş değer kavramının açık ve tutarlı bir şekilde düzenlenmesi gerektiği kanaatindeyim. Mevzuatta birlik sağlanmazsa, bu durum uygulamalar arasında çelişkilere yol açacak ve hukukun temel ilkelerini zedeleyecektir.

¹⁰¹ Gümrük Uzlaşma Yönetmeliği, **RG**, 27.08.2011, Sayı: 28038.

¹⁰² Bozkurt, **Gümrük Vergilerinde Kabahatler, Yaptırımlar Ve Uyuşmazlıklar Çözümü**, s.39.

¹⁰³ CIF, "Cost, Insurance, and Freight" ifadesinin kısaltmasıdır. Bu terim, satıcının, malın bedelini (Cost), taşıma sırasında gerekli olan sigorta masraflarını (Insurance) ve taşıma ücretini (Freight) karşıladığını göstermektedir. Satıcı, bu masraflarını kapsayarak malı varış limanına kadar taşımakla sorumludur. Alıcı, malı limandan aldıktan sonra ortaya çıkabilecek masrafları ve riskleri üstlenmektedir.

¹⁰⁴ FOB, "Free On Board" ifadesinin kısaltmasıdır. Bu terimde, satıcı yalnızca malı gemiye yükleyene kadar olan masrafları ve riskleri üstlenmektedir. Eşya gemiye yüklendikten sonra, sorumluluk alıcıya geçmektedir. Alıcı, taşıma ve sigorta masraflarını kendisi karşılamaktadır.

¹⁰⁵ 4458 Gümrük Kanunu, **RG**, 4.11.1999, Sayı: 23866.

İKİNCİ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (m.3/1-2-3-4)

2.1. Gümrük Rejimine Tabi Tutmadan Ülkeye Eşya Sokma/Gümrük Kapılarından Geçirmeksizin Eşyayı İthal Etme Suçu (3/1)

TCK'nın ilgili maddesi uyarınca, gümrük rejimine tabi tutulmaksızın ülkeye eşya sokulması veya eşyaların gümrük kapılarından geçirilmeden ithal edilmesi suçu, ekonomik düzenin korunması ve yasaların öngördüğü ticaret sisteminin işlerliğinin sağlanması açısından önemli bir yer tutmaktadır. Bu suç, hem devletin vergi kaybına uğratılmasına yol açmakta hem de haksız rekabete sebebiyet vermektedir. Suçun oluşumu, ilgili eşyaların yasal prosedürler dışında ülkeye sokulması veya gümrük mevzuatına aykırı bir şekilde işlem yapılması şartına bağlı bulunmaktadır. Burada temel unsur, eşyaların yasadışı yollardan ülkeye sokulmasıyla devletin ekonomik çıkarlarının zarar görmesidir. Ayrıca, bu suçun işlenmesi, yalnızca ticari bir faaliyet değil, aynı zamanda toplumun güvenliğini ve düzenini etkileyen bir fiil olarak da değerlendirilmektedir¹⁰⁶.

Gümrük kapılarından geçirilmeksizin eşya ithal edilmesi, yalnızca devletin mali haklarının zedelenmesine değil, aynı zamanda uluslararası ticari dengelerin bozulmasına da neden olmaktadır. Bu fiiller, hem yerli üreticiler üzerinde olumsuz etki yaratmakta hem de kayıt dışı ekonominin büyümesine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla, bu tür suçların önlenmesi, ulusal ekonominin sağlıklı bir şekilde işlemesi için elzem bulunmaktadır. Bu tür fiillerin önüne geçmek için cezai yaptırımların uygulanması ve gümrük kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Yasa koyucunun bu alandaki düzenlemeleri, hem caydırıcılığı artırmayı hem de ekonomik düzeni korumayı hedeflemektedir. Gümrük mevzuatına uygun hareket edilmemesi durumunda ağır hukuki sonuçların doğacağı bilinmelidir¹⁰⁷.

TCK'nın 3/1. maddesi çerçevesinde düzenlenen gümrük rejimine tabi tutmadan ülkeye eşya sokma veya gümrük kapılarından geçirilmeden eşyayı ithal etme suçu, ekonomik ve toplumsal düzenin korunmasında kilit bir rol oynamaktadır. Bu suç, yalnızca ekonomik etkiler doğurmakla kalmamakta, aynı zamanda yasa dışı ticaretin

¹⁰⁶ Kaptan Kılıç, **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu, 5237 Sayılı TCK, 5271 Sayılı CMK, 5326 Sayılı Kabahatler Kanunu ve Yargıtay İçtihatlarına Göre Açıklamalı**, Gümrük Kontrolörleri Derneği, Yayın No:30, Ankara. Nisan 2007.

¹⁰⁷ Murat Aydın, **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları**, Adalet Yayınları, Ankara 2012.

yaygınlaşmasına ve toplum nezdinde hukuka uygunluk ilkesinin zayıflamasına neden olmaktadır. Söz konusu suçun temel unsuru, eşyanın yasal prosedürlere aykırı şekilde ülkeye sokulmasıdır. Bu eylemler, devletin gümrük gelirlerinden mahrum kalmasına neden olmakta, yerli üreticiler ve yasal ticaret yapan işletmeler üzerinde haksız rekabet baskısı yaratmaktadır. Özellikle, kaçak yollarla ithal edilen malların piyasa fiyatlarını olumsuz etkilediği ve bu durumun ülke ekonomisinin genel dengesine zarar verdiği görülmektedir. Kaçakçılık yoluyla gerçekleştirilen bu tür fiiller, devletin mali haklarını zedelemekte ve kayıt dışı ekonomiyi büyötmektedir¹⁰⁸.

Bu suçun işlenmesinde, genellikle bireylerin yanı sıra organize yapıların da etkin rol oynadığı bilinmektedir. Organize şekilde gerçekleştirilen kaçakçılık faaliyetleri, toplumda yalnızca ekonomik zararlar doğurmakla kalmamakta, aynı zamanda güvenlik sorunlarına da yol açmaktadır. Bu bağlamda, gümrük kaçakçılığıyla mücadele etmek, yalnızca mali çıkarların korunması için değil, kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması için de önem arz etmektedir. Gümrük kapılarından geçirilmeksizin eşyanın ithal edilmesi, uluslararası ticaret ilişkilerini de olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer ölkelerle yapılan ticari anlaşmalara aykırı hareket edilmesi, ölkenin dış ticaret imajını zedelemekte ve uluslararası ticari platformlarda güvenilirliğini sarsmaktadır. Bu nedenle, ulusal ve uluslararası düzenlemelere uygun hareket edilmesi, uzun vadede ekonomik büyümeyi ve uluslararası ilişkilerde sürdürülebilir bir güven ortamını desteklemektedir.

Bu suçun işlenmesinin önlenmesi için caydırıcı cezai yaptırımların uygulanması büyük önem taşımaktadır. Yasa koyucu, bu tür eylemleri yalnızca ekonomik zararlar kapsamında değerlendirmemekte, aynı zamanda toplumsal düzeni ve hukuki normları tehdit eden bir fiil olarak ele almaktadır. Dolayısıyla, bu alandaki denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi, eğitim faaliyetleriyle farkındalık oluşturulması ve uluslararası iş birliği sağlanması gerekmektedir. Ek olarak, bu suçun tespiti ve delillendirilmesi aşamalarında etkin bir koordinasyon sağlanması, hukuk sisteminin işleyişini hızlandırmakta ve adaletin tesisine katkıda bulunmaktadır. Bu kapsamda, gümrük kaçakçılığı ile mücadele eden kolluk kuvvetleri ve adli birimlerin teknolojik imkanlarla desteklenmesi, suçun önlenmesinde önemli bir araç olarak görölmektedir¹⁰⁹.

¹⁰⁸ Zölal Sönmez, **Açıklamalı-İçtihatlı 4926 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun**, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayını, Yayın No:28, Ankara 2003.

¹⁰⁹ Kaçağa konu eşyanın sınırdan yurda sokulmak istenirken ya da hemen sonrasında veya bu eylemlerin kesintiye uğramadan devamı sırasında yakalanması halinde eylem, 5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele

Sonuç olarak, gümrük rejimine tabi tutmadan ülkeye eşya sokma veya gümrük kapılarından geçirilmeden eşya ithal etme suçuyla etkin mücadele edilmesi, hem ekonomik hem de toplumsal açıdan sürdürülebilir bir düzenin tesisi için hayati önem taşımaktadır. Bu suçla ilgili cezai yaptırımların caydırıcılığının artırılması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi gerekmektedir. Bu tür yasa dışı eylemlerle karşılaşıldığında hukuki ve cezai süreçlerin hızlı ve etkin bir şekilde işletilmesi gerekmektedir.

2.1.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

Suçlar, toplumun düzenini bozan ve sosyal barışı tehdit eden eylemler olarak tanımlanabilir. Her suçun işlenmesiyle birlikte bir hukuki değer zarar gördüğü veya tehlikeye girdiği anlaşılmaktadır. Hukukun amacı, bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almak ve toplumsal düzeni sağlamak olduğundan, suçlarla korunan hukuki değerler, genellikle bireylerin güvenliği, özel hayatı, mülkiyet hakkı gibi temel haklardır¹¹⁰.

Suçla korunan hukuki değer, o suçun işlenmesiyle doğrudan etkilenen toplumsal veya bireysel çıkarı ifade etmektedir. Örneğin, hırsızlık suçunda korunan hukuki değer, mağdurun mülkiyet hakkıdır. Bu hak, kişinin malvarlığını koruma ve başkalarının bu malvarlığı üzerinde izinsiz tasarrufta bulunmaması gerektiğini savunmaktadır. Aynı şekilde, kişiyi öldürme veya yaralama suçlarında ise korunan hukuki değer, bireylerin yaşam hakkı ve vücut bütünlüğüdür¹¹¹.

Toplumda güvenliğin sağlanması ve bireylerin haklarının korunması, suçla korunan hukuki değerlerin başında gelmektedir. Bireylerin yaşam, özgürlük, güvenlik ve mülkiyet hakları, toplumsal düzenin temelini oluşturmakta ve bu değerlerin korunması, devletin en önemli görevlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda, suçların cezalandırılması yalnızca failin cezalandırılması anlamına gelmemekte, aynı zamanda toplumsal düzenin korunması ve bu hukuki değerlerin güvence altına alınması amaçlanmaktadır¹¹².

Kanunu'nun 3/1 maddesinin ikinci cümlesindeki suçu oluşturur.(Y.7. CD 2014/29925 E.ve 2016/8553 K.) Karar için bkz, Çilesiz, s.85

¹¹⁰ Jescheck Hans-Henrich/Weigend Thomas, **Lehrbuch des Strafrechts, Allgemeiner Teil**, 5. Auflage, Duncker-Humblot, Berlin. 1996, s.256.

¹¹¹ Günther, **Strafrecht Allgemeiner Teil**, Lehrbuch, 2. Auflage, Berlin 1991, s.31.

¹¹² Yener Ünver, **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Seçkin, Ankara. 2003, 67.

Suçların işlenmesi, toplumda korku, güvensizlik ve huzursuzluk yaratmakta, bu da uzun vadede toplumun tüm bireylerinin yaşam kalitesini olumsuz etkilemektedir. Bu nedenle, suçla korunan hukuki değerin sağlanması, sadece bir cezalandırma aracı olarak değil, toplumsal refahın, barışın ve huzurun sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla önem taşımaktadır.

Suçla korunan hukuki değerler, toplumsal düzenin ve bireylerin haklarının korunmasına yönelik önemli araçlardır. Bu değerlerin korunması, yalnızca suçun faillerine yönelik cezaların verilmesiyle değil, aynı zamanda önleyici tedbirlerin alınmasıyla mümkün olmaktadır¹¹³.

2.1.2. Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru, bir suçun oluşabilmesi için gerçekleştirilmesi gereken somut eylemi ifade etmektedir. Her suçun meydana gelmesinde, bir hareketin ya da hareketsizliğin varlığı gereklidir. Bu eylemler, suçu oluşturan fiillerin somutlaştırılmasını sağlamakta ve cezai sorumluluğun ortaya çıkmasında temel rol oynamaktadır. Suçun maddi unsuru, yalnızca suçun doğrudan işlenmiş eylemleriyle değil, aynı zamanda bu eylemlerin hukuki anlamda suç teşkil etmesi için gerekli olan özellikleriyle de ilgilidir¹¹⁴.

Her suçun kendine özgü maddi unsurları bulunmakta olup, suçun türüne göre bu unsurlar farklılık göstermektedir. Örneğin, hırsızlık suçunda maddi unsur, başkasının malını izinsiz olarak alma eylemidir. Aynı şekilde, bir cinayet suçunda maddi unsur, mağdurun hayatına kast edilen bir hareketin bulunmasıdır. Suçun maddi unsuru, bu eylemlerin gerçekleştirilmesiyle birlikte suçun tipikliği de ortaya çıkmaktadır¹¹⁵.

Suçun maddi unsuru, yalnızca eylemi değil, aynı zamanda bu eylemin sonucunu da kapsar. Bazı suçlarda, sonuç suçu oluşturur. Örneğin, bir kişi bir başkasını yaraladığında, suçun maddi unsuru yaralama eylemi ve bu eylemin sonucunda mağdurda meydana gelen zarar olarak şekillenir. Bu tür suçlarda, eylemin gerçekleştirilmesi ve bu eylemin sonuçları arasındaki ilişki, suçun oluşumunu belirleyici unsurlardır¹¹⁶.

¹¹³ Ünver, s.436, s.445.

¹¹⁴ Ejder Yılmaz, **Hukuk Sözlüğü**, Genişletilmiş 5.Baskı, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara. 1996.

¹¹⁵ Aydın Aybay/Hüseyin Hatemi, **Eşya Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012, 12, s.1-3.

¹¹⁶ Turgut Akıntürk, **Eşya Hukuku**, Beta, İstanbul 2009, s.26

Ayrıca, suçun maddi unsuru, failin iradesinin dışı vurumu ile doğrudan ilişkilidir. Failin gerçekleştirdiği eylem, sadece fiziksel bir hareket olmakla kalmaz, aynı zamanda failin hukuki anlamda suç oluşturacak bir fiil işleme iradesini de ortaya koyar. Bu anlamda, suçun maddi unsuru, failin kasıtlı veya taksirli bir şekilde gerçekleştirdiği hareketlerin toplamıdır.

Suçun maddi unsuru, bir suçun gerçekleşebilmesi için gerekli olan somut eylemlerin ve sonuçların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır. Bu unsurlar, suçun tipikliğini belirlerken, aynı zamanda cezai sorumluluğun ortaya çıkmasında da belirleyici rol oynamaktadır. Suçların analizinde, maddi unsurların doğru bir şekilde değerlendirilmesi, hukukun uygulanabilirliğini ve adaletin sağlanmasını temin etmektedir.

2.1.2.1. Konu

Suçun maddi unsurları arasında yer alan suçun konusu, fiilin etkilediği eşyanın veya şahsın fiziksel yapısı olarak tanımlanmaktadır. Bazı suç türlerinde suçun konusu açıkça belirtilmişken, bazı durumlarda pozitif hukuk sisteminin kabul ettiği soyut varlıklar da suçun konusu olabilmektedir. Örneğin, kasten yaralama suçunda suçun konusu, kişinin vücut bütünlüğü olmaktadır. Buna karşılık, hakaret suçunda ise suçun konusu, soyut bir değer olan kişinin şeref ve saygınlığıdır.

KMK'nın 3/1'inci fıkrasında tanımlanan suçun konusu ise maddede açıkça belirtildiği üzere "eşya" dır. Medeni hukuktaki eşya kavramı, her zaman fiziksel eşya ile sınırlı olmamakta ve farklı hukuk sistemlerinde değişik biçimlerde tanımlanmaktadır. İsviçre ve Türk hukuklarına göre eşya, bireysel hâkimiyet kurulabilen, ekonomik bir değer taşıyan ve kişiler dışında kalan cismani varlıklar olarak kabul edilmektedir. Almanya hukukunda bu kavram, maddi varlığa sahip şeyler olarak ifade edilmektedir. Avusturya hukukunda ise eşya, insandan farklı ve insan kullanımına hizmet eden varlıklar olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda, eşya, insanların ihtiyaçlarını karşılamaya yarayan, fiili ve hukuki hâkimiyet kurulabilecek maddi mallar olarak görülmektedir. Başka bir ifadeyle, üzerinde egemenlik kurulabilen ve aynı haklara konu olabilen tüm maddi varlıklar eşya niteliğinde sayılmaktadır¹¹⁷.

GK'nın 3'üncü maddesinin 23'üncü fıkrasında ise eşya, her türlü madde, ürün ve değer olarak tanımlanmıştır. Ancak, gümrük rejimine tabi tutulmadan ülkeye eşya

¹¹⁷ KMK'ya dair kanun, **RG**, 04.11.1999, Sayı: 23866.

sokma ve gümrük kapılarından geçirmeksizin eşya ithal etme suçunda, suçun konusu herhangi bir eşya değil, gümrük işlemlerine tabi tutulmamış eşya olmaktadır. Bunun yanı sıra, gümrük işlemlerine tabi tutulmamış eşyanın, ithalat vergilerinden muaf olmaması ve ithalatının yasaklanmamış bir eşya olması gerekmektedir. Çünkü ithali yasak olan eşyaların yurda sokulması, inceleme konusu yapılacak olan KMK'nin 3/7'nci fıkrasında düzenlenen suçu oluşturmakta, muaf olmayan eşyanın yurda sokulması ise GK'nin 239'uncu maddesi kapsamında kabahat teşkil etmektedir¹¹⁸.

2.1.2.2. Fiil

Fiil, insan iradesine dayalı olarak dış dünyaya yansıyan, belirli bir amacı gerçekleştirme niyetinde olan davranışlar bütünü olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar, icrai şekilde bir şeyin yapılması veya ihmali şekilde yapılmaması şeklinde ortaya çıkabilmektedir. Başka bir ifadeyle, bir fiilin suç teşkil edebilmesi için insan davranışı niteliği taşıması gerekmektedir. Ayrıca, fiilin kusur sorumluluğu kapsamında değerlendirilebilmesi için bir amaca yönelik iradenin ürünü olması şarttır. Refleks hareketler veya irade dışı mutlak davranışlar bu bağlamda fiil olarak kabul edilmemektedir¹¹⁹.

KMK'nın 3/1'inci fıkrasında tanımlanan suça ilişkin fiiller, “gümrük rejimine tabi tutulmaksızın eşya sokulması” ve “eşyanın gümrük kapılarından geçirilmeden ithal edilmesi” olarak iki farklı şekilde düzenlenmiştir. Özellikle, gümrük kapıları dışından eşyanın ülkeye sokulması, söz konusu fıkra kapsamında ceza artırımı sebebi olarak belirtilmektedir. Daha ağır yaptırım uygulanmasının temel nedeni, eşyanın hem gümrük kapıları dışından hem de gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulmasını içermesidir¹²⁰.

Kanunda, suçun fiil unsuru, gümrük işlemlerine tabi tutulmayan eşyanın GK ve Gümrük Yönetmeliği'nin hükümleri doğrultusunda gerekli işlemler tamamlanmadan ülkeye sokulması olarak belirtilmektedir. Bu kapsamda, suçun fiil unsuru, GK'nin 33'üncü ve Gümrük Yönetmeliği'nin 55'inci maddelerine uygun şekilde faaliyet yürüten gümrük kapılarından eşyanın geçirilmemesi anlamına gelmektedir. Başka bir

¹¹⁸ Doktrinde ayırım benimsenmese de, statü itibarıyla eşyayı, gümrük kaçağı eşya, ithalat eşyası, serbest dolaşımda bulunan eşya, serbest dolaşımda bulunmayan eşya olarak ayırmaktadırlar. (Danışman, s.26-27).

¹¹⁹ Mehmet Emin Artuk/Ahmet Gökçen/Ahmet Yenidinya, **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 14. Bası, Ankara. 2014.

¹²⁰ Bahri Öztürk/ Mustafa Ruhan Erdem, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**, Nisan 2013. s.472.

ifadeyle, “eşyanın ülkeye sokulması” ifadesi, esasen GK’de düzenlenen gümrük rejimlerinin dikkate alınmamasını ifade etmektedir. Örneğin, GK’nin 58’inci maddesi kapsamında yer alan ve ithalat iradesi taşıyan “Rejim Beyannamesi” verilmesine rağmen, bu beyannamede yer almayan eşyanın ülkeye sokulması durumunda, suçun basit hali oluşmuş sayılmaktadır¹²¹.

Bununla birlikte, eşyanın gümrük kapılarından geçirilmeden ithal edilmesi, yasal olarak belirlenmiş hudut kapıları dışında gerçekleşmesi nedeniyle ceza artırımı açısından önem arz etmektedir. Bu durum, suçun oluşmasından ziyade, suçun niteliğine bağlı olarak cezaların ağırlaştırılmasına zemin hazırlamaktadır.

2.1.2.3. Fail

Ülkeye mal veya eşya ithal etmek isteyen herhangi bir kişi suçun faili olabilmektedir. Bu bağlamda, Türkiye’ye sokulması yasak olmayan bir eşyanın, gümrük işlemleri gerçekleştirilmeden yurda getirilmesi durumunda bu kişi suçun faili olarak değerlendirilmektedir. Ancak, ceza kanunlarının uygulanmasında özellik taşıyan kişilerin bu suçu işlemesi durumunda nasıl bir yargılama yapılacağı sorusu ortaya çıkmaktadır.

Cumhurbaşkanına ait eşyaların gümrük işlemleri 2013 yılına kadar Gümrük Yönetmeliği’nin ilgili maddelerinde düzenlenmiş olup, bu maddelere göre Cumhurbaşkanının kendisi veya ikametgâhı için getirilen eşyalar gümrük vergisinden muaf tutulmaktaydı. Söz konusu hükümler 2013 yılında yürürlükten kaldırılmıştır. Ancak Gümrük Yönetmeliği’nin 184’üncü maddesinde Cumhurbaşkanına ait eşya için yeni düzenlemeler getirilmiştir. Bu düzenlemeye göre, Cumhurbaşkanının zat ve ikametgâhı için getirilen eşya muayeneye tabi tutulmamaktadır¹²².

Eşyanın muayeneye tabi tutulmaması, uygulamada “muayene” nin ne anlama geldiği ile açıklanmaktadır. Gümrük Yönetmeliği’nin 182’nci maddesine göre muayene; eşyanın cins, marka, numara, adet, ağırlık ve diğer ölçülerini, gümrük tarifesine ilişkin pozisyonunu, menşei ve kıymetini tespit etmeyi kapsamaktadır. Bu işlemler, eşyanın vergi matrahını belirlemek açısından doğrudan bir ilişki taşımaktadır. Bu çerçevede, muayene yapılmaması, eşyanın vergilendirilmemesi anlamına gelmektedir. Cumhurbaşkanının kendisi veya ikametgâhı için yurt dışından getirdiği eşya,

¹²¹ Veli Özer Özbek, **Ceza Muhakemesi Hukuku**, 7.Baskı, Ankara 2015.

¹²² Özbek, Kanbur, Doğan, Bacaksız/Tepe,s.180

muayeneye tabi tutulmadığından, bu eşyayı gümrük işlemlerine tabi tutmadan ülkeye sokması durumunda suçun faili olarak değerlendirilmeyecektir¹²³.

Diplomatların bu suçu işlemesi halinde ise yargı bağıışıklığından faydalanacakları belirtilmektedir. Diplomatik dokunulmazlık, hem özel hem de resmi faaliyetleri kapsamakta olup, diplomatların ceza davalarına karşı koruma sağladığı ifade edilmektedir¹²⁴. Gümrük Yönetmeliği'nin 182'nci maddesi gereği, Türkiye'deki yabancı diplomatik temsilciliklerin veya konsoloslukların resmi görev kapsamında getirdiği her türlü belge, taşıt ve eşya muayeneye tabi tutulmamaktadır. Aynı şekilde, Gümrük Yönetmeliği'nin 440'ıncı maddesine göre, diplomatların kişisel eşya, ev eşyası ve görevle ilgili eşyaları beraberinde getirmesi durumunda muayene yapılmamakta, bu eşyalar doğrudan ülkeye sokulmaktadır. Ancak beraberinde getirilmeyen eşyalar için Dışışleri Bakanlığınca vize edilen mektuplar ya da sözlü beyanlar, resmi beyan olarak kabul edilerek muayene işlemi yapılmaktadır. Dolayısıyla, diplomatlar da gümrük işlemlerine tabi tutulmadan eşya sokma suçunun faili olarak cezalandırılmamaktadır¹²⁵.

Milletvekilinin bu suçu işlemesi durumunda, anayasal çerçevede bazı farklılıklar söz konusu olmaktadır. Anayasa'nın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrasına göre, milletvekili hakkında seçimden önce veya sonra işlenmiş bir suç iddiasıyla Meclis kararı olmadıkça gözaltı, sorgu, tutuklama veya yargılama işlemleri yapılamamaktadır. Ancak bu hüküm, milletvekili hakkında soruşturma başlatılmasını tamamen engellememektedir. Tutuklama, sorgulama ve gözaltı gibi işlemler dışında, tüm soruşturma faaliyetleri yürütülebilmekte ve ulaşılan sonuçlara göre kamu davası açılması mümkün olmaktadır. Açılan davanın yargılama aşaması ise, milletvekilliği sıfatının sona ermesine veya Meclis'in izin vermesine bağlıdır¹²⁶.

Gümrük Yönetmeliği'nde milletvekillerinin getirdiği eşyalara ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, milletvekili tarafından getirilen eşya diğer bireylerle aynı şekilde muayeneye tabi tutulmakta ve gerekli vergiler alınmaktadır. Bu

¹²³ Timur Demirbaş, **Kriminoloji**, 5.Basım, Ankara 2014

¹²⁴ Hamide Zafer, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5.Baskı, İstanbul 2015

¹²⁵ Değişik: RG-2/12/2014-29193) Yabancı devletlerin Türkiye'deki diplomatik temsilciliklerinde ve konsolosluklarında görevli misyon şefleri, diplomatik memurlar, meslekten konsolosluk memurları ile idari ve teknik personel ve milletlerarası resmi kuruluşların Türkiye'de ikamet eden misyon şefleri, diplomatik memurları ile idari ve teknik personeli, yararlanabilir.

¹²⁶ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.146.

itibarla, milletvekilinin bu suçu işlemesi durumunda soruşturma yapılabilir; ancak yargılama süreci anayasal prosedürlere uygun şekilde ilerlemek durumundadır¹²⁷.

Eğer suçun faili NATO mensubu bir kişi ise, bu durumda 1949 tarihli Kuzey Atlantik Anlaşması'na taraf devletler arasında düzenlenen Kuvvetlerin Statüsüne Dair Sözleşme hükümleri devreye girmektedir. Sözleşmenin VII'nci maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendi uyarınca, NATO mensubunun işlediği suçlar bakımından Türkiye, kabul eden devlet olarak öncelikli yargılama yetkisine sahiptir¹²⁸. Ancak mutlak yargı yetkisinin devreye girebilmesi için suçun devletin güvenliğine yönelik ağır nitelikte olması ve yalnızca gönderen veya kabul eden devletin yasalarına göre suç teşkil etmesi gerekmektedir. Gümrük işlemlerine tabi olmaksızın eşya ithal etme suçu, bu kapsamda değerlendirilmediğinden, Türkiye'nin öncelikli yargılama yetkisi bulunmaktadır¹²⁹.

Failin sıfatı, aynı zamanda nitelikli hallerin uygulanması bakımından da önem taşımaktadır. Kaçakçılık Kanunu'nun 4'üncü maddesinin dördüncü fıkrası, suçun kaçakçılığı önlemek, araştırmak ve soruşturmakla görevli kişiler tarafından veya meslek ve sanatın sağladığı kolaylıktan yararlanılarak işlenmesi durumunda cezanın artırılmasını öngörmektedir. Bu da failin sıfatının, cezanın belirlenmesinde etkili olabileceğini göstermektedir¹³⁰.

Failin tüzel kişi olması durumunda ise cezai sorumluluk doğrudan uygulanabilir değildir. Tüzel kişilerin kusur yetenekleri bulunmadığından fail olabilmeleri mümkün değildir. Ancak TCK'ya göre tüzel kişiler hakkında iznin iptali ve müsadere gibi güvenlik tedbirlerine hükmedilebilmektedir. Eğer tüzel kişilik, suç işlenmesi için bir çerçeve sunmuş ve tüzel kişiyi temsile yetkili yönetici bu yapıdan faydalanarak suç işlemişse, yönetici fail olarak kabul edilebilmektedir¹³¹.

Bu suç bakımından mağdur, suçla korunan hukuki değer sahibi olan gerçek kişidir. Ancak bu suçun belirlenebilir bir mağduru bulunmamaktadır. Suçla korunan hukuki

¹²⁷ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.147; Öztürk/Erdem, s.129; Zafer, s.114.

¹²⁸ NATO personeli beraberinde getirdikleri ya da ithal ettikleri eşyayı gümrük vergisinden muaf olarak getirmektedirler. 28 Ağustos 1952 Tarihinde Paris'te İmzalanan Kuzey Atlantik Andlaşmasına Uygun Olarak Yapılan Uluslararası Askeri Karargâhların Statüsüne İlişkin Protokol Uyarınca Uluslararası Statüsü Belirlenen Türkiye'deki Tüm Müttefik" Karargâhlar Ve Onların Atanmış Personeline Uygulanacak Belirli Ayrıcalıklara İlişkin Anlaşma ile söz konusu muafiyetler ve dayanakları ifade edilmiştir. (RG. 13.03.2010 T., Sayı : 27520).

¹²⁹ Veli Özer Özbek, **TCK İzmir Şerhi**, Türk Ceza Kanunu'nun Anlamı, Cilt-I, 4.Baskı, Seçkin, Ankara. 2010 s.217-218

¹³⁰ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.202.

¹³¹ Tuğrul Katoğlu, "Ceza Hukukunda Suçun Mağduru Kavramının Sınırları", **AÜHFD**, 61(2), Ankara 2012, s.658.

değer, devletin vergilendirme yetkisiyle ilişkilidir ve bu bağlamda suçtan zarar gören, gümrük idaresi ve vergi idaresi olmaktadır. Tüzel kişi olan devletin mağdur sayılıp sayılamayacağı öğretide tartışmalı bir konudur. Bir görüşe göre devlet suç mağduru olamazken, diğer bir görüş devleti suçun pasif süjesi olarak kabul etmektedir. Ancak uygulamada, Gümrük İdaresi'nin kamu davalarına katılan sıfatıyla dahil olduğu görülmektedir. Bu durum, gümrük idaresinin suçtan zarar gören olarak kabul edildiğini göstermektedir. Kaçakçılık Kanunu'nun 18'inci maddesi de bu durumu açıkça desteklemektedir¹³².

2.1.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

Genel olarak, suçların mağdurları ve suçtan etkilenenler, yaşayan ve hak süjesi olan gerçek kişiler olarak kabul edilmektedir. Bu yaklaşım doğrultusunda, tüzel kişilerin mağdur sıfatı taşıyamayacağı, ancak suçtan zarar gören sıfatını haiz olabileceği belirtilmektedir. Ancak bazı görüşler, belirli suçlar bakımından devletin de mağdur olarak kabul edilebileceğini savunmaktadır. Özellikle devletin, kamu düzenini ve hukuki değerleri koruma yetkisi çerçevesinde mağdur olarak değerlendirilebileceği görüşü ileri sürülmektedir¹³³.

KMK kapsamında düzenlenen ve inceleme konusu yapılan suçlar açısından bakıldığında, suçun belirlenebilir bir mağdurunun bulunmadığı ifade edilebilir. Bu durum, suçla korunan hukuki değer toplumu oluşturan bireylerin tamamına ait olduğu anlamına gelmektedir. Bu bağlamda, toplumu oluşturan tüm bireyler bu tür suçların mağduru olarak kabul edilebilir. Bununla birlikte, uygulamada açılan kamu davalarında, gümrük idareleri suçtan zarar gören sıfatıyla davalara katılmaktadır¹³⁴.

KMK'nın 18'inci maddesi, bu duruma ilişkin özel bir düzenleme içermektedir. Buna göre, açılan davalarda iddianamenin bir örneği ilgili gümrük idaresine gönderilmekte ve başvuruda bulunmaları halinde katılan sıfatıyla dosyaya kabul edilmektedir. Bu düzenleme, gümrük idarelerinin devlet adına kamu davalarına katılmasını sağlamaktadır. Yargıtay, çeşitli kararlarında, suçtan zarar gören sıfatına sahip gümrük idarelerinin haberdar edilmediği dosyalara ilişkin usulüne uygun tebligat yapılması ve temyiz hakkının kullanılması için eksikliklerin giderilmesini talep etmektedir. Bu

¹³² Özgenç, s.198

¹³³ İzzet Özgenç, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2019, s.198

¹³⁴ Özgenç, s.199

kararlar, gümrük idarelerinin suçtan zarar gören olarak hukuki süreçlere dahil edilmesinin önemini ortaya koymaktadır¹³⁵.

2.1.3. Suçun Manevi Unsuru

Fiili gerçekleştiren kişi ile bu fiil arasında kurulan manevi bağ, suçun manevi unsurunu teşkil etmektedir. Suçun maddi unsurları dış dünyada görünürken, manevi unsur daha çok failin iç dünyasına ilişkin bir unsurdur. Bu nedenle manevi unsur, failin sorumluluğunun tespitinde temel bir bileşen olup, bu unsurun bulunmaması durumunda suçun varlığından söz etmek mümkün olmamaktadır. Manevi unsur kapsamında ele alınan temel kavramlar kast ve taksir olmaktadır¹³⁶.

Manevi unsurlardan biri olan kast, bir fiilin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi anlamına gelmektedir. Kast, failin fiili icra ettiği anda mevcut olmalı ve bilinçli bir iradeye dayanmalıdır. Genel olarak suçun oluşması kastın varlığına bağlıdır. TCK'nın 21/1. maddesine göre kast, suçun kanunda belirtilen unsurlarının bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesidir. Bu bağlamda kast, hem fiile hem de sonuca yönelik bir iradeyi içerir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun kararlarında da kastın, hareketin bilerek ve isteyerek gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır¹³⁷.

Kaçakçılık fiillerinde suçun manevi unsuru açısından failin, eşyayı gümrük işlemleri yapmaksızın ithal etmeyi istemesi ve bu işlemlerin yapılmasının gerektiğini bilmesi şarttır¹³⁸. Örneğin, eşyanın ülkeye sokulması iradesiyle hareket eden failin, gümrük beyanı niteliğindeki "Rejim Beyannamesi" ni sunmasına rağmen, beyannamede yer almayan veya beyan edilmesi gerektiği halde beyan edilmeyen eşyaları ülkeye sokmaya çalışması halinde, 5607 sayılı KMK'nın 3/1. maddesinin ilk cümlesinde düzenlenen suçun basit hali uygulanacaktır. Bu durum, suçun manevi unsurunun varlığına ilişkin önemli bir örnek teşkil etmektedir¹³⁹.

2.1.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

Hukuka aykırılık, hukuka karşı gelme veya hukukla çatışma durumu anlamına gelmektedir. Suçun unsurlarından biri olan hukuka aykırılık, işlenen fiilin hukuki düzen ile çelişmesi ve çatışması halinde ortaya çıkar. Başka bir ifadeyle, bir fiilin hukuka

¹³⁵ Özgenç, s.199

¹³⁶ Seyfettin Çilesiz, **İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması ve Kaçak Petrol Suçları**, Seçkin Ankara 2011.

¹³⁷ Murat Aydın, **Arama ve Elkoyma**, Seçkin, 2.Baskı, Ankara. 2012

¹³⁸ Aydın, s.120

¹³⁹ Aydın, s.120

aykırı olarak nitelendirilmesi, bu fiilin hukuk düzeninde bir karşılık bulmadığını ifade etmektedir. Ancak, her suç hukuka aykırı bir fiil olmakla birlikte, her hukuka aykırılık bir suç teşkil etmemektedir. Kanuni tanımına uygun olan her fiil hukuka aykırılık karinesi oluşturabilir; ancak, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı bu karinenin geçerliliğini ortadan kaldırabilir¹⁴⁰.

TCK'nın düzenlenen hukuka uygunluk nedenleri, 24, 25 ve 26. maddelerde sırasıyla görevin ifası, meşru savunma, hakkın kullanılması ve ilgilinin rızası olarak belirtilmiştir. Her ne kadar bu kavramlar çalışmamızın doğrudan konusu olmasa da, 5607 sayılı KMK'nın 3/1. maddesinde düzenlenen, gümrük rejimine tabi tutmadan ülkeye eşya sokma veya gümrük kapılarından geçirmeksizin eşya ithal etme fiillerinin hukuka uygunluk çerçevesinde değerlendirilmesi gereklidir¹⁴¹.

Bu bağlamda, meşru savunma açısından saldırı ve savunma unsurlarının ya da görevin ifası ile ilgilinin rızası gibi durumların söz konusu suç açısından uygulanması mümkün görünmemektedir. Bir başka ihtimal olarak, GK'nın 167. maddesinde, belirli eşyanın gümrük bölgesinde vergilerden muaf tutulabileceği ifade edilmiştir. Ancak, bu düzenlemede, açıkça eşyanın gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulabileceğine dair bir ibare bulunmamaktadır. Suçun oluşumu açısından, kanuni tanımda belirtilen “gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülkeye alınması” unsuru esas alınmaktadır. Dolayısıyla, sadece vergilerden muafiyet tanınması, bu fiilin hukuka uygun sayılması için yeterli değildir. Bu durum, hakkın kullanılması açısından da hukuka uygunluk değerlendirmesi yapılmasını imkânsız kılmaktadır¹⁴².

Sonuç olarak, KMK'nın ilgili maddesinde düzenlenen fiillerin hukuka uygunluk nedenleri çerçevesinde değerlendirilmesi, mevcut koşullar altında bu fiilleri hukuka uygun kılmamaktadır.

2.1.5. Etkin Pişmanlık

Etkin pişmanlık kavramı, genel anlamda TCK'nın 36. maddesinde düzenlenen “suçtan gönüllü vazgeçme” halinden farklı olarak, işlenen bir suç sonrası duyulan

¹⁴⁰ Yusuf Aktaş, **Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Kaçakçılık, En Son Düzenlemelere Göre 1918 Sayılı Yasa**, Yasa Yayınları, İstanbul 1983.

¹⁴¹ Ergin Ergül, **Hukukî, Adli, Tıbbî, Kriminolojik, Aktüel Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Uyuşturucu Maddeler ve Suçları**, Seçkin, Ankara 1997.

¹⁴² Candide Şentürk/Tuğba Bayzit. **Ekonomik Suç Kavramı ve Ekonomik Suçların Kriminolojik Özellikleri**, Prof. Dr. Çetin ÖZEK Armağanı, İstanbul Haziran 2004, s.829-848.

pişmanlığı ifade eder¹⁴³. Bu müessesenin uygulanabilmesi için failin, suç konusu olan şeyi iade etmesi veya tazmin etmesi; bir başka deyişle, hukuka aykırılığı ve zararlı sonuçları gidermesi gerekmektedir. Ancak etkin pişmanlık halinin her suç tipi için kanunda açıkça düzenlenmiş olması şarttır. TCK'da bu düzenleme, cezayı azaltan veya cezayı ortadan kaldıran şahsi cezasızlık sebeplerinden biri olarak ele alınmıştır¹⁴⁴.

5607 sayılı KMK'nın 5. maddesi kapsamında düzenlenen etkin pişmanlık hükümleri, bu kanunda yer alan tüm suç tipleri açısından özel bir düzenleme niteliği taşımaktadır. KMK'nin 5/1. maddesi, etkin pişmanlık hükümlerini iki farklı şekilde ele almaktadır¹⁴⁵:

1. **Şahsi cezasızlık sebebi:** Fail, kanunun 3. maddesinde tanımlanan suçlardan birine iştirak etmişse ve resmi makamlar haberdar olmadan önce suçu, diğer failleri ve kaçak eşyanın saklandığı yerleri yetkili mercilere bildirirse ve bu bildirim neticesinde faillerin yakalanması veya kaçak eşyanın ele geçirilmesi sağlanırsa, fail cezalandırılmaz.
2. **Cezayı azaltan sebep:** Resmi makamlar suçtan haberdar olduktan sonra, failin suçu bütünüyle ortaya çıkarmaya hizmet ve yardım etmesi halinde, failin cezası üçte iki oranında indirilir.

Bu düzenlemede, failin etkin pişmanlık iradesini tam olarak göstermesi, suç ortaklarını ve suç konusu eşyaları samimi bir şekilde bildirmesi şarttır. Suç ortakları

¹⁴³ Teşebbüs, iştirak ve içtima ile ilgili karşılaştırmalı hukukta bizim hukukumuzdan farklı uygulamayı tercih eden İsveç Hukukuna baktığımızda, İsveç Kaçakçılık Cezaları Hakkında Kanun'da açık düzenlemeye yer verildiği görülmektedir. İsveç Kaçakçılık Cezaları Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesinde teşebbüs, iştirak, içtima konularında İsveç Ceza Kanunu'nun 299, 23'üncü maddesi hükümlerinin dikkate alınacağı düzenlenmiş ve bu noktada genel hükümlerin uygulanacağını ifade etmiştir. Kanun'un 15'inci maddesinde gönüllü vazgeçme düzenlenmiştir. 3'üncü maddenin 2'inci fıkrasından, 6 ve 7'inci maddede sayılan fiillerden gönüllü olarak vazgeçen kişi ilgili madde hükümlerinden sorumlu olmayacaktır. Kanun'un 8-11'inci maddelerindeki vergi ve harçları gönüllü olarak tamamlayan kişiler ise 8-13'üncü maddelerden dolayı sorumlu tutulmayacaktır. Söz konusu Kanun, uygulamada karşılaşılabilecek karmaşayı önlemek adına faydalı bir düzenleme getirmiştir. Bizim hukukumuzda benzer düzenleme 1918 sayılı Kanun döneminde bulunmaktaydı. Fakat söz konusu dönemde, mevzuat günümüzdeki gibi çok ve karmaşık olmadığından hükmün uygulamayı rahatlatığı söylenemiyordu. Yürürlükte olan mevzuat dikkate alındığında, günümüzde 1918 sayılı Kanun'daki düzenleme gibi açık bir düzenlemenin gerekli olduğu ifade edilebilir. Örneğin, TCK m.168, malvarlığına yönelik suçlarda etkin pişmanlık, m.192 uyuşturucu madde suçları için etkin pişmanlık. TCK'da düzenlenmiş, ceza verilmesini engelleyen etkin pişmanlık hükümleri şunlardır: TCK m.93/f.1, m.192, m.201, m.254, m.274, m.282/f.6, m.316/f.2. Ceza indirimi öngören etkin pişmanlık hükümleri ise şöyledir: m.110, m.168, m.248, m.269, m.281/f.3, m.289/f.2, m.293, m.297/f.4 TCK'da düzenlenmiş, ceza verilmesini engelleyen etkin pişmanlık hükümleri şunlardır: TCK m.93/f.1, m.192, m.201, m.254, m.274, m.282/f.6, m.316/f.2. Ceza indirimi öngören etkin pişmanlık hükümleri ise şöyledir: m.110, m.168, m.248, m.269, m.281/f.3, m.289/f.2, m.293, m.297/f.4.

¹⁴⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.608-609-613;

¹⁴⁵ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.449-450;

yakalanamasa veya kaçak eşya ele geçirilemese bile, failin üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirdiği durumlarda etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanması gerektiği savunulmaktadır. Ancak failin samimiyetinin tespiti ve buna ilişkin araştırmaların yapılması, uygulamada zorluklar yaratabilir¹⁴⁶.

15 Nisan 2020 tarihli Resmî Gazete’de yayımlanan 7242 sayılı Kanun’un 62. maddesiyle yapılan değişiklikle, KMK’nin 3/7. fıkrasındaki “ithali kanun gereği yasak olan eşyanın ithali” suçları hariç, diğer suçlar açısından etkin pişmanlık hükümleri genişletilmiştir. Bu düzenlemeye göre:

- Suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar para, devlet hazinesine aktarılırsa:
 - o Soruşturma evresinde, bu ödeme yapılması halinde cezada yarı oranında indirim uygulanır.
 - o Kovuşturma evresinde, hüküm verilene kadar bu ödeme yapılırsa cezada üçte bir oranında indirim yapılır.

Bu düzenleme, soruşturma evresindeki etkin pişmanlık uygulamasının kovuşturma evresinde de uygulanmasını sağlamıştır. Ancak suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda bu hükümler uygulanamaz¹⁴⁷.

Geçici 12. Madde ile kesinleşmiş infaz aşamasında olan dosyalara da sanıklar lehine düzenlemeler getirilmiştir. Bu bağlamda, sanıkların etkin pişmanlıktan yararlanabilmesi için 15 Nisan 2020 itibarıyla 90 gün içinde eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar para ödemesi gereklidir. Bu sürecin sonunda, ilk derece mahkemelerince verilen kararlar, kanun yolu incelemesi kapsamında sanık lehine bozulmuş ve yeni hükümlerin uygulanmasına olanak tanınmıştır¹⁴⁸.

Sonuç olarak, etkin pişmanlık düzenlemesi, KMK kapsamında yer alan suç tiplerinde hem failin cezalandırılmaması hem de ceza indirimi sağlanması açısından önemli bir araç olarak uygulanmaktadır. Ancak bu düzenlemelerin, failin samimiyeti ve sürecin

¹⁴⁶ Özgenç, s.430-431

¹⁴⁷ Mahmut Koca/İlhan Üzülmüş, **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 4.Baskı, Ankara. 2015

¹⁴⁸ Yargıtay 5. Ceza Dairesi, 5.1.1990 ,86/619

etkin işletilmesi açısından uygulamada birtakım zorluklar yarattığı da göz önünde bulundurulmalıdır¹⁴⁹.

2.1.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs ,iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

2.1.6.1. Teşebbüs

Bir suçun oluşabilmesi için öncelikle hazırlık aşamasının tamamlanmasının ardından icra hareketlerine başlanması gerekmektedir. Eğer neticeli bir suç söz konusu ise, suçun tamamlanabilmesi için bu neticenin de gerçekleşmesi şarttır. Ancak, suçu işleyen failin, icra hareketlerini başlatmasına rağmen iradi veya elde olmayan sebeplerle bu hareketleri tamamlayamaması ya da neticenin gerçekleşmemesi durumunda suç teşebbüs aşamasında kalmaktadır. Suç teşebbüs aşamasında kaldığında, özel bir yasal düzenleme bulunmadığı sürece cezai yaptırım uygulanması mümkün olmamaktadır. TCK'nın 35'inci maddesinde yapılan düzenleme, suçun tamamlanmadığı hallerde de failin cezalandırılmasına imkân tanımaktadır¹⁵⁰.

KMK kapsamında ise teşebbüs aşamasında kalan suçlar için de tamamlanmış suçlarla aynı cezanın uygulanmasını öngören özel bir düzenleme mevcuttur. KMK'nin 3/22'inci maddesi uyarınca teşebbüs aşamasında kalmış suçlar için TCK'daki teşebbüs hükümlerine göre cezada indirim yapılması mümkün değildir¹⁵¹.

Gümrük rejimine tabi tutmadan ülkeye eşya sokma fiili ile gümrük kapılarından geçirmeksizin eşyayı ithal etme fiilleri ayrı ayrı değerlendirildiğinde, gümrük kapılarından geçirmeksizin eşya ithal eden kişinin, gümrük kapısı olmayan bir sınırdan geçmeden önce yakalanması durumunda teşebbüs hükümlerinin uygulanması mümkündür. Ancak, gümrük rejimine tabi tutmadan eşya sokma fiilinde suçun

¹⁴⁹ Durmuş Tezcan/Mustafa Ruhan Erdem, **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku**, Seçkin, Genişletilmiş 7.Baskı,Ankara 2010.

¹⁵⁰ Olay tarihinde İran'dan yurda, yasadışı yollarla atlı bir grubun girdiğinin görülmesi üzerine yapılan müdahale sonucu sanık ile sanığa ait iki adet boş atın ele geçirildiği, sanığın aşamalarındaki savunmalarında sınıra satmak amacı ile mazot almaya gittiğini ancak askerlerin kendisini yakaladıklarını beyanı karşısında, sanığın mazot almak isteğinden ibaret eyleminin teşebbüs aşamasına ulaşmamış hazırlık hareketi niteliğinde olduğu gözetilerek beraati yerine yazılı şekilde hüküm kurulması,(Y.7.C.D. 2013/4444 E. ve 2013/25157 K) Karar için bkz, Çilesiz, s.93

¹⁵¹ TCK madde 35: “*Suçta Teşebbüs- (1) Kişi, işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaz ise teşebbüsten dolayı sorumlu tutulur*”.

tamamlanması, fiilin icrasına başlanıp başlanmadığına ve beyan yükümlülüğünün oluşup oluşmadığına göre değişmektedir. Beyan yükümlülüğünün henüz başlamadığı bir durumda, teşebbüsten söz etmek mümkün olmamaktadır. GK'nın 63'üncü maddesi, beyanın düzeltilmesi imkanını düzenlemektedir ve bu durum suça teşebbüs kavramından farklıdır¹⁵².

GK 63'üncü maddenin devamında, “eşyanın muayene edileceğinin bildirilmesi”, “yanlış bilgilerin tespit edilmesi” ve “eşyanın teslim edilmesi” gibi aşamalar sonrasında teşebbüs hükümlerinin uygulanabileceği belirtilmektedir. Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun teşebbüsle ilgili kararında, suçun ihmali ya da icrai bir hareketle işlenip işlenmediği ele alınmaktadır. Bu kararda, gümrük işlemlerini yaptırmayan failin ihmali bir hareket içinde olduğu, ancak ülkeye sokma fiilinin icrai bir hareket olduğu belirtilmektedir. Suçun oluşup oluşmadığı ise gümrük işlemleriyle ilgili gerekli bilgilendirmenin yapılmadığı an itibarıyla değerlendirilmesi gereken bir ihtimal olarak görülmektedir¹⁵³.

Ülkeye eşya sokma fiili açısından, failin son kontroller esnasında yakalanması durumunda, suç tamamlanmadığı için teşebbüs aşamasında kaldığı ifade edilmektedir. Dolayısıyla, suçun tamamlanma anı, ithalin gerçekleştiği, yani icrai hareketin yapıldığı an olarak kabul edilmelidir. Gümrük işlemlerine tabi tutmama gibi ihmali hareketler ise icrai hareketin ön koşulu niteliğinde değerlendirilmektedir. Kararda, suçun tamamlanma anı olarak yalnızca ihmali hareketin esas alınmasının, suçun lafzıyla ve kanunun amacına uygun düşmeyeceği belirtilmektedir¹⁵⁴.

Sonuç olarak, gümrük sahasında bekleme aşamasında yapılan aramalar sonucu ele geçirilen eşyalar için beyana davet yapılmadıkça ya da beyanda bulunma hakkı tanınmadıkça suç oluşmamaktadır. Bu durum, hazırlık hareketi kapsamında değerlendirilmekte olup teşebbüs aşamasında dahi sayılmamaktadır. Bu noktada, failin kastı ve somut olayın şartları dikkate alınarak teşebbüs hükümlerinin uygulanıp uygulanmayacağı değerlendirilmektedir.

¹⁵² Öztürk/Erdem, s.185;

¹⁵³ Timur Demirbaş, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin, Ankara 2020.

¹⁵⁴ Veli Özer Özbek, **TCK İzmir Şerhi**, Yeni Türk Ceza Kanununun Anlamı, Seçkin, Ankara 2006, s.441

2.1.6.2. İştirak

KMK'nın 3/1'inci fıkrası kapsamındaki suçlar açısından, teşebbüs hükümlerinde olduğu gibi iştirak hükümlerine dair özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, TCK'nın düzenlenen iştirak hükümleri, kaçakçılık suçları bakımından da uygulanmaktadır. İlgili suç, münferiden işlenebileceği gibi birden fazla kişinin katılımıyla iştirak halinde veya örgütsel faaliyetler çerçevesinde de işlenebilmektedir. Bu durumlarda, TCK'nın 37, 38, 39 ve 40'ıncı maddelerinde düzenlenen faillik, azmettirme, yardım etme ve bağıllık kuralları KMK suçları açısından da geçerli olmaktadır¹⁵⁵.

İştirak hükümleri çerçevesinde, suça katılan kişilerin belirli bir özelliğe sahip olması gerekmemektedir. Suçun kanuni tanımında belirtilen fiilleri ortak bir iradeyle gerçekleştiren kişiler, müşterek fail olarak sorumlu tutulmaktadır. İştirak eden kişilerin, suçun tipik haline yönelik kasten hareket etmeleri sorumluluk için yeterlidir. Suç üzerinde ortak bir iradenin ve birlikte bir hakimiyetin bulunması durumunda, suça iştirak eden her bir kişi ayrı ayrı kanunda öngörülen cezalara çarptırılmaktadır¹⁵⁶.

Bir kişinin suç işleme kararı olmamasına rağmen, güçlü bir teşvikle suçu işlemeye ikna edilmesi, azmettirme (TCK 38) olarak değerlendirilir. Azmettirme için bu teşvikin, “o kişi olmasaydı suç işlenmeyecekti” düzeyinde etkili olması gerekmektedir. Suç işlemeye karar vermiş kişiye yol göstermek, araç sağlamak veya manevi destek vermek gibi faillik ve azmettirme kapsamına girmeyen her türlü katkı ise yardım etme (TCK 39) olarak nitelendirilir. Yardım eden kişi, suçun cezasında belli oranlarda indirim uygulanarak cezalandırılmaktadır¹⁵⁷.

KMK'nın 4/2'nci fıkrasında, suçun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda cezanın yarı oranında artırılacağına dair bir düzenleme yer almaktadır. Ancak, müşterek faillik (TCK 37) kapsamında da artırıma gidilmesi öngörüldüğünden, böyle bir düzenlemeye ayrıca ihtiyaç olmadığı kanaatindeyiz¹⁵⁸.

Ayrıca, KMK'nın 4/6'ncı fıkrasında, kaçakçılık eylemlerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli kamu görevlilerinin bu suçlara kasten göz yumması halinde, ihmali davranışla iştiraktan sorumlu tutulacakları belirtilmiştir. Kanun metninde “kasten”

¹⁵⁵ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.639

¹⁵⁶ Haft Fritjof, *Strafrecht Allgemeiner Teil*, 9. Auflage, München. 2004, s.207.

¹⁵⁷ Çilesiz, s.86

¹⁵⁸ Erhan Günay, “Gümrük Kaçakçılığı Davalarında Dava Zamanaşımı Uygulaması”, *Terazi Aylık Hukuk Dergisi*, 4(39). Kasım 2009. s.83-96

ifadesi yer almakla birlikte, yukarıda açıklanan şekilde suça iştirak iradesinin ve fiile yönelik kastî hareketlerin bulunması durumunda sorumluluk doğacağından, bu ifadenin gereksiz olduğu kanaatindeyiz¹⁵⁹.

2.1.6.3. İçtima

KMK 3/1'inci fıkrası kapsamında ele alınan suç, teşebbüs ve iştirak hükümlerine ilişkin düzenlemelere benzer şekilde içtima yönünden de özel bir düzenleme içermemektedir. Ancak, KMK'nin 4/5'inci fıkrasında özel bir içtima durumu belirlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, KMK kapsamındaki suçların belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi durumunda fail, ayrıca cezalandırılacaktır. Tek bir fiil ile birden fazla suçun oluşması ya da bu suçlardan en ağır ceza ile cezalandırılma durumunda, TCK'nın 44. maddesi uyarınca fikri içtima söz konusu olacaktır. KMK'nin 3'üncü maddesinde belirtilen fiillerin aynı olayda tek bir hareketle birlikte gerçekleşmesi durumunda da fikri içtima uygulanır. Bu durumda cezalandırılacak fiillerin aynı olması gerekmektedir. Failin hareketi, aynı kanun içerisinde bulunan suçlara karşılık olabileceği gibi, farklı kanunlarda yer alan suçlarla da örtüşebilir¹⁶⁰. Örneğin, ithali yasaklanmış bir eşyanın yurda sokulması, KMK'nin 3/7'nci fıkrası kapsamında suç oluşturacağından, burada tek bir fiil ile iki suç oluşur ve en ağır ceza olan ithali yasak eşyanın yurda sokulması suçundan ceza verilecektir.

Farklı kanunlarda yer alan düzenlemelere göre, TCK 188. maddede özel olarak düzenlenen uyuşturucu ve uyarıcı madde imalatı ve ticareti suçunun ithalat kaçakçılığından daha ağır bir cezaya tabi olduğu dikkate alındığında, uyuşturucu maddenin ülkeye sokulması durumunda fikri içtima gereği TCK hükümleri devreye girebilir. Ancak, bu durumda TCK 188. madde, özel norm genel norm ilişkisi kapsamında uygulanacak norm olarak kabul edilmeli ve daha ağır cezai yaptırım uygulanmalıdır.

Birden fazla eşyanın, aynı suç işleme kararı altında farklı zamanlarda gümrük işlemlerine tabi tutulmadan veya gümrük kapıları dışından peyderpey ülkeye sokulması halinde, TCK 43. maddesi uyarınca zincirleme suç hükümleri devreye girecek ve temel cezada artırım yapılacaktır. Burada, eylemlerin aynı suç işleme kararıyla

¹⁵⁹ Sahir Erman, **Kaçakçılık Kanunu Şerhi**, Kervan Kitapçılık, İstanbul 1973

¹⁶⁰ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.682

gerçekleştirilmiş olması büyük önem taşımaktadır. Yargıtay 7. Ceza Dairesi, 2014 öncesinde her kaçakçılık eylemini ayrı suç ve ceza olarak değerlendirmişken, Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 08.04.2014 tarihli kararında ise tüm kaçakçılık suçlarında fiillerin hukuki ve fiili kesintilerine göre değerlendirilmesi gerektiğini belirterek, belirli aralıklarla işlenen suçlarda zincirleme suç hükümlerinin uygulanması gerektiğine karar vermiştir¹⁶¹. Güncel kararlarla da zincirleme suç hükümlerinin uygulanmaması gerekçesiyle bozma kararı verilmiştir. Bu doğrultuda, eylemler arasındaki bağlantı ve suçların işleniş biçimi, zincirleme suç hükümlerinin uygulanmasını gerektirmektedir¹⁶².

2.1.7. Güvenlik Tedbirleri

Toplumsal düzenin sağlanabilmesi amacıyla belirli fiillerin sonuçlarına göre kişilere uygulanan hukuki sonuçlar, yaptırım olarak adlandırılmaktadır. Eski bir tabirle müeyyide olarak da bilinen yaptırım, bir kişinin hukuka aykırı bir eylemde bulunarak bir kuralı ihlal etmesi sonucu hukuki varlıklarının kısıtlanmasıdır. Ceza hukukunda ise, haksızlık yaratan bireyler üzerinde sonuca yol açmayı amaçlayan yaptırım türleri, ceza ve güvenlik tedbirleri olarak karşımıza çıkmaktadır¹⁶³. TCK'da düzenlenen yaptırımlardan ceza, kişilere kusurluluklarına bağlı olarak uygulanan, işledikleri haksızlıkların kınanabilirliği ve sonuçlarının somutlaşmış şekliyle, sorumluluklarıyla orantılı olarak uygulanan bir korkutma aracıdır. Cezalar hapis ve adli para cezası (TCK 45) şeklinde belirlenmiştir¹⁶⁴.

Güvenlik tedbirleri ise, tehlikelilik durumunda, topluma karşı ortaya çıkabilecek olası zararlara karşı önleyici bir nitelik taşır. Bu tedbirler, cezanın yanında yer alan ve cezanın alternatif olarak uygulanan bir tür önlem olup, “güvenlik önlemi” olarak tanımlanabilir. Toplumun savunması açısından önem taşıyan güvenlik tedbirleri, TCK'nin 53 ve 60. maddelerinde sıralanmıştır.

KMK kapsamındaki suçlarda hem ceza hem de güvenlik tedbiri bir arada uygulanmaktadır. KMK'nin 3/1. fıkrasında belirtilen suça göre, eşyaların gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye ithal edilmesi durumunda “bir yıldan beş yıla kadar

¹⁶¹ 4926 S.KMK m.24 -“Bu Kanunun suç saydığı fiiller nedeniyle Türk Ceza Kanunu veya ceza öngören diğer kanunlarda yazılı cürümleri işleyenler hakkında içtima kuralları uygulanmaksızın her cürmün cezası ayrı ayrı hükmolunur”.

¹⁶² Öztürk/Erdem,s.351

¹⁶³ Öztürk/Erdem,s.481

¹⁶⁴ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe,s.588

hapis” ve “on bin güne kadar adli para cezası” uygulanırken, eşyanın gümrük kapıları dışından ülkeye alınması halinde “üçte birden yarısına kadar takdiri bir artırım” yapılabileceği belirtilmiştir. Burada, adli para cezası ve hapis cezası birlikte uygulanmakta, kaçakçılık suçları aynı zamanda vergi kayıplarına yol açan ekonomik suçlar arasında yer almaktadır. Eski kanunlarda (1918 ve 4926 Sayılı Kanunlar) kaçakçılık suçlarında uygulanan para cezası, zararın tazmini amacıyla tek bir zarar oranı üzerinden uygulanırken, 5607 Sayılı KMK ile her sanık için ayrı ayrı adli para cezası öngörülmektedir¹⁶⁵.

Güvenlik tedbirleri kapsamında, müsadere ile ilgili olarak KMK’nin 13. maddesi, TCK’deki kazanç ve eşya müsadere hükmüne atıfta bulunmaktadır. Ayrıca, kaçak eşyanın nakli sırasında kullanılan aracın müsadere için KMK’nin 13. maddesinde ek olarak belirli şartlar aranmaktadır. Bu şartlardan biri, kaçak eşyanın taşınmasında kullanılan aracın, suçun işlenmesini kolaylaştıracak şekilde özel olarak hazırlanmış bir gizli bölmeye sahip olmasıdır. Diğer şartlar ise, aracın yükü bakımından kaçak eşyanın tamamını ya da büyük bir kısmını oluşturması ve eşyanın taşıma aracıyla taşınmasının zorunlu olmasıdır. Eğer eşya toplum veya çevre sağlığı açısından zararlı maddelerden biri ise, bu durum da aracın müsadere edilmesine sebep olabilir. Bu konu ilerleyen bölümlerde detaylıca incelenecektir.

KMK kapsamında, etkin pişmanlık nedeniyle ceza verilmediği ya da ölüm gibi nedenlerle kamu davasının düşmesi durumunda, şartların sağlanması halinde müsadere hükümleri yine uygulanabilir. Tüzel kişilere uygulanacak güvenlik tedbirleri, TCK’nin 60. maddesine dayanarak KMK’nin 4/3. fıkrasında açıkça düzenlenmiştir. Suç, tüzel kişinin faaliyetleri çerçevesinde veya yararına işlendiğinde de bu tedbirler geçerli olacaktır.

¹⁶⁵ Alman hukukunda müsadere hükmüne baktığımızda Alman CK §73 vd.da düzenlendiğini görmekteyiz. Müsadere türleri, müsadere, kaim değerlerin müsadere, genişletilmiş müsadere, suç eşyasının kullanılmaz hale getirilmesi, malvarlığı cezası ve tüzel kişiler hakkında müsadere uygulanmasıdır. Suçla ilgili eşyanın devletin mülkiyetine geçmesidir. Bunun dışında kaim değerlerin müsadere (suçta kullanılan ya da suçtan elde edilen eşya yerine malvarlığına giren eşyanın müsadere) ve malvarlığı cezası yani malvarlığından çıkan eşyanın değeri kadar paranın müsadere edilmesi ve tüzel kişilere müsadere uygulanabilmesi mümkündür. İsveç Kaçakçılık Cezaları Hakkında Kanun’unda yer alan düzenlemelere bakıldığında ise, İsveç Kaçakçılık Cezaları Hakkında Kanun’un 16 vd. maddelerinde bu kanun çerçevesinde işlenen suçlara konu olan malların ve kazançların müsadere edilebileceği belirtilmektedir. Müsadere koşulları bizdeki düzenlemeye paralel olarak malın iyiniyetli üçüncü kişilere ait olmaması, bu kişinin malı suçtan sonra elde etmiş olması ve malın suç konusu olduğunu bilmemesidir. <http://www.sweden.gov.se/content/1/c6/02/77/68/c656cb4d.pdf> (Erişim Tarihi:16.11.2024).

Son olarak, 15 Nisan 2020 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 Sayılı Kanun'un 61. maddesi ile KMK'nin 3/23. fıkrasına eklenen düzenlemeye göre, suç konusu eşyaların değerine bağlı olarak ceza yaptırımında değişiklikler yapılmıştır. Eşyanın değeri hafif olduğunda, verilecek cezalar yarıya kadar, çok hafif olduğunda ise üçte birine kadar indirilebilecektir. Bu düzenleme, sanık lehine bir değişiklik sağlamakta olup, kanun yolu incelemelerinde bu tür durumlar bozma sebebi olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, kesinleşmiş ve infaz aşamasındaki dosyalarda uyarılama yargılaması yapılmaktadır¹⁶⁶.

2.2. Aldatıcı İşlem ve Davranışlarla Eşyayı İthal Etme Suçu (3/2)

Aldatıcı işlem ve davranışlarla eşya ithal etme suçu, gümrük mevzuatına aykırı olarak, eşyanın ülkeye sokulmasında kullanılan hileli yöntemleri kapsamaktadır. Bu suçun temelinde, gümrük denetimlerinden kaçmak ve eşyanın yasal olarak ithal edilmesinin önünü açmak amacıyla yapılan yanıltıcı işlemler yer almaktadır. Suçun işlenmesi, sadece ekonomiyi etkilemekle kalmaz, aynı zamanda devletin güvenlik ve sağlık gibi temel kamu çıkarlarını da tehdit etmektedir¹⁶⁷.

Aldatıcı işlemlerle eşya ithal edilmesi, özellikle gümrük beyannamelerinin yanlış düzenlenmesi, eşyanın değerinin gizlenmesi, yanlış beyanlar verilmesi gibi fiilleri içermektedir. Bu davranışlar, yalnızca gümrük işlemlerini engellemekle kalmaz, aynı zamanda ekonomik kayıplara, vergi kaçakçılığına ve piyasa dengesinin bozulmasına yol açmaktadır. Gümrük rejimlerine aykırı hareket edilmesi, yasa dışı ticaretin yaygınlaşmasına ve kayıt dışı ekonominin büyümesine sebep olmaktadır¹⁶⁸.

Bu suçun işlenmesi, yerli üreticiler için büyük bir haksız rekabet ortamı yaratmaktadır. Kaçak yolla ithal edilen eşya, genellikle daha düşük maliyetlerle piyasaya sürülmekte ve bu da yasal yollarla ticaret yapan firmaların zor durumda kalmasına yol açmaktadır. Ayrıca, bu tür malların düşük fiyatlarla piyasada yer bulması, tüketicilere de zarar verebilir, çünkü aldatıcı yollardan ithal edilen malların kalitesiz ya da güvenlik açısından tehlikeli olma ihtimali yüksektir¹⁶⁹.

¹⁶⁶ Y.7.CD.13.07.2012 T., 2008/15553E., 2012/12210 (www.kazanci.com.tr Erişim Tarihi: 16.11.2024)

¹⁶⁷ Çilesiz,s.130

¹⁶⁸ Aydın,s.139

¹⁶⁹ Kılıç,s.108

Aldatıcı işlem ve davranışlarla eşya ithal etme suçunun toplumsal etkileri de büyüktür. Bu tür suçlar, sadece ekonomik istikrarsızlığa neden olmakla kalmaz, aynı zamanda toplumda güven bunalımına yol açabilir. İnsanlar, yasal yollarla alışveriş yaparken aldıkları ürünlerin güvenli olup olmadığını sorgulamaya başlarlar. Bu da, devletin düzenleyici ve denetleyici rolünün sorgulanmasına ve halkın hukuka olan güveninin zedelenmesine yol açmaktadır.

Ayrıca, bu suçlar uluslararası ticaret ilişkilerini de olumsuz etkilemektedir. Bir ülke, aldatıcı işlemlerle eşya ithalatını engelleyemezse, dış ticaretin güvenliği riske girmekte ve diğer ülkelerle olan ticari ilişkilerde de sorunlar yaşanabilmektedir. Uluslararası arenada güven kaybı, yalnızca ekonomik değil, aynı zamanda diplomatik problemlere de yol açabilmektedir. Bu nedenle, aldatıcı işlemlerle eşya ithal etme suçuyla mücadele, sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası düzeyde de önemlidir¹⁷⁰.

Bu suçun önlenmesi için etkili denetim sistemlerinin kurulması, gümrük kontrol mekanizmalarının güçlendirilmesi ve aldatıcı davranışlarla mücadele edecek özel birimlerin oluşturulması gerekmektedir. Aynı zamanda, yasa dışı ticaretin caydırıcı cezalarla engellenmesi de önemli bir adımdır. Cezai yaptırımların artırılması ve suçlulara yönelik daha sıkı takip yöntemlerinin uygulanması, bu tür suçların önlenmesine katkı sağlayacaktır.

Aldatıcı işlem ve davranışlarla eşya ithal etme suçu, sadece ekonomik kayıplara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal düzeni, güvenliği ve uluslararası ticareti tehdit etmektedir. Bu nedenle, suçla mücadele için hem iç denetimlerin hem de uluslararası iş birliğinin güçlendirilmesi büyük bir önem taşımaktadır. Bu tür eylemlerin engellenmesi, sadece ekonomik refahı korumak değil, aynı zamanda toplumsal güvenin sağlanması açısından da kritik bir rol oynamaktadır¹⁷¹.

2.2.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

Ceza hukukunda suçlar, toplumsal düzenin sürdürülebilmesi için koruma altına alınan hukuki değerlerin tehlikeye girmesi ya da zarar görmesi durumunda ortaya çıkar. Bu hukuk dalı, bireylerin hak ve özgürlüklerini güvence altına almayı amaçlar ve suçlar, bu hakları ihlal eden ya da tehlikeye atan eylemler olarak tanımlanır. Suçla korunan hukuki değer, sadece bireylerin ya da toplumun zarar görmesini engellemeyi değil, aynı

¹⁷⁰ Mustafa Özen, **5607 sayılı Kaçakçılık Kanununda Düzenlenen Suçlar**, Adalet Yayınevi, Ankara. 201, s.34

¹⁷¹ Kılıç, s.109.

zamanda adaletin sağlanması ve toplumsal barışın devamının temin edilmesi amacına da hizmet etmektedir¹⁷².

Her suç, belirli bir ya da birden fazla hukuki değeri korumayı amaçlamaktadır. Örneğin, hırsızlık suçunda korunmak istenen hukuki değer, kişilerin mülkiyet hakkıdır. Bu hak, bireylerin sahip oldukları mal ve eşyanın izinsiz alınmasını engellemek amacıyla bir güvence sağlamaktadır. Benzer şekilde, cinayet veya yaralama suçlarında korunmak istenen hukuki değerler, yaşam hakkı ve vücut bütünlüğüdür. Bu tür suçlar, kişilerin fiziksel ve ruhsal sağlığını tehdit etmekte olup, bireylerin güvenliğini sağlamayı hedefleyen bir koruma mekanizması gerektirmektedir¹⁷³.

Suçla korunan hukuki değerler yalnızca bireysel değil, toplumsal düzene de katkı sağlar. Kamu düzeni, devletin güvenliğini tehdit eden suçlarla korunmaktadır. Terör suçları, devletin güvenliğine yönelik tehditler arasında yer almakta ve bu suçla korunmak istenen hukuki değer, devletin egemenliği ve kamu güvenliğidir. Bu tür suçlar, toplumun barışını tehdit eden eylemler olarak cezalandırılmakta ve insanların huzur içinde yaşamalarını engellemektedir.

Suçla korunan hukuki değerler, ekonomi, çevre ve kültürel miras gibi farklı alanlarda da kendini göstermektedir. Ekonomik suçlar, ekonomik düzeni ve piyasaların güvenliğini korumak amacıyla düzenlenmiştir. Çevreyi kirletme veya doğal kaynakları tahrip etme suçları, çevrenin korunmasına yönelik hukuki değerleri güvence altına almak amacı taşımaktadır. Kültürel mirasın korunması da, tarihsel ve kültürel varlıkların korunmasını amaçlayan bir hukuki değeri ifade etmektedir¹⁷⁴.

Suçla korunan hukuki değerler, toplumsal düzenin sağlanması ve bireylerin haklarının korunması adına önemli bir rol üstlenmektedir. Bu değerlerin korunması, suçların işlenmesinin engellenmesinin ötesinde, toplumda huzurun ve güvenin sağlanmasına yönelik kritik bir öneme sahiptir. Bu nedenle, suçların ve cezaların doğru bir biçimde tanımlanması, bu değerlerin etkili bir şekilde korunabilmesi için gereklidir¹⁷⁵.

¹⁷² Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.529

¹⁷³ Tezcan/Erdem/Önok, s.806.

¹⁷⁴ Erman, s.493

¹⁷⁵ Aydın, s.171.

2.2.2. Suçun Maddi Unsuru

2.2.2.1. Konu

Suçun konusu olan eşya ile ilgili açıklamalarımızı KMK'nin 3/1 inci fıkrasındaki suçla ilgili daha önce detaylı olarak ele almış olduğumuzdan, burada yapılan açıklamalar da bu suç açısından geçerlidir. Ancak, bu suç türünde suçun konusunu; mevzuata göre vergilendirilmesi gereken, ancak gümrük vergilerinin tamamen veya kısmen ödenmeyen her türlü eşya oluşturmakta olup, bu eşyanın vergi muafiyetine sahip olmaması gerekmektedir. Diğer bir deyişle, suç konusu eşyanın vergiye tabi olması zorunludur¹⁷⁶.

Vergiye tabi eşya kavramı, bir rejim altında getirilen eşyanın cinsi, miktarı ve değeri itibariyle farklı oranlarda vergilendirilmesi mümkün olan eşya anlamına gelmektedir. Ayrıca, suç konusu eşya yalnızca vergilendirilmesi gereken bir eşya olmalı; ithalatı yasaklanmış bir eşya olmamalıdır. Örneğin, suç konusu eşya akaryakıt, tütün veya alkollü içki gibi ürünler ise cezaya artırımı gidileceği için bu husus nitelikli haller kısmında ayrıca ele alınacaktır.

2.2.2.2. Fiil

Gümrük Kanunu'nun 3/2'nci maddesi, suçun tanımını "Eşyayı, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergileri kısmen veya tamamen ödenmeksizin ülkeye sokma" şeklinde yapmaktadır. Suçun oluşabilmesi için, eşyanın gümrük kapılarından geçirilmesi ve bu işlem sırasında aldatıcı bir işlem veya davranışla vergilerin kısmen ya da tamamen ödenmesinden kaçınılması gerekmektedir. Bu suç, eylemin teşebbüs aşamasında kalması durumunda da oluşmuş sayılmaktadır¹⁷⁷.

18.06.2014 tarihli 6545 sayılı Kanun'un 89. maddesi ile yapılan değişiklik, suçun tanımındaki "sahte belge kullanmak suretiyle" ifadesini "aldatıcı işlem ve davranışlarla" şeklinde değiştirmiştir. Bu düzenleme, sadece sahte belge kullanımıyla sınırlı olan suçu genişleterek aldatıcı işlem ve davranışları da kapsamına almıştır. Bu sayede, kanunda herhangi bir boşluk bırakılmamış ve her türlü aldatıcı davranışın suçu oluşturabileceği açık hale getirilmiştir.

Kanunda yer alan "aldatma" kavramı, yanıltma veya dolandırıcılık gibi davranışları ifade etmektedir. Yargıtay kararlarında bu kavram, mağduru yanıltmaya yönelik nitelikli

¹⁷⁶ Aydın, s.172.

¹⁷⁷ Aydın, s.168.

bir yalan olarak değerlendirilmekte olup, bu yalanın ağır, ustaca ve mağdurun durumu denetleme imkanını ortadan kaldıracak şekilde olması gerekmektedir. Böyle bir durumda mağdur yanılgıya düşürülmekte ve sanık veya bir başkası için çıkar sağlanmaktadır. Genel anlamda aldatma, kişilerin düşünce ve muhakeme yeteneğine etki ederek hataya düşürme, iradesini zayıflatıcı bir etkide bulunma eylemini ifade etmektedir¹⁷⁸.

Kanunda düzenlenen suçun oluşabilmesi için aldatıcı işlemlerle gümrük vergilerinin ödenmemesi veya eksik ödenmesi arasında doğrudan bir bağ bulunması gerekmektedir. Örneğin, faturalar üzerinde değişiklik yapılarak eşyanın bedelinin düşük gösterilmesi, eşyanın cins veya statüsünün farklı şekilde beyan edilmesi, ya da eşyanın gümrük tarife pozisyonunun değiştirilerek düşük vergi ödenmesinin sağlanması bu suçun kapsamına girmektedir¹⁷⁹.

Gümrük beyannamelerinde yapılan yanlışlıkların bu suçu oluşturup oluşturmayacağı hususu ise önem arz etmektedir. Kanuni tanımda doğrudan beyannameye ilişkin bir ifade yer almamaktadır. Ancak, gümrük idarelerinin beyannameleri denetleme görevi bulunmaktadır. Beyan edilen bilgiler ile ekli belgelerde yer alan bilgilerin gerçeğe uygun olması durumunda suçun oluşmadığı değerlendirilmektedir. Buna karşın, beyannamede bilerek ve kaçakçılık kastıyla yanlış beyanda bulunulması durumunda suç oluşmaktadır. Ancak, hata ile eksik beyan yapılması ve bu durumun denetim sırasında tespit edilmesi halinde, TCK'nın 30. maddesi gereği hata hükümleri uygulanmakta, bu tür durumlar kabahat niteliğinde değerlendirilerek Gümrük Kanunu'nun 234 ve 235. maddelerinde düzenlenen idari yaptırımlara tabi tutulmaktadır¹⁸⁰.

Bu çerçevede, aldatıcı davranışlarla yapılan gümrük işlemleri suç teşkil etmektedir. Öte yandan, basit yanlışlıklar veya iyi niyetle yapılan hatalar, idari cezalarla sonuçlanmaktadır.

¹⁷⁸ Ertuğrul, s.43.

¹⁷⁹ İsa Polat, "5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca İhracat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatleri", **Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul 2009.

¹⁸⁰ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe,s.198.

2.2.2.3. Fail

KMK'da bu suça ilişkin özel bir düzenleme yer almamaktadır. Bu nedenle, özgü bir suç niteliğinde olmayan bu eylemi gerçekleştiren herkes fail olabilmektedir. Dolayısıyla, aldatıcı işlem veya davranışlar sergileyerek ödenmesi gereken vergilerden kısmen ya da tamamen kaçınan ve bu şekilde ülkeye eşya sokan herhangi bir kişi bu suçun faili olabilmektedir¹⁸¹.

2.2.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

İthalat kaçakçılığı suçlarından biri olan eşyanın gümrük işlemlerine tabi tutulmadan ülkeye sokulması suçu ile aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergilerinin kısmen veya tamamen ödenmeden eşya sokulması suçu arasında, mağdur açısından benzer bir durum bulunmaktadır. KMK'nın 18. maddesi uyarınca, bu suçların mağduru olarak gümrük idareleri ve diğer ilgili kamu kurumları davaya katılabilmektedir. Ancak, tüzel kişilerin doğrudan suçun mağduru olamayacağı kanaatindeyiz. Bu bağlamda, suçun mağduru yalnızca gerçek kişiler olabilmektedir.

Kanunun 3/2. fıkrasında düzenlenen şekilde aldatıcı işlemler ve fiillerle ödenmesi gereken gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen kaçınılarak ülkeye eşya sokulmaya çalışılması durumunda, suçun muhatabı doğrudan aldatılan gerçek kişi olan bir gümrük memuru gibi görünse de, bu kişinin suçun mağduru sayılması mümkün görülmemektedir. Kamu güveni, egemenlik yetkisi ve mali hakların doğrudan sahibi bireyler olmadığından, gerçek kişilerin suçun mağduru olarak kabul edilmesi mümkün olmamaktadır.

2.2.3. Suçun Manevi Unsuru

Gümrük vergilerinin tamamen ya da kısmen ödenmeden, suça konu eşyanın aldatıcı davranış ve işlemlerle bilinçli bir şekilde ülke içerisine sokulması gerekmektedir. Bu suç, diğer KMK kapsamındaki suçlar gibi yalnızca kasten işlenebilen bir suçtur. Failin, gümrük idaresine karşı bilerek ve isteyerek aldatıcı işlem veya davranışlarda bulunması şarttır. Her somut olayda failin kastının bulunup bulunmadığı ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

¹⁸¹ Füsün Akıncı Sokullu, **Viktimooloji**, Beta, İstanbul 2008, s.4.

GK'nın 63. maddesi uyarınca, belirli şartlar altında beyan sahibinin talebi üzerine beyannamede yer alan bir veya birden fazla bilginin düzeltilmesine gümrük idaresince izin verilebilmektedir. Ayrıca, maddi hatalar sebebiyle beyannamelerde yanlış yazımlar yapılabileceği dikkate alınmalıdır. Bu kapsamda, beyannamede yer alan bilgilerin, ekli belgelerden (örneğin fatura veya taşıma belgeleri) eşyanın miktarı ve niteliği ile uyumlu olup olmadığının incelenmesi gerekmektedir. Bu değerlendirme yapılmadan eylemin aldatıcı bir davranış olduğuna doğrudan karar vermek mümkün olmamaktadır¹⁸².

2.2.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

KMK'nın 3/1'inci maddesi kapsamında incelediğimiz suç tipinde, yukarıda detaylı şekilde açıklandığı üzere hukuka aykırılık, bir fiilin hukuk düzenine aykırı biçimde gerçekleşmesi durumudur. Genel olarak, kanuni tanıma uygun her fiil hukuka aykırı olarak kabul edilmekle birlikte, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde bu aykırılık ortadan kalkabilmektedir. Ancak, uygulamada ele alınan suçun, aldatıcı işlem ve davranışlarla gümrük vergilerinin bir kısmının ya da tamamının ödenmeden eşyanın ülkeye sokulması olduğu göz önüne alındığında, bu suç açısından geçerli bir hukuka uygunluk nedeninin bulunmadığı değerlendirilmektedir¹⁸³.

2.2.5. Etkin Pişmanlık

Daha önce detayları açıklanan şahsi cezasızlık sebeplerinden biri olan ve özel düzenleme gerektiren etkin pişmanlık, KMK'nın 5'inci maddesinde düzenlenmiştir. Bu maddeye göre, etkin pişmanlık hükümleri, Kanun'un 5/1'inci fıkrasında şahsi cezasızlık sebebi olarak yer almakta; 5/2'nci cümlede ise resmi makamların suçtan haberdar olması durumunda, suça dair her türlü bilgi ve delilin ortaya çıkmasına yardımcı olan kişiye verilecek cezada üçte iki oranında indirim yapılacağı belirtilmektedir. Cezayı hafifleten şahsi bir sebep olan bu düzenleme, Kanun'un 3/2'nci fıkrasında yer alan suçlar için de uygulanmaktadır.

Bununla birlikte, 15 Nisan 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan 7242 sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeye göre, suç konusu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar olan bedelin devlet hazinesine aktarılması durumunda, soruşturma evresi sona erinceye kadar cezada yarı oranında; kovuşturma evresinde ise hüküm verilinceye kadar ödenmesi halinde cezada üçte bir oranında indirim sağlanacaktır. Ancak, suçun bir

¹⁸² Y.7.CD. 2007/16494 E., 2010/5622K.. Y.7.CD. 31/03/2014 T. 2013/3835E. 2014/6727K.

¹⁸³ Aydın, s.177.

örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi durumunda bu hükmün uygulanmayacağı açıkça ifade edilmiştir¹⁸⁴.

Aynı Kanun'un 62'nci maddesi ile yapılan düzenleme, KMK'nın 3/7'nci fıkrasındaki suçlar dışında kalan diğer suçlar bakımından uygulanmaktadır. Ayrıca, Kanun'a eklenen geçici 12'nci madde uyarınca, kesinleşmiş ve infaz aşamasında olan dosyalar için de sanıkların etkin pişmanlık hükümlerinden yararlanabilmesi adına uyarılama yargılamaları yapılmaktadır.

2.2.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs ,iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

2.2.6.1. Teşebbüs

İlgili suç, teşebbüs açısından özel bir durum taşımamaktadır. Suçun oluşabilmesi için failin niyetinin, aldatıcı bir işlem yoluyla eşya ithal ederek gümrük vergilerinden kaçınmak olması gerekmektedir. Bu bağlamda, fiil unsurunun aldatma kabiliyeti taşıy nitelikte olması zorunludur. Eğer fiil aldatma kabiliyetine sahip değilse, suçun oluşması mümkün olamamaktadır. Bu doğrultuda, suçun failin iradesi dışında tamamlanamaması halinde teşebbüs aşamasında kalması, yalnızca aldatıcı bir fiilin mevcut olması ancak sonuca ulaşamaması durumunda söz konusu olabilecektir. Örneğin, sahte belge gibi aldatma kabiliyetine sahip bir evrakla gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen kaçınmayı amaçlayan bir kişinin, bu eylemi tamamlamadan önce yetkililer tarafından durdurulması durumunda suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilebilmektedir¹⁸⁵.

Genel olarak, bir suçun teşebbüs aşamasında kalması halinde, eğer özel bir düzenleme bulunmuyorsa, suç tamamlanmadığı için cezai yaptırım uygulanması mümkün değildir. Ancak TCK'nın 35'inci maddesi, teşebbüs aşamasında kalan suçlar için de failin cezalandırılmasına olanak tanımaktadır. Bu bağlamda, KMK'nın 3/23'üncü fıkrası uyarınca, suç teşebbüs aşamasında kalmış olsa dahi tamamlanmış gibi cezalandırılması gerektiği belirtilmektedir. İlgili suç bakımından suç tamamlanmamış olsa da, eğer teşebbüs aşamasındaki eylem başka bir suçu oluşturuyorsa, bu suç

¹⁸⁴ Öztürk/Erdem, s.262.

¹⁸⁵ Sami Ceyhan/Hakan Atay, **Açıklamalı-İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ankara, Yolsuzlukla Mücadele Derneği. 2008, s.62

yönünden ayrı bir değerlendirme yapılması gerekmektedir. Bu konuda daha detaylı açıklamalara içtima ile ilgili bölümde yer verilecektir¹⁸⁶.

2.2.6.2. İştirak

İncelenen suç, bireysel olarak işlenebileceği gibi birden fazla kişi tarafından ya da bir örgüt çerçevesinde iştirak halinde de işlenebilmektedir. Bu suç tipi için iştirak hususunda özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Dolayısıyla, aldatıcı nitelikte işlem ve davranışları birlikte gerçekleştiren kişiler müşterek fail olarak sorumlu tutulacaktır. Örneğin, faillerden birinin sahte olarak düzenlediği bir fatura ya da resmi belgeyi, diğer fail suçun kanuni tanımına uygun şekilde bir eşyayı ülkeye ithal ederken gümrük vergilerinin kısmen veya tamamen ödenmemesi amacıyla kullanırsa, ikinci failin KMK'nın 3/2'nci maddesine muhalefet suçunu iştirak halinde işlemekten cezalandırılması gerekmektedir. Belgenin niteliğine bağlı olarak, ilk failin de ayrıca TCK'nın 207 veya 204'üncü maddeleri uyarınca belgede sahtecilik suçundan sorumlu tutulması gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, ikinci fail hem KMK'nın 3/2'nci maddesindeki suça iştirak etmekten hem de aldatıcı belgeyi kullanmaktan sorumlu olacaktır. Daha önce KMK'nın 3/1'inci maddesini değerlendirirken ele aldığımız ve KMK'nın 4'üncü maddesinin 1, 2, 4 ve 6'ncı fıkralarında belirtilen ceza artırımını gerektiren durumlara ilişkin açıklamalar burada da geçerlidir. Ayrıca, TCK'nın genel hükümlerine göre, suça azmettirme veya suçun işlenmesini kolaylaştırma durumlarında yardım etme sıfatıyla cezai sorumluluk da bu suç tipi için geçerli olmaktadır.

2.2.6.3. İçtima

İnceleme konusu suç açısından, KMK'nın 4/5'inci fıkrasında yer alan “Bu Kanunda tanımlanan suçların belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi halinde, ayrıca bu suçtan dolayı da cezaya hükmolunur” şeklindeki özel içtima düzenlemesi dışında genel bir düzenleme bulunmamaktadır¹⁸⁷. Benzer bir düzenleme TCK'nın 212'nci maddesinde de yer almaktadır. Bu doğrultuda, içtima konusunda TCK genel hükümleri çerçevesinde birleşik suç (TCK 42), zincirleme suç (TCK 43) ve fikri içtima (TCK 44) hükümleri uygulanmaktadır. Kanuni tanıma uygun her neticenin ayrı bir suç teşkil ettiği ve ayrı

¹⁸⁶ Çilesiz, s.138

¹⁸⁷ Şahin, s.48

ayrı cezalandırıldığı dikkate alınmalıdır. Zira kanun koyucu, her suç türü için korunması gereken hukuki değerleri farklı şekilde düzenlemiş bulunmaktadır¹⁸⁸.

KMK'nin 3/2'nci maddesinde 2014 yılında yapılan değişiklikle "sahte belge kullanmak suretiyle" ibaresi "aldatıcı işlem ve davranışlarla" ifadesiyle değiştirilmeden önce, bu suçun birleşik suç niteliği taşıdığı ifade edilmekteydi. Belgede sahtecilik, bu suçun unsuru olarak değerlendirilmeyip bağımsız bir suç haline getirilmiştir. Zincirleme suç açısından önceki açıklamalar burada da geçerli olup, aynı suç işleme kararı kapsamında gümrük alanındaki antrepolarda farklı zamanlarda aynı amaca hizmet eden sahte belgelerle vergiden kaçınma teşebbüsleri arasında hukuki bir kesinti olmaması durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanmaktadır¹⁸⁹. Yargıtay kararları doğrultusunda, bu tür fiiller arasında hukuki bir kesinti bulunup bulunmadığının detaylı incelenmesi gerekmektedir. Hukuki kesinti olmadığı durumlarda, zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilirliği söz konusudur¹⁹⁰.

Bir fiilin aynı anda birden fazla suç veya kabahat teşkil etmesi halinde, duruma göre en ağır cezayı gerektiren suçtan cezalandırılması esastır. Bu kapsamda, fiil hem GK hem de KMK'ye aykırılık oluşturuyorsa, GK'nin 54 'üncü fıkrasına göre yalnızca KMK kapsamında suçtan cezalandırılması gerekmektedir. Ancak, TCK 44'üncü madde uyarınca fikri içtima uygulaması yalnızca suç teşkil eden fiillerde uygulanmaktadır. Örneğin, KMK'nin 3/2'nci maddesi kapsamında sahte düzenlenmiş bir belgeyle vergisiz ithalat amaçlanmışsa bu eylem suç teşkil etmekte ve cezalandırma yapılması gerekmektedir. Fakat yalnızca eşyanın niteliğine dair düzenlemelerden kaçınılarak vergilerin ödendiği durumlar kabahat sayılmakta ve GK 235'inci madde kapsamında değerlendirilmektedir. Belgede sahtecilik suçu unsurları mevcutsa, ilgili failin ayrıca TCK hükümleri uyarınca cezalandırılması gerekmektedir¹⁹¹.

Bunun yanı sıra, elektronik ortamda düzenlenen gümrük beyannameleriyle yapılan aldatıcı işlem ve eylemler kapsamında TCK 243 ve 244'üncü maddeleri uyarınca bilişim suçlarının değerlendirilmesi gündeme gelebilir. Ancak bu suçlar, KMK'nin 3/2'nci fıkrasındaki aldatıcı işlem ve eylemleri bütünüyle kapsamadığından, iki suç tipinin tüketen-tüketilen norm ilişkisi çerçevesinde değerlendirilmesi mümkün değildir. Gerçek içtima kuralları çerçevesinde her suçun bağımsız olarak cezalandırılması

¹⁸⁸ Çilesiz, s.144

¹⁸⁹ Kılıç, s.154-155

¹⁹⁰ Erdener Yurtcan, **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi**, İstanbul, Beta Yayınevi, 2007, s.45.

¹⁹¹ Ahmet Gökçen, **Belgede Sahtecilik Suçları**, Ankara. 2010, s.44.

gerekmektedir. Elektronik ortamda gerçekleştirilen işlemlerle ilgili olarak, GK'nin ikincil düzenlemelerine aykırı hatalı beyanların ise GK 241'inci madde kapsamında özel usulsüzlük cezası olarak ele alınması gerekebilecektir.

2.2.7. Güvenlik Tedbirleri

KMK'nin 3/1'inci maddesinde yapılan açıklamalar bu bölümde de geçerli olup, KMK'nin 3/2'nci maddesi doğrultusunda hem ceza hem de güvenlik tedbiri yaptırımlarının bir arada uygulanması mümkündür. Madde kapsamında belirlenen yaptırıma göre, faile “iki yıldan beş yıla kadar hapis” ve “on bin güne kadar adli para cezası” verilebilecektir. Eğer suç iştirak halinde birden fazla kişi tarafından işlenmişse, KMK'nin 4'üncü maddesinde öngörülen ceza artırımına gidilecektir. İctima bölümünde de belirtildiği gibi, suçun kanuni tanımında yer alan aldatıcı işlem ve davranışların sahte belge kullanılarak gerçekleştirilmesi halinde, ayrıca TCK'nin belgede sahtecilik hükümleri de devreye girerek cezaya hükmolunacaktır. Teşebbüs aşamasında ise suç tamamlanmamış olsa bile, tamamlanmış gibi cezalandırılacaktır¹⁹². Nitelikli haller bakımından da daha önceki bölümde açıklandığı üzere KMK kapsamında her suç tipi için cezai artırım yapılacaktır¹⁹³.

Güvenlik tedbirleri açısından, KMK'nin 13'üncü maddesinde yer alan hükümler çerçevesinde, TCK'daki kazanç ve eşya müsadereci hükümleri uygulanacaktır. Bunun yanı sıra, kaçak eşya taşınırken kullanılan aracın müsadereci, KMK'nin 13'üncü maddesinde belirtilen ek şartlar aranmaksızın gerçekleştirilebilecektir. KMK çerçevesinde görülen yargılamalarda etkin pişmanlık nedeniyle ceza verilmemesi veya davanın düşmesi gibi durumlarda dahi, şartların varlığı halinde müsadere hükümleri uygulanabilecektir. Tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleri, TCK 60'ıncı maddeye dayanan ve KMK'nin 4/3'üncü fıkrasıyla özel olarak düzenlenmiş olup, suç tüzel kişinin faaliyeti içinde veya yararına işlenmişse, bu tedbirlerin uygulanması mümkün olacaktır.

2.3. Transit Eşya Kaçakçılığı Suçu (3/3)

Transit eşya kaçakçılığı suçu, yalnızca gümrük düzenini ihlal etmekle kalmayıp, aynı zamanda devletin ekonomik çıkarlarına zarar veren, toplumsal güvenliği tehdit eden ve

¹⁹² Şentürk, s.212.

¹⁹³ Çilesiz/Bikirli, s.99.

uluslararası ticaretin güvenliğini zedeleyen bir suçtur. Bu suçun işlenmesi, genellikle yasa dışı ticaretin bir parçası olarak, gümrük denetimlerinin ve ülke sınırlarının kaçakçılar tarafından aşılmasına olanak sağlamaktadır. Transit eşya, belirli bir ülkeye gelmeden geçiş yapması gereken ve gümrük işlemleri yapılmadan başka bir ülkeye gönderilmesi gereken eşyadır. Ancak bu eşya, kaçakçılık amaçlı hareketlerle, gümrük kurallarına aykırı şekilde, denetimlerden kaçırılmaktadır¹⁹⁴.

Suçun maddi unsuru, transit eşya kapsamında yer alan bir eşyanın, gümrük rejimine uygun şekilde işlem görmeden veya eksik belgelerle ülke sınırlarından geçirilmesidir. Eşyanın yanlış beyan edilmesi, doğru belgelerin düzenlenmemesi ya da yasa dışı yollarla geçişinin sağlanması, transit eşya kaçakçılığı suçunun temel unsurlarıdır. Bu tür işlemler, gümrük idarelerinin etkinliğini ve devletin vergi gelirlerini tehdit etmekte, yasa dışı ticaretin artmasına neden olmaktadır¹⁹⁵.

Transit eşya kaçakçılığının toplum üzerindeki etkileri de büyüktür. Bu suçun işlenmesi, sadece devletin ekonomik kayıplarına yol açmakla kalmaz, aynı zamanda piyasa dengesini bozarak yerli üreticilere haksız rekabet imkânı sunmaktadır. Kaçak eşyanın piyasada daha düşük fiyatlarla yer alması, yasal yollarla ticaret yapan firmaların zor durumda kalmasına sebep olmakta ve ekonominin sağlıklı işleyişini tehdit etmektedir. Bu durum, uzun vadede yerli üretim ve ticaretin zarar görmesine yol açabilir.

Dahası, transit eşya kaçakçılığı, yalnızca ekonomik açıdan değil, güvenlik ve sağlık açısından da riskler doğurabilir. Gümrük denetimlerinin atlatılması, yasa dışı malların sağlık ve güvenlik standartlarını taşımadığı için toplum sağlığına zarar verebilir. Kaçak yollarla ülkeye sokulan eşyalar, özellikle tıbbi ürünler, gıda maddeleri veya tehlikeli maddeler olduğunda, ciddi sağlık sorunlarına yol açabilir. Ayrıca, kaçakçılıkla ilgili diğer suçlar, organize suçların yaygınlaşmasına ve güvenlik açıklarının artmasına neden olmaktadır¹⁹⁶.

Bu suçun önlenmesi için sadece ulusal düzeyde değil, uluslararası iş birliği de gereklidir. Transit eşya kaçakçılığı, çoğunlukla birkaç ülkenin sınırlarını aşan bir suç türüdür ve bu nedenle ülkeler arası işbirliği, gümrük denetimlerinin güçlendirilmesi ve bilgi paylaşımı büyük önem taşımaktadır. Ülkeler, kendi iç denetim mekanizmalarını

¹⁹⁴ Özen, s.52

¹⁹⁵ Aydın, s.152

¹⁹⁶ Sönmez, s.58-59

güçlendirmenin yanı sıra, uluslararası ticaretin güvenliğini sağlamaya yönelik ortak stratejiler geliştirmektedir. Gümrük idarelerinin, kaçakçılık olaylarını erken tespit edebilmesi için daha sıkı denetim ve denetim teknolojileri kullanması gerekmektedir¹⁹⁷.

Ayrıca, transit eşya kaçakçılığına karşı alınacak önlemler, caydırıcı cezaların uygulanmasını gerektirir. Kaçakçılık yapanlara yönelik yaptırımların artırılması, suçluların bu tür illegal faaliyetlere yönelmesini engellemek için etkili bir stratejidir. Bu bağlamda, gümrük idarelerinin yalnızca denetim yapması değil, aynı zamanda kaçakçılık faaliyetleriyle ilgili eğitimler ve bilgilendirmeler yaparak toplumu da bilinçlendirmeleri gerekmektedir¹⁹⁸.

Transit eşya kaçakçılığı suçu, ekonomiyi tehdit eden, toplumsal güvenliği zayıflatan ve uluslararası ticareti olumsuz etkileyen bir suçtur. Bu suçla mücadele, yalnızca gümrük denetimlerinin güçlendirilmesi ve caydırıcı cezaların uygulanmasıyla değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde iş birliği ve bilgi paylaşımının artırılmasıyla mümkün olacaktır. Transit eşya kaçakçılığının engellenmesi, ülkelerin ekonomik istikrarını korumak ve toplumun güvenliğini sağlamak açısından kritik bir öneme sahiptir.

2.3.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

KMK'nin 3/3'üncü maddesi ile korunan hukuki değer, diğer KMK suçlarında olduğu gibi devletin egemenlik yetkisi olup, devletin ithalata ilişkin politikalarını uygulaması ve bu süreçten beklenen faydanın zarar görmesi söz konusu olduğunda, suçun meydana gelmesi ile birlikte devletin otoritesi zedelenmektedir. Bu eylemler, devletin vergi gelirlerinden elde edebileceği maddi menfaatin kaybolmasına yol açmaktadır. İncelenen suç kapsamında ayrıca, gümrük rejimlerinden biri olan transit rejim taşımacılığının kötüye kullanılmasını engellemek de önemli bir amaçtır¹⁹⁹.

2.3.2. Suçun Maddi Unsuru

2.3.2.1. Konu

İlgili suçun konusu, transit rejimi çerçevesinde gümrük gözetimine tabi olan bir eşyanın iki gümrük noktası arasında taşınmasıyla ilgilidir. Bu rejim, gümrük idarelerinin denetiminde, katma değer yaratma veya işleme faaliyetlerine tabi olmayan eşyayı

¹⁹⁷ Sönmez, s.58-59

¹⁹⁸ Sönmez, s.58-59

¹⁹⁹ TBMM, Dönem:22, Yasama Yılı:5, Sıra Sayısı:1275, s.11-12.

kapsamaktadır. Suç konusu eşyanın, transit rejim hükümlerine uygun şekilde gümrük bölgesine taşınmış ve serbest dolaşımda bulunmayan bir eşya olması gerekir. Serbest dolaşımda bulunan eşya ve serbest dolaşımda bulunmayan eşya kavramları, GK 3/6. madde kapsamında açıklanmıştır. Buna göre, serbest dolaşımda bulunan eşyanın dışında kalan ve transit rejim hükümleriyle taşınan eşya, serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı ifade etmektedir. Serbest dolaşımda bulunan eşya ise, Türkiye Gümrük Bölgesine ithal edilen ve belirli şartlar altında serbest dolaşıma sokulmuş eşya olarak tanımlanır. Bu nedenle, suçun konusu transit rejimine uygun olarak taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşya olmalıdır²⁰⁰.

2.3.2.2. Fii

KMK'nın 3/3 maddesinde belirtilen suç, transit rejim hükümleri çerçevesinde taşınan bir eşyanın, rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakılmasına yönelik yapılan her türlü hareketi kapsamaktadır. Suç konusu eşya, kesinlikle transit rejimi kapsamında taşınan bir eşya olmalıdır. Aksi takdirde, transit rejimine uygun olmayan bir eşyanın (örneğin transit beyannamesinde yer almayan bir eşyanın) gümrük işlemi yapılmadan yurda sokulması durumu, farklı bir suç teşkil edebilir. Transit rejimi, daha önce açıklanan şekilde, belirli bir zaman diliminde gümrük idaresinden varış gümrük idaresine ulaşması gereken eşyanın, bilerek ve isteyerek iç piyasaya sürülme amacıyla hareket edilerek rejim kapsamından çıkarılması halinde suç meydana gelir. Ancak, karayolu taşımacılığında güzergah değişikliği gibi durumlarda, ürünlerin piyasaya sürülmesi amacı gütmeyen sadece bir gecikme yaşanması halinde suç oluşmaz ve yalnızca GK'nın 241/3-e maddesi kapsamındaki şartlar sağlanıyorsa idari bir usulsüzlük cezası uygulanabilir.²⁰¹

Bunun yanı sıra, 31.12.2010 Tarihli ve 27802 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanan TIR uygulamaları tebliğine göre, karayolu ile TIR veya transit taşımacılığı çerçevesinde taşınan eşyanın, gümrük giriş kapısındaki kontrolde, taşıma aracının mühürlü kısmında bulunan ve TIR karnesinde yer almayan bir eşya olduğu tespit edilse de, eşyanın sevkine izin verilebilir. Ancak, bu eşya mühürlü kısım dışında gizlenmiş veya zulalanmış şekilde bulunduğunda, KMK hükümleri uygulanacaktır. Anılan Tebliğin

²⁰⁰ Aydın, s.184.

²⁰¹ Aydın, s.184.

27/4 maddesi, tır karnesinde beyan edilen eşya ile farklılık gösteren ve gizlenmiş eşyaların da KMK kapsamında değerlendirileceğini belirtmektedir²⁰².

Yargıtay kararları da benzer şekilde değerlendirilmektedir. Bir kararda, Bulgaristan'dan Türkiye'ye giriş yapan kamyonadaki eşyanın, yasal yükü olan ayakkabıları gizleyen bir şekilde taşınması nedeniyle beraat kararı bozulmuş ve suçun işlendiği kabul edilmiştir. Yine başka bir Yargıtay kararında, transit rejime tabi taşınan oto aksamının, yurda sokulmak yerine başka bir depoya boşaltılması sırasında suç üstü yakalanması, suçun sübut bulunduğunu ortaya koymuştur. Ancak başka bir kararda, transit eşya taşıyan bir sanığın aracında tespit edilen beyan dışı eşyanın, gümrük bölgesinde bırakılacağına dair delil bulunmadığı için beraat kararı verilmiş ve mahkûmiyet kararları hatalı bulunarak bozulmuştur.

2.3.2.3. Fail

KMK içerisinde, suçun failine ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu nedenle, özgü bir suç olmadığı için, suç teşkil eden eylemi gerçekleştirerek ülkeye eşya sokan her birey, bu suçun faili olabilecektir. Suçun kanuni tanımına göre, transit rejimi ile taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı, rejim hükümlerine aykırı olarak, gümrük bölgesine bilerek ve isteyerek bırakan herkes fail olarak kabul edilir. Eğer suç, birden fazla kişi tarafından iştirak halinde işlenirse, eşyanın gümrük bölgesine bırakılmasına katılan herkes de suçun faili olabilir²⁰³.

2.3.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

KMK kapsamındaki suçlarda, suçun mağduru ve suçtan zarar görenler hakkında yaptığımız genel açıklamalar, KMK'nın 3/3 maddesinde fıkrasında düzenlenen transit rejim çerçevesinde taşınan eşyaların, serbest dolaşımda bulunmayan eşyaların rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesinde bırakılması suçu yönünden de geçerlidir. Bu bağlamda, KMK'nın 18. maddesi uyarınca, bu suçun mağduru olarak gümrük idareleri ve diğer ilgili kurumlar kabul edilebilir ve suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılabilirler. Ancak yalnızca gerçek kişiler, suçun mağduru olabileceğinden, tüzel kişilerin doğrudan suçun mağduru olmaları mümkün değildir; yalnızca suçtan zarar gören sıfatı ile davaya katılabilirler²⁰⁴.

²⁰² Hüseyin Denizhan, **5607 sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ankara. 2015, s. 291

²⁰³ Aydın, s.185

²⁰⁴ Şahin, s.55.

2.3.3. Suçun Manevi Unsuru

İncelenen suç, bilerek ve isteyerek, kasten işlenebilen bir suçtur. Suçun oluşabilmesi için failin, kaçakçılık suçu kapsamındaki eşyanın transit rejimi çerçevesinde taşındığını ve serbest dolaşımda bulunmadığını bilmesi gerekir. Ayrıca, failin eşyayı rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakmayı istemesi gerekmektedir. Eşyanın söz konusu niteliklere sahip bir bölgeye bırakıldığının bilinmesi açısından özel bir kast aranmayıp, genel kastın varlığı suçun oluşması için yeterlidir. Transit rejimi çerçevesinde taşınan ve transit eşya niteliği taşıyan suç konusu eşyanın, yalnızca transit yol süresinin aşılması ya da güzergah değişikliği gibi durumlarda fiili bir hareket yapılmaksızın gümrük bölgesine bırakılması, failin kasten hareket ettiğini göstermez. Bu nedenle, her somut olay ayrı ayrı değerlendirilmeli ve failin eşyayı gümrük bölgesine bırakma yönünde kasıtlı hareket edip etmediği belirlenmelidir²⁰⁵.

2.3.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

Normalde, kanuni fiilin tanımına uygun her fiil, hukuka aykırılığa karine teşkil eder. Ancak, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde, fiilin hukuka aykırılığı ortadan kalkabilir. Buna karşın, uygulamada inceleme konusu suç bakımından uygulanabilir bir hukuka uygunluk nedeni bulunmamaktadır. Bu nedenle, transit rejimi çerçevesinde taşınan eşyayı rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakmak eylemi, hukuka aykırı bir fiil olarak değerlendirilmekte ve bu fiilin hukuka uygun olmasını sağlayacak herhangi bir özel neden bulunmamaktadır²⁰⁶.

2.3.5. Etkin Pişmanlık

Cezayı azaltan veya cezayı ortadan kaldıran şahsi cezasızlık sebepleri arasında yer alan ve özel bir düzenleme gerektiren etkin pişmanlık, KMK'nın 5. maddesinde belirtilen düzenlemeler çerçevesinde ele alınmaktadır. Daha önceki bölümde yapılan açıklamalar doğrultusunda, etkin pişmanlık, suçun işlendiği andan itibaren failin pişmanlık duygusuyla hareket ederek suçun sonuçlarını düzeltmeye yönelik davranışlar sergilemesi durumunda uygulanabilecek bir sebeptir²⁰⁷.

²⁰⁵ Aydın, s.189.

²⁰⁶ Çilesiz, s.188

²⁰⁷ Şahin ,s.56,

KMK'nın 3/3 maddesinde düzenlenen transit rejim çerçevesinde taşınan eşyayı rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakma suçu için de etkin pişmanlık hükümleri geçerlidir. Etkin pişmanlık, failin suçun işlenmesinin ardından, suçun sonuçlarının ortadan kaldırılması veya en azından hafifletilmesi yönünde hareket etmesi durumunda cezanın azaltılmasına veya ortadan kaldırılmasına olanak tanır. Bu sebeple, KMK'nın 5. maddesinde yer alan düzenlemeler, KMK 3/3. maddesi kapsamındaki suçlarda da geçerli olup, etkin pişmanlık sebebinin varlığı, cezanın hafifletilmesine veya tamamen kaldırılmasına olanak tanıyabilecektir²⁰⁸.

2.3.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs ,iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

2.3.6.1. Teşebbüs

İlgili suç teşebbüs açısından özgün bir özellik taşımamaktadır. Suçun oluşabilmesi için failin amacı, transit rejimi çerçevesinde taşınan bir eşyanın rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakılmasıdır ve bu durumun teşebbüs aşamasına kadar ulaşabileceği düşünülmektedir. Yani, eğer suç, failin kontrolü dışında gerçekleşmeyip tamamlanmazsa, suç teşebbüs aşamasında kalabilir. Ancak, suçun kesintisiz bir suç olduğuna dair görüşler de bulunmaktadır. Buna göre, eşyanın gümrük bölgesine bırakılması kesintiye uğramadan tamamlanmışsa, bu durumda suçun teşebbüs aşamasında kaldığı söylenemez. Yargıtay'ın kararları da suçun teşebbüs aşamasına kadar ulaşabileceğini desteklemektedir. Örneğin, transit rejimi çerçevesinde taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan bir eşyanın mühürlerinin sökülmesi durumunda, eşya boşaltılmasa dahi, eşyanın gümrük bölgesine bırakılması hareketlerin başlamış olduğunu gösterir²⁰⁹.

Bir suçun teşebbüs aşamasında kalabilmesi için, icra hareketlerinin başlatılması ancak suçun tamamlanamaması gerekir. Yargıtay'ın emsal kararlarında, “Adana Havalimanı THY kargo geçici depolama alanında ele geçirilen cep telefonları, henüz ülkeye sokulmaya teşebbüs edilmediği ve gümrük bölgesine bırakılmadığı, eylemin hazırlık hareketi olduğu” belirtilmiştir. Bu durumda, suçun icra hareketlerinin tamamlanmadığı, dolayısıyla teşebbüs hükümlerinin uygulanamayacağı ifade edilmiştir. Normalde, özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, teşebbüs aşamasında kalan bir suç

²⁰⁸ Şentürk, s.230

²⁰⁹ Çilesiz/Bikirli, s.273.

tamamlanmamış sayılır ve cezalandırılmaz. Ancak, KMK'nın 3/22 maddesindeki özel düzenleme gereği, suç teşebbüs aşamasında kalmış olsa bile tamamlanmış bir suç gibi cezalandırılacaktır²¹⁰.

2.3.6.2. İştirak

Transit rejimi çerçevesinde taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı rejim hükümlerine aykırı olarak gümrük bölgesine bırakma suçu, iştirak açısından herhangi bir farklılık göstermez. Bu suç, tek başına (münferiden) işlenebileceği gibi, birden fazla kişinin katılımıyla da iştirak halinde ya da bir örgüt çerçevesinde gerçekleştirilebilir. Daha önce açıklanan şekilde, TCK genel hükümleri uyarınca suç işleme kararı bulunmayan bir kişi, suç işleme fikri yaratarak suçu işlemeye teşvik edebilir ve azmettiren olarak sorumlu olabilir. Ayrıca, suç işleme kararı olan kişiye maddi veya manevi destek veren kişiler de, transit eşyanın taşınmasında yer alanlar da, ilgili şartlar oluştuğunda müsterek fail olarak suça katılabilirler²¹¹.

2.3.6.3. İçtima

TCK'nin genel hükümleri doğrultusunda birleşik suç (TCK 42), zincirleme suç (TCK 43) ve fikri içtima (TCK 44) kavramları ele alındığında, önceki bölümlerde yaptığımız açıklamalar aynen geçerlidir. KMK'nın 3/3 maddesi uyarınca, fail aynı suç işleme kararıyla birden fazla eşyayı zincirleme suç kapsamında gümrük bölgesine bırakırsa, zincirleme suç hükümleri uygulanabilecektir. Ayrıca, tek bir fiille birden fazla kaçakçılık suçunun oluşması halinde fikri içtima hükümleri devreye girecektir. Örneğin, ithali yasak bir eşyanın transit rejimi kapsamında taşınan bir eşya olması durumunda, bu suç daha ağır cezayı gerektirdiğinden KMK'nın 3/7 maddesi uyarınca cezalandırma yapılacaktır. Transit rejimi çerçevesinde taşınan eşyanın niteliği, KMK'nın 3/7, 3/11, 3/12, 3/13, 3/15, 3/16 ve 3/18 maddelerinde düzenlenen eşyalardan birine denk geliyorsa, fikri içtima hükümleri uygulanarak yalnızca en ağır suçtan cezalandırılacaktır²¹².

Bunun yanı sıra, aynı eylem hem KMK kapsamında suç hem de GK kapsamında kabahat olarak değerlendirilebilecekse, genel içtima hükümleri uygulanamaz. Çünkü içtima hükümleri yalnızca suçlar için geçerli olup kabahatler için geçerli değildir. Bu

²¹⁰ Yargıtay 7 Ceza Dairesi 01.07.2003 Tarihli, 2003/2240 Esas ve 2003/6071 Karar.

²¹¹ Çilesiz, s.190

²¹² Kılıç, s.139

durumda, KMK'nın 15/3 maddesi gereği sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanmalıdır. Gümrük bölgesine eşya bırakma eylemi, her koşulda işlenebilir; bu nedenle, örneğin, sahte bir belgeyle gümrük bölgesine eşya bırakılması durumunda, KMK'nın 3/3 maddesi uyarınca doğrudan cezalandırma yapılamaz. Ancak, TCK'nın özel içtima hükmüne göre, belgede sahtecilik suçu işlenmişse, bu suçtan ayrıca cezalandırma yapılabilir²¹³.

Ayrıca, uygulamada sıkça karşılaşılan bir hata da suç ile kabahat ayrımının doğru yapılmamasıdır. Bir yerel mahkemenin karar gerekçesinde belirtilen bir örnekte, “5607 sayılı yasanın 3/3. maddesindeki suçun oluşabilmesi için eylemin 'transit rejimi devam eden ve serbestçe dolaşımı mümkün olmayan eşyayı gümrük bölgesine sokarak serbestçe dolaşmasını sağlamak' şeklinde gerçekleşmesi gerektiği” ifade edilmiştir. Ancak, somut olayda ürünlerin gümrük sahasında olduğu, transit rejiminin kapandığı ve dolayısıyla artık transit rejimi çerçevesinde taşınan eşya olmadığı sonucuna varılmıştır. Yargılamaya konu olan ürünlerin piyasaya sürülmesi amacıyla işlem yapılması durumunda, suçun oluşmadığı, bunun sadece GK kapsamında kabahat oluşturabileceği ifade edilmiştir.

Uygulamada suç ve kabahat ayrımının doğru yapılmaması, özellikle soruşturma aşamasında sıkça karşılaşılan bir hatadır. KMK'nın 3. maddesinde yapılan değişiklikle kabahatlere ilişkin düzenlemeler 4458 Sayılı Gümrük Kanunu'na aktarılmıştır. Bu nedenle, kabahatlerin suç olarak nitelendirilmesi, uygulamada yanlış yorumlamalara yol açabilmektedir. Yerel yönetimler tarafından kaçakçılık olarak nitelendirilmeyen fiiller, bazen hata ile adli tahkikata konu olmaktadır. Bu sebeple, savcılık birimlerinin her somut olayı dikkatlice değerlendirerek, suç ve kabahat arasındaki farkı doğru bir şekilde tespit etmeleri gerektiği kanaatindeyiz.

2.3.7. Güvenlik Tedbirleri

İlgili suç kapsamında, ceza ile güvenlik tedbiri yaptırımları bir arada uygulanmaktadır. KMK'nın 3/3 maddesinde düzenlenen suç için, faile “bir yıldan üç yıla kadar hapis” cezası ve “beş bin güne kadar adli para” cezası verilebilir. Suçun birden fazla kişi tarafından iştirak halinde işlenmesi durumunda, KMK'nın 4. maddesinde öngörülen ceza artırımına gidilecektir. Teşebbüs aşamasında ise, daha önce açıklanan şekilde, tamamlanmamış haliyle cezaya hükmedilecektir. Suçun nitelikli

²¹³ Aydın,s.193.

halleri söz konusu olduğunda, KMK kapsamındaki düzenlemelere göre cezada artırım yapılacaktır²¹⁴.

Güvenlik tedbirleri açısından, müsadere ile ilgili olarak, KMK'nın 13. maddesinde TCK'nın 54 ve 55. maddelerindeki kazanç ve eşya müsadere hükümleri uygulanacaktır. Ayrıca, kaçak eşyanın taşınmasında kullanılan aracın müsadere, KMK'nın 13. maddesinde belirtilen ek şartlar aranmaksızın yapılabilecektir. KMK kapsamındaki yargılamalarda, etkin pişmanlık nedeniyle sanığa ceza verilmemesi veya davanın düşmesi gibi durumlar olsa bile, şartlar mevcutsa müsadere hükümleri uygulanabilecektir. Tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleri arasında yer alan müsadere ve iznin iptali, TCK'nın 60. maddesine dayalı olarak KMK'nın 4/3. maddesinde açık bir düzenleme ile yer almakta olup, suç tüzel kişinin faaliyetleri veya yararı doğrultusunda işlenmişse bu tedbirler de uygulanabilecektir²¹⁵.

2.4. Geçici İthalat ve Dahilde İşleme Rejimi Çerçevesinde Getirilen Eşyayı Hile ile Yurtdışına Çıkarma Suçu (3/4)

Geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı hile ile yurtdışına çıkarma suçu, bu rejimler kapsamında ülkeye geçici olarak getirilen eşyanın, belirli koşullara ve yasal düzenlemelere aykırı olarak, hileli yollarla yurtdışına çıkarılmasını ifade etmektedir. Geçici ithalat rejimi, belirli bir süre için, gümrük vergilerinden muaf tutularak ülkeye getirilen eşyaların, yalnızca belirli amaçlar doğrultusunda kullanılmasına izin verir. Benzer şekilde, dahilde işleme rejimi de, belirli eşyanın işlenmesi için ülkeye getirilip daha sonra belirli koşullarla ihraç edilmesine imkan tanır. Bu rejimlerin amacı, ekonomik kalkınmayı desteklerken, haksız vergi kayıplarını engellemektir. Ancak, bu rejimler suistimallere ve kaçakçılığa da açık olabilmektedir.

Bu suçun maddi unsuru, geçici ithalat veya dahilde işleme rejimi kapsamında getirilen eşyanın, süresinde geri getirilmeden veya gereken işlemler tamamlanmadan yurtdışına çıkarılmasıdır. Eşyanın yurtdışına çıkarılması, genellikle yanlış beyanlar, hileli belgeler düzenlenmesi veya gümrük işlemlerinin eksik yapılması yoluyla

²¹⁴ Çilesiz/Bikirli ,s.99

²¹⁵ Çilesiz/Bikirli, s.267

gerçekleşmektedir. Bu durum, devletin vergi gelirlerinde kayıplara neden olmakta ve aynı zamanda haksız rekabet yaratmaktadır.

Geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi, ülkeye getirilen eşyanın belirli bir süre içinde kullanılmasına ve sonrasında geri gönderilmesine veya uygun şekilde işlem görüp ihraç edilmesine olanak tanımaktadır. Ancak, bu eşyanın hileli yollarla yurtdışına çıkarılması, yalnızca ekonomik açıdan zarar doğurmakla kalmaz, aynı zamanda yasal ve güvenlik açısından da ciddi tehditler oluşturmaktadır. Hileli işlemlerle yurtdışına çıkarılan eşya, izinsiz yollarla yeniden satılabilir veya yasa dışı amaçlarla kullanılabilir²¹⁶.

Suçun işlenmesi, genellikle gümrük beyannamelerinin yanıltıcı bilgilerle doldurulması, eşyanın niteliklerinin yanlış belirtilmesi veya gümrükte yapılan denetimlerin atlatılması gibi yöntemlerle gerçekleşmektedir. Bu hileli hareketler, eşyanın yasal olarak yurtdışına gönderilmesinin engellenmesi ve devletin ekonomik düzeninin bozulması riskini beraberinde getirmektedir. Dahilde işleme rejimi kapsamında, eşyanın işlenip ihraç edilmesi gerekmektedirken, hileli bir şekilde yurtdışına çıkarılması, ihracatın gümrük kurallarına uygun olarak yapılmadığını gösterir ve büyük bir suç teşkil eder²¹⁷.

Geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı hile ile yurtdışına çıkarma suçu, yalnızca ekonomik kayıplara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda ülke ekonomisini ve ticaret düzenini de tehdit eden bir suçtur. Bu suçla mücadele etmek için, gümrük denetimlerinin güçlendirilmesi, hileli işlemlerle ilgili cezaların caydırıcı hale getirilmesi ve uluslararası işbirliği ile kaçakçılıkla mücadele edilmesi gerekmektedir. Gümrük idarelerinin, bu tür suçların önlenmesi için daha ileri teknolojiler kullanarak denetim süreçlerini sıkılaştırmaları ve izinsiz çıkarılan eşya ile ilgili etkili yaptırımlar uygulamaları gerektiği aşikardır.

2.4.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

KMK'nın 3/4 maddesinde düzenlenen suçun koruduğu hukuki değer, devletin egemenlik yetkisi ile ithalata ilişkin politikaların etkin bir şekilde uygulanması ve bu süreçten sağlanan faydadır. Belirli bir amaçla kullanılmak üzere, geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyaların hileli yollarla yurt dışına

²¹⁶ Aydın, s.195.

²¹⁷ *Kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın akaryakıt ile tütün, tütün mamulleri, etil alkol, metanol ve alkollü içkiler olması halinde, yukarıdaki fıkralara göre verilecek cezalar yarısından iki katına kadar artırılır, ancak bu fıkranın uygulanması suretiyle verilecek ceza üç yıldan az olamaz.*"

çıkartılması durumunda, devletin otoritesi ve bu rejimden elde edilebilecek maddi menfaatler, özellikle vergilendirme yoluyla sağlanan gelirler, zarar görmektedir²¹⁸.

İncelenen suç, aynı zamanda hileli bir eylemi gerektirdiğinden, dahilde işleme ve geçici ithalat rejimlerinin korunmasının yanı sıra, KMK'nın 3/2 maddesinde yaptığımız açıklamalara paralel olarak, uygulamada hileli işlemler genellikle sahte belgelerle yapılmakta olup, neticede gümrük vergilerinin ödenmemesi durumu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, belgede sahtecilik suçlarında korunan “kamunun güveni” gibi bir hukuki değer, bu suçta da korunmuş sayılabilir.

2.4.2. Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru, bir suçun gerçekleşebilmesi için gerekli olan somut eylemlerin ve sonuçların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

2.4.2.1. Konu

Daha önceki bölümlerde açıkladığımız gibi, suçun konusu olan eşya her türlü madde veya ürün olabilmekle birlikte, KMK'nın 3/4 maddesi kapsamında düzenlenen inceleme konusu eşyanın özel durumu, belirli bir amaç için kullanılmak üzere dahilde işleme veya geçici ithalat rejimi çerçevesinde ithal edilen statüdeki eşyalardır²¹⁹.

2.4.2.2. Fiil

Gümrük rejimleri başlığı altında ele alınan dahilde işleme ve geçici ithalat rejimleriyle ülkeye getirilen eşyaların hileli bir şekilde yurtdışına çıkarmış gibi işlem yapılması, suçun fiil unsurunu oluşturur. Dahilde işleme rejimi, ürünlerin gümrük vergileri ve ticaret politikalarına tabi olmadan yurtiçinde işlenmesi ve işlenmiş ürünlerin ihraç edilmesi ya da serbest dolaşıma girdikten sonra işlenip tekrar ihraç edilmesi üzerine kurulu bir rejimdir. Bu rejim, 108. madde ile tanımlanmıştır²²⁰.

Geçici ithalat rejimi ise, belirli koşullar altında vergisiz olarak gümrük bölgesine giren ve üzerinde herhangi bir değişiklik yapılmaksızın belirli süre içinde yurtdışına ihraç edilmesi gereken malları kapsar. GK'nın 128. maddesi ile düzenlenmiştir. Her iki rejim çerçevesinde, suç konusu eşyaların hileli şekilde yurtdışına çıkmış gibi gösterilmesi halinde suçun oluştuğu söylenebilir.

²¹⁸ Aydın,s.195.

²¹⁹ Öztürk/Erdem, s.169;

²²⁰ Çıldır/Korkmaz, s.393.

Geçici ithalat rejimindeki eşyalara örnek olarak, turistik amaçla gelen turistlerin beraberinde getirdiği spor malzemeleri veya baraj inşaatında kullanılmak üzere ithal edilen iş makineleri verilebilir. Dahilde işleme rejimindeki eşyalara örnek ise, çikolata üretiminde kullanılan fındık veya badem gibi ürünlerdir. Bu eşyalara hileli davranışlar ile yurtdışına çıkmış gibi işlem yapılması halinde suç oluşur²²¹.

Suçun oluşabilmesi için bu tür eşyanın yurtiçinde bırakılmasına rağmen hileli bir şekilde yurtdışına çıkmış gibi gösterilmesi gereklidir. Uygulamada, genellikle sahte belgelerle bu işlem yapılır. Örneğin, dahilde işleme rejimi çerçevesinde ithal edilen bir eşya, yurtiçinde işlendiği ve ardından ihraç edilmesi gerektiği halde, sahte belgelerle yurtdışına çıkmış gibi gösterilebilir.

Bu noktada, suçun tamamlanabilmesi için eşyanın yurtiçinde satılması gerekmemektedir; eşyanın satışı ya da başka bir şekilde tasarruf edilmesi şartı aranmadan, sadece yurtdışına ihraç edilmemesi suçun oluşması için yeterlidir. Ayrıca, madde metninde “ve” bağlacı yerine, “veya” bağlacının kullanılması daha uygun olacaktır. Bu nedenle, ilgili düzenlemelerde “veya” bağlacının yer alması gerektiği düşüncesindeyiz.

2.4.2.3. Fail

KMK içerisinde bu suçla ilgili özel bir düzenleme bulunmadığından, suçun faili her birey olabilir. Suçun kanuni tanımına göre, belirli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye getirilen eşyayı, hileli bir şekilde yurtdışına çıkarmış gibi gösteren kişiler suçun faili olabilir²²². Ayrıca, suç iştirak halinde işlenirse, iştirak eden kişiler de fail olarak kabul edilebilir. Bu rejimler kapsamında eşyayı getiren kişiler dışında, eşyanın bu özelliğini bilerek hileli şekilde yurtdışına çıkarmış gibi gösteren diğer kişiler de suçun faili olabilecektir²²³.

2.4.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

KMK’nın 3/4 maddesinde düzenlenen bu suçla ilgili olarak daha önceki açıklamalarımıza paralel olarak, KMK’nın 18. maddesi uyarınca, suçtan zarar görebilecek mağdurlar arasında gümrük idareleri ve diğer ilgili kurumlar da yer almaktadır. Bu suç yalnızca gümrük idaresi aleyhine değil, diğer kurumlar aleyhine de işlenebilir. Örneğin, dahilde işleme rejimi çerçevesinde belirli bir süre için getirilen ve

²²¹ Yurtcan,s.61

²²² Y. 7. Ceza Dairesi 2013/9009 E., 2014/12925 K.

²²³ Sönmez, s.65

işlendikten sonra ihraç edildiğine dair sahte bir belgenin İhracatçılar Birliği Genel Sekreterliğine sunulup, dahilde işleme izin belgesinin kapatılmaya çalışılması durumunda, bu kurum da suçtan zarar gören bir katılan olarak davaya dahil olabilir. Ancak daha önce belirttiğimiz gibi, tüzel kişilerin doğrudan mağduriyetinin söz konusu olmadığı kanaatindeyiz. Bu bağlamda yalnızca gerçek kişiler, suçun mağduru olarak kabul edilebilirler²²⁴.

2.4.3. Suçun Manevi Unsuru

KMK kapsamındaki diğer suçlarda olduğu gibi, bu suç da kasten işlenen bir suçtur. Failin, suçu kanuni tanımında belirtildiği şekilde, belirli bir amaç doğrultusunda kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyayı hileyle yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapması gerekir. Bu durumda, suçun işlenebilmesi için özel bir kast gerekmez; genel kastın bulunması yeterlidir. Hileli bir şekilde eşyayı yurtdışına çıkarmış gibi işlem yapma kastı yoksa, suçun oluştuğundan bahsedilemez²²⁵.

2.4.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

Normal şartlar altında, kanuni fiilin tanımına uygun olan her fiil, hukuka aykırılığa karine teşkil etse de, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde bu aykırılık ortadan kalkabilir. Ancak uygulamada, inceleme konusu suç bakımından, geçerli bir hukuka uygunluk nedeni bulunmamaktadır. Bu nedenle, söz konusu suçun hukuka aykırılığı, hukuka uygunluk sebepleriyle bertaraf edilemez.

2.4.5. Etkin Pişmanlık

KMK kapsamında daha önce açıkladığımız gibi, KMK'nın 5. maddesinde yer alan cezayı azaltan şahsi bir sebep olan etkin pişmanlık düzenlemesi, KMK'nın 3/4 maddesi kapsamındaki suçlar açısından da geçerlidir. Bu düzenleme, suçun faili tarafından pişmanlık gösterilmesi ve suçun neticelerinin ortadan kaldırılması durumunda cezanın hafifletilmesini öngörmektedir.

2.4.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs, iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

²²⁴ Aydın, s.162

²²⁵ Şentürk, s. 248.

2.4.6.1. Teşebbüs

İlgili suç, teşebbüs açısından özel bir farklılık göstermemektedir. Suçun meydana gelmesi için failin amacı, geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi kapsamında getirilen eşyayı, hile ile yurtdışına çıkarmış gibi işlem yapmaktır. Bu doğrultuda, suçun teşebbüs aşamasında gerçekleşmesi mümkündür, ancak bazı akademisyenler bu suçun teşebbüs aşamasına uygun olmadığı yönünde görüş belirtmektedir. Failin, eşyayı yurtdışına çıkarmış gibi gösterebilmesi için hileli bir işlem yapması ve bu işlemin aldatıcı özellik taşıması gerekmektedir. Eğer suç, failin kontrolü dışında gelişen nedenlerden ötürü tamamlanamazsa, suç tamamlanmış gibi değerlendirilip cezalandırılacaktır (KMK'nın 3/22 maddesi). Örneğin, fuara getirilen bir ürünün yurtdışına ihraç edilmiş gibi gösterilmesi amacıyla sahte bir belgenin düzenlenip bu belgeyle hareket edilmek istense de dışsal bir engel nedeniyle bu işlem gerçekleştirilemezse, suç teşebbüs aşamasında kalmış olacaktır²²⁶.

2.4.6.2. İştirak

İştirak açısından, bu suç herhangi bir özel durumu yansıtmamaktadır ve her türlü iştirak biçimi mümkündür. İlgili suç tek başına işlenebileceği gibi, KMK'nın 4. maddesi uyarınca daha önce belirtilen şekilde, iki veya daha fazla kişinin bir araya gelerek suç işlemleri, topluca ya da bir örgüt aracılığıyla gerçekleştirilmesi de olasılıklar arasındadır. Ayrıca, TCK genel hükümleri çerçevesinde, suç işleme kararı olmayan bir kişi, suç fikri yaratıp başka birini suç işlemeye yönlendiriyorsa, bu kişi azmettiren olarak sorumlu tutulabilirken; suç işleme niyeti taşıyan kişiye maddi veya manevi destek veren kişi de yardım eden olarak suça katılabilir. Uygulamada, suç çoğunlukla sahte belgeyle işlenirse, bu belgeleri düzenleyen kişiyle, belgeyi kullanarak suçu işleyen kişi arasındaki iradelerin ortak olması durumunda, her iki kişi de müşterek fail olarak sorumlu tutulacaktır²²⁷.

2.4.6.3. İçtima

TCK genel hükümleri çerçevesinde birleşik suç (TCK 42), zincirleme suç (TCK 43) ve fikri içtima (TCK 44) kapsamında yapılan değerlendirmede, KMK'nın 3/4 maddesi uyarınca failin aynı suç işleme kararıyla, belli bir amaç için kullanılmak veya işlenmek üzere ülkeye geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi çerçevesinde getirilen eşyaları farklı

²²⁶ Aydın, s. 201;

²²⁷ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.505

zaman dilimlerinde hile ile yurt dışına çıkarmış gibi işlem yapması durumunda, zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Bu tür bir suç işlenişinde, her bir eylem ayrı bir suç olarak kabul edilerek zincirleme suç hükümleri devreye girecektir²²⁸.

Ayrıca, suçun kanuni tanımında belirtilen hileli işlem, örneğin belgede sahtecilik suçu işlenerek, sahte beyannamelerle gerçekleştirilmesi durumunda, içtima kuralları KMK'nın 4/5 maddesi çerçevesinde değerlendirilecektir. Bu durumda, TCK 212. maddesindeki sahtecilik suçlarına ilişkin özel düzenlemeler uyarınca, sahtecilik suçları için ayrıca cezaya hükmedilecektir²²⁹.

Suçun sistem üzerinden işlenmesi durumunda ise, gerçek içtima kuralları uygulanabilir. Bu kapsamda, bilişim suçlarıyla ilgili olarak TCK 243 ve 244. maddeleri, korunan hukuki değer açısından değerlendirilip ayrıca uygulanabilir. Bu tür bir içtima, bilişim sistemleri aracılığıyla işlenen suçların, başka suçlarla birleşerek daha geniş bir hukuki çerçeveye oturtulmasını mümkün kılacaktır²³⁰.

2.4.7. Güvenlik Tedbirleri

İlgili suç açısından, hem ceza hem de güvenlik tedbirleri bir arada uygulanmaktadır. Madde uyarınca suçun işlenmesi halinde, “bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası” verilebilecektir. Suçun iştirak halinde işlenmesi durumunda ise, KMK'nın 4. maddesi çerçevesinde ceza artırımına gidilecektir. Teşebbüs durumunda ise, tamamlanmış halin cezalandırılacağı ifade edilmiştir. Ayrıca, nitelikli durumlar göz önünde bulundurulduğunda, KMK içindeki özel düzenlemeler gereği ceza artırımını yapılacaktır.

Güvenlik tedbirleri bakımından, KMK'nın 13. maddesinde yer alan ve TCK'nın 54 ve 55. maddelerine dayanan kazanç ve eşya müsadere hükümleri uygulanacaktır. Kaçak eşyanın taşınmasında kullanılan araçlar ise, KMK'nın 13. maddesinde belirtilen şartlar aranmaksızın müsadere edilebilecektir. Ek olarak, KMK çerçevesinde yapılan yargılamada, etkin pişmanlık nedeniyle ceza verilmezse ya da davanın düşmesi gibi sebeplerle kamu davası sona ererse, mevcut koşullar altında yine de müsadere hükümleri geçerli olacaktır²³¹.

²²⁸ Öztürk/Erdem, s.328-330

²²⁹ Özbek/Kanbur/Doğan/Bacaksız/Tepe, s.516

²³⁰ Hakan Hakeri, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 10.Baskı. Ankara. 2011

²³¹ Çilesiz, Bikirli, s.99.

Tüzel kişiler için öngörülen güvenlik tedbirleri arasında yer alan müsadere ve iznin iptali, TCK'nın 60. maddesi ve KMK'nın 4/3 maddesi uyarınca, suçun tüzel kişinin faaliyeti içinde ya da yararına işlenmesi durumunda uygulanabilecektir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İTHALAT KAÇAKÇILIĞI SUÇLARI (m.3/5-6-7)

3.1. Kaçak Eşyayı Bu Özelliğini Bilerek ve Ticari Amaçla Satın Almak Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklama Suçu (3/5)

3.1.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

KMK’da düzenlenen diğer suç türlerinde olduğu gibi, bu suçla korunan hukuki değer, devletin hâkimiyet yetkisi, vergilendirme, malî yarar ve ayrıca malvarlığıdır. Bu suç, devletin ekonomik düzenini ve vergi gelirlerini korumayı amaçlamaktadır. Gümrük vergilerinden muaf tutulan eşyaların amacı dışında kullanılması, devletin bu alanlardaki denetim ve gelir düzenlemelerine zarar verir. Bu sebeple suçun işlenmesi, hem ekonomik hem de hukuki açıdan devletin menfaatlerine zarar vermektedir.

3.1.2. Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru, bir suçun gerçekleşebilmesi için gerekli olan somut eylemlerin ve sonuçların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

3.1.2.1. Konu

Bahsedilen suç tipinde, KMK’nın 3. maddesinin birinci ila dördüncü fıkralarında yer alan eylemlerin konusu olan eşya, suçun oluşmasında esas teşkil eder. Suça konu eşya, gümrük işlemleri yapılmaksızın ülkeye sokulan, gümrük vergilerinin ödenmeden aldatici yollarla ithal edilen, transit rejimi kapsamında taşınan, serbest dolaşıma girmeyen ya da gümrük bölgesine bırakılan eşyadır. Ayrıca, belli bir amaç için kullanılması veya işlenmesi için geçici ithalat ve dahilde işleme rejimi kapsamında getirilen ve hileli şekilde yurt dışına çıkarılmış gibi gösterilen eşyalar da bu kapsamda yer almaktadır.²³²

²³² Y. 7. Ceza Dairesi, T.17.9.2019, 2015/21792 E., 2019/34643 K sayılı kararında, sanıktan ele geçen çaya ilişkin sanığın sunduğu faturalar ile ilgili olarak ithale kadar gidilerek eşyanın menşe araştırması yapılması, fatura düzenleyicisi ...adlı firma yetkilisinin dinlenmesi, ilgili ... İdaresinden gümrük evrakı getirtilip, suça konu eşya ve belgelerin, dosya alanında uzman bilirkişi kuruluna tevdi edilerek rapor alınması gerektiğine karar vermiştir”. Benzer şekilde Y. 7. Ceza Dairesi, T.18.9.2019, 2019/4039 E. , 2019/34859 K.”Sanıktan ele geçen elektronik sigara sıvısının hammadde olarak tamamen veya kısmen bütün mamülü niteliğinde olup olmadığı konusunda uzman bilirkişi raporu alınarak bütün mamülü niteliğinde olması halinde sanığın eyleminin 4733 sayılı Yasanın 8/4. maddesi ve yine ele geçen 50 adet çay, sprey ve performans arttırıcı ürün yönünden 5607 sayılı Yasanın 3/5. maddesinin uygulanması gerektiği halde (...) bozulmasına” <https://karararama.yargitay.gov.tr/YargitayBilgiBankasi/IstemciWeb/pf/sorgula.xhtml>, e.t.: 16.12.2024.

Yargıtay kararlarında, genellikle failin kastının yanı sıra, eşyanın gerçekten kaçak olup olmadığı hususunun da ayrıntılı bir şekilde araştırılması gerektiği vurgulanmaktadır. Ayrıca, eğer suça konu olmayan eşya bir satış sözleşmesine dahil olmuşsa ve alıcıya teslim edilmemişse, bu durumda dolandırıcılık suçunun da gündeme gelebileceği ifade edilmiştir. Bu, suçun unsurlarının doğru şekilde belirlenmesi için önemli bir değerlendirmedir.²³³

3.1.2.2. Fiil

KMK'nın 3/5 maddesinde tanımlanan suçun oluşabilmesi için, öncelikle KMK'nın 3/1-4 maddesinde sayılan suçlardan birinin işlenmiş olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu suçlar, gümrük vergilerinden muaf tutulan eşyanın, kanuni amaç dışında bir şekilde kullanılması veya işlenmesiyle ilgilidir. Bu bağlamda, suçun işlenebilmesi için, ilk olarak madde 3/1-4'te belirtilen suçlardan birinin gerçekleştirilmiş olması şarttır.

Suçun oluşumunu sağlayan hareketler arasında, suç konusu olan eşyanın satın alınması, satışa sunulması, satılması, taşınması ve saklanması yer almaktadır. Bu eylemler, seçimlik hareketler olup, bunlardan birinin yapılmasıyla suçun oluşması mümkündür. Bu şekilde, bir kişi söz konusu eşya ile ilgili bir fiil gerçekleştirdiğinde, suç işlenmiş olur. Bu tür seçimlik hareketlerin yapılması, suçun tipik unsurlarını oluşturur ve failin gerçekleştirdiği fiile bağlı olarak suçun oluşup oluşmadığı değerlendirilmektedir.²³⁴

3.1.2.3. Fail

Anılan suçun faili, KMK'nın 3. maddesinin birinci ile dördüncü fıkralarında belirtilen suçlardan elde edilen eşyayı, ticari amaçla satın alan, satışa arz eden, satan, taşıyan veya saklayan herkestir. Suçun faili, bu suçları işleyen kişidir ve aynı zamanda bu suçların konusu olan eşyayı, belirli bir amaca yönelik olarak kullanan kişileri kapsamaktadır.

Eğer fail, birinci ile dördüncü fıkralarda yer alan suçlara iştirak etmişse, 5. fıkra hükümleri uygulanmaz. Bu durumda fail, azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur. İştirak, suça katılımın derecesine bağlı olarak belirlenir ve bu katılımın niteliğine göre cezalandırma yapılır. Failin, suçun işlenmesindeki rolüne göre azmettiren veya yardım eden olarak cezai sorumluluğu olabilmektedir.

²³³ Aydın, s.219.

²³⁴ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.257.

Tüzel kişiler, kaçakçılık suçlarının fail olabilmesi açısından, kusur yetenekleri ve fiil ehliyetleri bulunmadığından doğrudan fail olamazlar. Ancak, tüzel kişilerin ilgili suçlarla bağlantılı olmaları durumunda, TCK hükümleri çerçevesinde, tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Bu tedbirler arasında, tüzel kişilere yönelik izin iptali veya müsadere gibi yaptırımlar yer alabilmektedir.²³⁵

İthalat kaçakçılığı suçunda ise, genellikle gerçek anlamda bir mağdur bulunmamaktadır. Ancak KMK'nın 18. maddesi uyarınca, gümrük idaresi ve diğer yetkili kurumlar suçtan zarar gören taraflar olarak davaya katılabilirler. Bu durumda, suçun doğrudan mağduru olmasa da, devletin ekonomik düzeni ve vergi gelirleri üzerinde oluşan zararı dikkate alarak bu kurumlar suçtan zarar gören sıfatıyla davaya müdahil olabilmektedir.

3.1.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

KMK kapsamındaki suçlarda, suçun mağduru ve suçtan zarar görenler hakkında yaptığımız genel açıklamalar, KMK'nın 3/5 maddesinde düzenlenen kaçak eşyayı bu özelliğini bilerek ve ticari amaçla satın almak, satışı arz etmek, satmak, taşımak, saklamak suçu yönünden de geçerlidir. Bu bağlamda, KMK'nın 18 inci maddesi uyarınca, bu suçun mağduru olarak gümrük idareleri ve diğer ilgili kurumlar kabul edilebilir ve suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılabilirler. Ancak yalnızca gerçek kişiler, suçun mağduru olabileceğinden, tüzel kişilerin doğrudan suçun mağduru olmaları mümkün değildir; yalnızca suçtan zarar gören sıfatı ile davaya katılabilirler²³⁶.

3.1.3. Suçun Manevi Unsuru

KMK'nın 3/5 maddesinde yer alan suç, özel kasıtlı işlenebilen bir suçtur. Bu, failin suçun işlenmesinde bilerek ve isteyerek hareket etmesi gerektiği anlamına gelir. Failin, gümrük vergilerinden muaf tutulan eşyanın, Kanun'un 3'üncü maddesinin 1-4'üncü fıkralarında belirtilen suçlardan elde edildiğini bilmesi ve ticari amaçla bu eşyayı satın alması, satışı arz etmesi, satması, taşınması veya saklaması gerekmektedir.²³⁷

Ticari amaçla eşyayı kullanma, suçun oluşabilmesi için bir gerekliliktir. Eşyayı kişisel kullanım amacıyla alıp kullanmak bu suçu oluşturmaz. Ticari amaç, failin yaşam koşulları ve meslek hayatı çerçevesinde değerlendirilmelidir. Örneğin, bir kişi eşyayı

²³⁵ Özgenç, s.189-190.

²³⁶ Şahin, s.55.

²³⁷ Çınar, s.79.

kişisel ihtiyaçları için almakta ve kullanmakta herhangi bir ticari amacının olmaması durumunda, bu suçun oluştuğu söylenemez.

Bu suç, failin doğrudan kastla işleyebileceği bir suçtur. Olası kastla işlenmesi mümkün değildir. Yani fail, suçu işlerken, eşyanın yasa dışı olduğunun ve ticari amaçla kullanıldığının farkında olmalı ve buna göre hareket etmelidir. Eğer fail, suçun işlenmesinde sadece olası kastla hareket ediyorsa, yani eşyanın yasa dışı olduğu ihtimalini göz ardı ediyorsa, suçun oluşmadığı kabul edilir.

Bu tür suçlar, ekonomik düzeni ve vergi gelirlerini koruma amacı güder ve bu nedenle, failin özel kastla hareket etmesi beklenmektedir.²³⁸

3.1.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

Söz konusu suç bakımından hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanma imkânı bulunmamaktadır. Kaçakçılık suçlarının, özellikle ticari amaçla işlenmesi ve kamu düzenini, devletin vergi gelirlerini koruma amacıyla cezalandırılması gerektiği dikkate alındığında, bu tür suçlarda hukuka uygunluk sebeplerinin uygulanması mümkün değildir.

Bazı öğretide, yürütülen soruşturma sırasında suça konu eşyanın el konulması ve bu eşyanın CMK'nın 132. maddesi çerçevesinde resmi satış yoluyla elden çıkarılmasının bir hukuka uygunluk nedeni olarak öne sürüldüğü belirtilmektedir. Ancak, bu görüşe katılmamak mümkündür çünkü söz konusu suç ticari amaçla işlenmektedir ve el konulan eşyanın resmi satışının gerçekleştirilmesi, hukuki açıdan ticari amaçla yapılamaz. Bu nedenle, kaçakçılık suçları için, eşyanın resmî satış yoluyla elden çıkarılması durumu, suçun özüne aykırıdır ve bu tür suçlarda hukuka uygunluk sebebinin uygulanması mümkün değildir.²³⁹

Bu bağlamda, kaçakçılık suçları ve ilgili işlemler, devletin ekonomik düzenine zarar verme ve vergi kaybına yol açma riskleri nedeniyle özel olarak düzenlenmiş ve cezalandırılmıştır. Bu suçların hukuka uygunluk sebepleriyle savunulması, özellikle ticari amaçla işlenen suçlar için, kanunla belirlenen cezaların ve güvenlik tedbirlerinin uygulanmasına engel teşkil etmemektedir.

²³⁸ Yargıtay, 1918 sayılı Kanun döneminde Kilis, Gaziantep gibi kaçakçılık fiillerinin yoğun olarak işlendiği yerlerden mal satın alan kişilerin kaçakçılıkla suçlandığı aleyhe kast karinesini, 4926 ve 5607 sayılı Kanun döneminde uygulamamıştır, bkz Şentürk, s.269-270.

²³⁹ Aydın, s.217-218.

3.1.5. Etkin Pişmanlık

KMK'nın 5. maddesinde düzenlenen etkin pişmanlık, suçluların işledikleri suçtan pişmanlık duymaları ve bu pişmanlıklarını somut bir şekilde göstererek, suçun açığa çıkmasına yardımcı olmaları durumunda, cezai sorumluluklarının hafifletilmesini sağlar. KMK 3/5'te düzenlenen ithalat kaçakçılığı suçunu işleyen bir kişi, suçun diğer faillerini ve kaçak eşyanın bulunduğu yerleri yetkili mercilere bildirdiğinde, resmî makamlar bu bilgiyi öğrenmeden önce, suçtan dolayı ceza almamaktadır.

Buna ek olarak, suç yetkili merciler tarafından öğrenildikten sonra, suçun tamamen açığa çıkmasına yardım eden kişinin cezası, üçte iki oranında indirilir (KMK m. 5/1-2c). Bu düzenleme, suçun açığa çıkmasını sağlayarak, devletin suçla mücadele etmesine yardımcı olmak isteyen kişilere bir cezai indirim imkânı sunmaktadır.

Ayrıca, KMK'nın 5/2 maddesine göre, ithalat kaçakçılığı suçunu işleyen kişi etkin pişmanlık göstererek, iddianamenin mahkeme tarafından kabul edilmesinden önce, suça konu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katı kadar parayı Devlet Hazinesine ödemesi durumunda, hükmedilecek ceza yarı oranında indirilecektir. Bu, suçlunun pişmanlık duyarak suçtan elde ettiği menfaati devlete geri vermesini sağlamak amacıyla getirilen bir düzenlenmektedir.

Fakat, KMK'nın 5/2 maddesi hükmü, suçun bir örgütün faaliyeti çerçevesinde işlenmesi veya mükerrir suçlular (yani aynı suçu birden fazla kez işleyenler) için uygulanmamaktadır. Bu durum, etkin pişmanlık düzenlemesinin, örgütlü suçlar ve sürekli suç işleyenler için geçerli olmayacağı anlamına gelir. Bu tür suçlarla mücadelede daha ağır cezaların uygulanması gerektiği düşüncesiyle, etkin pişmanlık düzenlemesinin kapsamı daraltılmıştır.

3.1.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs ,iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

3.1.6.1. Teşebbüs

Anılan suç açısından teşebbüs, yalnızca belirli hareketler için mümkündür. KMK 3/5'te belirtilen seçimlik hareketler (satın alma, satışa arz etme, taşıma, saklama) arasında bazıları teşebbüs halindeyken suç olarak değerlendirilemez, çünkü bu hareketler kesintisiz suç özellikleri taşımaktadır.

Örneğin:

Satın alma: Fail, bir eşyayı ticari amaçla satın almak üzere pazarlık yaparken yakalanırsa, bu durum suç teşebbüsü olarak değerlendirilir. Burada fail henüz suçu tamamlamamış olduğundan, teşebbüs aşamasında kalacaktır.

Satışa arz etme: Eşyayı satmak isteyen fail, teklif yaptığı anda suç tamamlanmış olur. Bu durumda suçun neticesi harekete bitişik olduğundan, satışa arz etme fiili için teşebbüs mümkün değildir; suç doğrudan tamamlanmış sayılmaktadır.²⁴⁰

Taşıma ve saklama: Bu fiiller kesintisiz suçlar olduğundan, taşıma veya saklama hareketlerine başlanmış olsa bile suç tamamlanana kadar teşebbüs aşamasında kalmak mümkün değildir. Bu fiillerde suçun oluşabilmesi için faillerin fiilini tamamlaması gerekir; dolayısıyla taşıma ve saklama hareketlerine teşebbüs edilmesi durumunda suç yine tamamlanmış sayılacaktır.

Bu durum, suçun oluşma koşullarına ve hareketlerin suçla olan bağlantısına bağlı olarak, her fiil türü için teşebbüsün mümkün olup olmadığı konusunda farklılık yaratmaktadır.

3.1.6.2. İştirak

Anılan suçta iştirak, çeşitli şekillerde mümkündür ve tüm iştirak türleri (müşterek faillik, azmettirme, yardım etme) bu suç tipi için uygulanabilir. Ancak, bazı özel durumlar söz konusu olduğunda, iştirak ile ilgili belirli sınırlamalar ve şartlar bulunmaktadır.

Müşterek Faillik: Fiilin birlikte icra edilmesi ve aynı suç işleme kararı ile hareket edilmesi durumunda, suçun ortaklaşa işlenmesi söz konusu olur ve müşterek fail durumu ortaya çıkar. Yani, birden fazla kişi aynı anda ve birlikte suç işlediklerinde her biri suçun faili olur.

Görevlilerin İştiraki: KMK'nın m.4/6 maddesinde belirtilen "Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu suçları işlenmesine kasten göz yuman" kişilerin müşterek fail olarak cezalandırılacağına dair hüküm, bu suç açısından uygulanabilir gözükmemektedir. Uygulamada, kaçakçılığı önlemekle görevli kişilerin bilerek ve göreviyle bağlantılı olarak bu suçlara göz yumması pratikte pek mümkün

²⁴⁰ Aydın,s.220.

değildir. Bu durum, genellikle görevlilerin görevlerini ihmal etmesi olarak değerlendirilmektedir.²⁴¹

İştirak Şartı: KMK'nın 3. maddesinin 5. fıkrası gereği, bu suç tipinin işlenmesinde, birinci ila dördüncü fıkralarda yer alan kaçakçılık suçlarına iştirak etmeyen kişiler fail olabilir. Eğer bir kişi, bu suçlara (örneğin gümrük vergileriyle ilgili suçlar veya kaçakçılık fiilleri) iştirak etmişse, bu kişi 3/5'te belirtilen suça iştirak edemez ve cezalandırılmaz. Yani, önceki kaçakçılık suçlarına katılım gösteren bir kişi, 3/5'te yer alan suçtan sorumlu tutulamamaktadır.

Sonuç olarak, fiil belirli şartlar altında müsterek faillik veya yardım etme şeklinde işlenebilirken, özellikle suçun özelliğine göre bazı kısıtlamalar ve sorumluluklar söz konusudur.

3.1.6.3. İçtima

Söz konusu suç açısından içtima durumu şu şekilde değerlendirilebilir:

Seçimlik Hareketli Suç: Bu suç, seçimlik hareketli bir suç olarak tanımlanmıştır. Yani suç, birden fazla hareketten oluşan bir suç tipi olup, fail bu hareketlerden birini seçerek suçu işleyebilir. Bu durumda, bir fail tarafından birden fazla hareketin (örneğin satın alma, satma, taşıma, saklama) gerçekleştirilmesi halinde, yine tek bir suçtan cezalandırılacaktır. Bu da, suçun “seçimlik hareketli” olmasının doğurduğu bir sonuçtur.

Zincirleme Suç: Seçimlik hareketli suçlarda, suçun zincirleme suç olarak işlenmesi de mümkündür. Örneğin, kaçak eşyanın taşınması veya seçimlik hareketlerden birkaçının aynı fail tarafından, ancak farklı zamanlarda gerçekleştirilmesi durumunda zincirleme suç hükümleri uygulanabilir. Yani, aynı suç, birden fazla kez ve kısa aralıklarla tekrarlandığında, her bir hareket için ayrı cezalar verilmek yerine zincirleme suç kapsamında tek bir cezaya hükmedilebilir.

TCK'nın 43/2 Maddesi Uygulaması: Suç, birden fazla kişiye karşı işlenmişse, tek bir fiille birden fazla kişi zarar görüyorsa, TCK'nın 43/2. maddesi devreye girebilir. Bu madde, bir suçun birden fazla kişiye karşı işlenmesi durumunda uygulanır ve failin cezası artırılabilir. Yani, eğer aynı suç birden fazla kişi hakkında aynı fiille gerçekleştirilirse, cezanın arttırılması söz konusu olabilir.

²⁴¹ Hakeri, s.521.

Bu çerçevede, içtima ve zincirleme suç hükümleri suçun tekrar edilmesi veya birden fazla kişiye karşı işlenmesi durumunda, failin cezalandırılmasını etkileyebilir ve cezaların belirlenmesinde dikkate alınmaktadır.

3.1.7. Güvenlik Tedbirleri

KMK'nın 3. maddesinin 5. fıkrası, kaçakçılık suçlarıyla ilgili olarak, özellikle ticarî amaçla kaçak eşya alıp satan veya taşıyan kişilere yönelik cezai yaptırımları düzenler. Bu maddede belirtilen suçlar ve cezalara ilişkin detaylar şu şekildedir:

Genel Ceza Hükümleri:

Failin Eylemi: 3. maddenin 1 ila 4. fıkralarında belirtilen suçlara iştirak etmeden, bu suçların konusunu oluşturan eşya (kaçak eşya) ticarî amaçla satın almış, satışı arz etmiş, satmış, taşımış veya saklamış olan kişi cezalandırılacaktır.

Cezalar: Bu suçla ilgili cezai yaptırım, 1 yıldan 3 yıla kadar hapis ve 5.000 güne kadar adlî para cezası olarak belirlenmiştir.

Özel Durumlar - Akaryakıt, Tütün ve Alkol:

Suç Konu Eşya: KMK'nın 3. maddesinin 10. fıkrasına göre, suça konu eşya akaryakıt, tütün ve tütün mamülleri ile alkol ise, bu eşya ile ilgili işlemler (satın alma, satışı arz etme, satma, taşıma veya saklama) daha ağır cezalara bağlanmıştır.

Ağırlaştırılmış Cezalar: Bu durumda, fail 2 yıldan 5 yıla kadar hapis ve 20.000 güne kadar adlî para cezası ile cezalandırılacaktır.

Bu hükümler, kaçak eşya ile ilgili ticaret yapan kişilere yönelik ağır cezaların uygulanmasını öngörmektedir. Ayrıca, belirli malların (akaryakıt, tütün, alkol) kaçakçılığı söz konusu olduğunda, cezaların daha da ağırlaşması öngörülmektedir.

3.2. Özel Kanunları Gereğince Gümrük Vergilerinden Kısmen veya Tamamen Muaf Olarak İthal Edilen Eşyayı, İthal Amacı Dışında Başka Bir Kullanıma Tahsis Etme, Satma veya Devretme Ya Da Bu Özelliğini Bilerek Satın Alma veya Kabul Etme Suçu (3/6)

3.2.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

Bu suçta korunan hukuki değer, daha önceki açıklamalarda belirtildiği gibi, devletin egemenlik yetkisi, ithalata yönelik politikaların uygulanması ve bu uygulamalardan beklenen faydadır. Başka bir ifadeyle, ithalat sürecinde gümrük vergilerinden kısmen ya da tamamen muaf tutulan eşyaların, ithalat amacına aykırı şekilde kullanılması durumunda, devletin tahsil edemediği vergiler nedeniyle ekonomik düzeninin zarar görmesinin önlenmesi amaçlanmaktadır.

Bu bağlamda, failin vergi muafiyetinden yararlanarak eşyanın tabi olması gereken vergilerden kaçınması, devletin mali çıkarlarını doğrudan zedeleyebilir. Bu durum, devletin hem vergi kaybına uğramasına hem de ekonomik düzeninin bozulmasına neden olabilecek bir tehdittir.²⁴²

3.2.2. Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru, bir suçun gerçekleşebilmesi için gerekli olan somut eylemlerin ve sonuçların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

3.2.2.1. Konu

Suçun kanuni tanımına göre, bu suçun konusunu özel kanunlar gereği kısmen veya tamamen gümrük vergilerinden muaf olarak ithal edilen eşyalar oluşturmaktadır. Vergi muafiyeti, vergilendirilmesi gereken kişi veya grupların aynı ya da farklı kanunlarla vergi yükümlülüğünden istisna tutulmasıdır.²⁴³ Ancak, vergi muafiyeti ile vergi istisnası kavramlarının ayrımını yapmak önemlidir. Vergi muafiyeti belirli bir grup için tanımlanırken, vergi istisnası benzer durumda olan herkes için geçerli olur. Örneğin, GK'nın 167.maddesi kapsamında, yurt dışında belirli bir süre ikamet eden kişiler veya kamu yararına çalışan dernekler için yapılan ithalatlarda muafiyet tanınmaktadır.²⁴⁴

²⁴² Şentürk, s.288.

²⁴³ Kerim Çoban, Gümrükteki Belli Başlı Muafiyet ve İstisnalar, 27.05.2020, https://www.igmd.org.tr/4458-3065-ve-4670-sayili-kanunlardaki-gumruk-muafiyet-ve-istisnolari_haberi, e.t.: 16.12.2024.

²⁴⁴ Şahin, s.76.

Gümrük vergilerinden muaf olan eşyalar, aslında gümrük vergisine tabi olup özel düzenlemelerle vergiden muaf tutulurlar. Bu eşyalar, ithal edildikten sonra belirli bir kullanım amacı doğrultusunda vergiden muaf tutulmakta, ancak bu kullanım koşuluna aykırı tasarrufla bulunulması, suçun oluşmasına neden olmaktadır.

3.2.2.2. Fiil

KMK'nın 3/6 maddesi, gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyaların ithal amacı dışında kullanılması, devredilmesi, satılması, kabul edilmesi veya bu özelliği bilerek satın alınması fiillerini suç olarak tanımlamaktadır. Bu suç, seçimlik hareketli suç niteliğindedir. Yani, bu eylemlerden herhangi birinin gerçekleşmesi suçun oluşması için yeterlidir.

Burada eşyayı fiilen teslim almak şart değildir. Eşyayı kabul ettiğine dair bir beyan dahi yeterlidir. Ancak suçun oluşabilmesi için eşyanın vergiden muaf olduğunun ve ithal amacı dışında kullanıldığının bilinmesi gerekir. Örneğin, doğal afet yardımı olarak gönderilen malzemelerin bir başkası tarafından kabul edilmesi suçu oluşturmaktadır.

Tahsis etme, ithal edilen eşyayı özel düzenlemelerde belirlenen amaç dışında kullanmak anlamına gelir. Örneğin, spor müsabakaları için getirilen ilaçların tedavi amacıyla kullanılması durumunda bu suç oluşur. Bu fiil süreklilik arz eden bir suçtur, çünkü amaç dışı kullanım belirli bir zaman boyunca devam etmektedir.²⁴⁵

Eşyanın bir başkasına mülkiyet veya zilyetlik olarak devredilmesi suçtur. Bu devir bedelli ya da bedelsiz olabilir. Örneğin, vergiden muaf olarak ithal edilen özel araçların başkalarına devredilmesi suçun oluşmasına yol açmaktadır.

Vergiden muaf bir eşyanın ithal amacı dışında satılması veya bu özelliği bilerek satın alınması suçtur. Burada özel bir kast aranır. Failin, eşyanın muaf olduğunu ve ithal amacı dışında kullanıldığını bilerek hareket etmesi gerekmektedir.²⁴⁶

Bu suç, bazı hareketler açısından ani suç, bazıları için ise kesintisiz suç olarak kabul edilir:

Ani suçlar: Kabul etme ve satın alma eylemleri, hareketin gerçekleşmesiyle birlikte tamamlanır. Bu nedenle bu hareketler açısından teşebbüs mümkün değildir.

²⁴⁵ Çilesiz/Bikirli, s.441.

²⁴⁶ Polat, s.30.

Kesintisiz suçlar: Tahsis etme gibi eylemler, eşyayı belirli bir süre boyunca amaç dışında kullanmayı gerektirir. Bu nedenle suç, kullanım devam ettiği sürece devam etmektedir.²⁴⁷

Sakatlar için muaf olarak ithal edilen araçların amacı dışında kullanılması veya devredilmesi: Örneğin, özel bir düzenleme ile getirilen bu araçların sakat olmayan kişiler tarafından kullanılması suç oluşturur.²⁴⁸

Petrol arama faaliyetleri için muaf olarak ithal edilen makinelerin başka bir amaçla kullanılması: İthalatın amacı dışında kullanım bu suça örnek teşkil eder.

Posta yoluyla getirilen eşyaların ticari amaçla satılması: Yargıtay'ın bir kararında, sanığın posta muafiyeti hakkını kötüye kullanarak eşyaları ticari amaçla satması suç sayılmıştır. Ancak burada doğru sevk maddesi olan KMK'nın 3/6 maddesi yerine farklı bir madde uygulanmış ve bu durum kanunilik ilkesini zedelemiştir.²⁴⁹

Özetle, KMK'nın 3/6 maddesi kapsamında, vergiden muaf ithal edilen eşyaların amaç dışı kullanımı, satılması, devredilmesi veya bu özellik bilinerek satın alınması suç sayılır. Suçun oluşması için özel kast aranır ve failin, eşyanın muafiyet kapsamında olduğunu bilerek hareket etmesi gerekir. Uygulamada, sevk maddelerinin doğru uygulanması, kanunilik ilkesinin korunması açısından büyük önem taşımaktadır.²⁵⁰

3.2.2.3. Fail

Özel kanunlara göre kısmen veya tamamen gümrük vergilerinden muaf olarak ithal edilen eşyalar, ithal amacı dışında kullanılırsa, tahsis edilirse, satılırsa veya devredilirse, bu fiilleri gerçekleştiren muafiyet hakkına sahip herkes fail olabilmektedir.

Ancak, eşyayı satın alma veya kabul etme durumlarında fail olabilmek için, kişinin suç konusu eşyanın muafiyet özelliğini bilmesi gerekir. Yani, eşyanın ithal amacına aykırı kullanıldığını bilerek satın alan veya kabul eden herkes bu suçun faili olabilmektedir.²⁵¹

3.2.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

Daha önce de açıkladığımız gibi, bu suç türünde mağdurun tespiti, suçta korunan hukuki yarar ile birlikte ele alınmalıdır. Bu bağlamda, gümrük vergilerinden muaf

²⁴⁷ Polat,s.304

²⁴⁸ Polat, s.304

²⁴⁹ Şahin, s.79.

²⁵⁰ Şentürk,s.298.

²⁵¹ Çilesiz/Bikirli, s.440.

olarak ithal edilen eşya eğer ithal amacı dışında kullanılırsa, alınmayan vergiler ile korunan devletin ekonomik düzeni zarar görür. Bu nedenle, gümrük idareleri ve diğer ilgili kurumlar, suçtan zarar gören taraf olarak davaya katılabilirler.

Bununla birlikte, tüzel kişilerin suçun mağduru olabilmesi mümkün değildir. Çünkü tüzel kişilerin fiil ehliyetleri ve kusur yetenekleri bulunmamaktadır. Bu yüzden yalnızca gerçek kişiler suçun mağduru olabilirler.

3.2.3. Suçun Manevi Unsuru

KMK'nın 3/6 maddesine göre, bu suçun tıpkı diğer kaçakçılık suçları gibi bilerek ve isteyerek, kasten işlenmesi gerekir. Bu suçun konusu, daha önce belirttiğimiz gibi, özel kanunlar gereğince gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı, ithal amacı dışında, bilerek ve isteyerek başka birinin kullanımına tahsis etmek, satmak veya devretmek gibi eylemlerle gerçekleştirmek olmalıdır. Bu suçta, failin hareketi doğrudan kast veya olası kast ile yapılabilmektedir.

Ancak, söz konusu eşya ithal amacı dışında satın alındığında veya kabul edildiğinde, failin bu eşyanın özelliğini bilerek hareket etmesi gerektiği için, suçun taksirle işlenmesi mümkün değildir. Ayrıca, suçun olası kast ile işlenmesinden de bahsedilemez. Yani, failin eşyayı bilerek ve kasıtlı şekilde ithal amacı dışında kullanması gerekmektedir.²⁵²

3.2.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

Önceki açıklamalarda belirttiğimiz gibi, bir fiilin kanuni tanımına uygun olması, hukuka aykırılığa karine teşkil etse de, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı halinde hukuka aykırılık ortadan kalkabilir. Hukuka uygunluk nedenleri dışında, somut olayın koşullarına göre, suç konusu eşya bakımından kusurluluğu etkileyen bir durum ortaya çıkabilir. Bu durumlardan biri de, zorunluluk hali olabilmektedir.²⁵³

²⁵² Polat, s.395.

²⁵³ “Kanunun belli bir amaç için kullanılmasını öngörmediği veya devrine ilişkin bir yasak getirmediği eşyaların devri, kullanılması vb. durumların varlığı halinde hareket hukuka uygun olarak nitelendirilebilecektir. Bu durumda hakkın kullanılması hukuka uygunluk nedeninden bahsedilebilecektir. Örnek olarak; “Fail yurt dışında işçi emeklisi iken ikametgâhını Türkiye’ye taşımıştır. Beraberinde getirdiği kullanılmış ev eşyasının bir kısmını yurt içinde satmıştır. 4458 s. GK, m. 167/5-b hükmüne göre, kanuni ikametgâhını Türkiye gümrük bölgesine nakleden gerçek kişilere ait her türlü kullanılmış ev eşyası, ithaldeki vergi muafiyeti kapsamındadır. Ancak bu tür getirilmiş olan muafiyet, belirli iş için ithal edilmeyip genel nitelikli değişik biçimlerde kullanılması amaçlandığı için 4926 s.K, m. 3/e veya 5607 s. K, m. 3/6 kapsamına girmektedir” Bu örnek olayda kişiye yurt dışından eşya getirmesine ilişkin olarak bir muafiyet tanınmış ancak bu eşyanın belirli bir amaca yönelik kullanılması hususunda bir sınır getirmemiştir. Bu nedenle kişinin sorumluluğu söz konusu olmayacaktır.” Aydın, s. 193.

Örneğin, GK'nın 167. maddesi kapsamında, spor müsabakalarında kullanılmak üzere ithal edilen eczacılık ürünlerinin, normalde yalnızca bu müsabakalarda kullanılmak üzere ithal edilmesi gerekirken, acil bir müdahale gerektiren ve başka türlü temin edilmesi mümkün olmayan bir durumda, hayati bir ihtiyaç için bir kişiye anlık müdahalede kullanılması durumu, suçun tipik unsurlarını oluşturacak olsa da, bu durumda kusur etkileyen bir hal olarak cezai sorumluluğu ortadan kaldırılabilmektedir.

Ancak, TCK genel hükümleri çerçevesinde, suç teşkil eden bir eylemi hukuka uygun hale getiren bir hukuka uygunluk nedeni mevcutsa da, bu durum suç konusu eşyalar için geçerli olmayabilir. Bazı yazarlar, kanunun belli bir amaç için kullanılmasını öngörmediği veya devrine ilişkin bir yasak getirmediği eşyaların kullanımı, devri vb. durumların hukuka uygunluk teşkil edebileceğini öne sürmektedir. Örneğin, yurt dışından getirilen eşyanın belirli bir amaç için ithal edilmemiş olması durumunda, kişinin hukuka uygunluk çerçevesinde sorumluluğunun olmayacağını belirten bir görüş bulunmaktadır.

Ancak kanaatimizce, gümrük vergilerinden muaf eşya belli bir amaç için ithal edilmişse, bu eşyanın başka bir amaçla kullanılması veya devri durumunda hukuka uygunluk nedeninin uygulanması mümkün olmayacaktır. Bu nedenle, suçun tipik unsurları oluşmuş olur ve hukuka uygunluk hali geçerli olmayacaktır.²⁵⁴

3.2.5. Etkin Pişmanlık

Yukarıda açıkladığımız şekilde, KMK kapsamında, 5. madde içinde yer alan etkin pişmanlık düzenlemesi, KMK'nın 3/6 maddesi ile tanımlanan suçlar açısından da geçerlidir. Bu düzenleme, suç işleyen kişilerin, suçlarının ardından pişmanlık göstererek, belirli koşullar altında cezanın hafifletilmesi veya tamamen kaldırılmasını sağlamasına olanak tanır. Etkin pişmanlık, failin suçun ortaya çıkmasında yardımcı olması veya suçun neticesinin engellenmesine katkıda bulunması halinde uygulanabilir ve bu da ilgili suçun cezai sorumluluğunu etkileyebilmektedir.

3.2.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs, iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

²⁵⁴ Yaşar, s.95; Şentürk, s.301; Ergin, s.102.

3.2.6.1. Teşebbüs

KMK'nın 3/6 maddesi uyarınca, gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olarak ithal edilen eşyayı ithal amacı dışında kullanma, satma, devretme veya bu özelliğini bilerek satın alma ya da kabul etme şeklinde işlenen suçlar, seçimlik hareketli suçlar olarak kabul edilir. Bu nedenle, her bir fiil açısından suçun tamamlanması, teşebbüse elverişli olsa da olmasa da KMK'nın 3/22 maddesi uyarınca tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır. Bu noktada, TCK'nın 35-36. maddeleri de dikkate alınacaktır.²⁵⁵

Vergilerden muaf tutulan eşyaların ithali, yalnızca suçun başlangıcını ifade etmez; bununla birlikte, kanuni tanımda yer alan diğer fiillerin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Örneğin, tahsis etme fiilinin teşebbüse elverişli olup olmadığı değerlendirilirken, ithal amacı dışında eşyanın kullanıma tahsis edilmesiyle ilgili icra hareketlerinin parçalara bölünebileceği ifade edilebilir. Eğer eşyaların amacına aykırı kullanılacağına dair işaretler (örneğin, spor ürünlerinin paketlenip başka bir amaç için kullanılacağı yazılarla işaretlenmesi) varsa, olayın şartlarına göre teşebbüs aşamasında kalmış sayılabilir.

Kabul etme fiilinde ise, eşyaların özelliğini bilerek kabul edilmesi durumunda suçun neticesi, hareketle anında birleştiği için, teşebbüse yer yoktur ve suç tamamlanmış olur. Ancak, satın alma ve devretme fiilleri için teşebbüs aşamasında kalma durumu mümkündür. Satın almayı amaçlayan bir kişi, eşyayı almak üzere irade koymuş ancak herhangi bir sebeple bu işlem tamamlanmamışsa, suç teşebbüs aşamasında kalabilir. Aynı durum, devretme fiili için de geçerlidir; devretme işlemi henüz gerçekleşmeden, elde olmayan sebeplerle suç teşebbüs aşamasında kalabilir.²⁵⁶

Sonuç olarak, tüm kaçakçılık suçlarında olduğu gibi, KMK'nın 3/22 maddesi gereği, teşebbüs aşamasında kalan suçlar bile tamamlanmış suç gibi cezalandırılacaktır.²⁵⁷

3.2.6.2. İştirak

İştirak uygulaması açısından, söz konusu suçta herhangi bir özel durum söz konusu değildir ve her türlü iştirak mümkündür. Bu suç, tek başına işlenebileceği gibi birden fazla kişi tarafından da gerçekleştirilebilir. Suçun seçimlik hareketlerinden biri olan eşyanın satın alınması veya satılması gibi fiiller, KMK'nın 3/5 maddesi ile benzerlik

²⁵⁵ Çilesiz/Bikirli, s. 442.

²⁵⁶ Aydın, s.233.

²⁵⁷ Çilesiz/Bikirli, s. 441.

gösterse de, söz konusu eşya kaçak nitelikte yurda sokulmuş bir eşya değildir. Bu nedenle, gümrük vergilerinden kısmen veya tamamen muaf olan eşyayı yurda ithal eden kişinin, ardından kanuni tanıda belirtilen hareketlerden birini gerçekleştirmesi durumunda, KMK'nın 3/6. maddesi kapsamında sorumluluğu doğmaktadır.²⁵⁸

Seçimlik hareketler, KMK'nın 4. maddesi uyarınca, iki ya da daha fazla kişinin katılımıyla, örgüt çerçevesinde işlenebilir. Suça katılan kişilerin, suç örgütünü kuran, yöneten veya suç ortağı olup olmadığı, TCK genel hükümleri (TCK 37, 38, 39, 40, 220) kapsamında yapılacak değerlendirme ile belirlenir. Bu bağlamda, suç işleme kararı olmayan bir kişi, başkasını suç işlemeye sevk ederse azmettiren, suç işleme kararı almış bir kişi ise maddi ve manevi destek veriyorsa yardım eden olarak suça katılabilmektedirler.

Bir Yargıtay kararında da, toplu hareketle suç işlenmesi konusunda örnek verilmiştir: Sanık X'in yurtdışından getirip, gümrük vergilerinden muaf olarak tescil ettirdiği bir otomobilin, bağış olarak devredildiği iddia edilmiştir. Ancak, aracın bağış görüntüsü altında aslında muvazaa yapıldığı, araç kullanımının yalnızca sanık Y tarafından yapıldığı anlaşılmıştır. Bu durumda, sanıkların birlikte hareket ederek toplu kaçakçılık suçu işlediği kabul edilmektedir.²⁵⁹

Bu örneğe benzer şekilde, özel kanunlarla muafiyet tanınan bir eşyanın, örneğin bir aracın, başkasına satılmak istenmesi durumunda, aracılık yapan kişinin suça yardım eden sıfatıyla dahil edilmesi gerektiği ifade edilmektedir.

3.2.6.3. İçtima

Bahsedilen fıkradaki her bir hareketin seçimlik hareketli suç olduğu göz önüne alındığında, bu hareketlerin birbirleriyle içtima edilemeyeceği belirtilmektedir. Yani, fail her bir hareketi ayrı ayrı gerçekleştirmiş olsa dahi, tek bir suçtan dolayı cezaya hükmedilecektir. Bu durumda, TCK 42. madde uyarınca genel hükümler uygulanmaktadır.

Örneğin, failin değişik zamanlarda ithal ettiği, ancak tahsis edilmek amacıyla getirdiği birden fazla eşya söz konusu olduğunda, eşyaların mutlak suretle birden fazla geleceğini bilmesi gerekir. Eğer fail, aynı suç işleme kararı doğrultusunda, bu eşyaları

²⁵⁸ Yargıtay 7. Ceza Dairesi 27.09.2004 Tarihli, 2004/17084- 10190 Karar için Çilesiz, s. 268.

²⁵⁹ Polat, s.306; Aydın, s.195.

farklı zamanlarda satarsa, devrederse ya da başka bir amaç için kullanırsa, TCK'nın 43. madde uyarınca zincirleme suç hükümleri uygulanabilmektedir.²⁶⁰

Failin, eşyaların birden fazla geleceğini bilmesi durumu, aynı suç işleme kararı açısından çok önemlidir. Eğer fail, birden fazla eşyanın geleceğini bilmeden ithal amacı dışında farklı zamanlarda bu eşyaları kullanır, devreder ya da satarsa, her bir fiil yönünden ayrı ayrı sorumluluk doğar. Bu nedenle, aynı suç işleme kararı kapsamında olup olmadığının değerlendirilmesi, zincirleme suç hükümlerinin uygulanabilmesi açısından her somut olayda farklılık göstermektedir.

3.2.7. Güvenlik Tedbirleri

İlgili suç açısından, ceza ve güvenlik tedbiri yaptırımları bir arada uygulanmaktadır. Maddeye göre, suçun işlenmesi halinde altı aydan iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adlî para cezası verilebilir. Eğer suç, iştirak halinde birden fazla kişi tarafından işlenmişse, bu durumda KMK'nın 4. madde uyarınca ceza artırımı uygulanmaktadır.

Teşebbüs durumunda, daha önce izah edilen şekilde, tamamlanmış suç gibi cezaya hükmolunur. Nitelikli haller açısından, her suç tipi için belirlenen nitelikli hallere göre cezai artırım yapılmaktadır.

Güvenlik tedbirleri yönünden yapılan önceki açıklamalar, bu suç yönünden de geçerlidir.

3.3. İthali Kanun Gereği Yasak Olan Eşyayı İthal Etmek Ya Da Eşyanın Bu Özelliğini Bilerek Satın Almak, Satışa Arz Etmek, Satmak, Taşımak veya Saklamak Suçu (3/7)

KMK'nın 3/7 maddesinin ikinci cümlesine göre, bu suçun oluşabilmesi için failin, ithali kanun gereği yasaklanmış olan bir eşyayı, bu eşyanın yasaklı olduğunu bilerek satın alması, satışa arz etmesi, satması, taşınması veya saklaması gerekmektedir. Başka bir deyişle, bu suçun oluşması için failin, yasaklı eşya ile ilgili fiilini gerçekleştirirken, bu eşyanın ithalatının kanunla yasaklandığının farkında olması şarttır. Ayrıca, bu fıkra da “kanun gereği ithali yasak olan eşya” ifadesinin kullanılması, yalnızca kanunla belirlenen ithalat yasaklarının geçerli olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, idarenin çıkaracağı yönetmelikler, tüzükler veya diğer düzenleyici işlemlerle getirilen ithalat yasakları, bu fıkranın uygulanmasında dikkate alınmaz. Yani, sadece kanunlarla

²⁶⁰ Polat, s.307.

belirlenen ithalat yasakları, suçun oluşabilmesi için gerekli koşul olarak kabul edilir ve idari düzenlemelerle getirilen yasaklar bu kapsamda değerlendirilmez.²⁶¹

3.3.1. Suçla Korunan Hukuki Değer

İthal kanun gereği yasak olan eşyayı bu özelliğini bilerek satın alma, satışa arz etme, satma, taşıma ve saklama suçu ile korunan hukuki değer, diğer kaçakçılık suçlarında olduğu gibi, devletin hâkimiyet yetkisini, vergilendirme yetkisini, malî çıkarlarını ve ekonomik düzenini koruma amacına hizmet etmektedir. Bu suç türü, aynı zamanda devletin sınırları içindeki ticaretin düzenli bir şekilde gerçekleştirilmesini ve yasal çerçevelere uygun olmasını sağlamayı amaçlar. İthalat yasağı bulunan eşyaların yasa dışı bir şekilde ticaretinin yapılması, devletin vergi gelirlerinin kaybına yol açabileceği gibi, ülke ekonomisinin genel dengesini de tehdit edebilir. Bunun yanı sıra, bu tür yasaklı eşya ile ilgili işlemler, ülkenin iç pazarında haksız rekabete neden olabileceği gibi, aynı zamanda devletin ekonomik planlama ve strateji süreçlerine de zarar verebilir. Devlet bu tür suçları cezalandırarak, hem iç pazarını hem de uluslararası ticaretini düzenlemeye yönelik denetim sağlamak amacıyla, kaçakçılıkla mücadele eder ve kamu düzenini güvence altına alır. Bu bağlamda, ithali yasak olan eşyaların yasadışı yollarla ticaretinin engellenmesi, sadece bireysel çıkarları değil, aynı zamanda toplumun genel ekonomik refahını koruma amacını da taşır.²⁶²

3.3.2. Suçun Maddi Unsuru

Suçun maddi unsuru, bir suçun gerçekleşebilmesi için gerekli olan somut eylemlerin ve sonuçların bir araya gelmesiyle oluşmaktadır.

3.3.2.1. Konu

İthal kanun gereği yasaklanmış olan eşyayı, bu yasaklı özelliğini bilerek satın almak, satmak, satışa arz etmek, taşımak veya saklamak, suçun maddi unsurunu oluşturan fiillerdir. Bu fiillerin, yasadışı eşyaların ülkeye sokulması ve ticaretinin yapılmasıyla doğrudan ilişkisi vardır. İthalat yasağı, yalnızca belirli eşyaların kanunla belirlenen düzenlemelere göre ülkeye girmesini engelleyen bir kısıtlamadır. Kanun gereği yasaklı eşya, yalnızca bu düzenlemelere dayanarak belirlenen ve ithalatı kesin olarak yasaklanmış eşyalardır. Bu bağlamda, taşınması, kullanılması, üretimi, bulundurulması

²⁶¹ Karakaş, s.161

²⁶² Aydın, s.207.

veya satışı suç teşkil eden eşyalar, kanunen ithali yasaklanmış olan eşya kategorisinde yer alır.²⁶³

Ancak, idarenin çeşitli düzenleyici işlemleri olan yönetmelikler ve tüzükler ile ithali yasaklanan eşyalar, bu suç kapsamına dahil edilmez. Yani, bir eşya idari düzenlemelerle yasaklanmış olsa bile, KMK'nın 3/7 maddesinin sağladığı cezai yaptırımlar, yalnızca kanunla belirlenmiş ithalat yasaklarını kapsar. Dolayısıyla, idarenin çıkardığı yönetmelik veya tüzükler ile getirilen yasaklar, KMK'nın uygulanabilirliği bakımından geçerli değildir.²⁶⁴

TCK'nın 174/1. maddesinde, patlayıcı, yakıcı, aşındırıcı, yaralayıcı, boğucu, zehirleyici, sürekli hastalığa yol açıcı gibi tehlikeli maddelerin ithalatı, yetkili makamlardan izin alınmaksızın gerçekleştirilirse ağır cezalarla karşılanmaktadır. Ayrıca, TCK'nın 188/1. maddesi uyarınca, uyarıcı ve uyuşturucu maddelerin ithali veya 6136 Sayılı Kanun'un 12. ve 14. maddelerinde belirtilen silahların ithali de cezai yaptırıma tabi tutulmuştur. Bu tür durumlarda, failin işlediği suç daha ağır cezalara tabidir ve KMK'nın 3/7 maddesindeki düzenlemelerden farklı olarak, özel kanunlar uyarınca cezalandırma yapılır. Bu nedenle, KMK'da yer alan ithali yasak olan eşya suçuna ilişkin düzenleme, TCK'nın 174. maddesi veya 188. maddesi kapsamında suç işlenmesi durumunda, bu özel kanun hükümleri uygulanır.²⁶⁵

Özetle, KMK'nın 3/7 maddesinde ithali kanun gereği yasaklanmış eşyanın ithali suç olarak kabul edilirken, TCK'nın 174. maddesinde ise tehlikeli maddelerin ithali, kanuni izinler alınmadan gerçekleştirildiğinde açıkça cezalandırılmaktadır. Bu durumda, TCK'nın 174. maddesine giren tehlikeli maddelerin ithali, KMK kapsamında değerlendirilmeyecek ve bunun yerine ilgili suçun daha ağır cezalar öngören hükümleri uygulanacaktır.

3.3.2.2. Fiil

KMK'nın 3. maddesinin 7. fıkrasında yer alan 2. cümleye göre, ithali kanun gereği yasaklanmış eşyaya ilişkin suçun oluşabilmesi için birden fazla seçimlik hareket tanımlanmıştır. Bu hareketler, eşyanın yasaklı özelliğini bilerek satın alınması, satılması, satışa sunulması, saklanması veya taşınması şeklinde ifade edilmiştir. Suçun oluşumu bakımından, failin bu hareketlerden herhangi birini gerçekleştirmesi yeterlidir ve birden

²⁶³ Şentürk, s.256.

²⁶⁵ Aydın, s.219.

fazla hareketi aynı anda yapması gerekmez. Bu nedenle, bu suç hem seçimlik hareketli hem de icrai nitelikte bir suç olarak kabul edilir. Yani, failin sadece bir seçimlik hareketi yerine getirmesiyle suç tamamlanmış sayılır. Öte yandan, suç konusu eşyayı satan kişinin, bu eşyayı Türkiye Gümrük Bölgesi'ne (TGB) ithal eden kişi olup olmadığı yönünde tartışmalar bulunmaktadır. Bazı görüşler, eşyayı satan kişinin, aynı zamanda ithalatı gerçekleştiren kişi olmaması gerektiğini savunmaktadır. Ancak bu görüşe katılmak mümkün değildir. Çünkü, eşyayı ithal eden kişi, aynı zamanda bu eşyanın satışını gerçekleştiren kişi olabilir ve bu durum, suçun oluşumuna engel teşkil etmez. Aksine, ithalatı gerçekleştiren kişinin, bu eşyanın yasaklı olduğunu bilerek satması, seçimlik hareketlerden birini yerine getirdiği anlamına gelir ve bu nedenle suçun oluşumu açısından bir eksiklik bulunmamaktadır. Dolayısıyla, eşyayı satan kişinin, eşyayı ithal eden kişi olup olmamasının suçun niteliği üzerinde belirleyici bir etkisi yoktur.²⁶⁶

3.3.2.3. Fail

Kanun gereği ithali yasaklanmış eşya ile ilgili olarak, bu eşyanın yasaklı niteliğini bilerek satın alma, satma, satışa sunma, saklama veya taşıma eylemleri, herkes tarafından gerçekleştirilebilecek fiiller arasında yer alır. Bu suç tipi, özgü suç olarak düzenlenmediğinden, failin belirli bir meslek grubuna, statüye veya unvana sahip olma şartı aranmaksızın herkes suçun faili olabilir. Fail olma konusunda herhangi bir sınırlama bulunmamaktadır ve dolayısıyla bu suçun işlenmesi, belirli bir kişi grubu ile sınırlı değildir. Ancak, KMK'nın 4. maddesinin 4. fıkrasında, belirli görevleri yerine getiren kişilerin bu suçu işlemesi durumunda, daha ağır yaptırımlar öngörülmüştür. Özellikle Kanun'un 19. maddesinde belirtilen kamu görevlilerinin bu suçu işlemeleri halinde, ceza artırımı yapılacağı açıkça ifade edilmiştir. Bu durum, kamu görevlisi sıfatına sahip olan faillerin görevlerini kötüye kullanarak suçu işlemeleri durumunda, suçun nitelikli haline yol açmaktadır. Ayrıca, yalnızca bu fıkra da belirtilen görevli kişiler suçun nitelikli halini işleyebileceğinden, bu durum söz konusu suçun belirli bir fail grubuna özgülenmesine neden olmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, belirli kamu görevlileri tarafından işlendiğinde suçun özgü suç niteliği kazandığı ve genel suç kapsamından ayrılarak daha ağır cezai yaptırımlara tabi tutulduğu görülmektedir. Bu bağlamda, kamu görevlilerinin görevlerini suistimal ederek bu tür suçlara karışmaları,

²⁶⁶ Artuk/Gökçen/Yenidünya, s.25

kanun koyucu tarafından daha ciddi bir ihlal olarak değerlendirilmiş ve bu durum cezalandırma politikalarına yansıtılmıştır.²⁶⁷

3.3.2.4. Mağdur-Suçtan Zarar Gören

Diğer kaçakçılık suçlarında olduğu gibi, bu suç türünde de tüzel kişilerin fail olarak kabul edilmesi mümkün değildir. Bunun temel sebebi, tüzel kişiliklerin fiil ehliyetine ve kusur yeteneğine sahip olmamasıdır. Suçun faili olabilmek için bireylerin iradi bir eylem gerçekleştirmesi ve kusurlu davranış sergilemesi gerekmektedir. Ancak tüzel kişiler, iradi bir eylemde bulunma veya kusur atfedilebilecek bir davranış gösterme kapasitesine sahip değildir. Bu durum, tüzel kişiliklerin ceza hukuku bağlamında suçun faili olamayacağı anlamına gelmektedir. Bununla birlikte, tüzel kişilikler hakkında TCK'nın 60. maddesi kapsamında belirli güvenlik tedbirlerine hükmedilmesi mümkündür. Örneğin, bir tüzel kişi suç işleyen bir yapı içerisinde hareket etmişse, bu tüzel kişilik hakkında iş faaliyetinin durdurulması, faaliyet izninin iptal edilmesi ya da suçla ilişkili mal varlıklarının müsaderesi gibi güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Bu tedbirler, tüzel kişilere yönelik olarak cezai bir sorumluluk öngörülmesine bile, suçla mücadelede caydırıcı bir etki yaratmayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu suç tipinde, diğer bazı suçlarda olduğu gibi, gerçek anlamda bir mağdur bulunmamaktadır. Suçun doğrudan hedef aldığı veya zarar verdiği bir birey ya da özel bir kişi yerine, kamu kurumları zarar gören taraf olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, özellikle gümrük idaresi ve diğer yetkili kamu kuruluşları, bu suçtan zarar gören sıfatıyla davaya katılabilmektedir. KMK'nın 18. maddesi de bu durumu açıkça düzenlemekte ve bu tür kurumların yargılama sürecinde suçtan zarar gören taraf olarak yer alabileceğini belirtmektedir. Suçun kamu düzenine ve devletin ekonomik çıkarlarına zarar vermesi sebebiyle, mağduriyetin bireysel değil, kurumsal düzeyde olduğu açıktır.

3.3.3. Suçun Manevi Unsuru

Kanun gereği ithali yasaklanmış olan eşyayı bilerek satın almak, satışa sunmak, satmak, taşımak ya da saklamak fiilleri, yalnızca kast unsurunun varlığı halinde cezai sorumluluk doğuran suçlar arasındadır. Bu suçun oluşumu için failin, suç konusu eşyanın ithalinin yasak olduğuna dair bilgi sahibi olması şarttır. Kanun metni, bu bilginin suçun oluşmasında belirleyici bir unsur olduğunu açıkça ortaya koymaktadır. Dolayısıyla, failin eylemi sırasında eşyanın yasaklı niteliğini bilmesi gerektiği

²⁶⁷ Özgenç, s.189-190.

vurgulanmaktadır. Suçun işlenmesinde ticari bir amacın güdölüp güdülmediği ise kanunun uygulanması açısından herhangi bir fark yaratmamaktadır. Yani failin, suç konusu eşya üzerinde ticari bir kazanç elde etmeyi hedefleyip hedeflemediği dikkate alınmaksızın, eylemin kasıtlı olarak gerçekleştirilmesi yeterlidir. Kanun koyucu, suçun oluşması için ticari bir saik aramamakta ve fiili gerçekleştirme iradesine öncelik tanımaktadır. Bunun yanı sıra, söz konusu fıkra da taksirle işlenen fiillere ilişkin herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Bu durum, suçun yalnızca kasıt unsuru ile işlenebileceğini ve taksir halinde failin cezai sorumluluğunun bulunmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, failin, eşyayı ithali yasak olduğunu bilmeden veya gerekli özeni göstermediği için bu suçu işlemesi durumunda, kanunda taksirle işlenmiş suçlar için özel bir düzenleme bulunmadığı sürece, cezalandırılması mümkün olmayacaktır. Bu durum, kastın suçun işlenmesindeki merkezi rolünü ve taksire dayalı sorumluluğun bu tür fiillerde neden geçerli olmadığını ortaya koymaktadır.²⁶⁸

3.3.4. Hukuka Uygunluk Nedeni

Genel olarak, hukuki sistemlerde bir fiil, eğer kanunda tanımlandığı şekilde gerçekleştirilmişse, bu durum hukuka aykırılık karinesinin varlığına işaret eder. Ancak hukuka aykırılık her zaman kesin bir sonuç doğurmaz; çünkü bazı durumlarda, hukuka uygunluk nedenlerinin bulunması, bir fiilin hukuka aykırılık niteliğini ortadan kaldıracaktır. Bu bağlamda, hukuka uygunluk nedenlerinin varlığı, fiilin suç teşkil etmesini engelleyerek cezai sorumluluğu ortadan kaldırır. KMK'nın 3. maddesinin 7. fıkrasında yer alan düzenlemede, doğrudan hukuka uygunluk nedenlerinin varlığına dair herhangi bir ifadeye rastlanmamaktadır. Ancak, uygulamada karşılaşılan bir yargı kararında, bu tür durumların dolaylı olarak kabul edildiği görülmektedir. Mahkeme, belirli durumlarda hukuka uygunluk nedenlerinin tartışılabileceğini ima etmiş ve bu bağlamda değerlendirmeler yapmıştır. Özellikle 6136 sayılı Ateşli Silahlar ve Bıçaklar ile Diğer Aletler Hakkında Kanun'un 2. maddesi kapsamındaki istisnaların, hukuka uygunluk nedeni olarak değerlendirilebileceği yönünde bir görüş mevcuttur. Ancak bu konuda dikkatli bir yaklaşım benimsenmesi gerektiği kanaatindeyiz. Çünkü söz konusu istisnalar çerçevesinde yurda getirilen silahlar, esasen yasak eşya statüsüne girmemektedir. Dolayısıyla, bu tür eşyanın ithalatında hukuka uygunluk nedenine başvurulmasına gerek kalmaksızın, zaten suçun unsurlarının oluşmadığı kabul

²⁶⁸ Yargıtay, 1918 sayılı Kanun döneminde Kilis, Gaziantep gibi kaçakçılık fiillerinin yoğun olarak işlendiği yerlerden mal satın alan kişilerin kaçakçılıkla suçlandığı aleyhe kast karinesini, 4926 ve 5607 sayılı Kanun döneminde uygulamamıştır, bkz Şentürk, s.269-270.

edilmelidir. Başka bir ifadeyle, 6136 sayılı Kanun'un 2. maddesindeki istisnalar kapsamına giren durumlarda, eşyaların yasak nitelik taşımadığı açık olduğundan, bu gibi hallerde suçun gerçekleşmesi söz konusu olmayacaktır. Bu durum, hukuka uygunluk nedenlerinden ziyade, suçun maddi unsurunun eksik olduğu bir değerlendirme olarak görülmelidir. Sonuç olarak, hukuka uygunluk nedenleri ile ilgili yasal düzenlemelerin ve yargısal içtihatların dikkatle ele alınması, bu tür suçların doğru bir şekilde yorumlanması açısından önem taşımaktadır. Kanun metni veya içtihatlarda açıkça düzenlenmeyen durumların, yasak eşya tanımı ve suç unsurlarına uygunluk açısından ayrıca değerlendirilmesi gerektiği unutulmamalıdır.²⁶⁹

3.3.5. Etkin Pişmanlık

KMK'nın 3. maddesinin 7. fıkrasında düzenlenen suç bakımından, bu suçu işleyen kişi için belirli durumlarda cezasızlık ya da ceza indirimi sağlayan hükümler bulunmaktadır. Eğer fail, işlediği fiili, suçun resmi makamlar tarafından öğrenilmesinden önce yetkili mercilere bildirir ve bu bilgi doğrultusunda diğer faillerin ya da suça konu kaçak eşyanın ele geçirilmesini sağlarsa, bu durumda cezalandırılmayacaktır. Buna ek olarak, resmi makamlar suçu öğrendikten sonra failin suçun tüm yönleriyle aydınlatılmasına yardım etmesi halinde, faile verilecek cezada üçte iki oranında indirim yapılacağı öngörülmüştür (KMK m.5/1-2c). Diğer yandan, KMK'nın 5. maddesinin ikinci fıkrasına göre, ithalat kaçakçılığı suçlarında etkin pişmanlık hükümleri sınırlı olarak uygulanabilmektedir. Bu hükme göre, ithalat kaçakçılığı suçunu işleyen bir kişi, iddianamenin mahkemece kabul edilmesine kadar, suça konu eşyanın gümrüklenmiş değerinin iki katını devlet hazinesine ödemesi durumunda, hakkında hükmedilecek cezada yarı oranında bir indirim yapılacaktır. Ancak bu etkin pişmanlık düzenlemesi, KMK'nın 3. maddesinin 7. fıkrasında yer alan ve ithali kanunla yasaklanmış eşyalara ilişkin suçlar açısından geçerli değildir. Başka bir deyişle, ithali yasak olan eşyayı satın alan, satışı sunan, satan, taşıyan veya saklayan kişi, devlet hazinesine herhangi bir ödeme yaparak cezasında indirim sağlayamayacaktır. Bu tür durumlarda, fail sadece suçun resmi makamlarca öğrenilmesinden önce suçu bildirip diğer faillerin ya da kaçak eşyanın ele geçirilmesini sağlarsa ya da suç resmi makamlarca öğrenildikten sonra tüm yönleriyle açığa çıkarılmasına etkin bir şekilde katkıda bulunursa, cezai sorumluluğu hafifletilebilecektir.

²⁶⁹ Aydın, s.217-218.

Öğretide bu duruma ilişkin çeşitli tartışmalar mevcuttur. KMK'nın 3. maddesinin 7. fıkrasında düzenlenen suçun neden etkin pişmanlık hükümleri kapsamı dışında tutulduğu bazı yazarlar tarafından sorgulanmıştır. Ancak bu konuda yapılan değerlendirmeler ışığında, kanun koyucunun yaklaşımı şu şekilde yorumlanabilir: Kanun koyucu, ithali yasak olan eşyanın ülkeye sokulması durumunda, devletin egemenlik haklarının ciddi şekilde zarar gördüğünü ve bu tür eşyaların gümrüklenmiş değerinin tespitinin oldukça güç olabileceğini dikkate almıştır. Bu nedenle, diğer kaçakçılık suçlarında geçerli olan etkin pişmanlık hükümlerinin bu suç türüne uygulanması uygun görülmemiştir. Kanun koyucunun amacı, ithali kanunla yasaklanmış olan eşyanın ülkeye sokulmasının tamamen önlenmesini sağlamak ve bu tür suçlarda caydırıcılığı artırmaktır. Dolayısıyla, bu suçu işleyen failin sadece suçun ortaya çıkarılmasına katkı sağlayarak cezasının hafifletilmesi mümkün kılınmıştır.

3.3.6. Suçun Özel Görünüş Şekilleri

Suçun özel görünüm biçimleri teşebbüs ,iştirak ve içtima olarak üçe ayrılmaktadır.

3.3.6.1. Teşebbüs

İthali kanunla yasaklanmış eşyaya ilişkin suçlarda teşebbüsün mümkün olduğu yönünde bir değerlendirme yapılmıştır. Bu bağlamda, örneğin, yasaklı eşyanın satın alınmak istenmesi durumunda, kişi satıcıyla anlaşma sağlamış, bedeli ödemiş ya da ödeme aşamasına gelmiş, hatta eşyayı teslim alacağı sırada yakalanmışsa, bu durumda suçun teşebbüs aşamasında kaldığı kabul edilmektedir. Böyle bir senaryoda, suçun tam anlamıyla tamamlanmamış olduğu, ancak failin kastının ve fiilin suç oluşturan yönlerinin yeterince ortaya çıktığı ifade edilmektedir. Bu tür durumlarda, failin hareketlerinin suçun icra aşamasına geçtiği, ancak çeşitli nedenlerle tamamlanmadığı görülmektedir. Örneğin, yasaklı eşyanın teslim alınmadan önce yetkili merciler tarafından yapılan bir operasyonla ele geçirilmesi ya da failin planladığı eylemi sonuçlandıramadan yakalanması gibi hallerde suç teşebbüs aşamasında kalmış sayılır. Öğretide bu tür olaylarda teşebbüs hükümlerinin uygulanmasının, suçun önlenmesine yönelik caydırıcı bir etki yaratacağı belirtilmiştir. Ayrıca, bu gibi teşebbüs hallerinde, failin kastının ne ölçüde ortaya çıktığı ve suça konu fiilin hangi aşamada kaldığı, verilecek cezanın belirlenmesinde dikkate alınacak önemli faktörlerdendir. Bu nedenle, teşebbüs durumlarında failin eylemlerinin niteliği, süreci ve sonuçları ayrıntılı bir

şekilde incelenerek hukuki değerlendirme yapılmaktadır. Özetle, ithali yasak olan eşyaya yönelik suçlarda teşebbüs hali, suçun gerçekleşmesi için gerekli olan koşulların tam anlamıyla tamamlanmaması durumunda gündeme gelir ve bu tür durumlarda kanunun teşebbüs hükümleri devreye girer.²⁷⁰

3.3.6.2. İştirak

Bu suçun işlenmesi sırasında her türlü iştirak şeklinin mümkün olduğu ifade edilmektedir. Örneğin, kanun gereği ithali yasaklanmış olan eşyayı ülkeye sokan kişi, bu eşyanın daha sonra satılması, saklanması veya satışa arz edilmesi gibi eylemleri bizzat gerçekleştirebilir. Bu bağlamda, kanun metninde bu tür bir durumu açıkça yasaklayan ya da sınırlayan herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Bu nedenle, ithal edilen yasaklı eşyanın sonraki aşamalarındaki tasarrufları da suç kapsamına dahil edilebilmektedir. Özellikle satma ve satın alma fiilleri, bu suçun yapısı gereği çok faillilik arz eden durumlardandır. Zira, bu fiillerin gerçekleşmesi için hem satan hem de satın alan tarafın aktif bir şekilde suç fiiline dahil olması gerekmektedir. Dolayısıyla, bu gibi durumlarda müşterek faillik söz konusu olmakta, hem satan hem de satın alan kişi fail olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra, bu suçun işlenmesinde bir kişinin aracı olarak kullanılması da olasıdır. Örneğin, eşyanın taşınması sırasında bir kişinin bilerek ya da bilmeyerek bu süreçte kullanılması durumunda, taşımayı gerçekleştiren kişi fiilen sürece dahil edilse bile, kusur yeteneğine sahip olmayan birinin kullanılması halinde dolaylı faillikten söz edilmesi mümkün hale gelir. Bununla birlikte, bir kişinin bu suçun işlenmesine yönelik herhangi bir kastı ya da kararı bulunmamasına rağmen, başka bir kişi tarafından bu doğrultuda bir karara yönlendirilmesi, azmettirme suçunu gündeme getirecektir. Örneğin, bir kişiyi, ithali yasak olan eşyayı taşımaya ya da satmaya ikna eden veya bu yönde yönlendiren kişi, TCK'nın 38/1. maddesi uyarınca azmettiren sıfatıyla sorumlu tutulacaktır. Bu durum, suçun işlenmesinde azmettirenin eylemlerinin etkisinin ne derece olduğu ve fail üzerindeki etkisinin derecesine bağlı olarak detaylı bir şekilde değerlendirilmelidir. Özetle, bu suça iştirak, ister müşterek faillik, ister dolaylı faillik, ister azmettirme yoluyla olsun, çok yönlü bir şekilde gerçekleşebilir ve bu durum her bir olay özelinde kanun çerçevesinde ele alınmalıdır.²⁷¹

²⁷⁰ Aydın, s.220.

²⁷¹ Hakeri, s.521.

3.3.6.3. İçtima

KMK gereği ithali yasaklanmış bir eşyanın ülkeye sokulması eylemini gerçekleştiren failin, bu eşyanın ardından satışa arz edilmesi, taşınması ya da doğrudan satılması gibi diğer seçimlik hareketlerden birini gerçekleştirmesi durumunda, bahsi geçen suçun seçimlik hareketli bir suç olması nedeniyle failin yalnızca tek bir ceza ile cezalandırılacağı ifade edilmektedir. Ancak, kanaatimizce bu tür bir durumda failin eyleminin niteliği detaylı bir şekilde incelenmeli ve failin ithalat amacının ötesine geçen, yeni bir kastının olup olmadığı araştırılmalıdır. Eğer failin ithalat sürecindeki kastından farklı olarak, ithal edilen eşyanın satılması ya da taşınması gibi bir başka seçimlik hareketi gerçekleştirmek üzere yenilenen bir kast taşıdığı tespit edilirse, bu durumda Kanun'un 3/7. maddesinin birinci ve ikinci cümlelerinde belirtilen eylemlerin ayrı ayrı suçlar oluşturduğunun kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyiz. Bu konuda Yargıtay'ın uyuşturucu madde ithali ile ilgili verdiği bir karar örnek teşkil etmektedir. Yargıtay, uyuşturucu maddenin ülkeye sokulmasının ardından, failin yenilenen kastla bu maddeyi piyasaya sürmeye çalıştığı durumlarda, iki farklı suçun oluştuğunu belirtmiştir. Benzer bir değerlendirme, ithali yasak eşyanın durumu için de yapılabilir. Örneğin, ithal edilen eşyanın farklı zamanlarda, küçük miktarlarda ve belirli aralıklarla parça parça satılması durumunda failin sorumluluğu zincirleme suç hükümleri kapsamında değerlendirilmeli ve her bir eylem aynı suçu işleme kararının bir parçası olarak kabul edilmelidir. Ayrıca, ithali yasak olan eşyanın bu özelliğini bilerek satın alan bir kişinin, bu eşyayı daha sonra satması gibi bir durumda da durumun seçimlik hareketli bir suç kapsamında değerlendirildiği ve failin yalnızca tek bir ceza ile sorumlu tutulacağı ifade edilmektedir. Ancak burada da failin ilk satın alma eyleminden sonra eşyanın satışı ile ilgili yeni bir irade ve kast geliştirip geliştirmediği incelenmelidir. Özetle, eylemlerin tek bir kast çerçevesinde mi gerçekleştiği, yoksa her bir hareketin farklı zamanlarda yenilenen bir kastla mı yapıldığı, faile uygulanacak cezanın belirlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Bu noktada mahkemelerin, özellikle fiillerin nitelik ve kapsamını detaylı bir şekilde incelemesi gerektiği düşüncesindeyiz.

3.3.7. Güvenlik Tedbirleri

KMK'nın 3/7. maddesinin birinci cümlesinde düzenlenen hükme göre, ithali kanun gereği yasak olan bir eşyayı bu özelliğini bilerek satın alan, satışa sunan, satan, taşıyan ya da saklayan kişiler, iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası ve yirmi bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır. Ayrıca, KMK'nın 4. maddesinde yer alan nitelikli hallerin

varlığı durumunda, bu eylemler nedeniyle hükmolunacak cezaların artırılması gerektiği hükme bağlanmıştır. Bunun yanı sıra, KMK'nın 3/10. maddesi uyarınca, kaçakçılık suçunun konusu olan eşyanın niteliğinin akaryakıt, tütün, tütün mamulleri ya da alkol olması halinde verilecek cezaların yarısından iki katına kadar artırılacağı belirtilmiştir. Bu durum, suçun işleniş biçimi ve niteliğine bağlı olarak daha ağır yaptırımların uygulanmasını gerektiren özel bir düzenlemedir. Öte yandan, öğretide haklı olarak eleştirilen bir başka konu, korunan hukuki yararın aynı olmasına rağmen, transit rejimi çerçevesinde taşınan ve serbest dolaşımda bulunmayan eşyayı rejim hükümlerine aykırı şekilde gümrük bölgesine terk eden kişiye verilen ceza ile ithali yasak olan eşyayı satın alma, satma veya saklama gibi eylemleri gerçekleştiren kişiye verilen ceza arasındaki orantısızlık olarak gösterilmektedir. Transit rejimi ihlal eden kişilere bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası öngörülürken, ithali yasak eşya ile ilgili eylemleri gerçekleştiren kişiler için iki yıldan altı yıla kadar hapis cezası hükmedilmesi, cezaların bireylerin fiilleriyle orantılı olmasını hedefleyen oranlılık ilkesine aykırılık teşkil etmektedir. Kanaatimizce bu tür durumlarda orantılılık ilkesinin ihlal edilmemesi için, suçun niteliği, işleniş şekli ve failin kastı gibi unsurlar dikkate alınarak ceza sisteminde daha dengeli bir düzenleme yapılması gereklidir. Transit rejimi kapsamında taşınan serbest dolaşımda bulunmayan eşyanın rejim hükümlerine aykırı biçimde terk edilmesi, aynı hukuki değeri korumayı amaçlayan bir eylem olduğundan, ithali yasak eşya ile ilgili eylemlerle karşılaştırıldığında ceza sistemindeki mevcut farklılıkların yeniden gözden geçirilmesi adaletin tesisi açısından önem arz etmektedir. Bu tür düzenlemeler, hem hukuk güvenliğinin sağlanmasına hem de bireylerin cezaların adil ve makul olduğuna dair güven duygusunun pekişmesine katkıda bulunacaktır.

3.4. İthalat Suçunun Nitelikli Halleri

İthalat suçunun nitelikli halleri, KMK çerçevesinde belirlenen çeşitli durumları ifade eder. KMK'nın 3. maddesinin 4. fıkrasında ve diğer ilgili maddelerinde ithalat kaçakçılığı suçlarının nitelikli halleri düzenlenmiştir. Bu nitelikli hallerde suçun daha ağır cezai yaptırımlara tabi tutulması öngörülmektedir. İşte ithalat suçunun nitelikli halleri:

Örgüt Faaliyeti Kapsamında İşlenmesi (KMK m.4/1):

Suç, suç işlemek amacıyla örgüt kurarak veya örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenirse, ceza yarı oranında artırılır. Örgütlü bir şekilde gerçekleştirilen suçlar daha ciddi bir tehlike oluşturduğundan, cezalar artırılmaktadır.

Üç ya da Daha Fazla Kişi Tarafından Birlikte İşlenmesi (KMK m.4/2):

Suç, üç ya da daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmişse, suçun cezası yarı oranında arttırılır. Bu durum, suçun kolektif şekilde işlenmesinin daha büyük bir zarara yol açtığı için cezanın artırılmasını sağlar.

Tüzel Kişilerin Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi (KMK m.4/3):

Suç, tüzel kişilerin (örneğin şirketler, dernekler vb.) faaliyeti çerçevesinde veya tüzel kişilerin yararına olarak işlenmişse, tüzel kişilere yönelik güvenlik tedbirleri (müsadere, izin iptali) uygulanabilmektedir.

Kaçakçılık Fiillerini Önlemekle Görevli Kamu Görevlilerinin Suçu İşlemesi (KMK m.4/4):

Kaçakçılıkla mücadele etmekle görevli olan gümrük idaresi personeli, emniyet, jandarma, sahil güvenlik gibi görevliler, suçu kasten göz yummuşlarsa, ceza yarı oranında arttırılır. Bu kişiler, suçların önlenmesi ile ilgili görevlerini yerine getirmedikleri veya suçlara göz yumdukları için ceza artışıyla karşılaşmaktadır.

Sahtecilik Yoluyla Suçun İşlenmesi (KMK m.4/5):

Sahte belge düzenlenerek ithalat kaçakçılığı suçu işlenirse, fail ayrıca sahtecilik suçundan da cezalandırılır. Bu tür sahtecilik işlemleri suçun nitelikli hali olarak kabul edilmektedir.

Devletin Güvenliğini Tehdit Edici Eşya (KMK m.4/7):

Kaçakçılık suçuna konu eşya, devletin siyasi, iktisadi veya askerî güvenliğini tehdit edebilecek veya toplum sağlığını ya da çevre sağlığını tehlikeye atacak nitelikteyse, fail hakkında daha ağır bir ceza uygulanır. Bu durumda, hapis cezası en az on yıl olacaktır.

Sahte veya Düzensiz Tanklar ve Ekipmanlar ile Kaçak Akaryakıt Satışı (KMK m.4/8):

Kaçak akaryakıt satışı, sabit ya da seyyar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak yapılırsa, verilecek cezalar iki kat arttırılmaktadır.

Bu nitelikli hallere giren ithalat kaçakçılığı suçları, daha ağır cezalarla cezalandırılmakta ve suçun işleniş şekli, kullanılan yöntemler veya suçun etki alanı cezaların artmasına neden olmaktadır.

3.4.1. Örgütün Faaliyeti Çerçevesinde İşlenmesi Halinde

KMK'nın 4. maddesinin 1. fıkrası, kaçakçılık suçlarının örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesini nitelikli hâl olarak tanımlar. Örgütlü suçlar, bireysel suçlardan farklı olarak, suçun daha geniş bir yapı içinde, planlı bir şekilde ve birden fazla kişi tarafından işlenmesini ifade eder. Bu tür suçlarda ceza, suçun örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi nedeniyle yarı oranında artırılır.

Örgüt Faaliyeti Kapsamında İşlenen İthalat Kaçakçılığı Suçu:

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenmesi, suçun bir suç örgütü veya yapısı tarafından işlenmesi anlamına gelir. Bu durumda, kaçakçılık suçları sadece bireysel bir fail tarafından işlenmekle kalmaz, suçun daha geniş bir plan dahilinde, örgütlü şekilde ve çoğu zaman yapılan anlaşmalar, koordinasyon ve planlı hareket etme ile işlenmesi söz konusu olur.

Örgütlü suçlar şu şekilde tanımlanabilir:

Suç işlemek amacıyla bir araya gelmiş bir grup, belirli bir amaca ulaşmak için düzenli ve sürekli bir şekilde suç işleme faaliyetlerinde bulunur.

Bu örgüt, bir suç şebekesi ya da suç örgütü olarak kabul edilebilir. Bu örgütün üyeleri, kaçakçılık suçu işlemek için farklı roller üstlenirler (örneğin, eşya temini, taşıma, dağıtım, satış).

Örgütlü suçlar, daha organize, daha fazla kaynak ve işbirliği gerektiren, dolayısıyla genellikle daha büyük bir tehlike arz eden suçlardır.

Cezai Yaptırımlar:

KMK'nın 4. maddesinin 1. fıkrasına göre, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen kaçakçılık suçlarının cezası, yarı oranında artırılır. Bu, suçun işleniş şeklinin daha organize ve tehlikeli olmasından dolayı, devletin bu tür suçları daha ciddi şekilde cezalandırmasını sağlar.

Normalde bir failin işlediği suç, örneğin ithalat kaçakçılığı, hapis cezası ve adli para cezası ile cezalandırılabilirken, örgütlü suç olarak işlenmesi durumunda, cezanın yarı oranında artırılması söz konusu olacaktır.

Örgütlü suçlar, daha fazla kişiyi, kaynağı ve planlamayı içerdiğinden, toplum için daha tehlikeli ve zorlayıcı bir yapı oluşturur. Bu nedenle, bu tür suçlara karşı daha ağır yaptırımlar uygulanır.

Örgütlü Kaçakçılık Suçu ve Uygulama:

Örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen ithalat kaçakçılığı suçu şu şekilde işlenebilir:

Bir suç örgütü tarafından, gümrük vergilerinden kaçınmak, kaçak eşya ithalatını gerçekleştirmek amacıyla düzenli bir şekilde eşya alımı, taşıma, satış ve dağıtım işlemleri yapılmaktadır.

Örgüt üyeleri, bu işlemleri birbirlerine bağımlı bir şekilde gerçekleştirir. Örgüt üyeleri arasında belirli bir rol paylaşımı olabilir; bazıları eşya temin ederken, diğerleri taşıma, satış veya dağıtım işlemlerini üstlenebilir.

Örgütlü Suçla Mücadele:

Devlet, örgütlü suçlarla mücadele etmek için özel teknikler ve yöntemler kullanır. Bu kapsamda, suç örgütlerinin çökertilmesi amacıyla yapılan soruşturma ve kovuşturmalarda, örgüt üyelerinin bağımsız olarak cezalandırılmasının yanı sıra, örgütün tümü de hedef alınabilir. Suç örgütlerine karşı uygulanan cezai yaptırımlar, örgütün faaliyetlerinin yok edilmesini sağlamayı amaçlamaktadır.

Örgütlü Suçun Etkisi:

Örgütlü suçların etkileri, sadece suçun işlendiği alanda değil, aynı zamanda toplumsal ve ekonomik açıdan da oldukça büyük olabilir. Kaçakçılık, ekonomik kayıplara yol açmakla birlikte, güvenlik riskleri ve toplum sağlığına zararı da arttırabilir.

Özetle, örgüt faaliyeti çerçevesinde işlenen ithalat kaçakçılığı suçu, organize bir yapının suç işlemesi sonucu daha büyük cezai yaptırımlar ve devletin daha sıkı denetimlerini gerektirir. Bu nedenle, ceza kanununda örgütlü suçlar için özel düzenlemeler yapılmış ve cezalar artırılmaktadır.

3.4.2. Üç veya Daha Fazla Kişi Tarafından Birlikte İşlenmesi Halinde

KMK'nın 4. maddesinin 1. fıkrası, kaçakçılık suçunun üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi durumunda cezanın arttırılmasını öngörür. Bu durumda, suçun daha geniş bir grup tarafından işlenmesi, cezanın yarı oranında arttırılmasına yol açmaktadır.

Üç veya Daha Fazla Kişi Tarafından İşlenen Kaçakçılık Suçu:

Üç veya daha fazla kişi tarafından birlikte işlenmesi, suçun işlenmesinde birlikte hareket eden bir grup bulunduğunu ve bu grubun suç işleme kararını koordineli bir şekilde aldığını ifade eder. Yani suç, yalnızca bir kişi tarafından değil, bir grup tarafından işlenmektedir.

Bu Durumda Ceza Artırımı:

KMK'nın 4. maddesinin 1. fıkrasına göre, üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen kaçakçılık suçunda ceza yarı oranında artırılır. Yani, suçun işleniş şekli ve faillerin sayısı, suçun ciddiyetini artırdığı için cezanın artırılmasına karar verilmektedir.

Örneğin, bir kişi yalnız başına ithalat kaçakçılığı suçunu işlediğinde aldığı ceza, aynı suçu üç veya daha fazla kişi birlikte işlediğinde artacaktır. Bu tür suçlarda, suçun işleniş şekli ve örgütlü yapısı, toplumsal düzeni ve ekonomik yapıyı daha fazla tehlikeye atabileceği için cezaların artırılması hedeflenmektedir.

Üç veya Daha Fazla Kişinin Birlikte Suç İşlemesi Durumunda Uygulama:

Üç veya daha fazla kişinin birlikte suç işlemesi durumu genellikle şu şekillerde gerçekleşebilir:

Kaçakçılıkla ilgili faaliyetlerde yer alan kişiler farklı görevleri yerine getirir. Örneğin, bir kişi eşyanın temin edilmesinden, bir diğer kişi taşımasından, bir başka kişi ise satışından sorumlu olabilir.

Grup halinde organize edilen kaçakçılık faaliyetlerinde eşya almak, taşımak, satmak gibi fiillerin koordineli bir şekilde gerçekleştirilmesi söz konusu olabilmektedir.

Grup üyeleri, suç işlemek için bir araya gelir ve bu suç birlikte işlenmektedir.

Ceza Artırımının Amacı:

Grup halinde suç işlemek, toplumsal düzeni daha fazla tehlikeye atar. Ayrıca, suçun işlenmesi için yapılan organizasyon ve planlama, toplum güvenliğini tehdit edebilmektedir.

Bir grup tarafından işlenen suçlarda, işbirliği ve koordine bir hareket söz konusu olduğundan, suçun gerçekleşme olasılığı artar ve daha fazla zarara yol açabilir. Bu nedenle, cezanın artırılması gerektiği kabul edilmektedir.

Aynı suç, bir kişi tarafından işlendiğinde daha sınırlı etkiler yaratırken, üç veya daha fazla kişi tarafından işlenmesi durumunda bu etki büyür, bu da suçun cezasının artırılmasına yol açmaktadır.

Örnek Uygulamalar:

Kaçak Akaryakıt Satışı:

Birkaç kişi, akaryakıt kaçakçılığı yapmak üzere bir araya gelir. Bir kişi akaryakıtı temin eder, bir diğeri taşıma işini üstlenir, bir başkası ise bu akaryakıtı satışı sunar. Bu durumda, üç kişi tarafından işlenen kaçakçılık suçu için ceza yarı oranında artırılacaktır.

Tütün Mamulleri Kaçakçılığı:

Üç veya daha fazla kişi, tütün mamullerini yasal olmayan yollarla ithal edip, satmak için organize olur. Bir kişi ithalatı gerçekleştirirken, diğerleri taşıma ve satış işlemlerini gerçekleştirir. Bu tür bir suç işlenmesi durumunda da cezanın yarı oranında artırılması söz konusu olmaktadır.

Üç veya daha fazla kişi tarafından işlenen kaçakçılık suçları, suçun daha organize, daha fazla kaynağa sahip ve daha tehlikeli bir şekilde işlenmesini ifade eder. Bu nedenle, ceza yarı oranında artırılır. Bu düzenleme, suçun toplumsal etkilerini ve organizasyonel boyutunu göz önünde bulundurarak, cezaların daha ciddi hale getirilmesini sağlamaktadır.

3.4.3. Tüzel Kişinin Faaliyeti Çerçevesinde veya Yararına Olarak İşlenmesi Halinde

Tüzel kişiler, gerçek kişilerin aksine, doğrudan suç işleyemezler çünkü tüzel kişilerin fiil ehliyetleri yoktur. Ancak, tüzel kişilerin faaliyetleri çerçevesinde bir suç işlenmişse, tüzel kişi adına güvenlik tedbirleri uygulanabilir. Bu güvenlik tedbirleri arasında tüzel kişiye yönelik müsadere (malvarlığının el konulması) veya izin iptali gibi önlemler yer alabilmektedir.

Tüzel kişi tarafından kaçakçılık suçu işlendiğinde, bu suçun faaliyetin bir parçası olarak gerçekleştirilmiş olması gerekir. Yani, tüzel kişi adına hareket eden bir çalışan veya temsilci kaçakçılık suçunu işlemişse, suçun tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlendiği kabul edilmektedir.

Tüzel Kişinin Yararına Olarak İşlenen Suçlar:

Bir suç, tüzel kişinin yararına işlenmişse, bu durumda da tüzel kişi sorumlu tutulabilir. Yani, tüzel kişiye ait kaynaklar veya yapılar kullanılarak bir kaçakçılık suçu işlenmişse, tüzel kişi de cezai sorumluluğa sahip olabilir. Bu durumda, tüzel kişiye yönelik güvenlik tedbirleri yine uygulanmaktadır.

Tüzel Kişi Hakkında Uygulanabilecek Yaptırımlar:

Tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde veya yararına olarak kaçakçılık suçunun işlenmesi durumunda, hapis cezası yerine güvenlik tedbirleri uygulanır. Bu tedbirler genellikle müsadere ve izin iptali gibi işlemleri içerir. Ancak, tüzel kişiye doğrudan hapis cezası verilmesi mümkün değildir, çünkü tüzel kişilerin fiil ehliyeti olmamaktadır.

Güvenlik Tedbirleri:

Müsadere (Malvarlığının El Konulması): Tüzel kişi adına işlenen kaçakçılık suçu sonucunda, tüzel kişinin malvarlığına el konulabilir. Örneğin, suçtan elde edilen gelirler ya da suçun işlenmesinde kullanılan malzemeler müsadere edilebilmektedir.

İzin İptali: Tüzel kişiye ait bir işletme ruhsatı veya faaliyet izni, suçun işlenmesi durumunda iptal edilebilir. Örneğin, bir şirketin kaçakçılık faaliyeti yürütmesi halinde, o şirketin ticari faaliyet izni iptal edilebilmektedir.

Örnek Durumlar:

Kaçak Akaryakıt Satışı:

Bir şirket, kaçak akaryakıt satışı yapıyorsa ve şirketin çalışanları ya da yöneticileri bu suçları işlemişse, bu suç tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenmiş olur. Bu durumda, şirketin müsadere edilmesi veya izin iptali gibi güvenlik tedbirlerine karar verilebilmektedir.

Kaçak Tütün Mamulleri İthalatı:

Bir şirket, kaçak tütün mamulleri ithalatı yapıyorsa ve bu suç şirketin adına hareket eden çalışanlar tarafından işleniyorsa, tüzel kişi adına yasal yaptırımlar uygulanabilir. Şirketin faaliyet izni iptal edilebilir veya suçtan elde edilen gelirler el konulabilmektedir.

Tüzel Kişinin Sorumsuzluğu:

Her ne kadar tüzel kişiler fiil ehliyetine sahip olmasalar da, şirketler ve diğer tüzel kişiler, hukuki sorumluluğa sahiptirler. Bu nedenle, tüzel kişilere ilişkin güvenlik tedbirleri uygulanarak, onların suç işleme faaliyetleri denetim altına alınabilmektedir.

Tüzel kişi sorumluluğu, sadece kaçakçılık suçunun faaliyeti çerçevesinde işlendiği durumlarla sınırlıdır. Yani, bir şirketin kendi iç faaliyeti sırasında işlenen suçlar için tüzel kişi sorumlu tutulur. Ancak, şahsi çıkarlar doğrultusunda işlenen suçlar tüzel kişiye yöneltilemez.

Tüzel kişilerin faaliyeti çerçevesinde ya da yararına kaçakçılık suçu işlenmesi durumunda, tüzel kişilere yönelik cezai yaptırımlar yerine güvenlik tedbirleri uygulanır. Bu tedbirler, tüzel kişilerin malvarlığını el koyma veya faaliyet izninin iptal edilmesi gibi önlemleri içerebilmektedir.

3.4.4. Kaçakçılık Fiillerini Önlemek, İzlemek, Araştırmak ve Soruşturmakla Görevli Kişiler Tarafından veya Meslek ve Sanatın Sağladığı Kolaylıklardan Yararlanmak Suretiyle İşlenmesi Halinde

Bu kapsamda yer alan kişiler, genellikle devletin güvenlik ve denetim birimlerinde görevli olan, kaçakçılıkla mücadele etmekle yükümlü kamu görevlileridir. KMK'nın 16.maddesine göre bunlar arasında yer alan başlıca kişiler;

- Mülki amirler (vali, kaymakam gibi)
- Gümrük ve Ticaret Bakanlığı personeli
- Emniyet Genel Müdürlüğü personeli
- Jandarma Genel Komutanlığı personeli
- Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli gibi devlet görevlileridir.

Bu kişiler, kaçakçılık suçlarının önlenmesi, izlenmesi, araştırılması ve soruşturulmasında görevli olup, eğer bu kişiler, kaçakçılık suçlarının işlenmesine göz yumarak veya katılarak suç işlemişse, bu durum nitelikli hal sayılmaktadır.

Suçun Nitelikli Hale Gelmesi:

KMK'nın 4/4 maddesi gereğince, kaçakçılık suçunun bu görevliler tarafından işlenmesi, suçun cezasını yarı oranında artırmaktadır. Yani, bu suçları işleyen kamu görevlileri hakkında daha ağır cezalar uygulanmaktadır. Burada amaç, kamu görevlilerinin güvenini kötüye kullanarak suç işlemesi durumunda, toplumun güvenini sağlamak ve bu türden kötüye kullanımları caydırmaktır.

Meslek ve Sanatın Sağladığı Kolaylıklar:

Bir diğer nitelikli hal ise, meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklardan yararlanmak suretiyle kaçakçılık suçu işlenmesidir. Burada, bir kişi ya da bir grup, mesleki faaliyetleri veya uzmanlık alanları doğrultusunda kaçakçılık fiillerine daha kolay erişim sağlıyorsa, bu durum da nitelikli hal olarak kabul edilmektedir.

Örneğin:

Gümrük memurları veya gümrük müşavirleri gibi meslek sahipleri, kendi mesleklerinden kaynaklanan bilgileri ve yetkileri kullanarak kaçakçılık yaparsa, bu da suçun nitelikli halini oluşturur.

Ulaştırma sektörü gibi sektörlerde çalışan kişiler, taşıma ve lojistik hizmetleri verirken, bu hizmetleri kaçakçılık için kullanabilmektedir.

Cezalandırma ve Sonuçları:

Hükmolunacak ceza yarı oranında arttırılır: KMK 4/4 maddesi gereğince, kaçakçılık suçunun, yukarıda belirtilen görevli kişiler tarafından işlenmesi halinde, suçun cezası yarı oranında arttırılacaktır. Yani, kaçakçılık suçu için öngörülen cezanın yarısı kadar bir artırım uygulanır. Örneğin, bir kamu görevlisi kaçakçılık suçunu işlediğinde, normalde verilecek cezanın %50 fazlası ceza olarak uygulanmaktadır.

Meslek ve sanat kolaylıkları ile işlenen suçlarda de yine ağırlaştırılmış cezalar uygulanır. Bu tür durumlarda, meslek ve sanattan yararlanarak kaçakçılık suçunun işlenmesi, suçu daha da ağırlaştıran bir faktör olarak kabul edilmektedir.

Örnek Durumlar:

Gümrük Memurunun Kaçakçılıkla İlgili Suç İşlemesi:

Bir gümrük memuru, görevini kötüye kullanarak, gümrükten kaçak eşya geçişine yardımcı oluyorsa, bu kişi kaçakçılık suçunun nitelikli hali ile cezalandırılacaktır. Burada suç, gümrük memurunun görevini kötüye kullanması nedeniyle daha ağır bir cezaya tabi olmaktadır.

Taşıma Sektöründeki Kişilerin Kaçakçılıkla İlgili Suç İşlemesi:

Lojistik firmalarının sahipleri veya çalışanları, taşımacılık hizmetlerini kullanarak, kaçak eşya taşıyorlarsa, bu durum da meslek ve sanatın sağladığı kolaylıklar ile işlenen bir suç olarak kabul edilir ve cezai yaptırım daha ağır olmaktadır.

Gümrük Müşavirinin Kaçak Eşya İthalatına Yardım Etmesi:

Bir gümrük müşaviri, kaçak eşyanın yasal belgelerle ithalatı için yardımcı oluyorsa, bu suç da nitelikli kaçakçılık suçu olarak kabul edilir. Burada gümrük müşavirinin mesleki bilgisi ve yetkisi, suçun işlenmesinde kolaylık sağlamaktadır.

3.4.5. Belgede Sahtecilik Yapılarak İşlenmesi Halinde

Kaçakçılık suçunun belgede sahtecilik yapılması suretiyle işlenmesi durumunda, suçun niteliği daha ağır hale gelir ve fail, daha ağır bir ceza ile karşı karşıya kalır. Bu durum, özellikle ithalat ve ihracat süreçlerinde sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Sahte belgeler kullanılarak, eşyanın gümrük işlemlerinde yasal olmayan bir şekilde ithalatı veya ihracatı yapılabilmektedir.

Belgede sahtecilik, bir belgenin gerçek dışı bilgilerle düzenlenmesi veya gerçek bir belgenin değiştirilmesi yoluyla sahte bir belgenin oluşturulmasıdır. Bu belge, gümrük işlemleri, ticaretle ilgili evraklar, faturalar, taşıma belgeleri veya ithalat-ihracat belgeleri gibi her türlü resmi belge olabilmektedir.

Örnek Durumlar:

Sahte Fatura Düzenlenmesi:

Bir kişi, kaçak eşya ithalatı yapabilmek amacıyla, sahte faturalar düzenleyebilir. Bu faturalar, eşyanın gerçek menşei, değeri veya miktarı hakkında yanıltıcı bilgiler içerir. Sahte belgeler kullanılarak, kaçak eşya yasal gibi gösterilebilir ve gümrük işlemleri atlatılabilmektedir.

Sahte Gümrük Belgeleri:

Sahte gümrük belgeleri düzenleyerek, kaçak eşya girişinin yasal gibi gösterilmesi sağlanabilir. Burada, gümrük evraklarında yapılan sahtecilik, kaçak eşyanın gümrük işlemlerinden kaçırılmasına olanak tanımaktadır.

Sahte Taşıma Belgeleri:

Taşıma işlemlerinde kullanılan sahte taşıma belgeleri, kaçak eşyanın taşınmasını yasal bir işlem gibi gösterir. Bu da kaçakçılıkla mücadeleyi zorlaştırmaktadır.

Cezai Sonuçları:

KMK 4/5 uyarınca, belgede sahtecilik yaparak kaçakçılık suçu işleyen kişi, hem kaçakçılık suçu hem de sahtecilik suçu ile cezalandırılacaktır. Bu durumda, sahtecilik suçunun ayrı bir suç olarak değerlendirilmesi ve buna dair cezaların uygulanması gerekecektir.

Kaçakçılık suçu kapsamında, yarı oranında ceza artırımı yapılacaktır, yani kaçakçılık suçunun cezası artırılacaktır.

Sahtecilik suçu açısından da ayrıca ceza verilecektir. Bu ceza, TCK'nın sahtecilik ile ilgili maddeleri uyarınca belirlenecektir. Sahtecilik suçu, resmi belgede sahtecilik, ticaretin düzenini bozacak sahtecilik veya genel sahtecilik kapsamında ele alınabilmektedir.

Cezanın Artırılması:

Belgede sahtecilik yapılması, suçun nitelikli hali olarak kabul edilmekte ve cezanın artırılmasına yol açmaktadır. Örneğin, bir kişi kaçak eşya taşımak için sahte belgeler düzenlerse, hem kaçakçılıkla mücadele kapsamında daha ağır bir ceza alacak, hem de belgede sahtecilik nedeniyle ayrı bir suçtan da cezalandırılacaktır.

Hukuki Sonuçları:

Bu tür suçlar, sadece suçluyu değil, aynı zamanda toplumun güvenini ve ticaretin düzenini de zedeler. Sahte belgelerle işlenen kaçakçılık suçları, devletin ekonomik düzenini ve gümrük gelirlerini de olumsuz etkileyebilir. Bu nedenle, belgede sahtecilik yaparak kaçakçılık suçunu işleyenler, cezai sorumluluklarını iki katına çıkaran bir durumla karşı karşıya kalmaktadır.

Kaçakçılık suçunun belgede sahtecilik yapılarak işlenmesi, kanunlar tarafından çok ciddi şekilde cezalandırılmakta ve suçun işleniş şekli, cezanın artırılmasına yol açmaktadır. Hem kaçakçılık hem de sahtecilik suçları açısından failin cezai sorumluluğu artar, ve bu tür suçlarla mücadele etmek, ekonominin ve devletin güvenliği açısından büyük önem taşımaktadır.

3.4.6. Kaçakçılık Fiillerini Önlemek, İzlemek ve Araştırmakla Görevli Olup da Bu Kanunda Tanımlanan Suçların İşlenmesine Kasten Göz Yuman Kişi

KMK'nın 4. maddesinde yer alan kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli olup da bu Kanun'da tanımlanan suçların işlenmesine kasten göz yuman kişi, suçun bir nitelikli hali olarak kabul edilmiştir. Bu durum, kaçakçılık

suçlarıyla mücadelede görevli olan kişilerin, görevlerini ihmal etmeleri veya kasten göz yummaları durumunda uygulanacak cezai sorumluluğu düzenlemektedir.

Kaçakçılık Fiillerini Önlemek, İzlemek ve Araştırmakla Görevli Kişiler:

Bu kişiler, devletin çeşitli resmi kurumları ve güvenlik güçleri tarafından kaçakçılık suçlarını engellemek, izlemek ve soruşturmakla görevlendirilen kişilerdir. KMK'nın 16.maddesine göre bunlar arasında yer alan başlıca kişiler:

- Mülki amirler,
- Gümrük Müsteşarlığı personeli,
- Emniyet Genel Müdürlüğü personeli,
- Jandarma Genel Komutanlığı personeli,
- Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli gibi devlet görevlileridir.

Görevleri ve Göz Yumma Durumu:

Bu kişilerin, kaçakçılık suçlarıyla mücadele etme görevleri vardır ve bu görevleri yerine getirme sırasında kaçakçılık suçlarının işlenmesine kasten göz yummaları durumunda cezalandırılmaları öngörülmektedir.

Görevini yerine getirmemek, yani suçları engellemek, araştırmak veya izlemekle ilgili yükümlülüklerini ihmal etmek,

Kasten göz yummak, yani suçların işlenmesine bilerek ve isteyerek engel olmamak veya bu suçların ortaya çıkmasına seyirci kalmak,

Bilerek suça iştirak etmemek, ancak suçun işlenmesine bilerek göz yummaktır.

Cezai Sorumluluk:

Bu kişilerin, kaçakçılık suçlarının işlenmesine göz yumması halinde, müşterek fail olarak cezalandırılmaları öngörülür. Yani, bu kişiler kaçakçılıkla mücadele görevlisi olmalarına rağmen kaçakçılık suçlarının işlenmesine bilerek izin verirlerse, suçun müşterek faili olarak kabul edilirler ve suçun işlenmesinde yer almış gibi cezalandırılmaktadır.

Ceza arttırımı: Bu durum, cezada arttırım anlamına gelir. Kaçakçılık suçlarına göz yuman, bu suçları engellemeyen veya izlemeyen görevliler, suçun işlenmesine yardım etmiş sayılmaktadır.

Bu kişiler, kaçakçılıkla mücadele konusunda görevli olsalar dahi, suçun işlenmesini bilmelerine rağmen önleyici tedbirleri almadıkları için ceza almaktadırlar.

Uygulamada Karşılaşılan Durumlar:

Gümrük Yetkilileri: Bir gümrük yetkilisi, kaçakçılık suçlarının gerçekleştiğini fark eder, ancak yasal prosedürü takip etmeyip suçlulara göz yumar. Bu durumda, gümrük yetkilisi de cezai sorumluluğa tabi olmaktadır.

Polis veya Jandarma Görevlisi: Kaçakçılık suçlarına dair bir ihbar almış ancak bunu bildirmemiş veya araştırmaya geçmemiş bir polis veya jandarma görevlisi, suçu görmezden geldiği için sorumlu tutulmaktadır.

Mülki Amirler: Mülki amir, bölgesinde kaçakçılıkla ilgili faaliyetler olduğunu biliyor ancak bu durumu yetkililere bildirmiyor ya da suçun önlenmesi adına gerekli tedbirleri almıyor. Bu durumda da, mülki amir cezaî sorumluluk taşımaktadır.

Yargılama ve Cezalar:

Kaçakçılık fiillerini önlemek, izlemek ve araştırmakla görevli kişiler tarafından işlenen bu tür suçlara karşı uygulanan cezalar, ağırlıklı şekilde görev suçu kapsamında değerlendirilmektedir.

Cezanın arttırılması: Bu kişiler, görevi kötüye kullanarak veya göz yumarak kaçakçılıkla ilgili suçları işlemelerine izin verirlerse, cezalarının arttırılması söz konusu olabilmektedir.

Kaçakçılık suçlarının önlenmesi, izlenmesi ve araştırılması ile görevli kişilerin kasten göz yumması, kaçakçılık suçlarının işlenmesine doğrudan bir katkı sağlamak olarak değerlendirilir. Bu durum, suçun niteliğini ağırlaştırır ve görevli kişilerin cezai sorumluluğunun artmasına neden olur. KMK 4/6, bu tür ihmallerin veya göz yummaların cezalandırılmasına olanak tanımaktadır.

3.4.7. Kaçakçılık Suçunun Konusunu Oluşturan Eşyanın, Devletin Siyasî, İktisadî veya Askerî Güvenliğini Bozacak ya da Çevre veya Toplum Sağlığını Tehdit Edecek Nitelikte Olması Halinde

KMK'nın 4. maddesinde, kaçakçılık suçlarının nitelikli halleri yer almaktadır. Bu hallerden biri, kaçakçılık suçunun konusunu oluşturan eşyanın, Devletin siyasî, iktisadî veya askerî güvenliğini bozacak ya da çevre veya toplum sağlığını tehdit edecek

nitelikte olması durumudur. Bu hal, suçun daha ciddi bir şekilde cezalandırılmasına yol açmaktadır ve kaçakçılık suçunun niteliğini ağırlaştırmaktadır.

KMK m.4/f.7:

Bu maddede, kaçakçılık suçlarının işlenmesinde kullanılan eşyanın, devletin güvenliği veya toplum sağlığı üzerinde ciddi etkiler oluşturacak nitelikte olması hâlinde cezanın daha ağır olacağı belirtilmektedir. Eğer bu şart sağlanırsa, ceza ağırlştırılır ve hapis cezası on yıldan az olamamaktadır.

Devletin Siyasî, İktisadî veya Askerî Güvenliği:

Eşyanın siyasî, iktisadî veya askerî güvenliği tehdit etmesi, genellikle çok daha tehlikeli ve ulusal güvenliği ilgilendiren bir durumdur. Bu tür eşyalar, örneğin silahlar, mühimmat, teçhizat, veya casusluk faaliyetlerine yönelik malzemeler olabilir. Bu tür kaçakçılık, ulusal güvenlik açısından ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Siyasî güvenlik: Bu, devletin iç ve dış siyasetini etkileyebilecek unsurlarla ilgilidir. Örneğin, bir devletin iç düzenini bozabilecek kaçak eşyanın taşınması ya da satılması, siyasî istikrarı tehdit edebilmektedir.

İktisadî güvenlik: Devletin ekonomisini, mali yapısını ya da ticaretini olumsuz yönde etkileyebilecek kaçak eşyalar (örneğin yasa dışı ithalat veya ihracat ürünleri) bu kategoride değerlendirilmektedir.

Askerî güvenlik: Askerî malzemelerin kaçakçılığı, savaş malzemeleri, bomba yapımında kullanılan kimyasallar veya radyoaktif maddeler gibi unsurlar içerebilir ve bu, devletin savunma gücünü tehdit edebilmektedir.

Çevre veya Toplum Sağlığına Tehdit:

Kaçakçılık suçlarının konusu olan eşyanın, çevreye veya toplum sağlığına zarar vermesi, daha çok kimyasal maddeler, tehlikeli atıklar, yasadışı ilaçlar, zehirli maddeler veya genetik olarak değiştirilmiş ürünler gibi unsurlar olabilmektedir.

Çevreye tehdit: Kaçakçılık yoluyla çevreye zarar veren eşyalar, özellikle doğayı kirleten veya ekosistemi tahrip eden kimyasallar, atıklar veya zehirli maddeler olabilir. Bu tür kaçakçılık, doğal yaşamı ve ekosistemleri tehdit edebilmektedir.

Toplum sağlığını tehdit etme: İnsan sağlığını tehdit eden yasadışı ilaçlar, zehirli gıda maddeleri veya alkol ve tütün ürünleri gibi eşyanın kaçakçılığı, halk sağlığını doğrudan

tehdit eder. Özellikle kaçak sigara, alkol veya ilaçların satışının, bağımlılık yapıcı etkileri ve toplumsal sağlık sorunlarına yol açması muhtemeldir.

Cezai Sonuçlar:

Bu tür kaçakçılık suçları, cezanın ağırlaştırılmasına neden olur. Kaçakçılık suçuna konu olan eşyanın, devletin güvenliği veya toplum sağlığı üzerinde tehdit oluşturacak nitelikte olması halinde, hapis cezası asgari 10 yıl olmak zorundadır.

Ayrıca, ceza zincirleme suç olarak işlenmişse, bu da cezanın artmasına neden olabilmektedir.

Eşyaların niteliği suçun ceza seviyesini doğrudan etkiler. Eğer eşya, devletin güvenliğini tehdit ediyorsa, hapis cezası daha yüksek bir oranda uygulanmaktadır.

Örnek Durumlar:

Silah ve mühimmat kaçakçılığı: Silah ve mühimmat kaçakçılığı, askeri güvenliği tehdit edebilir ve bu tür kaçakçılıkla ilgili suçlar çok ağır şekilde cezalandırılmaktadır.

Nükleer malzeme kaçakçılığı: Nükleer malzemelerin, özellikle radyoaktif maddelerin kaçakçılığı, devletin askerî güvenliğine ciddi bir tehdit oluşturur ve bu suç da aynı şekilde çok ağır cezalarla karşı karşıya kalmaktadır.

Zehirli maddeler veya tehlikeli kimyasalların kaçakçılığı: Çevreyi tehdit eden bu tür maddelerin kaçakçılığı, hem ekosistemi hem de halk sağlığını tehdit eder, bu yüzden cezalar çok daha ağır olabilmektedir.

Yasadışı ilaç kaçakçılığı: Toplum sağlığını tehdit eden yasadışı ilaçların, özellikle sahte ilaçların kaçakçılığı, ciddi sağlık sorunlarına yol açabilmektedir.

Eğer kaçakçılık suçuna konu olan eşya, devletin siyasî, iktisadî veya askerî güvenliğini ya da çevre ve toplum sağlığını tehdit ediyorsa, bu suç daha ağır bir şekilde cezalandırılır. KMK'nın 4/7 maddesi, böyle bir suç işleyen kişilerin, toplum ve devlet için oluşturduğu ciddi tehditleri göz önünde bulundurarak hapis cezasını ağırlaştırır ve toplum sağlığına ve güvenliğine karşı işlenen suçları ciddi şekilde cezalandırmayı amaçlamaktadır.

3.4.8. Kaçak Akaryakıt Satışının, 3.Maddenin On Dördüncü Fıkrasında Belirtildiği Şekilde Sabit ya da Seyyar Tank, Düzenek veya Ekipman Kullanılarak Gerçekleştirilmesi Halinde

Kaçak Akaryakıt Satışının, Sabit ya da Seyyar Tank, Düzenek veya Ekipman Kullanılarak Gerçekleştirilmesi Halinde ile ilgili düzenleme, KMK'nın 3/14 maddesi kapsamında yer almaktadır. Bu düzenleme, özellikle akaryakıt kaçakçılığı ile ilgili çok ciddi cezai sonuçlar doğurmakta olup, kaçakçılık suçunun nitelikli halleri arasında sayılmaktadır.

Kaçak Akaryakıt Satışı ve Nitelikli Hal:

KMK m.3/14'te belirtilen düzenlemeye göre, kaçak akaryakıt satışının, sabit veya seyyar tank, düzenek veya ekipman kullanılarak yapılması durumunda, cezalar iki kat artırılacaktır. Bu düzenleme, akaryakıt kaçakçılığının daha organize ve tehlikeli bir biçimde yapılmasını engellemeye yönelik olarak getirilmiştir.

Açıklamalar:

Sabit tank: Akaryakıtın depolanıp satışa sunulması için yerleşik bir alanda kurulmuş olan tanklar.

Seyyar tank: Taşınabilir özellikte olan, akaryakıtın satışında veya depolanmasında kullanılan tanklar. Bu tanklar, genellikle gizli bir şekilde faaliyet gösterir ve kolayca taşınabilmektedir.

Düzenek veya ekipman: Akaryakıtın kaçak bir şekilde satışa sunulabilmesi için kullanılan, ticari amaçla geliştirilmiş herhangi bir mekanik veya teknik düzenek, örneğin yasa dışı bir benzin pompaları veya tankerler.

Hükümler:

Cezanın İki Kat Artması: Kaçak akaryakıt satışında, yukarıda belirtilen ekipmanlardan birinin kullanılması hâlinde cezalar, normal akaryakıt kaçakçılığına göre iki kat artırılacaktır. Bu, suçun daha organize bir biçimde yapıldığını ve daha büyük bir tehlike oluşturduğunu kabul eden bir düzenlemedir.

Uygulama:

Sabit Tanklar ve Seyyar Tanklar: Sabit ya da seyyar tankların kullanılması, genellikle kaçak akaryakıt satışının daha geniş çaplı yapıldığına işaret eder. Bu tür satışlar, gizli ve

daha zor tespit edilen yöntemlerle gerçekleşir. Bu sebeple, cezaların artırılması öngörülmektedir.

Düzenek veya Ekipman: Kaçakçılık faaliyeti için düzenek kurulması, failin daha profesyonel bir şekilde suç işlediğini ve aynı zamanda toplumu veya devleti daha büyük bir zarara uğratabileceğini gösterir. Kaçak akaryakıt satışında kullanılan teknik ekipmanlar, suçun daha karmaşık hale gelmesine yol açmaktadır.

Ceza Uygulaması:

Bu suçun işlendiği durumlarda, cezanın artırılması doğrudan failin kullandığı ekipmana ve suçun organize bir şekilde yapılmasına dayalıdır. Yani, eğer bir kişi, akaryakıtı kaçak bir şekilde satarken, sabit veya seyyar tanklar, düzenekler veya ekipman kullanıyorsa, bu kişi daha ağır bir cezaya çarptırılacaktır. Bu, suçu işleyen kişinin yalnızca satış eylemiyle değil, aynı zamanda daha geniş çapta ve organize bir şekilde kaçakçılık yaptığı anlamına gelmektedir.

Örnek:

Bir kişi, kaçak akaryakıt satışı yapmak amacıyla, yasa dışı olarak seyyar bir tank kurmuş ve orada akaryakıt satışı yapıyorsa, cezalar, normal kaçakçılık cezalarından iki kat fazla olmaktadır.

Akaryakıt kaçakçılığında kullanılan bir düzenek veya ekipman (örneğin, yasadışı akaryakıt pompası) ile yapılan satış da cezayı artıracaktır.

KMK m.3/14, kaçak akaryakıt satışının organize şekilde yapılmasını engellemeyi ve bu tür suçları daha ağır cezalarla cezalandırmayı amaçlamaktadır. Sabit ya da seyyar tanklar, düzenekler ve ekipmanlar kullanılarak yapılan kaçakçılık, daha büyük bir suç teşkil ettiği için cezai yaptırımlar da daha ağır olmaktadır. Bu düzenleme, kaçakçılıkla mücadelede önemli bir araçtır ve suçun nitelikli halini oluşturmaktadır.

SONUÇ

İthalat kaçakçılığı, günümüz küresel ticaretinde, gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkeler için önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Türkiye’de ise bu sorun, hem ekonomik büyüme hem de toplumsal düzen için ciddi bir tehlike arz etmektedir. KMK, ithalat kaçakçılığına karşı etkin bir mücadele sunmayı hedefleyen önemli bir düzenlemedir. Ancak, yasal düzenlemeler ne kadar güçlü olursa olsun, bu suçun etkin bir şekilde önlenmesi için sadece cezai yaptırımlar yeterli olmayacaktır. İthalat kaçakçılığı, karmaşık bir suç türü olup, yalnızca hukuki bir mesele olmaktan çıkmakta ve toplumun her seviyesinde ciddi bir sorun haline gelmektedir.

KMK, ithalat kaçakçılığı suçunu, ekonomik güvenliği ve yerli üreticileri koruma adına öncelikli bir suç olarak ele alır. İthalat kaçakçılığı, genellikle vergi kaçırma, haksız rekabet yaratma ve tüketici sağlığını riske atma gibi sonuçlar doğurur. Bu tür suçlar, yalnızca finansal kayıplara yol açmakla kalmaz, aynı zamanda toplumsal yapıyı tehdit eden, çevresel felaketlere neden olabilecek yasa dışı ürünlerin ülkeye girişine de zemin hazırlar. Bu bağlamda, ithalat kaçakçılığının engellenmesi, devletin ekonomik ve sosyal düzeni koruma çabalarının merkezinde yer almalıdır.

KMK kapsamında yer alan ithalat kaçakçılığı suçunun tanımlanması, suçun cezai boyutunun anlaşılmasına ve buna uygun yaptırımların uygulanmasına olanak tanımaktadır. Bu yasal düzenlemeler, ithalat kaçakçılığının etkin bir şekilde engellenmesi için bir temel sağlasa da, yalnızca cezai müeyyidelerle bu sorunun köklü bir şekilde çözülemeyeceği çok açıktır. Çünkü ithalat kaçakçılığı, genellikle gelişmiş suç örgütleri tarafından yürütülen, uluslararası bir boyuta sahip karmaşık bir suçtur. Bu nedenle, mücadelenin çok daha kapsamlı bir strateji gerektirdiği söylenebilir.

İthalat kaçakçılığı suçuyla mücadelede denetim mekanizmalarının etkinliği, yasal çerçevenin gücünden çok daha önemli bir unsurdur. Yasal düzenlemeler ve cezai yaptırımlar, yalnızca suçun işlenmesinden sonra devreye girerken, denetim mekanizmaları bu suçların önlenmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye’deki gümrük denetimlerinin ve ticaret izleme sistemlerinin güçlendirilmesi, ithalat kaçakçılığı ile mücadelede en etkili yol olacaktır. Ancak, denetim ve takip süreçlerinin zaman zaman aksaması ve denetim mekanizmalarındaki eksiklikler, kaçakçılık faaliyetlerinin sürmesine olanak tanımaktadır. Bu noktada, gümrük denetimlerinin modernize edilmesi, yeni teknolojilerden yararlanılması ve personelin eğitilmesi büyük önem taşımaktadır.

Denetim, yalnızca sınırda ve gümrüklerde yapılan bir faaliyet olmamalıdır. İthalat kaçakçılığı, ürünlerin piyasaya sürülmesi ve tüketiciye ulaşması süreçlerinde de etkin denetim gerektiren bir suçtur. Bu nedenle, ithalat sürecine dahil olan tüm paydaşların, özellikle de ithalatçı firmaların denetim sürecine dahil edilmesi, sürecin daha şeffaf ve etkili olmasını sağlayacaktır. Ayrıca, ithalatçı firmaların ve diğer paydaşların yasal sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlamak amacıyla denetim süreçlerinin daha sıkı ve kapsamlı hale getirilmesi gerekmektedir.

İthalat kaçakçılığı, sadece ulusal değil, uluslararası bir sorundur. Küreselleşen dünyada, mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı, sınır ötesi suçların artmasına ve bu suçların hızla yayılmasına neden olmuştur. İthalat kaçakçılığı, artık sadece yerel bir suç olarak kalmamış, aynı zamanda uluslararası ticaretin sağlıklı ve yasa dışı boyutlarının büyümesine neden olmaktadır. Bu nedenle, yalnızca ulusal düzeyde değil, aynı zamanda uluslararası düzeyde de işbirliğinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Uluslararası gümrük birliği, küresel denetim protokolleri ve uluslararası ticaret anlaşmaları, ithalat kaçakçılığının önlenmesinde kritik rol oynamaktadır.

Türkiye, ithalat kaçakçılığıyla mücadelede yalnızca ulusal değil, aynı zamanda bölgesel ve uluslararası işbirliğine de önem vermelidir. Uluslararası işbirliği, kaçakçılıkla mücadele çabalarını güçlendirir ve küresel düzeyde daha etkili bir çözüm yolu sunar. Ayrıca, uluslararası düzeyde kaçakçılık suçlarının daha sıkı denetlenmesi, suçluların cezalandırılmasının yanı sıra, suçun önlenmesinde de önemli bir fayda oluşturacaktır.

İthalat kaçakçılığı suçuyla mücadelede hukuki ve denetimsel önlemlerin yanı sıra, toplumsal bilinçlendirme de önemli bir faktördür. Kamuoyu, ithalat kaçakçılığının yalnızca ekonomik zararlarla sınırlı kalmadığını, aynı zamanda toplum sağlığı, çevre güvenliği ve yerli üreticilerin haksız rekabete uğraması gibi olumsuz etkiler doğurduğunu anlamalıdır. Bu nedenle, ithalat kaçakçılığına karşı toplumsal bir farkındalık oluşturulması, bu suçla mücadelede önemli bir adımdır. Toplumda bu konuda farkındalık yaratılmalı, kamuoyu oluşturulmalı ve halkın yasalara karşı duyarlılığı artırılmalıdır.

Bu bağlamda, eğitim programları, medya kampanyaları ve çeşitli toplumsal etkinliklerle halkın bilinçlendirilmesi sağlanabilir. Kamu bilinci arttıkça, kaçakçılıkla mücadelede toplumsal destek de artacak ve yasal düzenlemelerin etkisi daha büyük

olacaktır. Ayrıca, toplumsal farkındalık, kaçakçılıkla mücadelede bireylerin ve işletmelerin daha sorumlu bir yaklaşım sergilemesine neden olabilir.

İthalat kaçakçılığı, yalnızca ekonomik bir suç olmanın ötesinde, toplumsal düzeni bozan, çevreyi tehdit eden ve sağlık açısından risk taşıyan ciddi bir sorundur. Bu suçla etkin bir şekilde mücadele edebilmek için, güçlü bir hukuki altyapı, etkili denetim mekanizmaları ve uluslararası işbirliği şarttır. Aynı zamanda, ithalat kaçakçılığının toplumsal ve çevresel zararları konusunda kamuoyu bilincinin artırılması da büyük önem taşır. KMK, ithalat kaçakçılığı suçunun önlenmesi için kritik bir yasal çerçeve sunmakta, ancak sadece cezai yaptırımlarla bu suçun köklü bir şekilde çözülmesi mümkün değildir. Çözüm, bu suçla mücadelede tüm paydaşların katılımını gerektirir ve devletin, sivil toplum kuruluşlarının, uluslararası kuruluşların ve toplumun bir arada çalışarak bu sorunu ortadan kaldırması mümkündür.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

- AKINCI SOKULLU, Füsün; **Viktimoloji**, 2.Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2008.
- AKINTÜRK, Turgut; **Eşya Hukuku**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2009.
- AKTAŞ, Yusuf; **Açıklamalı-İçtihatlı Uygulamada Kaçakçılık: En Son Düzenlemelere Göre 1918 Sayılı Yasa**, Yasa Yayınları, İstanbul 1983.
- ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet, & YENİDÜNYA, Caner, **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 9. Bası, Ankara 2015.
- ARTUK, Mehmet Emin, GÖKCEN, Ahmet, & YENİDÜNYA, Caner; **Ceza Hukuku Özel Hükümler**, 14. Bası, Ankara 2014.
- AYBAY, Aydın, & HATEMİ, Hüseyin; **Eşya Hukuku**, Gözden Geçirilmiş 3. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2012.
- AYDIN, M; **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Çerçevesinde Kaçakçılık Fiilleri ve Yaptırımları**, Adalet Yayınevleri, Ankara 2012.
- AYDIN, Murat; **Arama ve Elkoyma**, 2. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2012.
- BAĞRIAÇIK, Ahmet ; **Avrupa Birliği Gümrük Rejimleri Ve Türkiye’de Gümrüklerde Tek İdari Belge Kullanım Kılavuzu**, Bilim Teknik Yayınevi, İstanbul 1999.
- BALIKÇIOĞLU, Füsün, & Yıldırım, Ş; **İhracatta Pratik Bilgiler**, Gözlem Yayınları, İstanbul 1990.
- ÇELİK, Binnur; **Dış Ticaretten Alınan Vergilerden Gümrük Vergisi Hukuku**. İmaj Yayıncılık, Ankara 1999.
- CEYHAN, Sami, & ATAY, Hakan; **Açıklamalı-İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Yolsuzlukla Mücadele Derneği, Ankara 2008.
- ÇILDIR, Şentürk, & DENİZHAN, Hüseyin; **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ankara 2015.
- ÇILDIR, Şentürk, & KORKMAZ, Oğuz; **Kaçakçılık Suçları**, Ankara 2020.

- ÇILDIR, Şentürk, & DENİZHAN, Hüseyin; **5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu**, Ankara 2015.
- ÇILDIR, Şentürk & KORKMAZ, Oğuz; **Kaçakçılık Suçları**, Ankara 2020.
- ÇİLESİZ, Seyfettin, & BİKİRLİ, Alper Yükselen; **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**, Ankara 2022.
- ÇİLESİZ, Seyfettin; **İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması ve Kaçak Petrol Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara 2018
- ÇİLESİZ, Seyfettin ;**Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması**, Ankara 2014.
- ÇİLESİZ, Seyfettin ;**İçtihatlı 5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Açıklaması ve Kaçak Petrol Suçları**, Ankara 2011.
- DANIŞMAN, Mustafa ; **Açıklamalı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu: Kaçak Petrol ve Ulusal Marker**,Güncelleştirilmiş ve genişletilmiş 2. Baskı,Bilge Yayınevi, Ankara 2010.
- DANIŞMAN, Mustafa & KÖKSAL, Tunay; **Gümrük Hukuku Kapsamında Kaçakçılık Suçları**,1.Baskı, Bilge Yayınevi, Ankara 2021.
- DEMİRBAŞ, Timur; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Ankara 2020.
- DEMİRBAŞ, Timur;**Kriminoloji** ,5. Bası, Ankara 2014.
- DERDİYOK, Türkmen; **Dış Ticarete Vergi ve Mali Yükümlülükler**,Seçkin Yayınları,Ankara 2013,
- ERCAN, Tayfun; **Gümrük Uyuşmazlıkları ve Çözüm Yolları**,Adalet Yayınevi, Ankara 2012.
- ERGÜL, Ergin;“**Hukuki, Adli, Tıbbi, Kriminolojik, Aktüel Boyutları ve İlgili Mevzuatıyla Uyuşturu Maddeler ve Suçları**”, Ankara 1997.
- ERMAN, Sahit; **Kaçakçılık Kanunu Şerhi**, Kervan Kitapçılık, İstanbul 1973.
- GÖKCEN, Ahmet ; **Belgede Sahtecilik Suçları** ,5. Bası, Ankara 2016.
- HAFT, F; **Strafrecht Allgemeiner Teil** ,9. Auflage,München 2004.
- HAKERİ, Hakan; **Ceza Hukuku Genel Hükümler** ,10. Bası, Ankara 2011.
- JAKOBS, G; **Strafrecht Allgemeiner Teil, Lehrbuch**,2. Auflage, Berlin 1991.

- KARAKAŞ, Birsen ; **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uygulamalı İctihatlı**, Ankara 2019.
- KILIÇ, Kaptan; **Kaçakçılık Suçları ve Gümrük Kabahatleri**,1.Bası, Seçkin Yayınevi Ankara 2024.
- KOCA, Mahmut, & ÜZÜLMEZ, İlhan; **Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**,4. Bası, Ankara 2015.
- ÖZBEK, Özer; **TCK İzmir Şerhi, TCK'nın Anlamı** ,Cilt-I, 4. Bası, SeçkinYayıncılık, Ankara 2010.
- ÖZBEK, Özer, Kanbur, N., Doğan, K., Bacaksız, P., & Tepe, İ. **Türk Ceza Hukuku Özel Hükümler** ,3. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara 2012.
- ÖZGENÇ, İzzet ;**Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler**, Seçkin Hukuk, Ankara 2019.
- ÖZTÜRK, Bahri, & Erdem, Mustafa Ruhan, **Uygulamalı Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri**, Ankara 2013.
- POLAT, Halil; **Özel Ceza Yasalarındaki Suçlar**, Ankara 2015.
- ŞENTÜRK, Candide; **Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu'nda Yer Alan İthalat Kaçakçılığı Suçları** ,1. Bası, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2022.
- SİDAL, Hulusi; **Gümrük Politikası Mevzuatı ve Tatbikatı**,Cilt 1:,İstanbul İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi Yayını, İstanbul 1966.
- SÖNMEZ, Zülal; **Açıklamalı-İctihatlı 4926 Sayılı Kaçakçılığın Men ve Takibine Dair Kanun**, Gümrük Kontrolörleri Derneği Yayını, Yayın No:28, Ankara 2003.
- TEZCAN, Durmuş, ERDEM, Mustafa Ruhan, & ÖNOK, Rıfat Murat; **Teorik ve Pratik Ceza Özel Hukuku** ,Genişletilmiş 7. Bası, , Seçkin Yayıncılık, Ankara 2010.
- TUNCER, Selahattin; **Gümrükler ve Gümrük Vergileri (Teori-Uygulama)** ,Yaklaşım Yayınları, Ankara 2001.
- ÜNVER, Yener; **Ceza Hukukuyla Korunması Amaçlanan Hukuksal Değer**, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2003.

YILMAZ, Ejder; **Hukuk Sözlüğü** ,Genişletilmiş 5. Bası, Yetkin Hukuk Yayınları, Ankara 1996.

YURTCAN, Erdener; **Yeni Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Şerhi**, Beta Yayıncılık, İstanbul 2007.

ZAFER, Hamide; **Ceza Hukuku Genel Hükümler**, 5. Bası, İstanbul 2015.

MAKALELER

AKKUŞ, Zafer & EFE Tamer; “Türkiye’de Polisin Kültür Varlığı Kaçakçılığı İle Mücadelesi”, **Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.6,S.1, Ankara 2015, s.s.407-428.

ATASEVER, Bülent & ÖCAL, Oğuz; “Düzensiz Göç Hareketleri Çerçevesinde Türkiye Rotasındaki Göçmen Kaçakçılığı, **Kapadokya Akademik Bakış**”, C.5,S.1,Ankara 2021 s.s.41-65.

BAKAN, Sumru & GÖKMEN, Seyit; ” Serbest Bölgeler ve Dış Ticaret İlişkisi Gaziantep Serbest Bölgesi Örneği”, **Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi**”, C.13, S.51, Gaziantep 2014, s.s.34-51.

BORLAT , Barış ;“ Cumhuriyet Dönemi Tütün ve Sigara Kaçakçılığı Bağlamında Suriye Sınır Güvenliğine Bakış (1923-1940)”**Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi**, C.4, S.2,Çanakkale 2019, s.s.357-376.

ÇALIŞKAN, Aykut ; ”Uluslararası Göçün Karşılaştırmalı Bir Analizi: Göçmen Kaçakçılığı Suçu Üzerine Tespitler”, **İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, C.20, S.42,İstanbul 2021,s.s.1187-1207.

ÇETİNER, Sibel, & GÜNAY, Enver; “Uluslararası Göçün Sosyo-Kültürel Etkilerinin Değerlendirilmesi: Türkiye Örneği” ,**Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, C.18,S.47, Hatay 2021,s.s. 1-21

ÇOKIŞLER, Elvan;” Silahlı Çatışmalar Sırasında Kültürel Malların Korunması Rejimi”, Tarihsel Gelişimin Analizi”, **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, C.16,S.61,2019, s.s. 55-74.

- DADPAY, Ali. “ An Analysis Of Fuel Smuggling İn The Middle East As A Single Multinational Market”, **Journal Of Industry, Competition And Trade**, C.20, S.4,2020, s.s.643-656.
- DENİZ, Orhan & DOĞU, Ali Fuat;“ Türkiye-İran Sınırı: Sınırın Coğrafi Durumu ve Sınır Köylerimizin Sosyo-Ekonomik Yapıları”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, C.13,S.19,2008, s.s.49-72.
- DONAY, Süheyl ; ” Kaçakçılık Kanununa Genel Bir Bakış”, **İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, S.37,C.1-4, İstanbul 1971,s.s.191-214.
- ERKUŞ, Hakan, & KARAGÖZ, Kadir ;”Türkiye’de Kayıt Dışı Ekonomi ve Vergi Kaybının Tahmini”, **Maliye Dergisi**, S.0, C.156,Ankara 2009,s.s.126-140.
- FİSMAN, R., & WEİ,S. J.; “ The Smuggling Of Art, And The Art Of Smuggling: Uncovering The İllicit Trade İn Cultural Property And Antiques. American Economic Journal”, **Applied Economics**, S.1,C.3,2009,s.s 82-96.
- GÜNAY, Erhan; ”Gümrük Kaçakçılığı Davalarında Dava Zamanaşımı Uygulaması”, **Terazi Aylık Hukuk Dergisi**, S.4,C.39,Ankara 2009,s.s. 83-96.
- GÖZCÜ, Alev , & Çakmak, Fevzi ; ” Cumhuriyet’in İlk Yıllarında Türkiye'nin Güney Sınırında Gerçekleştirilen Kaçakçılık Faaliyetleri”, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, S.21,C.3,İzmir 2019,s.s.683-714.
- GÜN, Elif, & TEKEMEN, Handan; ”Akdeniz’de Düzensiz Göçler Ve Göçmenler: Terraferma Filmi Örneği.”, **Sosyolojik Bağlam Dergisi**, S.2,C.1, Antalya 2021,s.s. 67-76.
- KAHYA, Yavuz; “Suç Teorileri Işığında Türkiye’de Kaçakçılık Olgusu: Toplumsal Nedenleri, Boyutları ve Algısı”, **Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S.15, C.3, Eskişehir 2015, s.s.159-178.
- KILLIOĞLU, Mehmet Erkan; “Uluslararası Siyasi Sistem ve Türkiye’nin Güvenliği”, **Ekonomi Politika ve Finans Araştırmaları Dergisi**, S.7, C.1, 2022, s.s.137-153.
- MAHMUTOĞLU, Fatih Selami; “Ekonomi Hukuku: Ekonomik Suçlar ve Ekonomi Ceza Hukuku”, **Güncel Hukuk Dergisi**,2005, (23).

ÖZBEY, Kerem ; ” Sınırların Gölgesinde Göç: “Daha” Filmi Bağlamında Göçmen Kaçakçılığı Üzerine Sosyolojik Bir İnceleme” **FSM İlmi Araştırmalar İnsan Ve Toplum Bilimleri Dergisi**, C.15,Artvin 2020,s.s.401-430.

ÖZÜŞEN, Banu, & BECEREN, Ertan; “Kültür Varlıklarının Kaçakçılığı ve Arkeolojik Tahribat”, **Cedrus**, C.7, Ankara 2019,ss.607-625.

SALMON, Pierre; “ The Revolutionary Left Versus The Communist İnternational: A Rereading Of Franco-Spanish Arms Smuggling During The Spanish Civil War (1936-1939)”, **Le Mouvement Social**, C.275, S.2, Fransa 2021,s.s.113-135.

SAYIN, Kudret Şevket, & YEĞİNBOY, Emine Yasemin, & Yüksel, İbrahim ; “Türkiye’de Medikal Turizm Uygulamaları: Bir Üniversite ve İzmir Sağlık Serbest Bölgesi Değerlendirmesi”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, S.32, C.2,İzmir 2017,s.s.289-313.

ŞENSOY Cin, Şehnaz; “Ekonomik Suç Kavramı ve Ekonomik Suçların Kriminolojik Özellikleri”, **Prof. Dr. Çetin Özek Armağanı** , İstanbul 2004, s.s.829-848.

TEZCAN, Durmuş; “ Uyuşturucu Maddelerin Yasa Dışı Ticaretini Önleyici Tedbirler”, **Türkiye Adalet Akademisi Dergisi**, C.59, Ankara 1987, s.s.374-377.

YENİDÜNYA, Ahmet,Caner & ALŞAHİN, Mehmet, Emin; “Göçmen Kaçakçılığı Suçu”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, C.82, Ankara 2009, s.s.1-50.

YÜKSEK LİSANS TEZLERİ

BOZKURT, Ramazan; “Gümrük Vergilerinde Kabahatler, Yaptırımlar Ve Uyuşmazlıklar Çözümü”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Selçuk Üniversitesi SBE ,Konya 2019.

BÜTÜN, Selçuk ; “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Kapsamında Gümrük Kaçakçılığı Suçu”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** ,Kocaeli Üniversitesi SBE, Kocaeli 2008.

ÇAKAR, Sinan; “Kızıldeniz’de İnsan Ve Silah Kaçakçılığı (1890-1910)”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul 2019.

- ÇOPUR, İlhan; “Gümrük Kaçakçılığıyla Mücadelede Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri Türkiye Gümrükleri Üzerine Bir Araştırma”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Gümüşhane Üniversitesi SBE, Gümüşhane 2014.
- DÖNMEZ, Gönül; “Dahilde İşleme Rejimine Genel Bir Bakış ve Rejim Kapsamında Gerçekleştirilen Usulsüzlükler İle Kaçakçılık Faaliyetlerinin İncelenmesi” , **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** ,Ankara Üniversitesi SBE,Ankara 2013.
- ERGİN, Yusuf; “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu kapsamında kaçakçılık suçları”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Aydın Üniversitesi SBE, İstanbul 2019.
- GÜLTEKİN, Raşit; ” Gümrük Kabahatleri: Hukuki Analizi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Yayımlanmış Doktora Tezi**, Anadolu Üniversitesi SBE, Eskişehir 2019.
- ÖZEN, Mustafa; ” Suçların İçtimaı (Bileşik Suç-Zincirleme Suç-Fikri İçtima)”, **Yayımlanmış Doktora Tezi** ,Ankara Üniversitesi SBE, Ankara 2008.
- POLAT, İsa; “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu Uyarınca İhracat Kaçakçılığı Suçları ve Kabahatleri” , **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul 2009.
- ŞAHPAZ, Osman; “Gümrük Kontrolü Uygulamalarının Kaçakçılık Üzerine Etkileri”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** ,Sakarya Üniversitesi SBE, Sakarya 2019.
- ŞENTÜRK, Candide. “Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda yer alan ithalat kaçakçılığı suçları”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** ,Dokuz Eylül Üniversitesi SBE, İzmir 2016.
- SEZER, Özcan; “Uyuşturucu Kaçakçılığının Uluslararası İlişkilere Etkisi Üzerine Bir Çalışma” , **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** ,Beykent Üniversitesi SBE, İstanbul 2010.
- UYSAL, Nevzat; ” Küresel Bir Tehdit Olarak Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı, Kullanımı ve Bunlarla Mücadele Stratejisi”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** Ufuk Üniversitesi, İstanbul 2015.

UZUN, Serap; “AB’ne Uyum Çerçevesinde Gümrük Rejimleri Uygulamaları Ve Değerlendirilmesi”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi** ,Uludağ Üniversitesi SBE, Bursa 2006.

ÜN, Tanju; “Türkiye’de Gümrük Kaçakçılığı Suçlarından Uyuşturucu Madde Kaçakçılığı Ve Uyuşturucu Kaçakçılığı İle Mücadelede Uluslararası İş Birliği Çabaları”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Trakya Üniversitesi SBE ,Edirne 2019.

YAŞAR, Mehmet; “5607 Sayılı Kaçakçılıkla Mücadele Kanunu’nda ithalat kaçakçılığı suçları”, **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi**, Gaziantep Üniversitesi SBE, Gaziantep 2020.

VERİ TABANLARI ve İNTERNET ERİŞİM SİTELERİ

Çoban, K. (2020, Mayıs 27). Gümrükteki belli başlı muafiyet ve istisnalar. *İstanbul Gümrük Müşavirliği Derneği*. https://www.igmd.org.tr/4458-3065-ve-4670-sayili-kanunlardakigumruk-muafiyet-ve-istisnolari_haberi (Erişim Tarihi: 16 Aralık 2024).

www.kazanci.com.tr

www.karararama.yargitay.gov.tr

www.sozluk.gov.tr

www.dergi.danistay.gov.tr

www.dergipark.org.tr

www.tbbsdergisi.barobirlik.org.tr

www.jurix.com.tr